UNIVERSITY OF ALBERTA LIBRARY
0 1620 3052 0488

Календар „Українського Голосу“

НА 1930 РІК

SCANDINAVIAN AMERICAN LINE

ПОПУЛЯРНА МІЖ УКРАЇНЦЯМИ

Скандинавсько-Американська Лінія

Ідеальна сполука зі Старим Краєм. Ґданськ-Галіфакс.

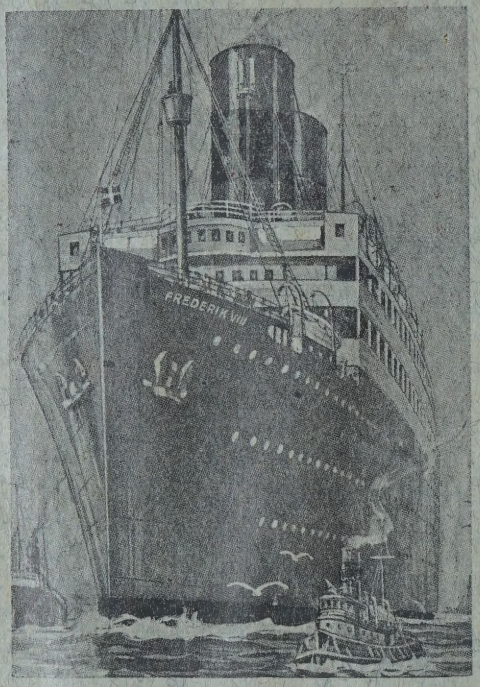

Першорядна услуга. Добірний харч. Клясична оркестра

Скорі, великі кораблі.

Скандинавсько-Американська Лінія провадить плавбу на морях вже 50 літ і є надзвичайно популярною лінією між Українцями в Канаді й в Старім Краю. Хто раз мав до діла з сею лінією, то раз на все залишиться її приятелем. Їдьте й спроваджуйте Ваших кревних до Канади сею лінією.

Вона поможе виробити Вам безплатно афідавіт або перміт на спровадження до Канади Ваших свояків.

Поможе Вам виробити пашпорт на виїзд до краю.

Пересилає гроші до краю в американських долярах, скоро, безпечно й за малою оплатою.

Утримує власні бюра по всіх більших містах Европи й Канади й через се має спосібність своїм пасажирам дати першорядну услугу підчас їх подорожи.

Всякі інформації, в справах подорожи, даром.

За інформаціями пишіть, в рідній мові, до наших бюр. В кождім бюрі працюють Українці, які подадуть Вам точні й совісні інформації.

Scandinavian American Line

A. ZAHARYCHUK	HARRY BAYRACK	V. DEMIANCHUK	IVAN GULAY
461 Main St.	39 Gariepy Block	969 St. Antoine St.	330—20th St. West
WINNIPEG, MAN.	EDMONTON, ALTA.	MONTREAL, QUE.	SASKATOON, SASK

Ілюстрований Калєндар

"УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

НА 1930 РІК

Вінніпеґ, Канада

Видання Української
Видавничої Спілки в Канаді,
Вінніпег, Ман.
— 1929. —

Printed in Canada.

Нововисвячений Свiященик
називаєся Бэрик

Василина, Телефон 26755.
Василiв. 28008.
Степанiв

ЧАСТЬ КАЛЄНДАРНА

ОБНИМАЄ:

1. АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР
2. ЦЕРКОВНИЙ КАЛЄНДАР
3. МІСЯЧНИЙ КАЛЄНДАР
4. ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

Року 1927 дня 23 ного новебра
у Вівторок, став пан
Василь до роботи в
Боначека

1930

ЕРИ ЧИСЛЕННЯ ЧАСУ.

Рік 1930 рахують після християнської ери, то значить від уродження Ісуса Христа у Вефлиємі (початок року 1. січня). Але не всі народи землі ведуть рахубу часу після християнської ери.

Жиди числять роки від початку світа і після їх числення є в тім році 5690 літ від сотворення світа. Новий Рік 5691 зачинається 23. вересня (1. Тішрі).

Магомеданський світ числить роки від Геджри свого пророка Магомеда і теперішний рік є 1348 роком після магомеданської ери.

Після китайської ери сей рік є 67 роком 78 циклю китайського календаря.

Після числення грецької церкви від сотворення світа — 7438 літ.

Після юліянського періоду від сотворення світа — 6643 роки.

Після Кальвізія від сотворення світа — 5899 літ.

Від повстання людського роду на землі — після обчислення учених природників — понад 100,000,000 літ.

Від повстання землі — після обчислення учених природників — коло 4,000,000,000 літ.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЄНДАР НА 1930 РІК.

Рік 1930 є звичайним роком, числить 365 днів і зачинається в практичнім горожанськім численню о півночі з 31 грудня 1929 на 1 січня 1930.

Весна починається 21. березня о 3 годині 30 мінут рано в хвилі вступу сонця в звіздовий збір Барана; є се весняне зрівнання дня з ночею.

Літо настає 21. червня о 10 годині 54 мінут вечером, коли сонце вступить в консеталяцію Рака; найдовший день в році.

Осінь починається 23. вересня в 1 годині 37 мінут пополудню, коли сонце входить в костеляцію Ваги; осінне зрівнання дня з ночею.

Зима настає дня 22. грудня в 8 годині 40 мінут рано, коли сонце входить в констеляцію Козорога; найкоротший день в році.

ЗАТЬМІННЯ В 1930 РОЦІ.

В 1930 році буде чотири затьміння, а се два сонця, а два місяця.

1. Частинне затьміння місяця, дня 13 квітня, загально видне на Атлянтійськім Океані, у Північній та Полудневій Америці і на Тихому Океані з винятком його західної части.

2. Осередкове затьміння сонця, дня 28. квітня, буде видне в Східній Канаді в формі частинного затьміння.

3. Частинне затьміння місяця дня 7. жовтня. Невидиме в Канаді.

4. Повне затьміння сонця дня 21. жовтня. Невидиме в Канаді.

ЗДОГАДОЧНИЙ ХАРАКТЕР 1930 Р.

Пануючою планетою на 1930 рік є Сатурн. По записках з практичного життя, літа Сатурна бувають більше сухі, як вохкі. Весна пізна й холодна, літо досить тепле, опади атмосферичні мірні, врожаї добрі, але спізнені. Осінь суха, але не бракуватиме дощу. Зима не скора, однак вже в початках студена.

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЄНДАР НА 1930 РІК.

Ключ граничний, то є пасхальна буква **п.**

В руці літо, то є недільна буква до 21. березня **з,** а відтак **а.**

Мясниць 6 неділь і 6 днів, то є від Різдва Христового 7. січня до мясопустної неділі 23. лютого.

Тріод починається 9. лютого, в неділю про Митаря і Фарисея.

Неділя мясопустна: 23. лютого.
Неділя сиропустна: 2. березня.
Середопістя: в середу 26. березня.
Поклони: 2 квітня.
Воскресення Христове: 20. квітня.
Вознесення: 29. травня.
Зелені Свята: 8 червня.
Петрівка: 3 тижні і 5 днів.

ПОСТИ.

1. В навечеріє Різдва Христового (Святий Вечер) — 6. січня.
2. В Навечеріє Богоявлення — 18 січня.
3. Великий Піст від понеділка по Неділі Сиропустній, 3. березня, до Великої Суботи, 19. квітня, включно.
4. Петрівка: від 16. червня до 11. липня.
5. Спасівка: від 14. серпня до 27. серпня, включно.
6. В день Усічення Голови св. Івана Хрестителя, 11. вересня.
7. В день Воздвиження Чесного Хреста, 27 вересня.
8. Пилипівка, від пятниці 28. листопада до Різдва Христового.
9. Піст кождої середи і пятниці через цілий рік, крім загальниць.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЦЕРКВОЮ ЧАС ДЛЯ ЗАБАВ І ВЕСІЛЬ З МУЗИКОЮ І ТАНЦЯМИ.

1. Всі середи і пятниці, крім загальниць.
2. Від початку Пилипівки (28. листопада) до Богоявлення.
3. Від сирного понеділка (3. березня) до Неділі Томиної 27 квітня.
4. В Петрівку.
5. В Спасівку.
6. В день Усічення Голови св. Івана Хрестителя.
7. В день Воздвиження Чесного Хреста, 27. вересня.

ЗАГАЛЬНИЦІ.

1. Від Різдва Христового (7. січня) до Навечерія Богоявлення (17. січня).
2. Від Митаревої Неділі (9. лютого) до Неділі Блудного Сина (16. лютого).
3. Від Великодня (20. квітня) до Неділі Томиної (27. квітня).
4. Від Зелених Свят (8. червня) до неділі Всіх Святих (15. червня.)

Січень - January

1-ий місяць — **1930** — **має 31 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
19 С	1	**1930 Рік.** Боніфатія мч.	**Новий Рік**
20 Ч	2	Ігнатія свмч.	Імени Ісус
21 П	3	Юліяни мч.	Ґеновефи
22 С	4	Анастазії вмч.	Евгенія, Тита
23 Н	5	**Нед. перед Р.** 10 муч у Кр.	**Н. 2 по Різдві.**
24 П	6	Навечеріє перед Різдвом	**3 Королів**
25 В	7	**Різдво Христове**	Лукіяна
26 С	8	**Собор Пр. Богородиці.**	Северина
27 Ч	9	**Стефана первмч.**	Юліяна і Василіси
28 П	10	20 тисяч муч. у Нікомидії	Аґатона
29 С	11	14 тис. діт. уб. у Виф.	Гонорати
30 Н	12	**Нед. по Різдві.** Анисії мч.	**Нед. по 3 кор.**
31 П	13	Меланії прп.	Ілярія
1 В	14	**Нов. Рік. Обр. І.Х., Вас.**	Фелікса з Полі
2 С	15	Сильвестра	Мавра
3 Ч	16	Малахія прор.	Маркила пап.
4 П	17	Собор 70 ап.	Антонія ав.
5 С	18	Навеч. Богоявл. Теоп.	Приски д.
6 Н	19	**Богоявлення Госп.**	**Н. 2 по 3 Кор.**
7 П	20	Собор Івана Хрестителя	Фабіяна і Сев.
8 В	21	Ґеоргія і Еміліяна прп.	Агни дів. і м.
9 С	22	Полієвкта	Вінкентія
10 Ч	23	Григорія прп., Домет.	Раймунда
11 П	24	† Теодозія прп.	Тимотея еп. і мч.
12 С	25	Татіяни мч., Евпраксії	Нав. св. Павла
13 Н	26	**Нед. по Просвіщ.** Ерм. Стр.	**Нед. 3 по 3 Кор.**
14 П	27	Св. Отців в Синаї	Івана Зол.
15 В	28	Павла і Івана прп.	Валерія
16 С	29	Покл. оков. св. Петра	Франца.
17 Ч	30	† Антонія Вел. прп.	Мартини м.
18 П	31	Атаназія і Кира	Петра з Нолі

Чи вирівнана Ваша передплата за „Український Голос"?

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

3. січня 1919 Українська Національна Рада Західної України ухвалила зєдинення з Великою Україною.

10. січня 1646 умер київський митрополит Петро Могила, сподвижник української культури.

11. січня 1888 умер буковинсько-український поет Юрій Федькович.

14. січня 1649 торжественний вїзд гетьмана Богдана Хмельницького до Київа.

15. січня 1920. Святочне відкриття „Українського Театру" в Ужгороді, на Прикарпатській Україні.

20. січня 1921 помер український письменник П. Рудченко (Панас Мирний).

21. січня 1803 помер останній український гетьман Кирило Розумовський.

21. січня 1917. Другий Далеко-східний Український Зїзд в Микольському на Зеленому Клині.

21. січня 1654. Переяславська угода між Україною а Москвою.

21. січня 1916. Помер український письменник Лесь Мартович.

22. січня 1919. Урочисте проголошення злуки всіх українських земель в Соборну Українську Народну Републику.

25. січня 1918. Четвертий Універсал Центарльної Ради проголошує Самостійну Україну.

26. січня 1915. Помер Михайло Павлик, визначний український письменник і публіцист.

29. січня 1663 помер український полеміст і граматик Метелій Смотрицький.

29. січня 1884. Помер український етнограф Павло Чубинський.

ЗАПИСКИ:

КОЖДИЙ УКАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН ЗНАТИ ПРО УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ.

Велика мапа України повинна бути в кождій українській хаті. Ціна 50 ц., знижена на ..... 40 ц.

УВАГА: Знижені ціни відносяться лише до книжок поданих в сім календарі. Замовлення слати до:

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626, — WINNPEG, MAN.

Лютий - February

2-ий місяць — **1930** — **має 28 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
19 С	1	Макарія прп.	Ігнатія еп. і м.
20 Н	2	**Нед. 32 по Зісл. св. Д. Евт.**	**4. Мат. Б.** Громн.
21 П	3	Преп. Максима Іспов.	Блажея
22 В	4	Тимотея ап., Анастазія	Вероніки
23 С	5	Климентія свщм.	Агафії
24 Ч	6	Ксенії прп.	Тита еп., Дороти
25 П	7	† Григорія Богосл.	Ромуальда ав.
26 С	8	Ксенофонта прп.	Івана з Матти
27 Н	9	**Н. Митаря.** Пер. мощ. Ів. З.	**Н. 5 по З Кор.**
28 П	10	Прп. Ефрема Сірина	Схолястики
29 В	11	Перен. мощ. св. Ігнатія.	Десідерія
30 С	12	**Трох Святителів**	Евлягії
31 Ч	13	Кира і Івана безср.	Попелец. Кат. Річ.
1 П	14	Трифона м.	Валентія еп. і м.
2 С	15	**Стрітення Господне**	Фавстина і Йовіт.
3 Н	16	**Н. Блудного Сина.** Сим. і А.	**Старозап.** Юл. д.
4 П	17	Ізидора	Савина
5 В	18	Агафії мч.	Констанції
6 С	19	Вукола прп.	† Конрада
7 Ч	20	Партенія і Луки прп.	Евстахія
8 П	21	Теодота Страт вмуч.	Андрея
9 С	22	Нікифора мч.	Петра Ст.
10 Н	23	**Н. Мясопуст.** Харлампія м.	**Мясопустна.** Ром.
11 П	24	Власія сщмч.	Матея
12 В	25	Мелетія, Мартина	Анастазії
13 С	26	Мартиніяна	Александра
14 Ч	27	Кирила	Нестора
15 П	28	Онисима ап.	Теофіля

Обовязком совісти і чести кождого щирого Українця є морально і матеріяльно попирати свою пресу. Чи Ви сповнили як слід сей обовязок?

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

2. лютого 1883. Помер визначний український публіцист і письменник Володимир Барвінський.

6. лютого 1704. Іван Мазепа став гетьманом всієї України.

14. лютого 1897. Помер талановитий український письменник, поет і перекладчик св. Письма, Пантелеймон Куліш.

20. лютого 1054. Помер український князь Ярослав Мудрий, творець українського законодавства.

24. лютого 1608. Помер покровитель та оборонець української культури князь Константин Острожський.

24. лютого 1872. Уродилася талановита українська поетка Леся Українка.

27. лютого 1664. Поляки розстріляли козацького полковника Івана Богуна, великого ворога Польщі і Москви.

ЗАПИСКИ:

ЧИТАЙТЕ ІСТОРИЧНІ ТВОРИ, БО ІСТОРІЯ — СЕ УЧИТЕЛЬКА НАРОДУ.

Богданів синок. Про Тимоша, лицарського сина гетьмана Б. Хмельницького. Ціна тільки ..... 25 ц.

Історія Московщини — розкаже вам про ката українського народу — Москву. Ціна ..... 40 ц.

Кудеяр — чудова повість з часів ката-царя Івана Грізного. Ціна $1.25 знижена на $1.00

Крівава Книга — подає точні описи польських звірств підчас українсько-польської війни. Ціна .... 40 ц.

Березень - March

3-ий місяць — **1930** — **має 31 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
16 С	1	Памфила	Альбіна еп.
17 Н	2	**Н. Сиропустна.** Теодора	**Запустна.** Симл.
18 П	3	Льва папи	Кунеґунди
19 В	4	Архипа, Теодота	**Казиміра**
20 С	5	Льва еп. **Агатона**	Евзевія
21 Ч	6	Тимофія	Колєти
22 П	7	Федора, Пилипа,	**Томи з Акв**
23 С	8	Поликарпа	Івана Божого
24 Н	9	**1 Н. посту.** 1 і 2 Найд. г. Ів.	**Вступна.** Франц.
25 П	10	Св. Тараса, еп. царгорд.	40 мучеників
26 В	11	Порфірія	**Константина**
27 С	12	Прокопія	Григорія В. пап.
28 Ч	13	Василія преп.	Розини
1 П	14	Евдокії **мч.**	Матильди
2 С	15	Теод. **свмч.**	Льонґіна
3 Н	16	**2 Н. посту.** Евтропія і т. м.	**Суха.** Любина
4 П	17	Гарасима	Гертруди
5 В	18	Конона	Едварда
6 С	19	42 Муч. **в Амореї**	**Йосифа Обруч.**
7 Ч	20	Василія **свмч.**	Евфемії
8 П	21	Теофілякта	Венедикта ав.
9 С	22	† 40 Муч. **в Севастії**	7 бол. Пр. Діви
10 Н	23	**3 Н. посту.** Кондр. і друж. м.	**Глуха.** Віктора
11 П	24	Софронія	Гавриїла Арх.
12 В	25	Теофана іспов.	**Благ. П.М.Д.**
13 С	26	Пер. мощ. прп. Никифора	Емануеля **м.**
14 Ч	27	Венедикта прп.	Руперта
15 П	28	Агапія муч.	Сикста
16 С	29	Савина і Юліяна **мч.**	Кирила
17 Н	30	**4 Н. посту.** Алексія прп.	**Н. Середпостна**
18 П	31	Св. Кирила Єрусал.	Вальбіни діви

Чи Ви є передплатником „Вістника"?

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

7. березня 1917 повстає Українська Центральна Рада в Київі.

9. березня 1814 уродився найбільший український поет Тарас Шевченко.

10. березня 1861 помер Тарас Шевченко.

15. березня 1861 скасовано кріпацтво на Україні.

17. березня 1896 помер український поет П. Ніщинський, перекладчик Гомера.

20. березня 1921 помер український історичний письменник А. Кащенко.

23. березня 1907 помер український історик і археольоґ Володимир Антонович.

26. березня 1909 помер український історик і музик Микола Аркас.

27. березня 1865 помер український письменник Закарпатської України о. Ол. Духнович.

ЗАПИСКИ:

96
1935
1861
64

ЗНАЙМО ХТО МИ — ТОДІ БУДЕМО ЗНАТИ ХТО НАШ ВОРОГ.

Наша рідна мова — цікава розвідка про характер Українця, Поляка і Москаля. Ціна ..... 10 ц.

Похід українських військ на Київ — про славні подвиги української армії в боротьбі з большевиками. 10 ц.

Українці а Москалі — точно і ясно показує ріжницю між нами а Москалями. Ціна ..... 15 ц.

Хмельниччина в Галичині — розкаже, яку участь взяли Галичане в війнах Хмельницького з Польщею. 20 ц.

Квітень - April

4-ий місяць — **1930** — **має 30 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
В	1	Хризанта і Дарії	Гуґона
С	2	Івана, Сергія прп. **Поклони**	Франца
Ч	3	Якова іспов.	**Ришарда еп.**
П	4	Василія свмч.	**Ізидора еп.**
С	5	Нікона і тов. **прпмч.**	Вінкентія
Н	6	**5 Н. посту.** Зах. і Як. прп.	**Н. Чорна.** Калест.
П	7	**Благовіщення П.Д.М.**	Германа
В	8	Соб. **Арх. Гавриїла**	Діонізія
С	9	Матрони прп.	**Марії Єгипет.**
Ч	10	Іляріона і **Стефана прп.**	Евзекіїла пр.
П	11	Марка і Кирила прп.	**Льва В. пап.**
С	12	Івана **ЛістВич.**	Юлія пап.
Н	13	**Н. Цвітна.** Ігнатіа прп.	**Н. Квітна.** Юст.
П	14	Марії Єгипетської	Валеріяна
В	15	Тита прп.	**Людвики**
С	16	Никити прп.	Лямберта
Ч	17	**Страстний Четвер.** Йосифа	Рудольфа
П	18	**Велика Пятниця.** Теод., Аг.	**Велика Пятниця**
С	19	**Велика Субота.** Методія	Емми вдови
Н	20	**Великдень.** Юрія	**Великдень**
П	21	**Світлий Понеділок.** Ір. Ап.	**Світлий Понеділ.**
В	22	**Світлий Вівторок.** Евпс. м.	Сотера
С	23	Терентія і тов. **муч.**	Войтіха еп.
Ч	24	Антипи свмч.	Ґеорґія
П	25	Василія прп.	Марка ев.
С	26	Артемона свмч.	Клєта і Маркеліна
Н	27	**Н. Томина.** Март. папи.	**Н. 1 Біла.** Переґр.
П	28	Аристарха Ап.	Віталіса
В	29	Агафії, Ірини	Петра в В.
С	30	Симеона і Акадія еп.	Катерини Сієн.

Народня преса — се очи і уха народу. Вона заслугує на Вашу моральну і матеріяльну піддержку!

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

7. квітня 1918. Третий український зїзд в Хабаровському на Зеленому Клині.

8. квітня 1649. Зборівська угода Б. Хмельницького з Ляхами.

9. квітня 1793. Прилучення Поділля та Волині до російської України.

19. квітня 1885. Помер український історик Микола Костомарів.

19. квітня 1917. Перший Всеукраїнський конґрес в Київі.

21. квітня 1910. Царська влада закрила Товариство „Просвіта" в Київі.

22. Квітня 1910. Помер драматурґ і батько українського театру Марко Кропивницький.

25. квітня 1913. Помер найбільший український новеліст Михайло Коцюбинський.

25. квітня 1622. Помер гетьман запорожського війська Петро Конашевич Сагайдачний.

25. квітня 1927. Помер талановитий письменник Марко Черемшина.

27. квітня 1904. Помер драматурґ, поет і артист Михайло Старицький.

29. квітня 1918. Гетьманський переворот в Київі.

ЗАПИСКИ:

ЦІКАВІ КНИЖКИ ЗАПОБІГАЮТЬ МАРНОВАННЮ ЧАСУ.

Вина і кара, в двох томах. Поодинокі томи по $1.00. Два томи за $1.75

Грішники — гарна повість про чоловіка, що вище ставив добро народу над особисте. Ціна 80 ц. Тепер знижена на ..... 50 ц.

Ґраф Монте Крісто — чудова повість, що прикує вашу увагу, доки її не прочитаєте. В 4-ох томах по $1.00 за один, а всі чотири за $3.50

Для домашнього огнища, І. Франка, без сумніву одна з найкращих його повістей. Ціна 85 ц. Тепер знижена на ..... 60 ц.

Травень - Мау

5-ий місяць — **1930** — **має 31 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
18 Ч	1	Івана Декапол. прп.	Филипа і Якова
19 П	2	Івана Стороже, прп.	Жигмонта
20 С	3	Теодора	Зн. Ч. Хреста
21 Н	4	**Н. Мироносиць.** Януарія м.	**2. по Вел.** Фльор.
22 П	5	Федора	Пія V папи
23 В	6	† Юрія	Івана в Олію
24 С	7	Сави	Доміцелі
25 Ч	8	† Марка єв.	Станіслава еп.
26 П	9	Василія свмч.	Григорія з Наз.
27 С	10	Симеона свмч.	Ізидора орача
28 Н	11	**Н. Розсл.** Івана ап.	**3. по Вел.** Мамер.
29 П	12	9 Муч. в К.	Панкрата
30 В	13	† Якова ап.	Сервація
1 С	14	Єремії прор.	Хр. дні. Боніфатія
2 Ч	15	† Бориса і Гліба	Софії
3 П	16	† Теодозія прп.	Івана Непом.
4 С	17	Пелагії прпмч.	Пасхаліса Виз.
5 Н	18	**Н. Самарянина.** Ірини мч.	**4. по Вел.** Фел.
6 П	19	Йова	Петра Вел. папи
7 В	20	Явл. Чесного Хреста	Бернарда
8 С	21	† Івана Бог.	Олени Кор.
9 Ч	22	† Перен. мощ. св. Ник.	Юлії д. і м.
10 П	23	† Симона ап.	Десидерія еп. м.
11 С	24	Мокія	Йоанни
12 Н	25	**Н. Сліпородж.** Еліф. і Гер.	**5. по Вел.** Урбана
13 П	26	Гликерії і Ал.	Филипа Н
14 В	27	Ізидора, Максима	Івана І. папи
15 С	28	Пахомія прп.	Вільгельма
16 Ч	29	**Вознесення.** Теод. освящ.	**Вознесення Госп.**
17 П	30	Андроніка ап.	Фелікса
18 С	31	Петра свмч.	Петронелі

„Український Голос" і „Вістник" — се сторожі народньої справи. Памятайте за них!

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

2. травня 1648. Вибір Б. Хмельницького на гетьмана Війська Запорожського.

4. травня 1838. Викуплено Т. Шевченка з кріпацтва.

6. травня 1910. Вмер український письменник і автор українського словаря Борис Грінченко.

9. травня 1920. Засновано Товариство „Просвіта" в Ужгороді.

12. травня 1907. Заснування Українського Наукового Товариства в Київі.

15. травня 1848. Скасовано панщину в Галичині.

22. травня 1891. Урочисте перевезення тіла Т. Шевченка на Тарасову Могилу над Дніпром біля Канева.

25. травня 1926. Симон Петлюра, Головний Отаман України згинув в Парижі з руки жидівського скритовбійника Шварцбарта.

28. травня 1916. Помер великий український письменник і поет Іван Франко.

30. травня 1919. Приняття Української Конституції на Зеленому Клині.

ЗАПИСКИ:

ВИ ПОВИННІ ПРОЧИТАТИ ОТСІ КНИЖКИ.

Єзуїтська преподобниця. Ся книжка роскаже, як то Єзуїти нищили український нарід, а головно нашу шляхту. Ціна тільки ..... 25 ц.

Історія землі. З неї довідаєтесь про повстання нашої землі і початок життя на ній. Ціна ..... 25 ц.

Ілюстроване українське письменство. Цікаво написана книжка про наших письменників і поетів. Ціна 35 ц.

Кайдашева сімя. Родинне оповідання з життя селянства на Україні. Читаючи сю книжку ви добре посміетеся, а часом і поплачете. Знижена ціна 40 ц.

Червень - June

6-ий місяць — **1930** — **має 30 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
Ч	1	**Н. св. Отців.** Патр свщм.	**6. по Вел.** Якова
П	2	Талалея мч.	Еразма.
В	3	Константина і Олени	Кльотильди
С	4	Василиска	Квірина
Ч	5	Михаїла еп.	Фльоріяна
П	6	Симеона прп.	Норберта еп.
С	7	† 3 Найд. Гол. Св. Івана	Роберта
Н	8	**Св. Тройці (Зелені Свята)**	**Сош. с. Духа.**
П	9	**Св. Духа (Зелені Свята)**	**Пон. св. Духа**
В	10	Никити	Марґарети
С	11	Теодозії муч.	Варнави ап.
Ч	12	Ісаака прп.	Івана а. с. Ф.
П	13	Св. Ап. Єрма	Антонія з Пад.
С	14	Муч. Юстина філь.	Василія еп.
Н	15	**Н. Всіх Святих. † Івана Соч.**	**1. по Сош.** Віта
П	16	Лукіяна мч.	Францішка з Ас.
В	17	Митрофана	Адольфа
С	18	Доротея свмч.	Марка
Ч	19	Висаріона і Іляріона	**Боже Тіло**
П	20	Теодота свмч.	Сильверія пап.
С	21	Теодора смч.	Альойзія Ґонз.
Н	22	**Н. 2 по З. с. Д.** Кирила	**2. по С.** Павл. еп.
П	23	Тимофія мч.	Зенона
В	24	Св. ап. Бартоломія і Вар.	† Івана Хрест.
С	25	† Онуфрія прп.	Проспера
Ч	26	Акилини мч.	Акилини
П	27	Єлисея пр.	Владислава кор.
С	28	Амоса пр. і Єроніма	Льва папи
Н	29	**Н. 3 по З. с. Д.** Тихона еп.	**3. Петра і Павла**
П	30	Св. Мануїла мч.	Память с. Павла

Чи Ваші сусіди читають „Український Голос" і „Вістник"?
Як ні, то постарайтеся, щоб вони читали!

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

7. червня. Помер галицько-український поет Маркіян Шашкевич.

11. червня 1876. Вийшов царський указ, яким заборонено друкувати українські книжки.

11. червня 1917. Перший Далеко-східний український зїзд на Зеленому Клині.

13. червня 1224. Битва українського війська з Татарами над рікою Калкою.

14. червня 1876. Помер письменник Василь Мова.

15. червня 1895. Помер визначний український журналіст, історик і політичний провідник Михайло Драгоманів.

18. червня 1569. Люблинська унія насильно прилучує українські землі до Польщі.

23. червня 1870. Помер поет А. Метлинський.

24. червня 1651. Гетьман Б. Хмельницький надав привілєї Братській Школі у Київі.

ЗАПИСКИ:

1950-го дня 28-го Юлія, було голосовання до Домініяльного Парляменту. то в Мес. Кензі Кандитов. В. Свистун лібераль дістав голосів 2524
Mc Lean лібераль також і голосів 2378
Cambell. прогресіт. дістав, вибраний: — 4684
то Кембел дістав більше від Свистуна — 2160

ДОБРА КНИЖКА — СЕ НАЙКРАЩИЙ ПРИЯТЕЛЬ. ЗДОБУВАЙТЕ ЇХ!

Короткий огляд українського письменства. Ся книжка повинна бути в кождій українській хаті. Ціна .. 30 ц.

Культура, національність і асиміляція. Ся книжка пояснює, як нарід повинен поступати, щоби не пропасти між другими народами. Ціна .... 30 ц.

Документи українського мучеництва під Польщею. Дійсні факти знущань Ляхів над українським народом. Ціна .... 15 ц.

Наука про управу землі. Ся книжка повинна находитися в руках кождого українського фармера. Знижена ціна .... 35 ц.

Липень - July

7-ий місяць — **1930** — **має 31 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
В	1	Леонтія м.	Теобальда
С	2	† Юди, Зосима	Посіщ. П.Д.М.
Ч	3	Медотія свчм.	Геліодора
П	4	Юліяна Тарс. мч.	Йосифа К.
С	5	Евсевія свмч.	Фільомени
Н	6	**Н. 4 по З. с. Д.** Аґрипини м.	**4. по С.** Ісаї прор.
П	7	**Різдво Івана Хрест.**	Пульхерії
В	8	Февронії	Єлисавети
С	9	Давида Сел. прп.	Кирила еп.
Ч	10	Самсона прп.	Амалії
П	11	Пер. мощ. Кира і Івана	Пеляґії
С	12	**Петра і Павла ап.**	Генрика і Ґвальб.
Н	13	**Н. 5 по З. с. Д.** Собор 12 Ап.	**5. по С.** Марґар.
П	14	Косми і Демяна	Бонавентури
В	15	Пол. Ризи Пр. П.Б.	Розісл. Апост.
С	16	Якинта мч., Анатолія	МБ. Шкаплір.
Ч	17	Андрія Крит, Марти	Алексія
П	18	† Кирила і Методія	Симеона з Лип.
С	19	† Атаназія Атон. прп.	Вінкентія з Пав.
Н	20	**Н. 6 по З. с. Д.** Томи і Ак.	**6 по С.** Іллі
П	21	Вмч. Прокопа	Пракседи діви
В	22	Панкратія	Марії Магд.
С	23	**† Антонія Печер. прп.**	Аполінарія еп.
Ч	24	Евфимії мч. і Ольги	Христини
П	25	Прокла і Ілярія мч.	Якова ап.
С	26	Собор Арх. Гавриїла	Анни
Н	27	**Н. 7 по З. с. Д.** Акили ап	**7 по С.** Наталії
П	28	† Володимира укр. князя	Інокента
В	29	Атиноґена	Марти д.
С	30	Марини вмч.	Авдон і Сеннен м.
Ч	31	Еміліяна мч.	Ігнатія Льой.

Читайте добрі книжки! Через освіту дійдем до волі!

1931
10/85 916

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

1. липня 1918. Відкрито український університет в Камянці на Поділлю.

1. липня 1910. Адам Коцко згинув в боротьбі за український університет у Львові.

10. липня 1649. Богдан Хмельницький обляг Ляхів в Збаражі.

10. липня 1709. Битва під Полтавою.

15. липня 1015. Помер український князь Володимир Великий, який охрестив Українців.

16. липня 1919. Перехід Української Галицької Армії за Збруч.

27 липня 1881. Народився український письменник Вол. Винниченко.

ЗАПИСКИ:

На 28-го Липня було голосування на
послів до Отави, то вибрано так
Консерватів послів 137
Ліберали 89
Прогресивних фармерків 12
незалежних 2
Ліберальних незалежних 3
разом послів 243
Консерватів більшости
лишком 31

ЗАОХОЧУЙТЕ ДО ЧИТАННЯ СВОЇХ ДІТЕЙ.

Подорож Ґулівера до краю великанів. Ціна .... 20 ц.

Подорож Ґулівера до краю Ліліпутів (карликів). Ціна .... 20 ц.

Сі обі книжочки цікаві для старших і молодших і ніколи не навкучаться.

Оповідання для української молодіжи. Збірка оповідань присвячена молодому поколінню. Ціна знижена на .... 30 ц.

Казки Бехштайна, в двох томах. Цікаві казки для старих і молодих. Ціна за два томи $1.50

під число 682. на Навтинс. две
6го Липня в четвер.

Серпень - August

8-ий місяць — 1930 — має 31 днів

Дні		Українські свята	Латинські свята
19 П	1	Мокрини прп.	Петра в оков.
20 С	2	† **Іллі прор.**	П.Д.М. Ангел.
21 Н	3	**Н. 8 по З. с. Д.** Сим. і Ів. пр.	**8. по С.** Найд. с. С.
22 П	4	Марії Магдалини	Домініка
23 В	5	Трофима	Мати Б. Сніж.
24 С	6	† Бориса і Гліба мч.	**Преобр. Господ.**
25 Ч	7	† Успення св. Анни	Каєтана
26 П	8	Ермолая свщмч.	Кириіяка м.
27 С	9	† Пантелеймона вмч.	Романа м.
28 Н	10	**Н. 9 по З. с. Д.** Прохор. і ин.	**9. по С.** Лаврентія
29 П	11	Каленика	Зузанни діви
30 В	12	Сили, Андроника	Кляри д.
31 С	13	Евдокима прав.	Гіполіта і Касіяна
1 Ч	14	† Пох. Ч. Хр. Успен.	Нав. Евзевія еп.
2 П	15	Пер. мощ. св. Стеф.	**Успення П. Богор.**
3 С	16	Ісаака, Далмата і Фав.	Роха
4 Н	17	**Н. 10 по З. с. Д.** 7 Мол. в Е.	**10 по С.** Ліберата
5 П	18	Евсигнія.	Єлени
6 В	19	**Преображення Господне**	Беніґни
7 С	20	Дометія муч., Пимена	Стефана Кор.
8 Ч	21	Еміліяна еп.	Іванни Шан.
9 П	22	† Матвія ап.	Фільберта
10 С	23	Лаврентія мч.	Филипа еп.
11 Н	24	**Н. 11 по З. с. Д.** Евила мч.	**11 по С.** Вартол.
12 П	25	Фотія, Аникити	Людвика
13 В	26	Максима	Йосифа Кал.
14 С	27	Міхея пр.	Августина еп.
15 Ч	28	**Успення Пр. Богор.**	Усікн. гол. Ів. Хр.
16 П	29	Пер. Обр. нерук. Г.Н.І.Х.	Рожі з Лім.
17 С	30	Мирона мч.	Зефірина п.
18 Н	31	**Н. 12 по З. с. Д.** Фл. і Лав.	**12 по С.** Раймунда

Замовляйте книжки в книгарні „Українського Голосу".

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

1. серпня 1913. Померла поетка Леся Українка.

4. серпня 1919. Згинув полковник Дмитро Вітовський.

5. серпня 1911. Померла письменниця Ганна Барвінок.

6. серпня 1657. Помер великий гетьман України, Богдан Хмельницький.

10. серпня 1910. Померла українська письменниця, Марко Вовчок.

12. серпня 1925. Помер поет Володимир Самійленко.

15. серпня 1856. Уродився Іван Франко.

19. серпня 1648. Побіда Хмельницького над Поляками в битві під Пилявцями.

20. серпня 1843. Помер письменник повістяр Григ. Квітка-Основяненко.

21. серпня 1925. Помер галицький поет і письменник Осип Маковей.

28 серпня 1921. Большевики розстріляли поета Грицька Чупринку.

ЗАПИСКИ:

КНИЖКА СЕ СКАРБ. ЧЕРПАЙТЕ З НЬОГО.

Подорож до місяця. Про відважних вчених, що вибрались до місяця. Ціна знижена на ..... 30 ц.

40 тисяч миль під водою, незвичайно займаюче оповідання. Ціна $1.00

Соняшний промінь. Повість з життя народних робітників на Україні. Ціна знижена на ..... 60 ц.

Суд чотирох. Оповідання, що своєю таємничістю здержить вам віддих. Ціна ..... 40 ц.

Вересень - September

9-ий місяць — **1930** — **має 30 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
19 П	1	Мч. Андрія Стр.	Егідія
20 В	2	Самуїла	Юста
21 С	3	Тадея ап.	Ізабелі
22 Ч	4	Аґатоніка мч.	Розалії д.
23 П	5	Лупа мч.	Лаврентія Юст.
24 С	6	Евтиха свщмч.	Захарії пр.
25 Н	7	**Н. 13 по З. с. Д.** Тита ап.	**13 по С.** Реґіни
26 П	8	Адріяна і Наталії	**Різдво ПБД.**
27 В	9	Пімена прп.,	Ґорґонія
28 С	10	Мойсея прп.	Николая з Тол.
29 Ч	11	† **Усік. Гол. Івана Хр.** піст.	Прота і Яцка **м.**
30 П	12	Александра, Івана св.	Ґвідона
31 С	13	† Пол. Пояса Пр. Бог.	Товії
1 Н	14	**Н. 14 по З. с. Д.** † Сим. Ст.	**14. Возд. Ч. Хр.**
2 П	15	Маманта	Никодима
3 В	16	Антима	Людмили д.
4 С	17	Вавили свмч., Мойсея	Лямберта
5 Ч	18	Захарії і Єлисавети пр.	Томи з В.
6 П	19	Чудо Арх. Михаїла	Януарія еп.
7 С	20	Созонта мч.	Евстахія **м.**
8 Н	21	**Н. 15 по З. с. Д. Різдво ПДМ**	**15 по С.** Матея ап.
9 П	22	Йоакима і Анни	Маврикія
10 В	23	Минодори	Теклі д.
11 С	24	Теодори прп.	Ґерарда
12 Ч	25	Автонома свмч.	Клеофа
13 П	26	Корнилія	Кипріяна і Юст.
14 С	27	**Воздв. Чесн. Хреста** піст.	Косми і Дамяна
15 Н	28	**Н. 16 по З. с. Д.** Никити вмч.	**16. по С.** Вяч. кор.
16 П	29	Евфимії мч.	**Михайла арх.**
17 В	30	Софії і 3 дон.	Єроніма.

Кождий новий передплатник „Українського Голосу" збільшає армію свідомих Українців. Здобувайте їх все і всюди!

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

2. вересня 1709. Помер гетьман Іван Мазепа.

6. вересня 1841. Народився Михайло Драгоманов.

10. вересня 1910. Помер український письменник Доманицький.

12. вересня 1903. Відкриття памятника Іванови Котляревському в Полтаві.

15. вересня 1907. Помер найбільший наш драматурґ Іван Тобилевич.

19. вересня 1903. Помер український поет і письменник, Сидір Воробкевич.

25. вересня 1921. Пор. У.Г.А. Степан Федак виконав атентат на Пілсудського.

29. вересня 1866. Народився історик Михайло Грушевський.

ЗАПИСКИ:

Записка того був в Шпитали в Санкт Боніфас. року 1927 від сентебра 17го до сентебра 22го 1927го року. Операцію робив спец. Доктор Бина. Семен Єфимчук

ЧИ ВИ ЧИТАЛИ ОТСІ КНИЖКИ?

Хатина, гарне оповідання з еспанського життя. Ціна знижена на 50 ц.

Тайни цісарської родини. Про нещасливий рід Габсбурґів. Ціна 50 ц.

Українська читальня. Дає поучення для ведення читалень та Народних Домів. Ціна . . . . 25 ц.

Жовтень - October

10-ий місяць — **1930** — **має 31 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
18 С	1	Евменія еп.	Ремігія
19 Ч	2	Трофима і ин. муч.	Леодегора
20 П	3	Евстахія, його жени і діт.	Кандида і Ґерарда
21 С	4	Кондрата ап.	Франца з Асижу.
22 Н	5	**Н. 17 по З. с. Д.** Фоки свщч.	**17. по С.** Плакида
23 П	6	Зач. Івана Хрест.	Брунона
24 В	7	Теклі	Юстини
25 С	8	Евфрозинії прп.	Бриґіди д.
26 Ч	9	† Івана Богослова	Діоніз., Вінкен.
27 П	10	Каліграта мч.	Франца Борг.
28 С	11	† Харитона прп.	Еміліяна еп.
29 Н	12	**Н. 18 по З. с. Д.** Киріяка пр.	**18. по С.** Макс.
30 П	13	Григорія	Едварда
1 В	14	**Покрови Пресв. Богород.**	Калікста
2 С	15	Кипріяна свмч.	**Тереси д.**
3 Ч	16	Діонізія свмч.	Ґалля
4 П	17	Єротея свмч.	Гедвіґи
5 С	18	Харитини мч.	Луки єв.
6 Н	19	**Нед. 19 по З. С. Д.** †Томи	**10. по С.** Петра
7 П	20	Сергія і Вакха	Феліціяна
8 В	21	Пелагії	Уршулі
9 С	22	† Якова ап.	Кордулі д. м.
10 Ч	23	Евлампія і Евлампії мч.	Івана Кал.
11 П	24	Филипа ап.	Рафаїла арх.
12 С	25	Прова і ин. муч.	Івана Кант.
13 Н	26	**Н. 20 по З. с. Д.** Карпа і мч.	**20. по С.** Евар. п.
14 П	27	Параскеви	Савини.
15 В	28	Євтимія	Симона Юди
16 С	29	Лонґіна сотн. мч.	Наркіса еп.
17 Ч	30	Озії пр., Андрія Крит.	Клявдія
18 П	31	† Луки ап. і єв.	Нав. Вольфґанґа

Як стоїть справа Вашої передплати „Українського Голосу"

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

1 жовтня 1877. Помер український учений О. Бодянський.

6. жовтня 1918. Відкрито український державний університет в Київі.

8. жовтня 1651. Бій Богдана Хмельницького з Поляками під Білою Церквою.

13. жовтня 1866. Помер український поет-сатирик Петро Артемовський-Гулак.

20. жовтня 1814. Уродився Яків Головацький, перший професор української літератури на львівськім університеті.

22. жовтня 1596. Берестейська унія, одно з найбільших лих в українській історії.

29. жовтня 1894. Помер український вчений Олександер Огоновський.

ЗАПИСКИ:

ЧОЛОВІК, ЩО НЕ ЧИТАЄ, СЕ ВОЯК БЕЗ ШАБЛІ.

Як жити, щоби бути здоровим. Практичні поради на задерження здоровля. Ціна лише ..... 10 ц.

Людина. Дуже гарне оповідання. Ціна ..... 25 ц.

Світає день. Збірка гарних поезій. Ціна ..... 30 ц.

Листопад - November

11-ий місяць — **1930** — **має 30 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
19 С	1	Йоіла прор.	**Всіх святих**
20 Н	2	**Н. 21 по З. с. Д.** Артемія	**21.** День Задуш.
21 П	3	Іляріона пр.	Губерта
22 В	4	Аверкія	Кароля
23 С	5	† Якова ап.	Єлисавети
24 Ч	6	Арети і ин. муч.	Леонарда
25 П	7	Маркіяна і Мартирія мч.	Теоґата
26 С	8	**Димитрія вмч.**	4 Коронатів
27 Н	9	**Н. 22 по З. с. Д.** Нестора	**22 по С.** Теодора
28 П	10	Параскевії	Андрея
29 В	11	Анастазії	Мартина
30 С	12	Зиновія і Зиновії	Мартина пап.
31 Ч	13	Стахія, Амплія ап.	Евгенія
1 П	14	Косми і Демяна	Серафима
2 С	15	Акиндина мч.	Леопольда
3 Н	16	**Н. 23 по З. с. Д.** Акепсіма	**23. по С.** Отмара
4 П	17	Йоанікія вел.	Сальомеї
5 В	18	Галактіона	Оттона
6 С	19	Павла спов.	Єлисавети кор.
7 Ч	20	Єрона мч.	Фелікса Вел.
8 П	21	**Собор св. Михаїла Арх.**	Введ. в храм П.Б.
9 С	22	Онисифора і Порф. мч.	Кекилії д.м.
10 Н	23	**Н. 24 по З. с. Д.** Ереста, Ор.	**24 по С.** Климен.
11 П	24	Міни, Віктора	Івана від Хр.
12 В	25	Івана Мил., Ніля	Катерини
13 С	26	† Івана Золот. св.	Конрада
14 Ч	27	† Филипа ап.	Валеріяна еп.
15 П	28	Самона, Гурія, Авіва мч.	Крицентія
16 С	29	† Матея ап.	Сатурина
17 Н	30	**Н. 25 по З. с. Д.** Григ. еп.	**1. Н. Адвенту.**

Байдужність і несвідомість — се найбільші наші вороги!
Поборюйте їх добрими книжками і часописами!

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

1. листопада 1918. Українці обняли владу в Галичині і на Буковині.

6. листопада 1912. Умер найбільший український композитор Микола Лисенко.

10. листопада 1838. Помер перший український поет Іван Котляревський.

11. листопада 1922. Поляки розстріляли С. Мельничука і П. Шеремету.

14. листопада 1918. Січові Стрільці повстали проти гетьмана, що проголосив федерацію з Росією.

15. листопада 1863. Уродилася талановита письменниця О. Кобилянська.

21. листопада 1918. Українські війська покинули Львів і почали його облогу.

23. листопада 1919. Помер український критик Михайло Федюшка.

23. листопада 1873. Помер український учений М. Максимович.

29. листопада 1922. Поляки розстріляли членів У.В.О. Романа Луцейка і Василя Крупу.

ЗАПИСКИ:

НАША ПІСНЯ — СЕ НЕВИЧЕРПАНИЙ СКАРБ. ШАНУЙМО ЙОГО.

Шкільний співаник для української хати і школи. Містить в собі 143 пісні під нотами на один, два і три голоси. Подає вказівки, як вчити вільноручних вправ. Прямо необхідний для тих, що люблять рідну пісню. Ціна .... 75 ц.

Грудень - December

12-ий місяць — **1930** — **має 31 днів**

Дні		Українські свята	Латинські свята
18 П	1	Платона мч.	Еліґія
19 В	2	Авдія	Бабіяни д.
20 С	3	Григорія і Прокла прп.	Франца Ксав.
21 Ч	4	**Введ. в храм Пр. Богород.**	Варвари д. м.
22 П	5	Филимона ап., Кикилії	Сави ав.
23 С	6	Амфілоха і Григорія еп.	Миколая еп.
24 Н	7	**Н. 26 по З. с. Д.** Катерини	**2. Н. Адв.** Абвр.
25 П	8	Климента	**Неп. Зач. ПДМ**
26 В	9	Алипія	Леокадії
27 С	10	Якова Перс. **вмч.**	МБ. Льорет.
28 Ч	11	Стефана прпмч.	Дамаза пап.
29 П	12	Парамона **мч.**	Александра м.
30 С	13	† Андрія ап.	Лукії д. м.
1 Н	14	**Н. 27 по З. с. Д.** Наума пр.	**3. Н. Адв.** Спір.
2 П	15	Аввакума	Валеріяна
3 В	16	Софронія	Аделяйди
4 С	17	† Варвари **вмч.**, Івана Дам.	Лазаря еп.
5 Ч	18	Сави Освящ. прп.	Граціяна
6 П	19	**Миколая чуд.**	Немезія
7 С	20	Амврозія еп.	Теофіля м.
8 Н	21	**Н. 28 по З. с. Д.** Потапія еп.	**4. Н. Адв.** Томи
9 П	22	**Зач. Св. Анни**	Зенона
10 В	23	Мини, Єрмогена	Вікторії
11 С	24	Даниїла Стовп. прп.	Нав. Адама і Еви
12 Ч	25	Спиридіона прп.	**Різдво Христове**
13 П	26	† Евстратія, Евгенія	**Стефана првмч.**
14 С	27	Тирса і Левкія мч.	Івана ап. і еванг.
15 Н	28	**Нед. Праотців.** Елевтерія	**Н. по Р.** Д. убит.
16 П	29	Аггея свщм.	Томи еп.
17 В	30	Даниїла пр.	Евгенія
18 С	31	Севастіяна і ин. муч.	Сильвестра папи.

„Український Голос" і „Вістник" — се збруя на ворогів нашого народу!

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНО-КУЛЬТУРНИЙ КАЛЄНДАР.

4. грудня 1803. Помер Іван Кальнишевський, останній кошовий Запорожської Січи.

8. грудня 1868. Засновано у Львові Товариство „Просвіта".

12. грудня 1900. Умер український письменник О. Кониський.

14. грудня 1918. Січові Стрільці заняли Київ.

19. грудня 1240. Батій зруйнував Київ.

21. грудня 1764. Москва скасувала гетьманщину.

23. грудня 1673. Засновано Наукове Товариство імени Шевченка у Львові.

25. грудня 1900. Помер письменник і поет Олександер Павлович.

ЗАПИСКИ:

ДОБРА КНИЖКА ВКОРОТИТЬ ДОВГІ ЗИМОВІ ВЕЧЕРІ.

Незвичайні Пригоди Матвія Сандорфа. Ся чудова і богата в пригоди повість задоволить найвибагливійшого читача. Ціна є знижена — ~~за два~~ томи $2.50

В оправі $3.00

ІВАН ФРАНКО.

ЧАСТЬ ЛІТЕРАТУРНА

З НОВИМ РОКОМ.

З НОВИМ РОКОМ, БРАТТЯ МИЛІ,
В НОВІМ ЩАСТЮ, В НОВІЙ СИЛІ
РАДІСНО ВИТАЮ ВАС.
І БАЖАЮ, ЩОБ В ЗДОРОВЛЮ,
В МИРІ, З БРАТНЬОЮ ЛЮБОВЮ
ВІД ТЕПЕР ЙШОВ ВАМ ЧАС.

І БАЖАЮ, ЩОБ ТРУДЯЩЕ
ТЕ ЖИТТЯ ВАМ ЯКНАЙКРАЩЕ
БЕЗ БІДИ МИНУЛО ВСІМ.
ЩОБ ДУМКАМИ ВИ МІЦНІЛИ,
БОГАТІЛИ, НЕ БІДНІЛИ,
ЩОБ ВЕСЕЛИЙ БУВ ВАШ ДІМ.

І БАЖАЮ, ЩОБ МИ ЗГІДНО,
СМІЛО, СВІДОМО, СВОБІДНО
ЙШЛИ ДО СПІЛЬНОЇ МЕТИ:
В СВОЇЙ ХАТІ ЖИТЬ ПО СВОМУ,
НЕ КОРИТИСЯ НІКОМУ,
ЛАД НАЙКРАЩИЙ ЗАВЕСТИ.

ЩИРІЙ ПРАЦІ БОГ ПОМОЖЕ!
ДАЙ ВАМ БОЖЕ, ВСЕ, ЩО ГОЖЕ!

Іван Франко.

ХОЧЕТЕ ЯГІД?

СТОРІНКА ІЗ ЗАПИСНОЇ КНИЖКИ

Березень, 1918 року

Ворог заняв Карлівку і сунеться на Полтавщину. Нам наказано його затримати і прогнати геть.

Тому поїхав я зі своєю ґрупою в Полтавщину на зустріч ворогові.

Недалеко стації Тагацієва дорога колієва була знищена ворогом і потяг став.

Зробив розпорядження поставити все до порядку на зелізнодорожному шляху; вислав для охорони потягу застави, які мають своїми стежами зєднатися з сторожею авангарда; наказав третині ґрупі бути на поготові, а решті дав дозвіл спати. Сам я пішов зі своїм звязком на стацію. Ніч була така темна, що на два кроки нічого не було видко; ідемо тихенько і все раз у раз чіпляємось за коріння, або находимо на пеньки порубаного дерева.

До стації було недалеко, всього три верстви, а намучилися порядно. Невеличка зелізна стація освітлювалася лише з нашого боку і то маленькою лямпкою. Біля стації стрінув нас вартовий, який склав рапорт і повів в кімнату, де був їх комендант.

В першій кімнатці два ліхтарі зі свічками давали дуже мало світла.

Люде, крім вартової частини, спали покотом на підлозі, на лавках і столах.

В кімнаті душно, пахне хлібом, потами, мокрими шинелями, дегтем, кінським гноєм і ще чимсь поганим.

Коло зелізної печі сидить ґрупка хлопців, щось потихенько оповідають один другому і без устанку підкладають в огонь щепки і піч аж червона стала.

Переступаючи через сплячих, пройшов я до бувшого кабінету начальника стації.

Се вже був, по сучасному менту, просто палац, правда, були побиті вікна, але позакладали торбами, а виломані двері затягнули рядном; та се нічого, за те тут ясно; світла дуже богато дає лямпа, що висіла колись на плятформі і освітлювала всю стацію, а тепер козаки її пересадили на сей ґрунт.

Попід стінами лежало богато свіжої соломи, яка так і тягне до себе змучене тіло.

По середині, під лямпою, стояв стіл, а на нім з одного боку лежала мапа, на якій були червоним олівцем помічені позиції ворогів, а синіми хрестиками записані наші застави. Тамже лежала купа паперів, коло яких порався адютант і богато ріжних необхідних при таких обставинах річей.

З другого боку стояв „парущак" з завареним крутим чаєм, з якого пара так і рветься під стелю; біля нього пара мисочок; сахар, дві паланиці, кусок соленого сала і велика миска печеної бараболі.

Не довго думаючи, сіли ми біля стола і так смачно попоїли, що я не памятаю вже того, щоб які небудь роскішні потрави були такі смачні і так далися їсти. На душі стало легко, а тіло загрілось і я почав мріяти, як би то так лягти на солому і бодай трохи переспати; сон так і заплющив очи, а рот не можна було стулити, так він раз-у-раз відкривався і нагадував про сон.

Десь далеко пробухали два-три стріли і стихало.

Даю наказ вислати стежі, провірити чуйність постів і застав, та нагадати, що ворог не далеко і який за всяку ціну не хоче перепустити нас до сеї лінії, яка є для нього стратегічним ключем і тому треба чекати від нього ріжних несподіванок.

Сотник Новіков приняв наказ і пішов його виконувати; а я встав із стола, ще раз подивився на мапу і тільки що рушив в бік соломи, як увійшов до кімнати вартовий старшина і каже, що третя застава, що стоїть у Федоровці, піймала якогось чоловіка, що ніби то хотів перебратися через наші стежі і прислала до нас.

— Гаразд, — кажу. — давайте сього чоловіка сюди.

Старшина гукнув і два дозорці кінної сотні увійшли в кімнату зі своїм „трофеєм", як вони називали свого полоненого.

На перший погляд сей чоловік робив дуже приємне враження; се була людина високого росту, доволі сита, поважна, літ 50, волосся на голові чорне, яке перепліталось сивими нитками; великі чорні вуси висіли як два вужі; очі сірі, бистрі і такі острі, що здавалось, що він бачить наскрізь, або хоче влізти в вашу душу, подивитися, що ви за один. Лице округле, ніс кирпатий, шия як у бугая. Одіж з синього сукна, російська чемарка; підперезаний широким паском, в високих з гармоніями чоботах, широких штанах; в руках трима картуза, на руках шкіряні рукавиці прикривали здоровезні кулаки.

Відразу було видно, що се чоловік страшенної фізичної сили і певно такої-ж волі.

Як тільки увійшов до кімнати, зняв шапку і праву рукавицю та почав розглядатись, чи нема де образа, щоб до нього уклонитися.

А не побачивши, уклонився всім, на всі сторони низько, але поважно.

В очах світилась думка „хто ви такі"? На всякі запити відповідав голосно і виразно.

Коли я спитав його, хто він такий, куда йде і що тут робить, — він розказам нам таке:

Я, Андрій, по батькові Василевич, по призвіщу Зоренко, робітник на маєтку у герцога Л., отставний вахмістр кавалерійського полка, родом малорос з Київщини.

Останні місяці блукаю по цілому просторі маєтків мого пана, боюсь показатися на очі теперішнім властителям і чекаю того менту, коли ся хвиля безпорядків пройде і життя повернеться на русло права і закона.

Сими днями чув я, як наші селяне, які приїхали з Полтави, оповідали, що бачили там богато війська українського і німецького. Як я се почув, аж підскочив з радощів і думаю собі, що за всяку ціну я непримінно піду і на свої очі подивлюся на се військо — визволення, а старшому розкажу про всі ті нещастя, які довелось мені, не кажу пережити, а бачити на свої власні очі.

Раненько, коли ще було зовсім темно, нагодував коня, осідлав, вивів в поле, перехрестився і поїхав в бік на Полтаву. Їду собі і з початку мені здавалося се таким легким, ось прийду до старшого і там все перекажу. А чим дальше їхав, тим більше в голові пароки перепутувались і от убийте мене, не знаю з чого пічну говорити.

Часами здавалось, ось-ось уже все добре, а тут знова запутаюсь в спогадах і знову спочатку; голова горить, як той казан з окропом, в очах потемніє і що хоч, то роби. Дивлюся, а вже почало добре розвиднятися; треба зі-

хати зі шляху, бо ворог скрізь і замість Полтави, попаду „под стєнку" або „на вербу"..

Проїхав трохи полем, обїхав Ланное і Федоровку, заїхав в лісок, зліз з коня, щоб дати йому відпочити і погодувати та і самому трохи перекусити, щоб заморити червака.

Насипав в торбу вівса, спутав коневи ноги; постелив кожух, сів і почав їсти. Трохи попоїв і дрімота мене захопила, заплющив очи і забувся... Коли чую через сон, хтось до мене крадеться... Зі силою відкриваю очи і — ой лишенько.... чи то сон, чи правда; тру очи... ні, то не сон, — переді мною стоять постаті в військовому убранню; один наставив баґнет до грудей, а другий тримає мого коня і тихенько каже: ‚Руки до гори!". Ой, Господи! що се таке, біда чи спасення.

І думаю собі: Я не з полохливих а злякався, як би се були червоні, то мене вже давно не було-б, вони відразу ріжуть. І не партизани, бо ті не мають такого одностроїо, і ще якась була думка, але чую, салдат питає:

—Ти від кого варту несеш? Кажи правду!

— Бійтеся Бога, — кажу їм, — яка там варта, коли я навіть батога в руці не маю, а не то що зброї.

Обшукали мене дуже акуратно; розуміється, нічого не знайшли, бо нічого у мене не було, і питає:

— А що ти тут робиш і куди їхав?

Я подумав собі, що треба сказати правду.

— Їду, — кажу, — в Полтаву, до українського отамана, або німецького ґенерала, щоби поміг мені в мойому горю.

— Отсе, — каже салдат, — і добре! Як не брешеш, то ми тебе до нашого начальника штабу відведемо і він тобі скаже, що треба робити, а як брешеш, тоді він нам прикаже, що треба з тобою зробити.

Повеселів я, хотів кинутися їм на шию, але я добре знаю військовий статут, що вартового чіпати не можна, бо ще подумає, що я його задушити хочу і з горяча баґнетом проткне. Стою, зняв картуз, перехрестився, тай кажу: „Вірю Господи, що ти ще не покинув нас нещасних і в тяжку для нас годину прийшов на поміч! Спасибі тобі, Господи, на все времена".

А тепер, кажу, ведіть мене, куди хочете, аби я як найскорше на свої власні очі побачив правдиву „владу".

Сіли вони на своїх коней, мене поставили в середину, і так ми йшли яких пів верстви, привели мени до їх старшини, підстаршини - коменданта дозору. Вислухав він мене і наказав доставити до штабу.

Поставили мого коня по середині між двома конями і привязали з одного боку до одного коня, а з другого боку до другого. Посадили мене верхи, завязали очи і так ми поїхати і от в такий спосіб я опинився перед Вами.

Вислухавши оповідання Зоренка, я сказав:

— Добре, Зоренко, сідайте на сей причолок і скажіть мені, чи не стрівали ви де червоних, чи не знаєте кільки їх там, чи мають вони зі собою гармати і взагалі, що вони тепер роблять?

Зоренко зачав оповідати:

— Червоні вже другий день вивозять з цукроварні цукор, повідбирали від селян: худобу, вівці, птицю і гроші; забирають зі стації всякі апарати, а в самій Карлівці роблять велике приготовання до експльозії, щоби пустити в повітря ваші і німецькі залоги, які підуть сим шляхом. Їх шанці по обох боках зелізниці, з десяток гармат стоїть не далеко цукроварні, там-же

стоїть і їх кіннота, яких сотка-дві коней і пара кулеметів.

Було вже дуже пізно, сон мій пропав, а крім сього мені цікаво було послухати сього чоловіка, про те, як ся околиця пережила сей час лихоліття. Тимбільше, що рано ми мусимо рушити далі і я не встигну всього довідатись від сього цікавого чоловіка.

— Слухайте Зоренко, — кажу, — я бачу, що ви змучені і певно голодні. Отут є трохи їжі і чаю, сідайте до столу і їджте та пийте і розкажіть мені про все, що ви пережили тут підчас революції.

Зоренко від чаю не відмовився, а їсти відмовився, кажучи, що вже перекусив, бо мав зі собою доволі їжі, а як його забрали, то його перекуска з торбою десь пропала. Кажучи се, він лукаво поглядав на дозорці. А далі він почав таке оповідати:

— Що до того, щоб вам передати, що я бачив і що чув, то зроблю се з великою охотою, бо я для сього і спішив до вас. Прошу тільки вибачити за не дуже складне оповідання і може що позабув, бо тепер в сей час голова моя зовсім не робить так, як ще рік тому назад, коли я все без книжки знав. Все майно мого пана і де воно і скільки його було — а було дуже богато. Одної землі було 60 тисяч десятин на Харківщині і Полтавщині, а кільки було в других містах, то тільки Бог знає. Машинерія була така, якої ніхто не мав на тисячі верств. Були величезні магазини жита, пшениці та ярини. Табуни коней як для роботи, так і для представництва. Наші стадні жеребці виписувались з Англії і як ви побачили-б де під офіцерами з ґвардії чорного коня, то з певністю скажу, що то з нашої стайні. Гурти волів-круторогів і швайцарських коров та безрог паслися на наших вигонах. Мали свої молочарні, заводи олію, млини і ще богато, богато иншого добра. А які були чудові парки, сади овочеві, баштани, огороди, а поле-поле, чого там не було. Тисячі робітників працювали круглий рік на наших землях і ніяк не могли скінчити всю роботу. Кругом села богатіли і розростались завдяки нашим прибуткам. Скрізь стояли за гроші мого пана церкви, школи, шпиталі, охоронки. Та всього не можі переказати.

Пан мій жив в Петербурзі і тільки в осени приїздив зі своїми приятелями на відпочинок і польованнія; а в палацу круглий рік жила старушка Серафима Васильовна Нольде. Вона властиво й була господинею сього всего богацтва. До помочі в неї були: я, як прикащик, Мирон Васильович Власенко, на руках якого були всі коні. Се був спеціяліст по свому фаху. Не було коня, на якого він не сів би і не зробив би з нього лагідного коня, як дитину. Був у нас в стайні молодий, 3-річний жеребець, який називався „Олґерд". Він не підпускав до себе нікого; всіх кусав і бив копитами. Розуміється, загнуздати або сідлати його не можна було і вже хотіли його позбутися. Та шкода було, бо виглядав як намальований: високий, струнký, голова маленька, грудь широка, ноги як виточені, сам вороний, на чолі біла зірка, очі горять, ніздрі як ті ковальські димачі дмухають. Ну, просто красота тай годі.

Одного разу вискочив він зі стайні, переплигнув пліт, який був високий сім стів, так легенько, що не зачепив нігде ані на крішинку; та як кинеться на нашого заводського буланого жеребця, та як ухопить його позагривок, та як пічне гризти, що аж кров потекла струменем. Всі хлопці повибігали

кругом, кричать і відганяють „Олґерда", та де там.

В сей мент вискочив Василенко, схопив рядно, кинувся на загороду, накинув „Олгердови" на голову. В мент завязав, привязав ремінням, осідлав, загнуздав, сів на нього, зняв торбу, та як полосне його нагайкою, аж на задні ноги сів жеребець, а далі як скочив як та блискавиця.

Ми всі перелякалися, думаючи, що пропав Василенко. Та за яких пятьшість годин повернувся. „Олґерд" увесь у милі, трясеться, але тихий, спокійний, тільки з опаскою на Василенка дивиться, а той його по шиї рукою погладжує і з руки кусочки цукру дає. Від того часу „Олґерд" став одним з найкращих наших коней. Василенко що дня на нім їздив і так один другого полюбили, що просто любо було.

Був у нас ще третий помічник, ветеринар-фельдшер Радіонич. Хто він і звідки, я нічого не знаю, бо він про себе нічого не говорив. Се була людина вже не молода, років яких за пятьдесять, але надзвичайної сили; повалити бика або коня, як він їм пускав кров, се для нього не було ніякої трудноші.

Памятаю, приїхав одного разу великий князь на польованнн. Підчас охоти на князя вискочив кабан, кличить і все під ногами рве. Князь стрілив до нього два рази і погано трафив. Се страшенно розлютило звіряку і вона кинулася на князя. Ще мент і прийшлось би за упокій душі князя молитися. Але тут близько стояв Радіонич, він кинувся на кабана, всадив йому ножа під саме серце. Князя виратував, кабана забив і сам дістав в нагороду золотий годинник з царською короною. Крім фізичної сили се був очитаний чоловік. Він знав про все, про що його питалися. Мій пан називав його „ходяча енцикльопедія".

І дійсно він знав і про закони, і історію, і аґрономію, і сільсько-господар-

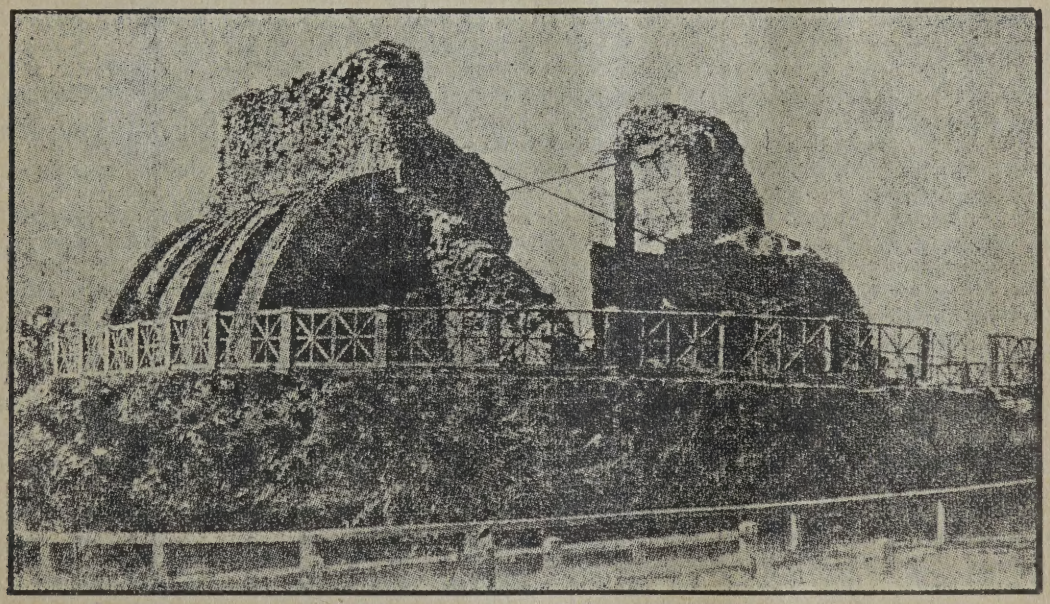

Золоті ворота в Київі.

ські роботи, знав і про астрономію і про медицину. Ніхто зі всіх околиць з наших селян до ніякого лікаря не ходив, тільки до Радіонича, бо він всім давав найкращі поради.

Він лікував тільки ріжними травами і квітами, та так знаменито, що ніяка хороба не могла устояти проти його приписів і чоловік скоренько видужував. Лікарі кругом були злі на нього, що відбирає від них роботу, а один навіть написав до станового заяву, що Радіонич не маючи лікарської дипльоми, лікує нарід і тим може їм богато на здоровлю пошкодити. Приїхав до нас становий і почав нас роспитувати про практику Радіонича. Ми як на духу говорили так як є, одну правду, що ніхто так добре не помагає нам в здоровлю, як Радіонич.

Пішов становий до Радіонича, а той сміється і каже: „Я, пане становий, ніякою медициною не лікую, ніяких рецептів не пишу, ніяких грошей за пораду не беру. Ну, а хіба можна чоловікови заборонити зі своїми знакомими говорити про се, що їх цікавить? Так само нема гріха, коли я їм розказую, що така або така трава помагає дуже добре, як заболить в тому чи иншому місці. А в прочім кому є з сього клопіт, як у нас кругом після наших розмов стало дуже мало хорих".

Становий вислухав Радіонича, випитав ще більше та і сам взяв від Радіонича траву на свою хоробу в жолудку і усміхаючись, поїхав до дому.

Підчас світової війни на фільварку Н. був уряджений шпиталь для ранених старшин і козаків уроджених на Полтавщині або Харківщині. Було їх там пересічно сто осіб. Шпиталь мав все те, що потрібно в шпитали — почавши від обслуги, і кінчаючи на харчах і одягах.

Родичі хорих зїзджалися туди зі всіх околиць, звідки тільки приходив ранений. Між раненими були й такі, що перебули там по два-три рази, а один, Петро Василевич Дюмин був ранений пять разів і за кождим разом привезли його до того шпиталю. Останній раз був ранений в живіт, дуже небезпечно. Однак, що наука та воля Божа не зробить, — він видужав.

Отак ми собі жили, всі були задоволені; та правду сказати, чому і не бути задоволеним, коли все є подостатком, чого тільки душа хоче. І сито, і тепло і безпечно.

Одна тільки у всіх була думка, щоби Господь змилувався над нами і закінчив сю прокляту війну, яка стільки сиріт по світу пустила, а ще більше калік наробила, а не кажу вже про сволоч — дезертирів, з яких виробився знаменитий кримінальний тип.

Одного разу в початках березня 1917 року, дістали ми від головного лікаря телеґраму, що в Росії вибухла революція, повалено царя і його уряд. Брат царя, Михайло, не хотів спасти від руїни свою батьківщину і так само зрезиґнував і передав владу на ласку Божу і на поталу руїнникам.

Як би грім з ясного неба перед самим моїм носом вдарив, то не зробив би на мене такого вражіння, як ся телеґрама. Ми зараз-же вислали до свого пана телеґраму і питалися, що там і як? Відповіди не дістали ми. Аж за кілька тижнів прийшов лист, який нас заспокоював, що всі сі розрухи є тимчасові і що вони так само, як і в 1905 році скоро скінчаться; бо теперішний голова держави, Керенський, се тільки крикун, а не правитель.

Прочитали ми того листа і перший раз не повірили свому пану. Він пише, що скоро все кінчиться, а ми вже добре бачимо, що ся хуртовина вже за далеко пішла, щоб її можна так лег-

ко припинити.

От і у нас в шпитали стало неспокійно, молодий лікар, що недавно приїхав до нас, почав аґітувати і ганьбити царя і увесь його рід. Всі хорі як один підняли страшний ґвалт і були би вбили його, як би він був не втік.

Виступ сього лікаря наробив такого галасу, що хорі, які вже себе почували на тільки міцними, що могли рухатись, повискакували зі своїх ліжок і почали дискусувати.

В сей мент взяв слово підполковник Дюмин і звернувся до всіх присутних з такими словами: „Чесна громадо вояків. Я не вірю, щоб чоловік, якого рід 300 років міцно держав в своїх руках корону Росії і присягав берегти й боронити до останніх сил своїх, до останньої каплі крови; міг би без згоди народу резиґнувати зі свого становища, лише тому, що якісь люде се запропонували. Я не вірю, щоб русский цар, аби спасти Сербію, кинув на се 10 міліонів салдат і сотку тисяч офіцерів, не довівши сю боротьбу до кінця, міг зрезиґнувати і кинути в очах революції вірних йому старшин і підстаршин і в більшости салдатеський корпус. Я не вірю, щоб русский цар злякався революції і зі страху перед двома-трома депутатами зрікся престолу і кинув свою державу в анархію, порушив сим свою присягу. Я не вірю, щоби рідня царя, яка в російській державі займала найвищі посади і в руках яких була величезна військова сила, не допомогли йому в сей час лихої години і не порадили йому краще вмерти в боротьбі за свій престол і благо народа, чим безсловно зрезиґнувати своїх прав. Не вірю, щоби цар по одному слові, від якого кинулися в бій міліони найкращих синів Росії, не міг дати наказ і зібрати коло себе всіх вірних бажаючих спасти від анархії Росію. Старшино і салдати! Я ще тяжко хорий, но я більше витримати не можу, сьогодня поїду в ставку, щоби дам довідатися про правду, а як буде потрібно, то й стати там на захист нашої чести. Ждіть спокійно моєї телеґрами, до побачення на сім або тім світі. Памя-

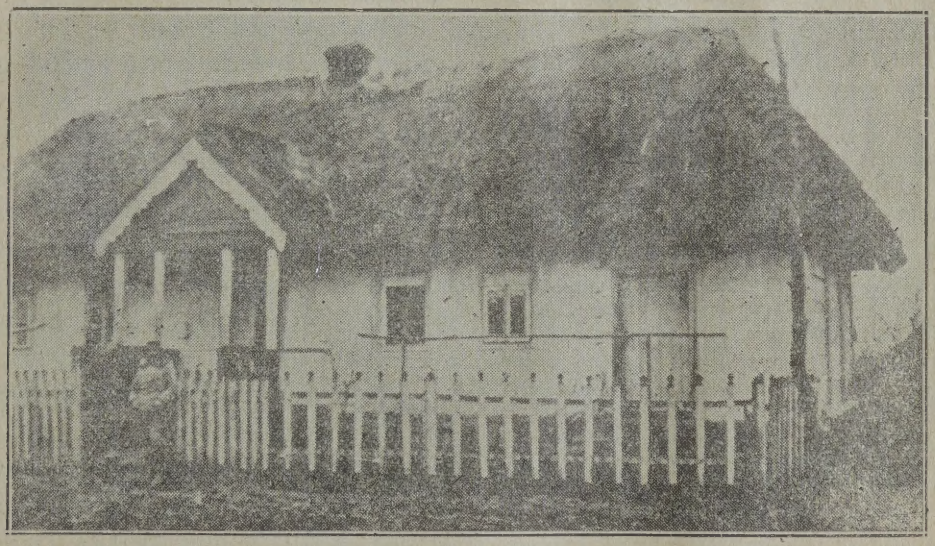

Січовий Стрілець учителем Рідної Школи на Волині.

тайте, я їду, щоб допомогти царю в його боротьбі з темними силами... Ну, а як се все правда, що-ж тоді? Хіба можна жити, коли і царю не можна вірити. Ні, тоді краще смерть..."

В сю саму ніч він виїхав, а за кілька днів ми дістали телеґраму: „Все правда, пращайте". Де він тепер і що з ним сталося, як не міг дізнатися, але одно без сумніву, що він скінчив з собою. Бо се був чоловік слабий.

Ми всі ходили як одурманені, а відомости приходили зі всіх боків, одна гіршої другої.

Хорі з лазарету і служащі порозбігалися, нових хорих не привозили, лікар, що перший підняв бунт у нас, утік до Харкова і там вже сидить десь за комісаря.

В лазареті лишилися тільки два лікарі, кілька сестер-жалібниць і десять дуже тяжко хорих старшин і солдат. В маєтку почались мітинґи робітників і служащих, стало страшно серед них жити; один другому не довіряли, а тільки те і робили, що на роботу перестали ходити, а цілі дні тільки те й робили, що все кричали.

А тут почали учащати ріжні оратори-аґітатори, а в більшости провокатори, і яких їх тільки не було: і від Державної Думи, і від петроградського совіта салдатських і рабочих депутатів, і від армії і ударних баталіонів, від добровольців, від селянської спілки, від анархістів і комуністів. Кого тільки там не було. Приїдуть, наїдяться, напються, все в голові перекрутять, що годі було розібрати, де правда, а де брехня.

Наші люде від рана до вечера на мітинґах, бо спочатку, то цікаво було бо кождий може про що хоче говорить, зі всіми сперечатися, а то значно легче, як йти на роботу.

Вся праця в маєтку стала: млини, цукроварні, олійні заводи; корови не доєні — ревуть, коні не чищені; один Василенко коло них порається, а що він один може зробити? Одно, що всі добре сповняли, то се, що ніхто не спізнився ні на обід, ні на вечеру.

Але вкінці кінців і куховари замітинґували і почали кождий сам собі їсти варити і пекти; почали різати гуси, качки, кури, поросята, свині, овець, а коли сього стало мало, почали різати воли і корови, а тоді вже все село поприходило і кождий собі тягнув добрий шматок.

Спалили величезні стоси рубленного дерева, а коли дров забракло, почали рубати столітні дуби, вязи, берези, сосни. Та коли-б їх хоч були рубали як слід, та де там. Рубає на своїй висоті, дерево падає, ломає молодняк, гиляки всю дорогу загородили, що не тільки проїхати, а перейти трудно, а між иншим одних сих гиляк вистарчило би на богато років; так ні, покидали і пішли рубати овочеві дерева: черешні, грушки, оріхи, яблуні і все що тільки було на дорозі. Ну, як не сказати, що се одна тільки темнота і злоба якась у сих людей була, бо ніхто не вірив, що таке безладдя остане ться; і тому всі кричали, що як не наше, то нехай нікому не зостанеться, нехай пропадає.

Але і се ще нічого. Аж одної пори поприїзджали на села амнестіовані Керенського, ріжні конокради, душегуби; всі вони в тюрмах пройшли таку школу, що здається кращих бандитів на цілому світі не знайдеться. Ну, тепер, думаю, біда. Їду до Радіонича і кажу: „Телеґрафуй до влади, щоби прислали сюди яку сотню козаків, або піших салдат".

Радіонич спочатку усміхнувся, а опісля аж визвірився: „Бачу, — каже, — що і ти здурів. Ну, хто-ж тепер в силі

тобі військо дати і де його взяти: Поліцію всю заарештовано і вислано на фронт, де веде розкладаючу роботу. Військо, що в запіллю, само мітингує, щоб на фронт не йти і углубляти революцію; а ті що на фронті, мітинґують. щоб як найскорше йти до дому і ділити панську землю. Всі сі домагання підтримуються радами робітників і салдат, щоби спараліжувати роботу Керенського і передати всю власть ґрупі самих лівих революціонерів".

Подумав я собі і бачу, що нема ви-

Здобуття літака від большевиків.

ходу. Наша економка виїхала до Києва, а звідтіль за поміччю Червоного Хреста до Швайцарії, і тут нема в кого ради попросити.

А тут йде що раз гірше. Ті бандити, що приїхали, цілими ночами швендаютсья коло наших пивниць, нюхають, де поховано вино, поприводили зі собою малих хлопців з маєтку і наказали їм поширювати революцію тим, що наказали їм побити вікна в теплицях. Після того в одну ніч попродали в них ріжні тепличні дерева, квіти і всяка розсада; все почорніло і скрушилося.

А одного разу я обходив маєток, дивлюся, хлопці бють вікна в палацу. Я до них, вони порозбігалися на всі боки. Я за ними, а по них і слід пропав. Я вернувся і побачив, що головна пивниця розбита і богато барильців з вином і спіртом вкрадено.. Аж тепер я побачив, що бандити навмисне казали хлопцям вікна бити, щоб нас звідти відтягнути.

Ну, думаю, тепер все пропало. Доки ще голова на плечах чогось варта, то ще можна сяк так боротися, а от як алькоголь останній розум відбере, тоді все пропало. Так воно і сталося.

Одного разу, я і Радіонич пішли до палацу і почали збирати в мішки всі дорогі річи і переносили до пивниці палацу, де були таємні місця, що ніхто не міг їх знайти. Робили ми там аж до вечера, коли бачимо через вікна, як величезні язики вогню облизують стирти кочеверу, сіна, молоченої соломи. В палацу стало ясно, як в день. Огонь перескочив на стайні, а

люде стоять і ніхто і пальцем не рушить, щоб вратувати хоч яку будь частину сього добра.

Вискочив з хати Василенко і як скажений накинувся на юрбу: „Що се ви, дурні, робите, — кричить він. — Коли кажете, що се ваше, то і беріть його до себе, а нащо нищити".

Підчас сього галасу займилася стайня з найкращими кіньми. Василенко кинувся до стайні і почав з торбами на голові виводити коні і видавати їх селянам. Скільки він їх вивів, я не знаю, тільки останій раз як пішов, то загорілася на нім одежа і заки він її погасив, завалився дах на стайні і яких 40 коней живцем згоріло. Згоріла з ними вся упряж і знаряддя. Ну, хіба се не божевілля? А амнестіовані в той час розбили пивницю і викотили на двір богато бочок з вином і спіртом. Люде, як се побачили, покидали коней і корови, яких тримали на мотузках і кинулися до алькоголю: хто з глечиком від молока, що висіли при плоті на патиках; один забрав миску, з якої годували цуценят, а инші поскидали картузи і в картузи понабирали вина.

За пів години ся пяна юрба вже нічого не розуміла, одно тільки знала: кричати, алярмувати; дехто стріляв з рушниць, що приніс з фронта, а дехто кидав камінцями в вікна палацу.

Дивлюся я з далеко у вікна і аж страх мене за них взяв. Думаю собі, яка тяжка кара їм буде, як все повернеться до ладу; нехай се буде не завтра, не після завтра, а все таки се колись буде. І що-ж тоді? Кождий дістане по своїй заслузі.

Так я собі думаю, коли чую, хтось кричить: „Товариші селяне і робітники". Придивляюсь, а то кричить Андрущенко — конокрад, який пару днів тому повернувся з тюрми. „Час, — каже, — настав, щоби відібрати у сього сучого сина, царського блюдолиза, те, що він і його родина віками грабили у нас і наших батьків. Уже скрізь люде відібрали своє майно, яке уживали сі гнобителі і кровопійці. Як я був в місті, сам читав правительственні накази, які висіли на всіх мурах і кутках: „Грабуй награбоване", „Смерть буржуям", „Війна всім панотцям". Хіба після сього ми не маємо права забрати те, що нам належить, або будемо чекати, як сюди прийдуть люде з других околиць і заберуть, що наше"... „Ні, ми нікому не дамо", — закричала юрба і всі кинулись до палацу з криком: „Ура!"

На хвильку запинив Андрущенко сю юрбу і каже: „Дивіться, товариші, щоб хто небудь із сих чорносотенців не пошкодив вам; будьте обережні, а як кого з них зловите, тащіть до мене, а у мене то скорій, мотозок на шию тай на гиляку".

Пяна юрба підійшла до дверий; ми з Радіоничом полізли в таємну діру в пивниці, і щільно замкнули двері, так що нас ніхто не міг би знайти, а ми можемо все бачити і чути.

Чуємо, грухають в двері, та де там, двері наші дубові, обкуті зелізом, хіба голими руками можна що з ними зробити?

Чим дальше, тим сильнійше гуркотять, а двері ані скрипнуть.

Нараз хтось коло дверий вибив вікно і кричить; по голосі ми пізнали Андрущенка: „Іменем закона, відчиніть двері. Як зараз відчинете, дам вам повну амнестію, а ні, то пропали ваші голови".

Я аж засміявся, коли почув сього іродського сина, що він закон згадує; а сам він ніколи законів не виконував, хіба крім того часу, як сидів в криміналі.

Стоїмо ми так тихенько з Радіоничом і сміємося та цікавимося що далі буде. Коли чуємо, хтось дрібненькими кроками біжить з покоїв служниці і впрост до дверий. Се була покоївка Серафими Василіевни, дівчина Горпина Дяченко; і почала коло дверий поратися — нараз з силою відчинила двері і стала усміхатись; повірила бідна дівчина бандитови, що він їй нічого не зробить. Як тільки двері відчинились, юрба перелякалася і відступила назад, але тут вскочив на ґанок Андрущенко і що сили закричав: „Чому ти, стерво, двері зачинила і на наші стукання так довго не відчинила". Та не чекаючи відповіди, бє її по лиці, раз по раз, аж кровю заллялась; дівчина плаче і не розуміє, що вона таке зробила, за що її побили.

Січовий Стрілець веде дітей до школи.

А тут знову Андрущенко: „Я тобі, суко, покажу, як не слухатись правительства". А далі звернувся до своїх пяненьких прибічників і каже: „Звяжіть сю прокляту, а там побачимо, що з нею робити".

Пяні хлопці звязали їй очкурами ноги і руки, кинули в куток, залишивши варту. В той час, коли хлопці вязали Горпину, а юрба здивована стояла та дивилася, Андрущенко вже хазяйнував по кімнатах і поназбирував торбу ріжного добра, якого ми не встигли поховати.

Хтось побачив, що Андрущенко ховає до торби ріжні річи, кинувся сам до покоїв, а за ним і вся юрба і почалось щось таке, яке буває хіба в пеклі. Рвуть зі стіни образи, розбили зеркала і поділились його кавалками; повитаскували зі шаф ріжне начиння, шклянки, тарілки, повитягали з зеркал свічки, порвали штари, занавіси і все те, що тільки попалось під руки. Жінки мало не чіпались за очіпки за яку небудь дурничку, яку тримали дві з двох кінців. Андрущенко і його варта пораються біля столів і шукають за грішми. За яку годину цілий палац виглядав як після погрому, все побито, понищено, а богато винесено на село, При тім деякі люде вертались по два-три рази за річами. Скрізь чути сварку, по всіх кімнатах лежать

пяні змучені селяни і сплять як забиті.

Так пробігла ніч, пяні люде від холоду протверезились і ніяк не могли зрозуміти, де вони. Дехто схопився, перелякався і дав ногам знати, а решта сидять як та сова в день і лупають очима. Коло девятої години виліз з кімнати Радіонича Андрущенко, вже одягнений в його убрання і чоботи; все пасувало на нім як сідло на корові, але для конокрада такий одяг в новинку і він дуже чванився ним.

Ввійшов до їдальні, пхнув ногою по дорозі пяних селян, що ще не прийшли до себе; сів на вікні, тай каже: „Я зараз мушу урядити суд, бо якийсь сукин син покрав усі гроші сього пана і ми не можемо зложити в селянську касу ані сотика з добра сього пана". І звернувшись до своїх пяних прибічників, каже привести сюди арештовану Горпину Дяченко, нехай вона скаже все, про що він буде її питати. Хлопці пішли, розвязали дівчині ноги і привели до Андрущенка.

Дівчина ледви трималась на задубілих ногах. Кров засохла на її обличчю, праве око все в синяках, стоїть і тремтить.

„Кажи, стерво, де твій пан ховав гроші і твої прибічники, собаки твого пана: Зоренко і Радіонич?"

Дівчина клянеться на Бога, що не знає, де пан ховав гроші; певно, каже, що в Петербурзі, бо він там увесь час жив і туди йому всі гроші висилали. А що до Зоренка і Радіонича, то учора, як горіла стайня, бачила їх коло сього вікна, а де вони тепер, не знає, певно утікли до ліса.

— Що ти нам брешеш. Як би вони були тут підчас пожежі, то ми тут їх і найшли би, бо я оточив своїми людьми увесь зсипок, щоб ніхто не міг утікти і от їх нема ніде. А що до грошей, то так само брешеш, що не знаєш де вони! Ану, хлопці, принесіть лози, ми зараз розвяжемо в неї язик. Буде знати як перед урядником брехати.

Жваві хлопці вмить нарубали березових галузок і принесли до хати два великі оберемки і положили коло Андрущенка.

— Тепер кладіть сю суку на підлогу, а вас двох бийте її по голому тілі.

Дівчина і плакала, і просила; та хіба таку звірюку упросиш... Повалили бідну на підлогу, здерли шмаття і почали полосувати. Все тіло стало покрите смугами. Дівчина з початку кричала, а опісля почала гикати і зімліла.

Андрущенко побачив, що дівчина не рухається, припинив екзекуцію і наказав викинути її на двір, де вона Богу душу віддала.

Після сього звернувся до хлопців, що були блище нього і дав їм наказ живими чи мертвими знайти Зоренка і Радіонича, погрозивши, що як не знайдуть, то зробить з ними те саме, що і з тою гадюкою, та з такою силою вдарив кулаком по столі, що кругом все задзвеніло.

Але в той час непомітно ввійшов до палацу Василенко і став перед Андрущенком. Всі, що побачили Василенка, засоромилися за свою роботу і почали виходити. Андрущенко, побачивши що тратить авторітет, крикнув на них:

— Стійте, товариші, дивіться, от один птах сам до нас прийшов. Се-ж один з банди вашого пана, що помагав йому гнобити вас. Ану, хлопці, на гак його.

Тут як не скочить Василенко, перекинув стіл, та як дасть по морді Андрущенкові, аж у нього в голові закрутилося. Але Василенко не дав йому упасти, а ще з другого боку йому поправив, а далі схопив його за ковнір

і почав трясти, аж гук йшов. Потрясе і кине на землю, підведе з землі і знову трясе і знову кине та все говорить:

— Се я бандит. Се я гнобитель... Ах! ти нікчемний конокрад! Ах! ти падлюка. Дивіться, люде, до чого довів вас сей слодій. Він научив вас красти, грабувати, убивати і підпалювати. Нащо ви дозволили убити сю дівчину, яка була така сама робітниця, як і ви, а яка повірила сьому злодію і відчинила вам двері. На що ви позволили спалити величезні стоси поживи для худоби і саму худобу. Та вам би вистарчило було сього добра на пару літ, а таких коней і волів, які вчера погоріли, де ви дістанете. А се вас отсей чортяка... — тут його ще раз як потрясе, а так схопив, та як пхне за двері, так Андрущенко пером вилетів з палацу та прямо в калюжу.

Полежав Андрущенко там трохи, підвів голову, бачить, що його ніхто не тримає, поліз на четвораках по болоті, а там як вскочить та в ноги. А вже як добіг до воріт, обернувся і закричав:

— Гляди-ж, сукин син, ще я з тобою порахуюсь. Ще ти задригаєш у мене на мотузку; ніколи я тобі сеї ганьби не забуду.

Василенко, щоб його настрашити, скочив на сходи і ніби то хотів його ловити. Та Андрущенко таким зайцем побіг, що аж закурило.

Люде почували себе ніяково і почали розходитися. Мертву дівчину забрали її родичі з великим жалем і плачем.

Василенко, зачинивши двері палацу за останнім чоловіком, почав затикати вікна. Тут і ми повилазили зі своєї схованки. Коли нас побачив Василенко, зрадів і питає:

— Чи ви бачили, що тут було? А як бачили, то що скажете на се?

— Скажемо тобі, Василенко, одно: бери найкращого коня, або й два, сідай на нього і не пізнійше сеї ночі тікай до дому. Ти таращанський, а там люде заможніщі і як небудь переживеш сі розрухи. Скажеш, що ти був на фронті і тепер покинув. Звідси се далеко і ніхто тобі нічого злого не

Булавна сотня У.С.С.

зробить. А як лишишся тут, то буде тобі кінець. Андрущенко вже напевно в дорозі до Константинограда. Там він наплете, що йому в голову прийде, ну, розуміється, від таких самих розбишак, як і він сам, дістане наказ тебе повісити, а перед тим він добре тебе скатує. Але нікому не кажи, що відїзджаєш, бо тепер нікому не можна вірити.

З початку Василенко і слухати не хотів, щоби нас залишати тут самих. Але вкінці згодився з тим, що за пару днів ми до нього приїдемо а він тимчасом приготовити нам там грунт для життя.

В сю саму ніч Василенко взяв свого „Олґерда" і ще одного найкращого жеребця, що недавно привезли з Анґлії і виїхав. До сього часу не маю про нього ніякої відомости, але одно певно, що його в наших околицях не затратили. Ми з Радіоничом були тим всім так помучені, що ледви спустилися до нашого сховку. Там ми окутались в кожухи і заснули як убиті. Скільки ми спали, не знаю, бо годинник мій не був накручений і став. Одно скажу, що добре виспався.

Встали, попоїли добре, бо ще кілька днів перед тим я наніс до схованки всякої їжі, а далі Радіонич почав поратися з панським добром, яке десь закопував, або в тайні місця ховав. Я пішов на свою варту.

Два дні було тихо. Ніхто з села до палацу не підходив. Не чути було і про Андрущенка. Аж на третий день, біля полудня, сунеться на двір яких три або чотири вози з людьми, а між ними і Андрущенко. Як я на них подивився, то аж сплюнув, бо такі були погані обличчя. І де він їх тільки набрав? Всі з рушницями і бомбами. Стали серед двора, позлазили і пруть до палацу, а за ними ідуть селяни, яких хтось вже покликав ніби то на сход.

Перше слово Андрущенка було, де є Василенко?

Всі мовчали, тільки один з молодших хлопців каже:

— Я бачив, як Василенко їхав верхом на „Олґерді", а буланого тримав на поводі і поїхав в напрямку на Константиноград. Певно до комісаря за інструкціями і йому певно коня повів.

Андрущенко аж скипів від злости та як закричить, щоби вислати за ним погоню і привести його сюди — живого чи мертвого.

Люде мнуться, а той самий хлопець каже, що Василенка не можна дігнати, бо він виїхав тому три дні.

— Мовчи, щеня, — крикнув на нього Андрущенко і полоснув його нагайкою в обличчя.

Постояли ще трохи, потім розбили вікно в дверях. Андрущенко по доброму свому звичаю вліз вікном, відчинив двері і вся юрба знову всунулася в кімнати і знову пішло грабування недограбованого.

Тут ті бандити, що приїхали стягнули зі свого воза барильце спірту і почали забавлятися. А як вже напились, то один з них, з лиця найпоганійший, звернувся до сходу та каже:

— Від нині всі маєтки вашого пана і все його майно ваше. Поділіться між собою його землею, всім живим і мертвим інвентарем.

А сего він не знає, що на дворі, крім палацу, нічого не залишилося. А далі він каже:

— Тепер виберіть від себе сільський комітет, на чолі якого мусить стати ваш товарищ Андрущенко.

Люде похилили голови і не знають самі, що їм робити, та як можна буде працювати з таким злодієм.

Одно, чим раділи, то тим, що дістали землі до схочу. Але і тут при-

йшло до великих скандалів. Як почали ділити землю, посходились люде зі всіх околиць і кожде село почало домагатись, щоб і їм дали той або инший кусень землі і дійшло до справжнього бою. Навіть жінки брали в тім активну участь і вернулись до дому без очіпків і хусток, з подертими спідницями і розхрістані.

Такі сутички були кождого дня: то за землю, то за яку небудь машинерію, а навіть за двері і вікна палацу, які виносили як після пожежі.

Новий комітет на чолі з Андрущенком, повів свою роботу з того, що на

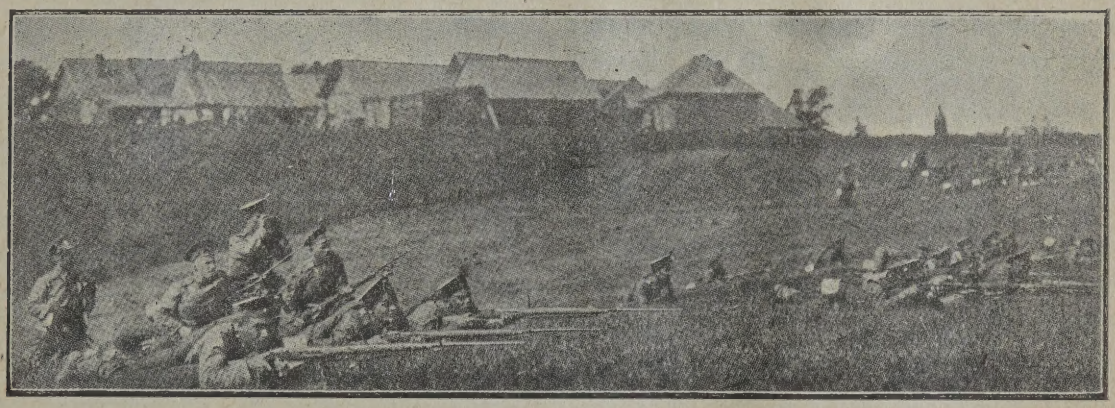

Російська інфантерія стріляє коло села в Галичині.

другий день обложив все село податками на ріжні потреби комітету, як сільського так і центрального.

Ся новина, а так само мітинги і щоденні сходи вже залізли селянам за печінки, бо цілий день треба було стояти біля палацу, де засідав комітет, а дома робота стала. Осточортіло се всім так, що скрізь уже було чути: Нічого не хочемо, тільки землю запишіть за нами, щоб ніхто не мав права її від нас відібрати.

Але сільський комітет був увесь з одних уголовних, які цілий день пячили і тримали все село в такому жаху, що не дай Боже. А коли на сході люде виявили сю свою волю, комітет замкнув до холодної самих поважніших наших людей і назначив слідство, щоб знайти контрреволюціонерів, що збивають з пантелику все село.

Се вже було поверх всякого терпіння і селяни, щоби пімститись, в одну ніч вирішили знищити гніздо сих грабіжників і підпалили зі всіх боків палац. Не було нам що робити. Оба з Радіоничом вилізли ми потайним виходом і ввійшли до близького гайку, а звідтам пішли до ліса, де стояли пусті хатки сторожів ліса.

Тої самої ночі під ранок я відправив слабого Радіонича до нашого приятеля однополчана на Сквирщину, а я залишився ще на свойому пості в лісі біля замку.

Палац горів три дні і згорів до щенту. Згоріло там і два пяних уголовних. Опісля прийшов суд кримінальників і Боже, що вони не робили з людьми. Богато розстріляли, богато вибили, а священика нашого, що на Службі Божій молився за душі розстріляних і забитич і в своїй проповіді здержував людей від грабіжей і пянства і учив людей жити своєю громадою тихо і совісно, доки Господь не змилується над бідним своїм народом і не

пішле в нашу державу владу, яка утворила би тут лад — сі злодії повісили його на хресті біля церкви, як ворога революції..

Зоренко ще щось почав розказувати, але почало світати і на фронті було чути доволі сильну стрілянину. Треба було висилати ґрупу вперед і тому я дав йому перепустку до Полтави і нашу почтову адресу на случай коли-б йому була потрібна наша поміч.

Сердечно з ним попращавшись, я став виходити з хати, коли чую, що Зоренко каже до адютанта:

— Боже! Який я щасливий, що ваші люде забрали мене до неволі, бо я за довгий час перший раз почув себе так добре, як дуже давно не було. Тепер я починаю вірити, що Україна дійсно є. Се перший раз в життю я сказав Україна, а не Росія, бо я нічого про неї не знав і ніде не чув, ні в школі, ні в війську, ні дома. Тепер накуплю собі книжок і буду знати все про мою дійсну батьківщину. Від сього часу люблю Україну. Не даром і пан мій, як ми чули, вже на Україні, у ґенерала Скоропадського, який був в нашому полку старшиною, а тепер є комендантом 34 корпусу. Дай Боже, вам всім, панове, повного успіху. Виганяйте ворогів за кордон і нехай повстане наша визволена з неволі батьківщина...

Вже недалеко гуркотять гармати, телєфон кличе мене до праці. До побачення...

Ґен. В. Сікевич.

СКАЗ.

Чи чули ви, що у Москві
Сказилась Воля?... Небелиця?...
Таже-ж в московській голові
Сидить одвіку мотилиця .

Як тільки впав скажений цар,
То з неба воленька злетіла.
Зрадів москаль: Ребята, шквар!
Тепер вже наша воля й сила!"

Червоне Сонце уночі
Зійшлося з народнім волі святом,
І забряжчали знов мечі, —
У сказі стявся браз із братом.

І голос вільного Дніпра
Почуто хижою Москвою, —
„Яка гукає там мара?
Що?.. Волі хоче? А до бою!

Коли є Воля — то для нас,
А ви — є бидло, а не люди:
Було так здавна повсякчас,
Тепера є і далі буде!!!"

П. Люпенко, пор. УГА.

Гуцули в Боях під Городком в Березні, 1919 р.

(З дневника учасника.)

„Перший гуцульський пробоєвий курінь чет. Гриця Голинського", який мав уже свою славу з попередних боїв, стояв при кінці лютого і в перших днях марта 1919 р. місцевою залогою в Самборі. Був се час великого напруження серед нашої Армії. Гуцульський курінь вижидав чогось нового й великого. Знав, що з хвилею бсєвої діяльности на фронті, піде з ворогом у кровавий танець. Знав, бо й до тепер не стояв стало на позиціях лише длятого, щоби легко й скоро піти до бою там, де було загрожене власне положення. Дня 2 березня 1919 року доповнено гуцульський курінь одною сотнею з IV./36. коломийського куріня й наказано поготівля. По доповненню, маючи три піхотні сотні по 200 пробоєвиків і одну скорострільну сотню з 14 скорострілами, чекав курінь дальших приказів. Другого дня, 3 березня 1919 р. приділено до нього ще сотню кавалерії й одну батерію легких гармат. У той спосіб зложено „Окремий загін чет. Гриця Голинського" й поставлено його до диспозиції Начальній Команді Української Галицької Армії.

Дня 4 березня 1919 р. одержав чет. Голинський приказ Начальної Команди Української Галицької Армії такого змісту: „Чет. Голинський відійде зараз зі своїм окремим загоном до ґрупи Рудки й зголоситься там у коменданта тої ґрупи".

Вже рано 5. березня 1919 р. зголосився чет. Голинський комендантові ґрупи Рудки прибуття загона до Рудок. Там приказано йому відійти ще того самого дня з цілим загоном до Путятич — 12 кільометрів від Рудок, — а самому явитися на другий день в 1. годині пополудні в кімнатах парохії в Гошанах для подрібного обговорення завдання найблищих днів.

Слідуючого дня 6. березня 1919 р. пробоєвики спочивали по кватирах. Погода була дуже непривітна. Густа, мокра мрака й дрібна сніжниця, що сікла в зимнім воздусі, наче гострими шпильками, не манили нікого на двір. Та Гуцули-молодці не нудилися в хатах. Рано коротка „школа", — а пізніще гутірка, байки, приказки й жарти. Навіть сопілка грала в деякім гуртку моторніщих легінів, які витинали гопака, що аж хата ходила.

„Курінний батько" — чет. Гриць Голинський, якого всі пробоєвики так називали, був під той час у Гошанах на старшинськім зібранню, де крім усіх самостійних комендантів із фронту, явилися також старшини булави III. Корпуса. Обговорено плян занять зелізничої лінії: Львів—Перемишль. Операції мали зачатися 8. березня 1919 р. в 5-ій годині по полудні. Вступне завдання, а саме — перервання зелізничого шляху коло Мельниці — призначено першому гуцульському пробоєвому куріневі. У слід за тим мала розвиватися дальша діяльність у двох напрямах. Бриґада У.С.С. мала йти на схід і заняти Городок, а ґрупа курінів, між якими були три коломий-

ські, мала посуватися через Судову Вишню на захід і заняти Перемишль.

Ранком 7. березня 1919 року відійшов чет. Голинський із командантами підвідділів на фронт, щоби перед виконанням свого завдання докладно розглянутися в поземеллю й оглянути ворожі позиції. Та на порозі дігнав його кінний посланець і на приказ команди групи Рудки, завернув до телєфону.

Було полудне. Чет. Голинський сидів при телєфоні. Пробоєвики брали обід і скоро втікали до хат. На дворі погода не змінялася. Над землею налягла ще густіща мрака. Воздух пересяк вогкістю.

З команди групи телєфовано: „Нині рано Поляки використали густу мраку, вдарили більшими силами на наші позиції перед Долинянами й заняли Долиняни. Удар їх був наглий і такий сильний, що V./36. коломийський курінь не міг удержати своїх, найдальше на північ висунених позицій. Навіть кількаразовим протинаступом не вдалося йому відкинути переважаючого ворога. Відбив лише двір у Долинянах і там держиться. Перший курінь У.С.С. обсадив позиції на ліво від двора в Долинянах. Дальший похід Поляків здержаний. Положення одначе грізне, бо Поляки сильно загрозили II./24. коломийському куріневі пор. Володимира Левицького, який хоробро держить свої позиції. Длятого приказую: „Окремий загін чет. Голинського відійде зараз до Годвишні Двір, зробить протинаступ, відібє Долиняни й обсадить утрачені рано власні позиції.

В 4.30 годині по полудні були вже Гуцули у протинаступі. Ворог у першій хвилі не подавався. Скріплений свіжими силами, зірвався був навіть до дальшого походу вперед.

Розгорівся завзятий, кровавий бій. Загреміли гармати, затарахкали скорострільні, заклекотіли кріси. Голос їх злився в одну пекольну музику, що морозить кров, гамує думку, та перетворює людей у диких звірів. Здавалося, всі адові сили зійшлися на пекольний пир і хотять світ завалити. Бій що раз то змагався, а перед самим вечером, коли потис мороз і розігнав мраку, дійшов до найвищого напруження. Нараз всьо втихло, неначе завмерло. То надійшла рішаюча хвиля, в який рівний і дзвінкий голос боєвої трубки давав Гуцулам знак до приступу.

Як вихор схопилися Гуцули-соколи й по короткім: „ура" злялися з ворогом в одну хвилюючу масу. Потекла ворожа кров, і землю вкрили ворожі трупи. Крізь воздух пронісся крик, а Гуцули йшли — летіли далі й далі. Як полонинський вітер, що з корінням дерева вириває, як розбурханий Черемош, що не має перед собою перепон, летіли вони вперед. Вже давно запав вечір. На небозводі мерехтіло море звізд. Світили Гуцулам-героям у дорогу.

Перед собою вже не мали Гуцули ворога, як порох змели його з рідної землі. Відбили село Долиняни, перейшли старі власні й ворожі позиції, заняли село Вовчухи, а тим самим перервали ворогові зелізничу лінію Львів—Перемишль. Перед ними стелилася отворена дорога, а за ними світив наглядний доказ завзятої розправи й великої побіди, світла слава, гідна Українців-героїв. На побоєвищі лежало сотки ворожих трупів і раненних. Згромаджено 350 полонених ворогів, 22 скорострілів, 6 гармат, 2 міномети й богато иншого здобутого, воєнного майна. Крім того Гуцули захопили у ворога полеву лічницю з ці-

лим її урядженням і аптикою.

У Вовчухах заночували. Заплативши свою побіду кільканайцятьма вбитими й 76 раненими, розложилися до належного відпочинку.

Вечером дня 8. березня 1919 р., коли курінь відпочав, одержав новий приказ заняти зелізничу стацію Родатичі, де після власних звідомлень мала стояти лише невелика ворожа сторожа. Показалося, що стацію держала дуже сильна сотня добірного ворожого війська, що складалася зі самих краківських і варшавських студентів. Стації боронила на зелізничих валах в укріплених окопах. Треба було підготовити наступ.

По докладних розвідах післав чет Голинський одну сотню на право, яка мала вдарити на укріпленого ворога з півночи, а одну сотню, що мала наступати зі сходу, уставив по обох боках зелізничого шляху. Кавалерійська сотня відійшла в полудневу сторону, щоби зайти ворога зі заду й не допустити йому ніякого скріплення, та не випустити нікого з ворожої залоги на стації в Родатичах.

В означенім часі а саме в 2. годині перед полуднем рушили обі сотні з означених місць до наступу. Вдарили на стацію, але за першим розмахом не здобули її, бо ворог завзято боронився й за жадну ціну не здавав своїх становищ. Гуцули-пробоєвики рушили до приступу. З окликом: „ура!" вийшли на вали. Вже кричали: „Янтек, піддайся!" Та ворог, зложений зі самих інтелігентів пробував далі боронитися. Прийшло до рукопашного бою, в якім Гуцули прямо роздавили ворога. Кількох убитих і 32 ранених легінів лежало на здобутих валах, але з ворожої залоги-еліти, остало здоровими лише 72 людей, що ще в останній хвилі вспіли піддатися. Між ними було 4 поручників. Решта лежала трупом, або стогнала в тяжких ранах.

Коли на зелізничім двірці в Родатичах ішов бій, виїхав зі Судової Вишні ворожий панцирник на поміч своїм на стації. По дорозі попав в руки кавалерійської сотні, яка розібрала зелізничий шлях і чекала. Як ворожий панцирник застряг на розірванім шляху, вона кинулася на нього з ручними гранатами й миттю знищила паровіз, розоружила залогу, та забрала її в полон разом із цілим воєнним матеріялом.

Весело сходило сонце дня 9. березня 1919 року на стації в Родатичах Обняло Гуцулів своїми привітними лучами та голубило й благословило їх, як рідна мати найвірнійших синів. Весело було й Гуцулам на новім місці побіди. Всі, що були вільні від служби тішилися, співали й гуляли аркана.

В полудне, ще того самого дня прибув на стацію Родатичі І. курінь У.С.С. і змінив Гуцулів. Змінені Гуцули вернулися до Вовчух, де слідуючого дня 10. березня 1919 р. дістали приказ відійти до Братковець і зголосити ся у сот. Білинкевича, команданта II. куріня У.С.С. по дальші прикази.

Як Гуцули прибули на призначене нове місце, II. курінь У.С.С. стояв у тяжкім бою о цегольні під Городком. Поляки обсадили їх сильною залогою і скорострілами, та боронили, як крінпости.

Ранком дня 11. березня 1919 р. розвинувся І. гуцульський пробоєвий курінь до бою й разом із II. курінем У. С. С. заняв першу цегольню. Там окопався й держав здобуті позиції, бо всякі спроби заняття другої цегольні не вдалися. На тих становищах задержався аж до вечера дня 16. березня 1919 р., коли відкликано його, як корпусний запас до Братковець.

Так то Гуцули в боях під Городком боролися за рідну землю й добували слави, яка з воєнних звідомлень розійшлася по цілій Україні, та світить приміром великої дисципліни, хоробрости, відваги й любови до святої найдорощої Вітчини.

Петро Будз.

Молочарська фарма „Пайонір" в Брітиш Коломбії.
Світлина Канадійської Національної Зелізниці.

ЯК ВСТРІНЕШ МОГИЛУ!..

Як стрінеш, Вкраїнче, самітну могилу
І гріб без калини — хреста,
Згадай, що за Неньку, Україну милу,
Там згасло стрілецьке життя!

А літом, як зором поведеш у полю,
Горить де, палає й багровіє мак —
Згадай, що се кровця пролита за волю,
Що кров наша рідна багріє се так!

Як в филях доспілих сріблистого жита
Блаватки всміхнуться, хилячись до стіп,
Згадай, що сиріток товпа неодіта
Так жалісно просить о захист, о хліб...

Як осінню сумно затужить бодаче —
Спитай плугаторів у полі скорійш:
Чом серце їх вічно, мов осінь так
(плаче,
З чого се скували, спитай, свій леміш!

Як снігом скрипучим метне серед поля,
Уста у завзяттю німім затисни:
Се-ж люта, морозна така наша доля—
Ти сам лиш змагайсь — не засни!...

Як дощиком в маю сплакнуть
(небозводи,
Вершки як пригне верболіз —
Подумай, Вкраїнче, як дуже сі води —
Подібні до радісних сліз!...

Як сонце засяє в горі на блакиті,
Як збудить чарівну весну —
Подумай, Вкраїнче, чи найдеш у світі
На сонце, на Волю — ціну!...

П. Люпенко, пор. УГА.

„ЛЮШНЯ“

Не можу ніколи забути одного службового звіту, при якім явився у мене управитель пекарні. Се було з початком 1919 р., коли на львівськім і хирівськім відтінку провадилися найбільше завзяті бої з Поляками.

— Пане поручнику! Голошу слухняно, що зогляду на непередвиджені перепони я приневолений із завтрішним днем заперестати печення хліба в пекарні. Я прошу слухняно о дальші прикази.

По сім короткім голошенню він замовк, а в моїх думках миттю перелетіли всі можливі й неможливі причини й наслідки сього несподіваного голошення. Певно наступила зелізнича катастрофа і в останній хвилі недоставлено пекарні муки. Коли не се — горить харчевий склад — горить пекарня, коли не пекарня — прорвав ворог фронт.

— Причини?... — питаю занепокоєний.

— Пане поручнику! — звітував спокійно дальше, голошу слухняно, що через дах почав литися дощ у корита і з сеї причини не може киснути тісто.

Я не уносився більше, задержав спокій і холоднокровність. Я бачив перед собою не управителя пекарні, а бачив нас усіх, сих вчорашніх рабів, що лиш добре вміли працювати „на приказ” і після „правильника”, який перед нами прибив на стіну наш власник. Се була психічна черта не лиш нашого поневоленого Українця, а знамя і поведінка кождого невольника взагалі.

Я довго дивився на нього добродушно й зі зрозумілим співчуттям. Сеж був один з найкращих і найчеснійших робітників, з якими доводилося мені працювати за українських часів. Для нього були за короткі і дні й ночі. Безперервна ревна праця і витревалість — порили своїми слідами його смагляву твар. Він ще тоді мав сильне почуття відвічальности, яке задержалося у нього з часів неволі. Він потребував лиш повільного переходу з неволі до свободи, а ми як на перекір в нього вмовили: „не бійся, се не Австрія і не Росія зі своїми перестарілими законами, приписами й устроєм; се наша република. Роби лиш так, як уважаєш за відповідне, свій для свого вирозумілий . . .”

Який наївний і безгранично смішний був творець української держави.

— До вашого голошення, — сказав я звертаючись до управителя, — оповім вам дещо з характеристики нашого народу:

— Їде селянин із поля до дому й везе повний віз молодої конюшини. По дорозі до села доганяє свого сусіда, що з косою на плечах вертає до дому.

— Куме, Іване! Куме, Іване! — кличе сусід — та підвезіть до села, бо спішуся.

— Нема місця. Конюшини наклав вище драбин, а ви з отвертою косою, небезпечно.

— Се нічо! Я із заду, на розвору.

— Та зрештою.

Іван спинив коні, сусід запхав косу в конюшину, сів на розвору, звер-

нений лицем у противну сторону, як їхали коні. В половині дороги до села: „геп" і передна кічка впала на правий бік.

— Гов, гов! — закликав на переді Іван, — а то кара Божа, злетіло колесо.

— А я, бо люшня випала — відповідає спокійно зі заду сусід.

— Куме Стефане! Ви там сидите на заді й не виділи, де люшня впала?

— Та чому не видів, видів.

— Та далеко?

— От так зна два рази буком кинути.

— Бодай вас, та чому-ж ви не підняли?

— Ба, або ви казали?

— — — — — — — — —

— Пане поручнику! Голошу слухняно, — почав управитель не ждучи на моє закінчення. — Я справу полагоджу у своїм власнім крузі ділання.

— В який спосіб? — питаю.

— Прикажу одному пекареви вилізти на дах, заткати там діру й дощ перестане литися в корита.

— Славити Господа.

Розпочинаючи будування своєї власної держави ми не підняли згубленої „люшні", бо молода республика своїм тодішним устроєм — виключала сей так конечно потрібний для нас правильник і приказ. Наш на скорі склеєний республиканський віз упав в половині дороги на передну кічку й не міг доїхати до своєї цілі.

Орест Онуляк, пор. УГА.

Плекання бараболь в Саскачевані.

САЛЬЦЬО РОТЕНБЕРҐ

Він був четарем Української Галицької Армії при 4. золочівській бриґаді. Жид з Галичини, молодий, гарний з лиця, брунет. Скорострілець по військовім званню.

Богато про нього оповідали й стрільці його сотні й старшини 4. золочівської бриґади. Се один із тих, якого імя стало звісне в У. Г. Армії.

В другій половині травня 1919 р. стрінув я його в 4. бриґаді.

**
*

Під кінець травня 1919 р. наша Армія відступила. Команда 4. бриґади стояла тоді постоєм у селі Теляче, де розташувалася теж моя пробоєва сотня й кінна скорострільна сотня чет. Ротенберґа.

IX. курінь пор. Д. Блавацького стояв у Літятині. Поляки були тоді досить далеко ще на заході і з ними ми не мали „чуття". Курінь пор. Блавацького не потребував тому обезпечуватися так, як се робиться в найблищім віддаленню від ворога, тимбільше, що наші стежі були перед нами.

Ніччю набігли несподівано з Козови й Бережан Поляки на Літятин, крикнули: „То за Пруси!" (село під Львовом, де 4. бриґада дала Ляхам нераз доброго прочухана) й начали різню. Наші зі завзяттям відбивали удар, та не видержали напору переважаючих ворожих сил і начали відступати.

Як про се довідалася команда 4. бриґади, наказала зараз замкнути шосейну дорогу: Бережани-Підгайці та приказали моїй сотні виконати се завдання. Треба було здержати Поляків і дати бриґаді змогу спокійно й упорядковано відступати. Команда 4. бриґади перенеслася до Соколова.

Моя сотня обсадила горби на північний захід від Телячого, по західній стороні шосейної дороги аж під ліс, що там ріс недалеко. На схід від сеї дороги були Українські Січові Стрільці, іменно сотня пор. Ващука. По недовгім часі звідомила мене команда сеї сотні, що сотня У.С.С. відходить, а на її місце прийде II. коломийський пробоєвий курінь.

В Телячім остала сотня чет. Ротенберґа, а сам Ротенберґ, маючи перед собою нашу обсаду, прийшов до мене на фронтову лінію й оглядав позиції, та поземелля перед ними. Досить довго ми сиділи. Обіцяного коломийського куріня не було.

Нараз приїхав чвалом їздець із кінної скорострільної сотні чет. Ротенберґа й звідомив: „Пане четар! Ляхи в Телячім!"

Ні слова не відповів Ротенберґ. Всів скоро на коня й вже гнав до Телячого, а за ним його їздець.

Ротенберґ стягнув поспішно свою сотню на полудневий край Телячого. Приказав своїм скорострільцям похоронатися поза хати, заховуватися преспокійно та ждати в строгім боєвім поготівлю.

Скоро переведено приказ, але ще скорше зник від сотні Ротенберґ, а команду обняв його заступник.

**
*

Скрадаючися попід хатами, їхав Ротенберґ селом у напрямі фільварку. Його кінь мабуть се добре розумів, бо ні разу не порскнув, а ступав так тихо й обережно, наче боявся, що-

би не зрадити себе й свого пана. Нераз бував сей товариш Ротенберґа на подібних розвідах.

Перед садом, у якім стояв фільварок, кінь спинився. Зрозумів се Ротенберґ, бо теж знав добре вдачу свого коня. Виняв далековид і вдивився на фільварок, де зобачив рухливе життя нових гостей-Поляків.

На вид сей Ротенберґ лише зуби затиснув. Скрутив поводами, а кінь уже йшов прискореним кроком в иншу сторону фільварку.

Оглянувши добре фільварок із усіх сторін, вертав спішно Ротенберґ до своєї сотні.

**
*

„Ленти приготовити! Скорострільці готові до стрілу! Ляхи в фільварку! За мною!"

Вісім скорострілів рушило вперед на возиках дво-колках. Тихо. Ніхто ні слова, наче би дух усім заперло.

За кільканайцять хвиль тарахкотіло вісім скорострілів із ріжних сторін на фільварок. Поляки начали поважну оборону. Свист куль, вибухи ручних ґранатів і клекіт скорострілів тревав уже пів години. А по сім чути було у фільварку крик, зойк. Летіли теж кусники стін з господарських будинків, курилося вапно на стінах домів, шиби дзвенькаючи падали на землю. Поляки почали втікати. Що пустилися в яку сторону, вертали знов скоро до фільварку й далі продовжували оборону. По короткім часі вдруге пробували втікати в иншу вже сторону, але скоро вертали назад на давне місце.

Ще бій не скінчився, як вістовий з команди бриґади привіз приказ до відступу.

„Зараз! Нехай скінчу!", була відповідь Ротенберґа. Шість Ляхів утікло з цілої сотні. Прочі побиті, ранені або в полон забрані сотнею Ротенберґа.

По бою сам Ротенберґ передав мені бриґадний приказ відступати. І ми разом відступали, хоронячи прочі частини нашої бриґади.

**
*

Довго затягалася облога Коростеня на Великій Україні. Зібралося в ньому понад 20,000 большевицької піхоти. Панцирники гуляли по вузловій стації, та засипали гарматніми й скорострільними кулями нашу піхоту.

По відбиттю Київа втікло богато большевиків до Коростеня, а й ті, що їх У. Г. Армія відірвала в Одесі від большевицької армії, перейшли теж до Коростеня, де задержалися і скріпленими силами відбивалися від нашого II. У. Г. Корпуса. Та сей наш Корпус був доволі слабий. Він начисляв приблизно 7,000 боєвої піхоти. На полудневий захід від Коростеня, десь на половині дороги в напрямі до Новгороду Волинського, вели Січові Стрільці Дієвої Армії дрібні бої з большевиками й ніяк не могли підійти під Коростень, як се їм було приказано командою II. У. Г. Корпуса, котрому вони тактично підлягали.

Показалося, що Коростень, се оріх, якого без помочі инших корпусів розкусити не вдасться.

Стягнено під Коростень послідний запас Корпуса — 4. бриґаду, що нею командував от. Богуслав Шашкевич.

Та 4. бриґаду ще перед боєм розірвано на дві части. 7. піхотний полк сот. Петра Газдайка разом із полком сот. Черевка з 3. бриґади утворив ґрупу от. Шашкевича. Ґрупа ся стояла під Ушоміром, на полудневий захід від Коростеня, й наступала з сього боку на Коростень. 8. полк сот. Метельського з 4. бриґади наступав на

Коростень від сходу через села Жлобич, Хотинівку здовж зелізничого шляху Київ—Коростень.

3. і 7. бриґада II. У. Г. Корпуса наступали від полудня. Всі бриґади II. У. Г. Корпуса творили ґрупу підполк. Бізанца й були під його безпосередною командою.

Моя сотня обезпечувала зади наступаючих від сходу і стояла в районі сіл: Шершне — Меленє — Чоповичі. Мала завдання стежити східні ліси й недопустити, щоби зі сходу, з напряму Київа надходячі большевики не вдарили на наш 8. піхотний полк.

Курінь сот. Іванова з 8. полка, до котрого приділено переходово кінну скорострільну сотню чет. Ротенберґа, посувався від сходу здовж зелізничого шляху на Коростень. Як лише зблизився сей курінь під Коростень, зараз посипався на нього такий град гарматніх і скорострільних куль, що курінь мусів податися взад. Се повторилося кілька разів, а за кождим разом курінь вертав зі значними втратами. При кінці годі було вже вести курінь до безнадійного наступу.

Тоді сотник Іванів приказав чет. Ротенберґові наступати своєю сотнею на Коростень з того самого напряму, з якого наступав курінь.

„Пане сотник! Чи туди має дійти моя кінна сотня, куди не міг дійти піхотний курінь?"

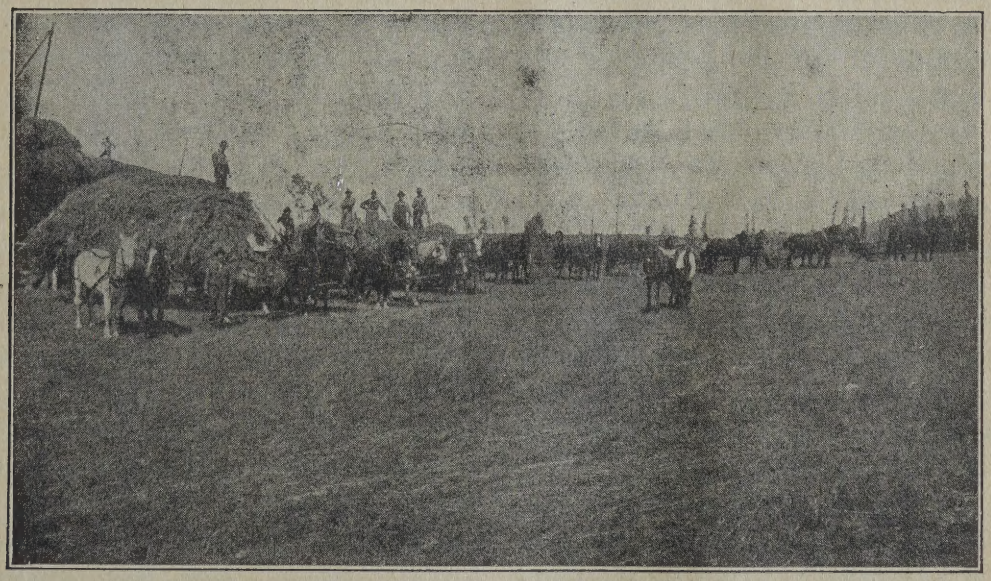

Сінокос в Буклей Валей, в Брітіш Коломбії.

Світлина Канадійської Національної Зелізниці.

„Старайтеся! Приказ!" — відповів сот. Іванів.

„Після приказу!", сказав чет. Ротенберґ.

Миттю гнала вже кінна скорострільна сотня чет. Ротенберґа вперед. Скорострільні лише підскакували на двоколках, що котилися скоро по нерівній землі. Підїхали під самий Ко-

ростень, виминаючи ворожі панцирники.

Під Коростенем розгорівся адський бій. Большевики пустили в гру артилерію і всі скорострільні, що стояли на східнім краю містечка. Бій продовжувався. Скорострільні Ротенберґа грали теж безустанно й поволі посувалися. Вже відступати начали большевики з перших східних хат, що їх заняла сотня Ротенберґа й чимраз далі поступала в глибину містечка. В лінії скорострілів чет. Ротенберґ. Він густо часто сідає на коня й обїздить позиції своєї сотні.

„Хлопці! Вперед, вперед!", кричав він, та уважно слідив слабші місця своїх скорострілів, які поволі, але постійно посувалися вперед.

Та по короткім часі надійшло большевикам підкріплення. Ворожий вогонь знов змігся.

„Вперед, хлопці! Впе..." — недокінчив уже Ротенберґ, бо в тій хвилі ворожа куля вибила йому усі зуби й застрягла біля артерії в шиї, пробивши з одного боку лице. Ротенберґ впав на землю. Скоро підняли його хлопці та занесли поза хату.

Його сотня держала одначе дальше позицію. Большевикам надходили з кождою хвилею свіжі підкріплення. Ворожий вогонь ще більше змігся й большевики стали підходити вперед. Наші привитали їх ще сильнійшим вогнем, але се вже не помагало, бо большевики крок за кроком наближалися до наших.

Кінна скорострільна сотня забрала своїх ранених на возики. Два скорострільні здержували большевиків, а решта сотні відступала з раненими.

***

Сього дня, 4 вересня 1919 р. відступав цілий II. Український Галицький Корпус з-під Коростеня.

Ротенберґову сотню переняв чет. Боднар, а Ротенберґ забандажований їхав на возі при своїм обозі. Доїхав до Житоміра, а далі до Камінця на Поділлю.

Та там — після слухів — його не оперувати, бо не було апарату Рентґена. Оставлена в шиї куля, що може й заржавлена була, робила своє.

***

До нас дійшла чутка, що Ротенберґ помер в Камінці Подільськім. Якщо се правда, нехай могила Його прийме наш поклін для Нього, що був взірцем патріота й оборонця України. Нехай імя Його покриється вічною славою!

Чет. Вол. Михайлів.

НА ЖИТОМИР

На окраїнах лісів у волинській губернії, що тягнуться широким пасмом аж до Припять, розложилося місто Полонне. Доми розкинені між деревами на широкім просторі так, що здалека зливаються разом з лісами і їх зовсім не видно.

Вечеріло. Сонце великим огненним колесом поволи ховалося за обрій, посилаючи землі останні рожеві проміння на пращання. З лісів ніс із собою легіт вітру запах живиці, гнилого листя та мочарів.

На улицях рух не вгавав. Наче-б усе, що жило, прокинулося із страшного просоння й вийшло любуватися гарним серпневим вечером. Сміхи, розмови, накликуваня переливалися в шумі тарахкотання возів, глухім поважнім грохоті гармат, відгуку підків кінноти й рівномірнім ході ступаючої піхоти. То знов різкий свист сирени переїзджаючого автомобіля прорізував воздух, наче крик потапаючої людини.

Се-ж тільки — що проминуло кілька годин, як перші стежі 7. стрілецької бригади вступили в місто.

А вже в однім із домів на головній вулиці примістилася булава II. корпуса УГА. Війська семої бригади поспішили далі в північно-західнім напрямі на Міропіль-Романів.

Перед домом, де містилася булава, стоять люди, приглядаючись рухови, який тут панує. Кінні вістові приїздять зі звідомленнями від поодиноких частин, старшини спішать у ріжні сторони з наказами, то знов переїздять обози або валки грузових автомобілів.

А в усіх настрій бадьорий, радісний, очі іскряться дивним вогнем, так і пробивається в них віра у кращу будучність. Лиш одно слово на устах — „вперед!" — лиш один клич: „Через Київ на Львів!" Не ентузіязм се — а наче шал, яким кождий старався приспати жаль за рідним краєм, журбу про рідних та затерти, хоч у части, спогади недавно-минулого.

Праця в булаві кипить горячкова. Старшини за столами пишуть, значуть щось на картах. — Тихо — лиш шуршання олівців по паперах чути, монотонне тикання годинника, а крізь зачинені вікна продирається глухий гомін бурхливого життя на вулицях.

Різкий дзвінок телєфону прорізав тишину кімнат.

— Тут булава II. корпуса! Хто при телєфоні?! — питає дижурний старшина.

— Тут I. корпус! Прийміть депешу!

— Диктуйте! Я пишу!

— Частини I. корпуса заняли сьогодня Бердичів, беручи численну добичу. Большевики панічно відступають у напрямі Житомира. Один курінь і одна батерія мають наказ ще сьогодня осягнути місцевість Кодня!

— Бердичів занятий! Бердичів занятий! — пронісся гомін крізь вікна кімнати.

Вийшов начальник булави майор Л. Дижурний старшина відчитує йому тільки-що наспівшу депешу. Він слухає уважно, а на лиці слідно щось наче подив. Ще хвилину стоїть мовчки, наче всі думки старався-б скупчити коло одної ціли.

— Покличте мені 7. бригаду до те-

лефону! — лунає наказ.

По кількох хвилинах був при телефоні сам підполк. Б.

— Тут майор Л. Перший корпус обсадив Бердичів, а свої передні сторожі висунув аж до місцевости Кодня. Сема бриґада має завтра заняти Житомир. Команда корпуса з підвідділами вирушить завтра в год. 4 ранком через Романів — Фризирку до Житомира. Письменна диспозиція небавом наспіє!

А треба згадати, що перед нами було 70 кільометів майже непроходимої пісковатої дороги крізь праліси Волині.

З поспіхом лагодилися поодинокі відділи до так несподіваного, нагального походу.

Тиха, літня ніч оповила землю. Ясні зорі блищали, наче перлини на темно-оксамітному небі. І блілиций вийшов погуляти, а сестри зірки немов шуткуючи підморгували до нього. Десь у саді рознісся веселий, безжурний сміх дівчини й завмер у тихім шепоті. Галичани пращалися з новими знайомими, яких так ненадійно мусіли покидати. Вкінці все стихло — цар ночі, сон, переніс усіх у своє царство забуття.

Гасли зорі, благословило на світ. Тиша й супокій віщували гарний день. Життя пробудилося, оживили вулиці.

Нараз ринули з усіх сторін безконечні валки обозів, батави піхоти, артилерії та сотні кінноти, які боками вулиць жваво спішать вперед. Гомін пісні з тисяч грудей дрожить у воздусі. Звуки линуть, спиняються негайно розпучливими акордами, спадають повільно наче розприскуються горячими сльозами.

...Буде Лях проклятий
Батьками орати,
Матерями волочити...

Ще довго гомонять у вухах стрічки пісні.

Переходять годину, дві, три — і здається кінця немає. Люди дивуються, питають: — звідкіля вас тільки взялося? — Там стоїть дівчина, зажурена, сумна, а в оченятах, немов краплини роси, мерехтять сльози. Жаль серце стискає за Галичанами. Вчера прийшли й уже відходять.

Тільки, що виїхали за Міропіль, як дорога ввійшла в ліс. Сонце щораз більше пече безжалісно своїм промінням. Хоч би ніжний легіт вітру, а то ні одна галузка, ні травичка не ворухнеться. Немов скаменіли в німім здивуванню на вид сих безконечних струнких рядів рідного їм війська.

Вїзджають до села Гвіздярні. Вертають сільські підводи. Богато — богато їх!

— Звідкіля вертаєте?!

Ваших салдатів возили — відповідає з усміхом добродушний Волиняк.

— А далеко возили?

— За Високу-Піч!

Командант 13. полка майор Волощук Роман мав приказ заняти своїми курінями Житомір як можливо найшвидше. Від Романова, де були найдальше висунені на північний схід частини його полку, було до Житомира понад 50 верстов. Просторінь для піхоти в один день майже не до осягнення. Та для галицького стрільця все є можливе — а спосіб і на се найшовся. На більше чим сотню підвод всаджено піхоту полку. Підвод радо доставило дооколичне населення. Ще сонце не піднималося в гору, як куріні були вже далеко за Високою-Печею й посувалися вперед, перестрілюючись з заднями сторожами большевиків.

А за ними був у поході II. корпус. І діялись річи неймовірні. Без відпочинку двигалася піхота, їхала тяжка

й легка артилєрія, їхали безконечні валки обозів та автомобілі, застрягаючи по оси в пісок.

А сонце гріло, пригрівало, топило живицю сосон, ставало парно, горячо немов у кітлі. І глянувши на галицького стрільця, здавалося, що се не людина, а якась мітична непереможна постать, що не знає утоми, не знає відпочинку, нечутка на соняшну спеку, тільки зі стоїчним супокоєм та ледяним виразом лиця, з очима спрямованими у свою ціль спішить з сильною вірою вперед.

Вечером дня 16 серпня 1919 р. на чуднівській дорозі біля Житомира горіло рядом богато костирів. У світлі полуміни видно процесії з хоругвами, кагал з торою, представників міста з хлібом і сіллю та юрби народу. Всі повбирані у святочні одяги — лиця сяють радістю. Грімкий оклик — „Слава Галичанам!" „Хай живе Самостійна Українська Република" — дрожить у воздусі й несеться відгомоном далеко — далеко. В середині стоїть гурток людей, цілий у квітах. Цілі постаті сірі від пороху, лиця чорні від жару сонця, а червоні від утоми.

Перша галицька стежа стояла на передмістях Житомира.

Роман Колтунюк, чет. УГА.

„Польска Рицерскосьць"

(Памяти четаря УГА. Яросевича Івана.)

Сидів коло землянки. Підпер голову руками й дивився десь у неозначену далечінь. Тихі сумовиті погляди його ясних очей пробивались крізь густі дроти тухольського табору, совгалися по сухих филях поморського воздуха, добігали до темної зелені лісів, що у приличній віддалі окружали табор та гнали світами далеко, далеко на полудневий схід, аж до тихої хатчини на галицькому Поділлю...

Там так гарно, чарівно тепер. Весна своєю мягкою рукою маїть землю, квітчає повінню квітів, тисячні пахощі розливає в повітрю, міліонами срібних дзвінких звуків дрожить у блакиті...

А він — тут, на горячих, польських пісках, за дротами коротає свій вік. Дроти, як грубе, колюче павутиння обмотують його й тисячі инших жертв. Грається ним поволи, з розмислом, рафіновано — чує розкіш у завданню діявольських мук та сміється притім страшним сміхом.

...„А там на Вкраїні, там сонечко сяє, козацтво гуляє, гуляє і нас виглядає..." — виривається пісня з-під землі, з вогких, темних ям і скаргою безмежною розливається навкруги, болем переймає...

Спів жертв павука...

...„І нас виглядає"...

„Виглядає" — прошептали спалені уста полоненого четаря, піднялись груди, важко зітхнув і потер рукою чоло.

Погляд його впав на стійкового, що в рогатій шапці, з довгим насадженим на кріс баґнетом проходжувався між рядами дротів. Поляк підозріло розглядався, приставав, то знов йшов далі. Кілька разів так переходив, а вкінці почав легко, непомітно кликати рукою сидячого четаря. Сей

підвівся з землі й підійшов до дротів.

Поляк оглянувся кілька разів, нахилився до полоненого й поспішно зашепотів

— „Хце пан — то випущен з обозу. Тисьонц марек. Дзісь в ноци мам службен, о єденастей ґодзіне пшийдзь пан на то мейсце. Я ту бенден. Пеньондзе даць зараз. Я направден — слово даєн"...

Четар поглянув на нього. Тисячі думок майнуло по голові.

Воля?

За тисячу марок вільний?

Підступ?

— „Прендзей — муф пан, бо кто зобачи..."

Четар виймає банкнот із портфелю, звиває його і подає стійковому.

— „По єденастей ґодзіне" — докидає Поляк і ходить рівним вільним кроком далі...

— — — — — — — — — — — — — —

В канцелярії „Обозу єнцуф № 7" сидить при столі польський старшина і щось пише.

Стукання в двері.

В кімнату входить молодий польський жовнір, здоровить, у лівій руці тримає тисячмарковий банкнот і зголошує, що один український старшина хотів підкупити його тисяч маркаами, щоби сьогодня в ночі перепустити його за дроти. Жовнірський обовязок не дозволив йому на таку підлоту й він узяв гроші, але голосить се команді.

— „Ктурен то офіцер?"

— „Тен в пенкних жултих бутах, цо то сєн вшисткім так подобайон"...

— Пеньондзе затржимай собє, а ми зробіми поржондек з тим гайдамакон..".

— — — — — — — — — — — — — —

Одинайцята година в ночі.

Темно. Хмари закрили небо, часом лише продреться крізь них яснійший промінь місяця.

В понурій вогкій землянці ворушиться декілька тіней. Пращають товаришів, що вибираються в дорогу.

Знакомий четар, сильно зденервований, дивиться крізь мале віконце в нічну темряву.

За хвиль кілька вирветься з польського пекла, опиниться на волі... Коло нього стоїть трьох другів, готових до утечі.

Він піде перший, а як стійковий згодиться, то забере з собою і сих трьох товаришів недавніх ще боїв.

На дворі чути кроки, голоси.

Зміняють сторожу.

По звилі зміна підходить, тихнуть кроки на скрипучім піску.

Новий стійковий підсвистує собі, дає знак, що се він...

Темна стать вилазить із землянки й поволи підходить до дротів.

— „То я єстем"... сичить крізь зуби Поляк.

Ще кілька кроків до дротів.

Нараз блиск... і шість крісових гуків розриває нічну тишину.

З прошибаючим, страшним зойком паде на землю молоде тіло полоненого, прошите польськими лицарськими кулями й вється в передсмертних судорогах.

— — — — — — — — — — — — — —

На другий день рано польська комісія оглядала місце геройського вчинку польської зброї...

Брудними ногами доптали землю, що червоніла до сонця закріплою кровю мученика...

А на ногах одного польського старшини, члена комісії, лискались до світла гарні жовті чоботи, „цо то сєн вшисткім так подобали"...

Ярослав Береза, чет. УГА.

Про Китайські клопоти з Большевиками

Від початку минувшого літа справа китайсько-большевицьких непорозумінь стала предметом загального зацікавлення. Справа є дійсно не маловажна. Вона дає підставу до війни між китайською републикою, а Совітським Союзом. Невиключеним є й те, що у війну можуть вмішатись инші в сій справі заінтересовані держави і викликати нову всесвітну війну.

Тому, що тереном сього спору є далекий від нас закуток Східного Сибіру і ціла справа є досить замотана, то й не дивно, що загал не дуже розбирається в причинах сього спору. Щоби відповісти на питання: „Що саме є китайсько-большевицький спір і о що обом сторонам там ходить?", то треба ввійти в саму суть того спору від самого його початку і постепенно прослідити його до теперішньої хвилі.

Кісткою незгоди між Китайцями та Москалями стала так звана Східно-Китайська Зелізниця. Сю зелізницю, що являється найважнійшим та найбільшим торговельним шляхом на Далекому Сході, побудував російський синдикат в 1902 році, фінансований в першій мірі французьким, а також анґлійським капіталом. Царське російське правительство давало час від часу сій зелізниці великі підмоги так, що з часом зелізниця завинила російському правительству около 700 міліонів долярів. Сей довг по російсько-японській війні обнизився до 450 міліонів долярів з тої причини, що майже одну третину Східно-Китайської Зелізниці взяли Японці, яко частину воєнного відшкодования, а сю страту винагороджено уділовцям сеї зелізниці знижкою суми довгу царському правительству. Японія є ще тепер в посіданню того шляху, що виносить около 600 миль.

Нагляд над Східно-Китайською Зелізницею, крім тої части, що припала Японії, мав російський синдикат аж до революції в 1917 році. Коли большевики захопили владу в свої руки, тоді Китай не визнаючи їх правительства, відмовив йому права контролі над сею зелізницею, а крім сего Російсько-Азійський Банк, що репрезентував більшу половину уділовців та представників чужоземного капіталу, вложеного в сю зелізницю, зажадав від большевицького правительства 500 міліонів долярів відшкодования за своє майно, що большевики поконфіскували по цілій Росії.

Розуміється, що большевики сього відшкодования не заплатили і через те російський уряд стратив всяке право до тої зелізниці, яка, зовсім природно, перейшла на власність уділовців та уряду Північного Китаю.

Від 1918 до 1920 року Східно-Китайська Зелізниця була під управою міжнародної дирекції, якої предсідником був Американець ґенерал Стівенс. В протягу сих двох літ зелізниця була приневолена через брак фондів затягнути кілька-міліонову позичку у ріжних держав, включаючи Анґлію. Та позичка не була звернена і ся обставина ще більше скріпила право ріжних держав до сеї зелізниці.

В 1924 році Китай формально визнав большевицький уряд, а той зараз заявився проти признання якого не-

будь відшкодовання Російсько-Китайському Банкови за сконфісковане майно. Пізнійше сей уряд при помочи пропаґанди дістав місце на дирекції Східно-Китайської Зелізниці, але під тим услівям, що він (большевицький уряд) поповнить страти уділовців. Однак покищо приречення большевицького уряду скінчилося на обітниці.

Від 1924 року аж по нинішний день ся зелізниця стал гніздом большевицької пропаґанди та підбурювання проти Анґлії. Большевики обсадили сю зелізницю 17 тисячами урядовців, що рекрутувалися з-поміж найбільше запеклих членів комуністичної партії, а доходи з неї, що виносили річно около 10 міліонів долярів, большевики зуживали на проти-анґлійську пропаґанду в Китаю. Коли взяти під увагу те, що Китайці на загал дуже неприхильно відносяться до всіх чужинців, то можна представити собі наслідки впертої пропаґанди спрямованої лише проти одної Анґлії.

Коли взяти під увагу всі попередно згадані факти, то видно, що большевики стратили всяке право до тої зелізниці, а мають до неї право тільки уділовці і китайський уряд. А що китайський уряд не в силі пильнувати як слід сеї зелізниці, та що крім Китайців є в ній заінтересований чужоземний капітал, то правдоподібно справи Східно-Китайської Зелізниці віддасться в руки міжнародної комісії, яка при співучасти китайського правительства буде мати найвисшу контролю над сею зелізницею. Коли дійсно дійде до такої розвязки сего дразливого питання, то сей крок отворить одну з найбогатших областей Далекого Сходу, а заразом усуне грозяче марево війни.

Дуже важним в сій справі чинником являється Японія, бо тут є зачіплені її інтереси в Манджурії. По війні в 1905 році Японія взялася до загосподарювання тих 600 миль зелізниці, що припали їй в воєнному відшкодованню. Вона обсадила її своїми урядниками та поліцією, а при-зелізнича полоса покрилася японськими оселями. Ся зелізниця приносить Японії 35 міліонів долярів річного приходу, крім того, що Японці вкладають в будову шкіл, публичних установ, водопроводів, рільничих заведень та взагалі в розбудову країни. Річ в тім, що Японія ніколи не згодиться на те, щоби друга частина сеї зелізниці перейшла в большевицькі руки, з якими вона не дуже бажає сусідства, а тим більше вони не згодяться й на те, щоби большевики захопили в свої руки Манджурію.

Не менше заінтересована тут і сама Анґлія. Вона в першій мірі мусить боронити своїх міліонових вкладів в сю зелізницю, а що ще важнійше, вона не може байдужо дивитися на те, щоби большевики захопили Манджурію і поширяли свої впливи на Китай, що був і є найбільшим ринком збуту для анґлійського промислу.

Хоч большевики дуже бундючно говорять про війну та певність побіди, то в душі вони добре розуміють, що їм не до війни. Вони знають, що тут до діла мають не зі слабенькою Манджурією, або з незорґанізованим Китаєм, але з такими світовими державами, як Анґлія і Японія, а се вже поважна справа.

Дальше, мимо чваненняся своєю мілітарною силою, вони не забувають і того, що в них не все в порядку дома і початок війни на Далекому Сході може бути початком внутрішних повстань проти большевицької влади та початком її упадку. Вони не можуть легковажити ще й того, що ся

війна велаб-ся далеко від військових центрів та складів воєнного матеріялу, в який вони не дуже богаті, а при мізерному стані большевицького транспорту — се половина програної війни. Дійсно, ціле поведення большевиків нагадує хлопчину, що вбравшись в батькову шапку робить грізні міни і уявляє собі, що його всі бояться.

Наслідки війни. — Українське місточко в Галичині по боях.

ЗААРЕШТОВАНА ГОРІВКА.

До сторожа тверезости, що любив випити, поприходили його товариші, щоби також випити, але не було чим замочити горла. Посідали до карт, а „сухий" (сторож) поїхав верхом шукати за „мокрою".

Підїхав до третьої хати віддаленої від місточка і хлопчика, що слідив очима за їздцем, спитав:

— Де твій тато тримає горівку?

— У снігу.

— Де?

— За хатою.

„Сухий" зіскочив з коня, зайшов за хату, витягнув з під снігу баньку, сів на коня і помчав з нею знова до місточка.

Коли розповів, як він горівку роздобув, то всі його товариші карт не могли надивуватися.

— От, молодець.

— От відвага!

— Але й хитрість...

— Геройство, — всі хвалили...

**
*

Батько хлопчика Лопух, коли до-

відався від синка, що горівку взяв поліцман, то по його тілі перестрах окропом розлився. Неначе сам не свій став, так боявся, і, аби дома не бути, поїхав до недалекого місточка. Потім потайки приїхав, скривався як лише міг, від людей сторонив, але за ним ніхто не шукав і візвання ніякого не присилав.

часто зривався ночами з ліжка і кудись біг. Як зловлять його, вговкають і він аж тоді спамятується.

Про варення горівки від тоді у нього навіть думки не було. Забув за ню як би заорало. І так нехотячи Микита перестав пити.

Як ще позбудеться перестраху в

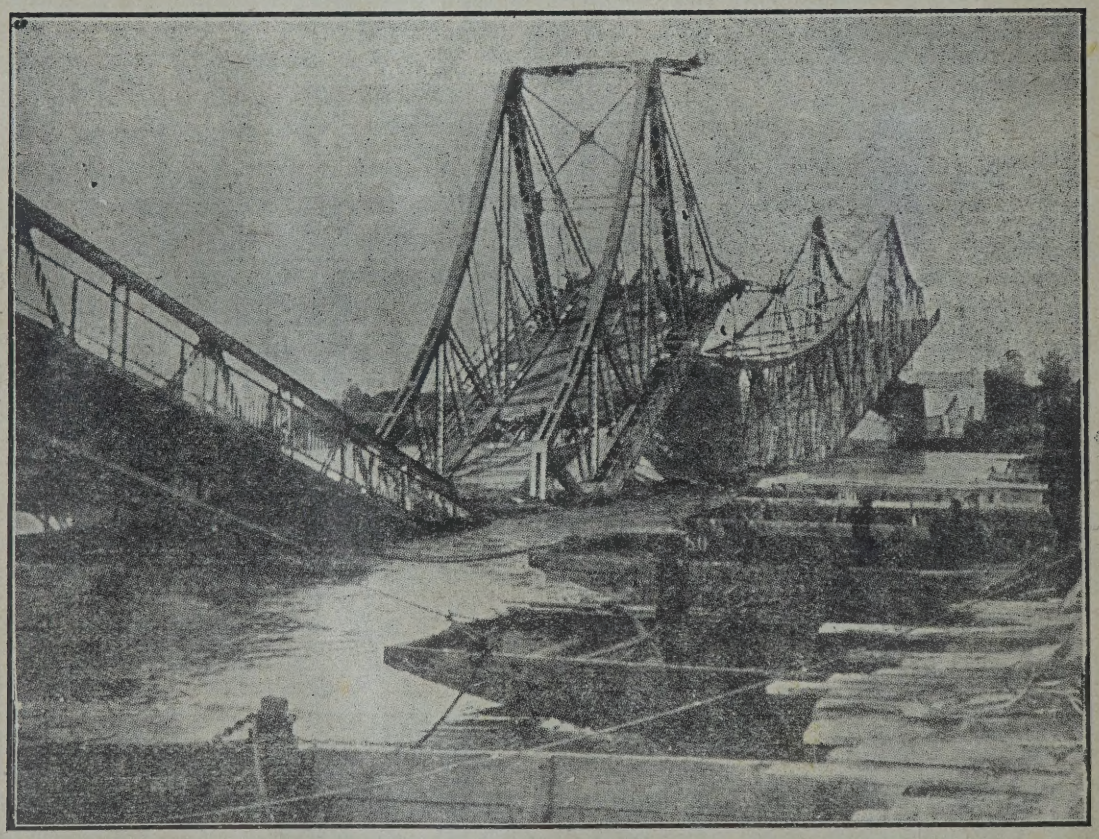

Міст на Дністрі у Галичи. — Висаджений у воздух підчас минувшої війни.

І так ні з сего ні з того, Лопуха вчепився перестрах, якась уява про те, що за ним шукають. Коли вже те все перетерлося, то в сні перестрах таки не давав Лопухови спокою. Дуже сні, то зовсім буде нормальним чоловіком.

Та люде не забудуть мабуть того ніколи, що горівка була заарештована, а тимчасом Микита і дотепер остає на волі.

А. Новак.

Дорога до обєднання Українців

Сиджу при столі і аж пищу вшкварити щось до часопису. Але про що — сам не знаю. Треба подумати і підібрати тему, але таку, щоби була цікава й інтересна для всіх. Папір і чорнило маю, перо заложив новісіньке (се перо й є причиною, що мене кортить щось написати, бо втопивши його блискучість в чорнило, я не хочу чорнила з него стерти, лише хочу виписати). Сиджу й думаю над темою. Думаю пів години, думаю годину й пів... Теми роєм пролітають через голову; може й є між ними інтересні й добрі, та через великий навал і безпорядок, в якім вони набігають на думку, я не в силі вже й розріжнити, котра з них відповідна, а котра невідповідна. Бо чи-ж в стані хтось розріжнити пчолу одну від одної, коли кількадесять тисяч пчіл бренять коло вулия! Я дав волю думкам, а в їх перебігу я почував навіть насолоду, а своє вдоволення виявляв в той спосіб, що ручкою вибивав 4/4 такт об стіл.

І хто знає, доки се було-б тягнулося, як би не жінка. Їй, мабуть, було вже за богато слухати мойого вибивання ручкою об стіл, бо так і кликнула до мене з кухні:

— А йди-но сюда, чуєш! Ти там сидиш і бавишся, а тут у мене роботи гук. Йди та оббери мені чиснок до мяса.

— Не „чиснок", але „чисник", — завважую я жінці.

— Може у твоїм селі звуть чисник, а у моїм селі всі кажуть чиснок і я так кажу. В нас як би сказав „чисник", то сміялисяб, — відповідає жінка.

— Такі-то люде у вашім селі, що чисник називають „чисноком". У нас не тільки в однім нашім селі, але й по всіх дооколичних селах кажуть „чисник", — обстоюю я при своїм.

Нашу суперечку перервала наша сусіда, яка застукала до дверий і увійшла в хату.

— От, добре, що ви прийшли, — кажу я до сусіди. — Позвольте, що вас про одну річ запитаю.

— Питайте, як знаю, то відповім.

— Як у вас, на Великій Україні, зовуть отсе-о? — питаю її, і показав на зубчасту головку, що стояла на столі.

— У нас зовуть чосник... А у вас в Галичині як зовуть?

— У нас всі кажуть чисник...

— Неправда, не всі, бо у нашім селі зовуть — чиснок! — заперечує жінка.

Аж тут входить до хати молочар.

— Добре, що ви прийшли, — кажу я до молочара, — хочу вас про одну річ запитати; але насамперед скажіть мені, з котрих ви сторін зі Старого Краю?

— Я з Буковини, — відповів молочар.

— А як у вас зовуть отсе-о? — і я тицьнув йому під самий ніс зубчасту головку, ожидаючи відповіди.

— Я думав, що ви мене будете питати про Бог-зна що, а ви про таку дрібницю... У нас зовуть — чіснок. А як у вас зовуть? — питає молочар.

— У нас зовуть — чисник.

— Якось ти забув сказати, що „всі" зовуть? — сміється з мене жінка.

Се мене зацікавило. Четверо нас було в хаті і кожде має иншу назву

для сеї майже напів української рослинки, котра від непамятних часів служить нам, як приправа і як закуска.

Сусіда і молочар вийшли з хати, а я радий, що маю тему до писання.

По обіді сів я до стола і написав статейку п. н. „В обороні чисника", в якій обговорив вартість чисника, як приправи, чисника, як закуски, прим. при чарці, чисника як заборола проти деяких пошесних недуг (прим. в часі інфлюензи 1917 р. в Вінніпегу неможбуло його дістати за ніякі гроші, такий великий був попит за ним). Описавши його вартість, закінчив я статтю тим, що вїхав добре Др. В. Сімовичеви за те, що радить вчитися мови від народа, а тут тяжко знайти двох людей, котрі мали-б одну назву для чисника.

Свою статтю перечитав ще раз, провірив, чи нема похибок, взяв головку чиснику і статтю в кишеню і несу до редакції.

По дорозі стрічаю нашого чоловіка.

— Позвольте, з котрих ви будете сторін? — питаю його.

— З Волині.

— А як у вас зовуть отсе-о? — і показую йому з кишені чисник.

— У нас кажуть часнок.

Йду дальше і вступаю до української книгарні. Чекай, думаю собі, я загляну до українських книжок, бо від людей не довідаюся дійсної назви. В книжках певно є дійсна літературна назва. Беру в руки буквар Доячекового видання з новим правописом, листкую листок за листком і на стороні 44 знаходжу ...„На передних грядках росли: цибуля, чісник, морква і петрушка"...

Кладу буквар і беру „Домашну Кухню" Леонтини Лучаківської, видання „Канадійського Фармера" і на стороні 32, в уст. „Ковбаса вуджена" читаю: ...„Дати 2 дкг. двоякого товченого перцю, соли зрівнану ложку, 3—4 зубці потовченого з солию чіснику"... От, думаю собі, се мабуть і є літературна назва; погляну ще до одної книжки, коли і в третій книжці буде та сама назва, то значить, що літературна назва сеї рослини є — „чісник". Кладу „Домашню Кухню" Лучаківської, а беру „нову Кухню Вітамінову" О. Заклинської і на стороні 145 знаходжу також ту саму назву—„чісник". Ну, думаю, коли вже в таких авторітетних виданнях, як буквар і обі „Кухні", є однозгідна назва „чісник", то се є літературна назва для всіх Українців, якої від тепер буду придержуватись, а зі своєю провінціональною назвою „чисник" треба іти в кут. Ми-ж стремимо до соборности! — Мусимо також обєднатися і мати одну спільну назву для... „чіснику".

Я вийняв з кишені свою статтю п. н. „В обороні чисника" і де лише було написано „чисник", перечеркнув і замінив (вже тепер без сумніву!) літературною назвою „чісник". Між тим приступає до мене книгар і питає, за чим так пильно шпираю по книжках. Я виняв зубчасту головку з кишені і кажу, що шукав за літературною назвою для сего Божого творіння.

— Ну, і що, знайшли? — питає книгар.

— Знайшов, — кажу я йому. — В трох ріжних книжках є одна і та сама назва — чісник.

— Се мусить бути друкарська похибка, — завважує книгар.

— Чому? — питаю його.

— В нас називають його — чесник.

— А в нас називають — чеснок, — замітив присутний в книгарні поку-

пець, що прислухувався нашій розмові.

От, думаю, ще дві нові назви, але вони, як і також моя власна, з котрою я зжився у своїм селі, для мене більше не істнують. Від нині уживаю в слові і письмі спільної літературної назви — чісник.

Вийшов я з книгарні і несу свою статтю „В обороні чісника" до редакції.

Редактор переглянув статтю, усміхнувся тай каже:

— У нас вже давно є усталена літературна назва для сеї рослини.

— Де? — питаю.

— Ось, зараз вам покажу, — і приніс „Словар української мови" Бориса Грінченка. Потягнув пальцем буквою „Ч" з гори вниз і на стороні 956 задержався.

— Ось є, погляньте.

Дивлюся, справді є, але не та назва, яку я бачив в трох ріжних авторітетних виданнях, лише — часник, з наголосом на послідним складі.

— Ну, нічо не поможе, кажу я до редактора. Грінченків Словар більший авторітет від трох попередних книжок, — треба отже в своїй статті змінити „чісник" на „часник". Змінив, — ще раз прочитав, щоби упевнитися, чи де не осталася назва „чісник" і передав редакторови з бажанням, що хочу сам коректу прочитати, щоби не вкралася не-літературна назва, лише щоби було „часник".

Слідуючого дня повідомлено мене, що набір готовий до коректи.

Я прийшов до редакції, складач приніс мені відбитку; сів я при столі, читаю від заголовка:

„В обороні чоснока"... Перебігаю очима по цілій статті і всюди бачу те саме: всюди назву „часник" замінено на „чоснок".

Біжу до складача і питаю, на що він змінив слово часник на чоснок, а він відповідає:

— У моїх сторонах всі кажуть чоснок. Лишіть так як воно є, бо для такої дрібниці шкода час гаїти на справлювання.

— То у вас се дрібниця? — питаю.

— Певно, що дрібниця, — відповідає складач. — Бо і що-ж за ріжниця, чи ми його назвемо часник чи чоснок? Від сего він не стане ні ліпшим ні гіршим.

— Ну, коли так, — кажу я, — то і боронити його більше не буду і моїй статті нехай буде амінь.

І так таки моя стаття не побачила світа Божого, але я скористав богато, бо довідався, що Українці мають десять ріжних відмін на назву сьої зубчастої рослинки: чисник, чиснок, чосник, чіснок, часнок, чісник, чесник, чеснок, часник, чоснок.

Панове українські фільольоґи! Скажіть своє слово в сій справі. Обєднайте нас Українців хоч при назві сего брата цибулі, якого вже сам не знаю, як назвати. Дайте нам одну загальну назву для чиснику. Ми-ж хочемо соборности! Може хоч через чисник найдемо дорогу до обєднання всіх Українців.

М. Кумка.

ДИТЯ ПРИРОДИ.
Чудовий вид на озеро Маліне в Скалистих Горах. Се озеро є частиною славного Національного Парку Джеспер в Альберті.

Світлина Канадійської Національної Зелізниці.

Як я не міг жити без себе самого

(Віденська гумореска.)

О, ви й не предчуваєте, як я раз був безгранично нещасливий. Я не міг без себе довше жити. Благав себе, просив, абим сам себе вислухав, заклинав себе мати над собою милосердя.

Як до того прийшло?

Білявий купчик любив чорняву швачку. Білявий купчик називався Франц, мешкав в Маріягільфі і був моїм приятелем. Чорнява швачка називалася Каті, мешкала в дільниці Віден і була дочкою моєї господині.

Обі ті віденьскі дільниці лучить міст, але сердець ділила непрохідна пропасть. Вони обоє були занадто боязливі.

Франц сидів нераз цілими годинами в моїй кімнаті на софі і здержуючи віддих прислухувався веселому щебетанню дівчини, що тихо і приглушено доносилося з сусідної кімнати. Колиж відтак виходив від мене, стояла Каті заєдно коло вікна і гляділа довго, довго за ним... аж щез їй з очей на закруті вулиці. Але коли обоє зійшлися, то раз-у-раз червоніли, спускали очи і не знали, що з собою говорити. Ні, я був би ніколи не гадав, що любов може зробити людей такими дурними.

***

Одного дня стрітив я Франца в каварни. Він був якийсь змарнілий, дивився сумно довкола себе і спустив голову.

— Що тобі такого?

— Люблю Каті!

— То ти мені то кажеш? Я то й так знаю. Скажи то їй самій.

— Не смію.

— Іди, а хто-ж буде такий боязливий! Нічого лише охоти і охоти!

— А що-ж я маю робити?

— Твоє серце не знає, що робити, коли лише побачиш її обличчя... Твої нерви танцюють козака, скоро лиш діткнешся її одежі... Покинь ту боязливість... Постався на ноги, будь чоловіком...

— Але диви...

— Тут нема на що дивитись!... Ти, мені здається, що у тебе любов замісць на серце влізла на мозок.

— Може бути, що то правда, але я їй того не можу сказати.

— То напиши їй!

— На-пи-сати? То добра гадка! Ну, ну, я їй напишу, що я її люблю... Я їй напишу, що моє серце належить до неї!... Я їй напи... Але диви, мені як раз впало на гадку: я дуже добрий купчик і листи купецькі пишу знаменито... взагалі всьо, що належить до купецтва... Але знаєш — любовний лист... такий ист, аби її сказав всьо, що я чую і як я її люблю — такого листу я не напишу!

— Ну, ради Бога, але-ж я не можу тобі листа...

— Так... правда... я знаю .. то є... чому?

— Чому?! Тому, що я вже з моїми справами мають досить до роботи й тепер, а що-ж буде дальше?

— То правда... але раз... Одинокий раз!... Я справді не можу. Ти то так добре умієш... тобі то не робить трудности... Ну, то зробиш мені ту прислугу?... То-ж то...

— Най буде що хоче; зроблю всьо, аби лише мати від тебе спокій!

Я видер кілька листків з мого нотесу і зараз в каварни написав горя-

чий любовний лист. Коли я так скоро писав, дивився Франц на папір з поза моїх плечий. Він ледви мів встояти з нетерпеливости, переступав з ноги на ногу, вимахував руками, був зворушений, одушевлений. Не багато бракувало і він був би перед всіми людьми кинувся мені на шию.

Він підписав зараз лист і послав його до Каті.

Його лице було червоне як жар, очи блестіли з радости. Коли ми розійшлися, був він ще так зворушений, що ледви встиг мені подякувати. Він трохи не роздусив мені руки. Але я пішов того дня веселий і вдоволений до дому, наповнений солодкою гадкою, що зробив добре діло.

**
*

Шість годин пізнійше — сидів я якраз в своїй кімнаті і писав статтю, коли до моїх дверий хтось легко застукав.

На моє остре „прошу!" всунулася Каті до кімнати. Її лиця були бліді, очі заплакані.

—Панно Каті, а вам що такого?

Вона зачала щось незрозумілого говорити. Я попросив її сісти. Немов соромлячись сіла вона на краю стільця і почала знов плакати.

— Ідіть, не будьте такі нудні! Скажіть мені, що вам сталося?

Вона витягнула лист з кишені і подала мені через стіл. Я кинув оком на папір і моє серце скорше забилось. То був мій лист!

— Той лист написав до мене Франц... Дуже красний лист... Я його вже з пятьдесять разів перечитала. Бідний хлопець... Як він мене мусить любити... І як він то гарно говорить...

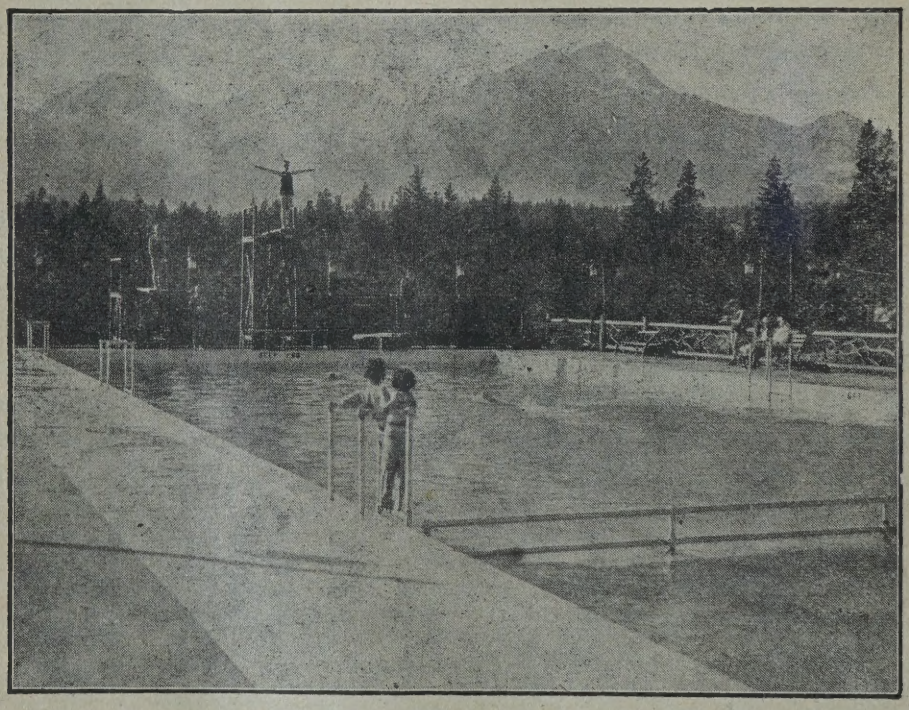

Купання під голим небом в Джеспер Лодж, в Національнім Парку Джеспер.
Світлина Канадійської Національної Зелізниці.

Так ніжно, з чувством... О... я... Що я тепер зроблю?

Вона зайшлася знов плачем і не могла говорити.

— О... я... на такий чудесний лист... я дурна дівчина... що я маю писати?... Я мусіла би під землю сховатися зі встиду, коли-б він читав мій глупий лист...

Новий плач перервав її знов бесіду.

— Панно Каті... будьте-ж розумні... я-ж не можу вам листа...

Вона встала, приступила до мене близько і положила свою малу, білу ручку мені на плече.

— Прошу вас... дивіть... любий пане Ернесте, прошу вас дуже, дуже красно... будьте такі добрі... лише раз, останній раз... Ви пишете такі гарні річи, що їх відтак друкують. Ви могли би так красно сказати Францови, як я його люблю — добре?

Вона подивилася на мене благаючо своїми великими, ясними, синіми очима.

Я зітхаючи сів за стіл і виймив картку чистого паперу та став писати Францови відповідь. Я заклинав його, щоби не брав легко мого листу, завірював його в любові і закінчив лист незвичайно поетично.

Коли я відчитав Каті лист, розпливалась вона в сльозах. Відтак перечитала лист раз і другий та стала сміятися і плакати з радости та заєдно цілувала письмо від Франца. Мені самому зробилося горячо коло серця на той вид. Відтак переписала вона мою відповідь Францови і післала ще тої самої години на почту.

**
*

На другий день вбіг Франц з криком радости до каварні. Лист від Каті заголомшив його. Він просив мене, благав, поводився так чудно, що мені здається, що коли-б я був відмовив, він певно зійшов би з розуму або допустився-б самоубийства. Отже я написав йому другий лист.

Але що Каті виправляла!

Для мене зачалося нужденне життя. Залюблені чатували на мене на кождім кроці. Виганяли мене з постелі о пятій годині рано, переслідували в трамваю, каварни, гостинници, навіть на проходах. А все їм пиши, пиши і пиши!

Залюблені потовстіли, стали веселійші і тішилися життя, а я з дня на день виглядав гірше. Я зблід, очи мені запались і посоловіли і цілий я змарнів. Куди я лиш прийшов, милосердились люди наді мною, бо гадали, що я нещасливо влюблений.

Вічне писання до себе самого зробило мене дуже нервовим. Нині тішився я в листі Франца, завтра мусів я в листі Каті сумувати, або благати приятеля о яку дрібницю.

Вкінци я вже справді не знав, хто сильнійший. Я чи я! Остаточно була то для мене річ чести любов довести до ладу.

Я писав листи, в котрих заявляв і клявся, що не можу довше без себе жити, просив себе не покидати мене, а вислухати, мати наді мною милосердя...

І то всьо за двоє!

Але на щастя відважився Франц одного дня і просив вкінци о руку Каті. Тоді й видалася ціла історія.

Але то був послідний час, бо я вже чув, що коли-б написав ще таких кілька листів, то моє серце пукло би з розпуки...

ОБРАЗОК З ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ.

Французькі жуави атакують Німців в руїнах горючого міста.

Кілько хочете за маленького?

Чи знаєте, чого люде в краю були богаті? Ну, як не знаєте напевно, то я вам розкажу так, як я чув від других.

Ґазда, який хотів бути богатий, мусів собі виплекати свого маленького (чортика). Без нього чоловік не міг бути, коли хотів, щоби йому добре велося. Ви може нераз і самі чули, як то говорили про вашого сусіда-богача, що там хтось видів, як він носив їсти комусь на піч несолену страву.

Старі люде кажуть, що нечистий соленого не буде їсти, а як би господар дав йому щонебудь з солею, то чортяка готов йому вязи скрутити.

А-я! Таке то було і в нашім селі, було воно і по инших селах. А у вас чув хто про таке? Як подумаєте, то також пригадаєте собі такі історії.

Звичайно, між бідними і непросвітними людьми такі і подібні історії часто виводяться. Бідний та темний чоловік бажає лише богацтва і брав би його навіть від старого антипка, лиш боїться, що на тім світі треба буде покутувати за се. Він чув, що верблюд скорше перелізе ушко через ухо голки, чим богач до неба дістанеться. З такими то поняттями приїхали деякі люде і сюди до Канади.

От я хочу росказати вам одну правдиву історію, що трафилася тут на канадійських преріях.

В одній з західних канадійських провінцій жив собі чоловік на імя Іфрем Бевко. Він приїхав сюди вже парубчаком з родичами, братами та сестрами. Батько його взяв гомстед близько одної великої ріки і жив там з дітьми аж доки стало фарми. Шкода їм всім було фарми, бо то була батькова, а він, бувало, троха зоре, засіє тай є свій хліб. Хлопці знова дуже любили рибу. Було, підуть до ріки, зловлять кілька риб і є добрий обід. А як треба було вбратися, то вони продадуть татового бичка і вже мають на „оверголі" і на краватку, бо вони без краватки нігде не йшли. Досить, що їм не дуже зле жилось.

Наш Іфрем оженився і розвів свою фамілію при батькови. Число членів родини більше збільшалося, а маєтку все ставало менше. Тручали вони якось біду наперед, доки ще старий батько жив. По смерти батька хлопці почали по свойому господарити. Господарили доти, аж доки фарма не розїхалася. Прийшов час, що треба було Бевкам забиратися з фарми, бо банкирі з поблизького міста сказали, що фарму забирають за довг. Настала біда. Та найгірше було Іфремови, бо він вже мав фамілію, а не було куда і з чим рухатися, а тут конче треба шукати нового місця. І він знайшов.

Недалеко батькової фарми був маленький клин землі, що широка ріка відтяла від фарми з-за ріки. До того клинця землі властителя, здається не було, тож наш Іфрем розгосподарився не аби як на сім березі. Яму викопав в березі, накрив ріщем і мав стайню на корову і коня, а трошки вище таку другу діру видзьобав, накрив опілками і ріщем і назвав хатою.

— Хоч бідне господарство, — казав Іфрем, — але своє.

В сій дірі проживав наш фармер через пару років. Мав він досить часу ловити рибу і щей другим помагати при нагоді. На роботу він не йшов, бо

казав, що жінка боїться з дітьми сама бути. Хіба тільки відійшов на довший час від дому, коли наняв був фіру два рази і поїхав поміж фармері в далеку околицю збирати на „погореніе".

Та чим дальше йшло, тим гірше біда чіпалась нашого Бевка. Люде довідались, який то він погорілець і не хотіли його спомагати. Стало дуже круто коло нього. Йти брати собі чуже добро без позволення не ставало відваги, бо з такого готова ще гірша біда, а тут їсти хочеться, аж кричить, а сама риба проїлася. Та наш Іфрем не в тімя битий. Він знав, як собі зарадити в прикрій годині і то без великої трудности.

Чув він між людьми, що як чоловік має „свого антипка", то може розбогатіти. Зразу він боявся тої гадки, але чим більше тисла його біда, тим більше він думав над сим одиноким способом, що міг ратувати його від голодової смерти. Він знав, що треба робити, щоб виплекати „молоденького добродія". Роздобув він собі курячий зносок, завив в чорний платок і сховав під ліву паху. Так він носив його цілих девять днів. Через цілий той час він не мав молитися Богу, ані навіть перехреститися. Мусів також їсти рибу без соли. Та коли скінчився девятий день, він виняв зносок, розмотав платок і зачав оглядати, чи не видно, аби де надклювалася шкаралупа. І знайшов. В однім місци йому привиділося, що вже воно пропуклося. Ах, як йому серце билось! Прийшов послідний день його бідування! І від нині він має бути богачем. Радости не було кінця. Він приговорював до зноска зі всіх боків. Завив його знов і поклав під паху, щоби догрівався.

На другий день виймив його знова і почав оглядати, та побачив, що мале яєчко таке саме, як було день перед тим. Почав сердега добре приглядатися і побачив, що воно збите. Мабудь придушив його під пахою. Зі злости кинув його, а воно розбилося на куски. Пропав „маленький", пропало його богацтво.

Пожурився Іфрем не аби як, але ще зовсім не тратив надії. Пригадав він собі, що один недалекий чоловік має на продаж чортенята, таки власного хову. Думав, думав і нарешті рішився поїхати до сього ворожбита.

А сей ворожбит був собі простий фармер, такий як ви та й я, лише ще хлопцем навчився кілька чародійних штучок та примов і деколи підчас забави показував другим. З того пішла слава, що він тих штук не міг сам зробити, але мусів мати помічника. А хто був той помічник, то всі ніби добре знали, лиш не хотіли його називати по імени.

До того ще він, щоби надати своїм штукам більшої таємничости, говорив часом незрозумілою мовою, так як „ґалі-ґалі, ґоропатілом" і задля сього деякі навіть присягалися, що то він говорить з „нечистою силою".

До такого чарівника задумав наш Бевко піти зі своєю бідою. Як задумав, так зробив. Одного вечера він сказав жінці, що їде геть, але най вона не питає його куди. Потім запряг стару шкапу до „боґи" і поїхав.

Була пізна осінь. Бевко не мав теплого одіння, то змерз не аби як. Зі зимна йому нераз аж привиджувався той, за ким їхав, але він не довіряв і їхав далі, аж поки не добився до свойого чарівника.

Кормило (так звався чарівник) якраз збирався йти спати, аж почув, що щось гримає на дворі. Вийшов він на двір, побачив коня з боґою та напів живого від зимна погонича. Не розпитуючися довго, він взяв коня до

стайні, а чужого чоловіка повів в хату.

Не мало здивувало Кормила, як при світлі побачив Бевка. Він ніяк не міг собі придумати, чого саме сей пізний гість їхав до нього в таку пору. Думав, думав, але не додумався і чекав на Бевкове пояснення. Незадовго наш Бевко почав покашлювати, себ-то приготовлятися до слова. Мнявся, мняв, а далі каже:

— Ци знаєте, цого я до вас приїхав? — А був він з роду шепелявий та ікавий.

— Не знаю, хіба скажете, — відповів з цікавістю Кормило.

— Я би вам с-сцось сказав, як би ви се ни гнівали, — почав Бевко, — але не з-знаю на-навіть, як сказати.

— Та чого би я мав гніватися? Як щось маєте, то скажіть.

— Я к-колись ц-цув, — загикав Бевко, — сцо в-ви ма-а-єте цортики на продаз.

Кормило, вчувши таку новину, не знав що йому відповісти. Вдаючи, що йому причулось, він запитав.

— Що то, кажете, ви чули?

— Та ви не гнівайтесе, але ц-цув, сцо ви мали колись нечистих на продаз, — тлумачив Бевко.

Аж тоді Кормило нагадав собі, що він щось чув, як то Бевко вигрівав зносок під пахою і щось йому з ним не повелося. „Ось золота нагода повчити дурня розуму", подумав Кормило і каже:

— Так, я маю, але нікому сього не кажіть. А що нині вже пізна пора, то ви краще приїдьте за тиждень і ми тоді поговоримо.

На се Бевко згодився і радий поїхав домів. До дому приїхав аж над ранком. Спав до обіду, бо мав сон, що його бажання сповнились. У сні мав він всього подостатком, що лише душа забажає. Велику гарну хату, добру фарму, порядні будинки, взагалі все, про що досі мріяв.

Тоді, як Бевко нетерпеливо ждав кінця тижня, Кормило укладав пляни, як йому приняти та позбутися Бевка. Думав, думав і таки надумав.

Коли Бевко приїхав, почав відразу питати про своє діло.

— З-з-зна-єте, я вже ледво дочикавсє кінця тизня, сцо то ви мині казали, — нетерпеливо почав Бевко і замявся. Йому зробилось ніяково, що ось-ось буде мати з чортом справу.

А Кормило повтирав вуси і запитав з повагою:

— Ну, а чи маєте ви чим мені за мою поміч заплатити?

— Т-та де маю. Як би в мене були гроші, м-мені-б тоді цорта н-не т-треба.

— Алеж ви не годні його за дурно дістати, — каже Кормило, — бо мене коштує їх годувати.

— Т-то кілько ви хоците за него? — спитав Бевко.

— За пару сто долярів.

— З-за пару? Я не хоцу пари. Мені й один вистарцить.

— Е, ні, їх по одному не продаєтьсяя, лиш по парі, так як новомодних курей, або гусей. Як би не було, то сотка не богато. Незабавки ви будете мати богато соток. Будете богачем на цілу губу — впевняв Кормило Бевка. — Я також колись мусів купувати пару.

— Т-то вже мозе дам, але т-тепер не маю. А як би так ви мені його дали на с-спробу, а потім я би вам дав ту сотку ци й більше.

—Не можна так, — заперечив Кормило, — коли хочете, купуйте, а ні, то я не силуюся ними.

— Т-то я може де позичу і принесу

в-вам. Най взе буде по в-вашому, — пристав Бевко.

— О, на сім ще не конець, — каже Кормило. Коли ви вже так наперлися купувати, то мусите знати, що то ще треба робити, аби помогло. Насамперед мусите прийти до мене в середу в опівночи, дати собі проколоти мізельний палець в лівій руці і підписати своєю кровю угоду на воловій шкірі. Се одно. Мусите девять днів не їсти нічого соленого. Се друге. Мусите в ночі піти до порона на ріці, вилізти боці і не обертайтеся в сні, бо все пропаде. Через сих девять днів мусите ласкаво поводитися з жінкою і дітьми. Згірдного слова нікому не скажіть і щиро робіть коло хати все, що потрібно робити. Се все мусите держати в найбільшій тайні. Навіть жінці не кажіть про се. А як се все виповните, то тоді прийдіть до мене з грішми, а я вам дам чортиків і дорobляйтеся ними здорові.

Бевка збирав страх перед тими услівями, але не було ради. З тими гад-

Плекання ягід в центральній частині Брітіш Коломбії.
Світлина Канадійської Національної Зелізниці.

на того стовпа над рікою, що до него причіплена линва і на ньому просидіти від одинайцятої до першої по опівночи і саме тоді, як когути запіють, мусите девять разів голосно свиснути. А як будете йти туди і назад звідти, то не оглядайтеся назад себе, бо всьо пропаде. Се трете. Як прийдете до дому, то не йдіть просто в двері до хати, але назадгузь обійдіть девять разів довкола хати і назадгусь до хати заходіть. Спіть лише на лівім

ками зібрався і поїхав до дому. Їде Бевко домів і журиться, як то йому сповнити Корнилові прикази. Вже була глуха ніч, як він приїхав до дому: жінка й діти спокійно спали під лахами, а він приляг на лаві, щоби нікого не турбувати.

Найбільшою журою дня було, де грошей роздобути. Не було иншої ради, лиш продати послідну корову, за яку дістав пятьдесять долярів. З сими грішми він зараз поїхав до Кормила,

щоб той знав, що справа з грішми на добрій дорозі.

Хоч Кормило строго приказав Бевкови мовчати про цілу історію, то тимчасом сам розказав цілу історію своїм сусідам, і коли Бевко знов приїхав до Кормила сказати йому про гроші, то застав там його сусідів, що вже знали, за яким ділом він причвалав.

Оба сі сусіди називалися Іванами, а для розріжнення кликали одного старшим Іваном, а другого молодшим. Старший Іван був дуже шутливий. Коли вони побачили Бевка так пізно у вечір, то зараз прийшло їм на думку встроїти йому яку штуку, щоби він знав, що з чортами не легка справа. Тимчасом, як молодший Іван гуторив в хаті з Бевком, старший Іван вийшов на двір і побачивши Бевкову боґу, він без надуми взявся за діло. Вибрав зі старої непридатної Кормилової машинерії старе криве колесо і заклав його на місце правого заднього доброго колеса в Бевковій „бодзі". Потім зняв з „боги" ліве переднє колесо, а на його місце заклав заднє і таким способом „бога" стала кривобока, а переднє колесо Бевка лишилося в Кормила. Поговоривши трохи, Бевко пустився до дому. Зараз на подвірю завважав він, що ним щось крутить і в його голові блиснула гадка, що то чортяча справа. Йому стало страшно. Волосся стало дротом, шапка пнялася в гору, хоч як він її натискав на голову, а довкола аж зароїлось від чортів.

Тимчасом Кормилові сусіди не хотіли пропустити нагоди нагнати Бевкови ще більшого страху і пішли вслід за Бевком. Бідним Бевком трясла боґа на всі лади. При першім рові оба Івани перевернули його так легко, що він і не знав, як то він опинився в рові під своїм фаетоном.

Як він, бідняга, виліз з рова та яких страхів він наївся заки доїхав до дому, я не буду розказувати. Скажу лиш одно, що за антипками Бевко вже більше не їздив. З нього почали сміятися всі його сусіди, а навіть малі діти.

Довший час наш Бевко свято вірив, що він з чортом мав справу тої ночи, аж доки Кормило всього йому не розказав. Се його так засоромило, що він взявся щиро до праці і тепер, як чую, став добрим господарем. Сусіди поволи забули про Бевкову пригоду, хіба часом десь на празнику, або на хрестинах, які піде мова про нечисту силу, то Бевко якось дивно усміхнеться і півголосом скаже: „Ой, знаю я її, знаю!"

М. Шемелюк.

Плекання овець в Манітобі.

В СКАЛИСТИХ ГОРАХ В БРІТІШ КОЛОМБІЇ.

Канадійські скалисті Гори вповні дорівнюють красою найкращим горам у світі.

Світлина Канадійської Національної Зелізниці.

СПОМИНИ САПЕРА

Ще малим хлопчиною в Старому Краю нераз доводилося мені чути, як то нераз старші ґазди, як не в читальни, то сидячи на лавках під церквою, або коло дзвініці, говорили про можливу „войну з Москалем". Та „война" була для них невичерпаною темою, а верх у ній мали ті, що вже удостоїлися були учасниками, чи то окупаційної війни в Босні, або пруської війни, що так нефортунно закінчилася для небіжки Австрії битвою під Садовою, або як її з німецька називано, під Кеніґрецом. З тих дитячих споминів найяркійше зарисувалась в моїй памяти постать старого та сивого, однак ще кремезного ґазди, якого я і мої ровесники кликали „дідом". Коли лише зійшла мова про війну, так наш „дід" вже там. Кахикне, плюне, витре носа, гляне поважно з під сивих брів на оба боки і починає розказувати, як то він бився під Кеніґрецом, як наших зрадив таки „наш" ґенерал Бенедик, бо „на нас Прус сипав оловяними кулями, а нам доздали воскові", як йому ґвер забився і „ляшток" уломився при набиванню, як він три дні просидів у чеських кукурудзах, аж найшли його Прусаки і взяли в полон.

Нераз, та не два, чув я його оповідання і хоч не дуже й до ладу розумів його, бо за малий був розуміти, то все таки не пропало воно даром. Воно витворило в мені бажання бачити війну на свої очи, щоб опісля також могчи повеличатися пригодами, оттак, як наш „дід". Та видно, для мене самого ніхто війни не хотів починати, і я, не дочекавшися „войни з Москалем, поїхав в Канаду.

Тут, на новій землі, доля показалась ласкавійшою до мене, бо несповна по трирічнім побуті в Канаді вибухла світова війна. Сказати правду, то моє поняття про війну було дуже обмежене. В мене вона межувала між польованням, в якім безпремінно не обіййшлося без великої стрілянини, а доброю бійкою на весіллю, а вже в найгіршім разі, як обоє разом.

Видячи нераз, з якою охотою канадійські жовніри відходили на війну, я ще більше набрав охоти побачити ту пеську війну своїми очима і... пішов записатися добровольцем. Та видно, що мене ще головна команда не конче потребувала, (хоч мені було дивно, як вони могли без мене ту війну вести) і офіцер, що записував рекрутів, сказав мені вертати на фарму і ще трохи... підрости. Я бачив, що він людина впертих поглядів, то й послухав його, почекав півтора року і знову записався. Сим разом приняли без всякого спротиву. Може кому й дивно буде, що жахливі оповідання про страхіття війни не охолодили через тих півтора року мойого воєнного запалу. Се легко пояснити. Я прямо не вірив в них, бо звичайно папір все видержить, навіть страхіття війни. Кінець кінцем я став жовніром. Моє незнання воєнної штуки показалося зараз на початку моєї військової карієри, бо записуючися до війська, я навіть не розпитував богато і попав до майже повного вже куріня та за три неділи був вже в Анґлії. Мій побут в Канаді був дуже веселий. Дисципліни майже ніхто не старався ввести, ми ходили коли хотіли і куди хотіли,

гроші були і наш верх всюди, бо ми „цісарські діти", а цивілі тоді були ні по чому, так, що ані одна дівчина було на „цивіля" й не гляне. За те ми, вояки, ну, що й казати! Ще добре не моргнув, а вона вже тут коло тебе.

Та по пущенню звичайно йде піст. Не минув він і нас. Минулись наші канадійські блага з хвилею, як ми висіли з кораблів в Анґлії. Там приставили до нас інструкторів з реґулярної анґлійської армії, і вони зі „щирого серця" взялися робити з нас жовнірів. Якої вони нам, вражі сини, задали пені, то ще й тепер, як часом присниться та муштра, прокинусь аж мокрий від поту. Скілько миль ми не вбігали, скільки болота не перемісили, а вже скільки ми соломяних мішків баґнетами не перекололи, то й не зрахував би. І коби то ще хоч мовчки! А то реви „гурей", мов на пупець і люто кидайся на той мішок, а не так, мов би полоскотати. Ті воєнні тонкости зовсім не піднимали в мене войовничого духа, а противно, як би хто був спитав: „Хто хоче назад до Канади?", то здається, мене не треба-б було другий раз питати. Та біда, що такого дурного питання ніхто нам не давав і ми з часом з баґнетів перейшли на крісові ґранати, ручні ґранати, всякої масти бомби, вправи в стрілянню з крісів звичайних та машинових. Ся частина була цікавійша, чим колення баґнетами соломяних мішків і ми повеселіли. На біду, в нашому куріні прокинулась якась слабість і нас відобремлено від решти табору. Знову пішло нудне колення мішків, маршів і тих самих вправ без кінця. Аж одного дня вичитали нам приказ, що хто здоровий, то най голоситься на виїзд на фронт, а решта куріння переїде до Франції вже як всі виздоровіють. Зголосилося поверх пятьсот і до трох днів ми вже висіли з корабля в Бо-льонії. Звідси ми на другий день подалися на фронт.

Хоч була зима, яка звичайно в північній Франції зводилася до сніговиці з дощем, ми їхали в отвертих ваґонах, а лиш деякі щасливійші з нас попали до сальонових ваґонів з написом на дверях: „8 коней, або 40 людей". Ми попали на частину фронта між Бетун і Ленс. Се послідне було кілька літ кісткою незгоди між обома арміями з таким наслідком, що як би його був побачив пророк Єремія, то ще дуще-б був над ним прослезився, як над знищенням Єрусалиму. Ми примістилися по стодолах та стайнях в селі Барлє. Воно лежало в прифронтовій частині поміж артилєрійними позиціями і через те його дахи світися мов решето. Приходилося лежати на голій долівці, бо Французи не дуже були щедрі з соломою. хіба часом декому з нас вдалось „позичити" оберемок соломи. В нашій стайні на бантинах сідали на ніч кури і один когут виробив собі привичку піяти десь зараз по опівночі. Се йому не вийшло на здоровля, бо одної ночі він зник в таємничий спосіб, а його господиня довший час побивалася за своїм „шантакліром". Говорили нам злі язики, що навіть з сусідкою за нього побилася. Та се йому не помогло і оскільки пригадую собі, його непограбані кости спочивають в ліску зараз за селом. А що до смаку, то між французьким когутом і канадійським, ріжниці нема.

Тимчасом на нашій частині фронту заносилося на щось поважного. Наші канадійські сапери переняли на себе технічну частину від анґлійських і ми взялися за привернення до повного порядку вже на істнуючих вузко-торових зелізниць, а крім сього до будо-

ви нових. Вкоротці наш відтинок фронту від Бетун по Аррас покрився густою сіткою зелізниць з галузями до кождої батерії. Зима пройшла досить спокійно, бо поза звичайні час від часу перестрілки між обома фронтовими лініями та вряди-годи бомбардовання артилєрії, ні одна ні друга сторона нічого поважнійшого не починала. Під весну, а головну в місяці березні почався замічати незвичайний рух. Батерії росли що ночі, мов гриби по дощі, а на наш фронт прийшов цілий канадійський корпус і заняв позицію напроти узгіря Вимій. На крилах канадійського корпусу примістилися Австралійці, Ново-Зеляндці, Полудне-во-Африканці, а в резервах стали найкращі дивізії анґлійської армії. Десь коло 22. березня наша артилєрія втворила барабанний огонь на німецькі позиції на 25-милевім фронті і той огонь тревав безперестанно через 17 днів. Гук і рев гармат переходив границі всякої уяви. Прямо не можна переповісти грізної та дикої краси того гураґанного огню, а головно ночами. Дивлячися в ночі на се грізне диво, мені нераз приходило на думку, що й сам чорт того не втне, що людина, коли дасть волю своїм звірячим поривам. Нашою задачею була достава стрілен для артилєрії і то ночами. Нераз приходилось не одному з нас переживати в кількох хвилинах таке, що полишить по собі незатерту память до самої смерти і дійсно дивує мене, як міг хто з того пекла вийти живим. Однак дивним дивом, виходили ціло лиш на те, щоб за якийсь час знова подібне переживати. У нас переходила душевна зміна, певного рода фаталізм, що своєї судьби й конем не об'їдеш. Хлопці привикли до смерти, бо вона, зубата, була нашим щоденним гостем. Нераз приходилось нам бачити найблищих товаришів порваними, покровавленими та покаліченими до непізнання. Та се не спиняло нашої роботи, опорожнені місця в наших рядах занимали другі, а наші гармати не переставали зівати огненними гирлами на таких самих людей, як і ми, по другім боці лінії.

Прийшов бурливий сніговою гуртовиною ранок 9 квітня 1917 р. і канадійський корпус пішов до наступу. Наступ удався на цілій лінії і Канадійці здобули для себе імя непобідимих вояків і та слава зростала з кождою битвою, в якій наш канадійський корпус брав участь.

Побідний наступ Канадійців весною 1917 року був лише початком инших офензив з нашої сторони, а останньою того року була наша офензива в Бельґії на лінії Іпрі-Пащендел. В місяць по здобуттю Вимій, де Канадійці взяли в полон поверх 30. тисяч Німців в полон, здобули кілька тисяч машинових крісів, коло 600 гармат і богато иншого воєнного матеріялу, розгорілася нова битва на узгірю Мессінс. Мабуть сама конечність змусила нашу команду здобути сі позиції, бо положення наших жовнірів на тих позиціях було прямо невиносиме. Німець мав свої окопи високо на узгірю, а наші окопи в долині були перед ним мов на долоні.. Се давалось нам дуже взнаки, бо годі було показати голову з окопів. Німецькі „шарпшіцери" були дуже чуйні, і не один з нашої сторони переплатив життям хвилину своєї неосторожности. Наступ на сі узгіря відбувся в досить ориґінальний спосіб. Тому, що прямий атак був би коштував богато людського життя, то команда дала саперам приказ підкопатися під німецькі позиції. Коли тунелі вже були готові, їх заповнилося вибуховою матерією, так званим

Французька побіда над Німцями в часі Великої Війни.

Т.Н.Т., який є кільканайцять разів сильнійший від динаміту. Його зужито на сю ціль поверх міліон фунтів. Вибух сеї страшної міни був до неописання. Від зриву заколихалася земля, мов підчас землетрусу, а лекше потрясення завважилося навіть 50 миль від місця зриву. По зриві пішов атак, Німця виперто, а там, де було узгірря, лишився, мов на памятку, величезний кратер.

Роля саперів в якій небудь битві зводилася головно до достави стрілен для артилєрії. Робота досить невдячна, бо часто, коли наша піхота в окопах дрімала спокійно, то нам все діставалося на горіхи від німецької артилєрії. Пригадую ось такий випадок. Виїздимо пізним вечером з амуніційного парку з близько 30-тоновим набором гарматних стрілен і пороху. Наш потяг поволі просувається вперед і ми починаємо розділ набору поміж поодинокі батерії, починаючи від 12-цалевих говіцерів, а кінчачи полевою артилєрією. На дворі пітьма, хоч око виколи і одиноким світлом при роботі були відблиски наших гармат. Ще кілька полевих батерій і наша робота скінчена. Та тут Німець, мабуть розсерджений огнем нашої артилєрії, починав таки добре відїдатися і засипав нашу околицю гарматним огнем. А щоб, видно, нам одно не навкучилося, то частує нас на переміну шрапелями і ґранатами, а до повної мірки докидає, мов би на закришку, ґазових стрілен. Пішли по лінії ґазові алярми і ми мусіли понатягати маски, бо се не який будь „плачучий ґаз", що здорово поплачеш від нього і на тім кінець, а таки справжній „муштардовий ґаз". Сього ґазу сьорбнути три рази, так амінь і одиноким слідом по тобі — деревляний хрестик десь там при окопі. Такої смерти, подушитись мов котята в мішку, ми не хотіли і всякий вистерігався сього гостя. А тут до нас підбігає один з зелізничої патролі і доносить, що німецький ґранат зірвав шини на переді і доступ до останних батерій замкнений. Нас ся вістка не дуже засмутила і наш потяг повернув взад. Та не далеко ми віхали, бо дуже скоро ми доїхали до другого зірваного місця на шляху і ми мимоволі опинилися в положенню, яке можна-б назвати „ні сюди, ні туди". А тут Німець шкварить, мов би иншої роботи в нього не було. Нема ради, треба направляти дорогу і то в обох місцях, бо артилєрія мусить мати амуніцію. За короткий час, без світла, в масках і з думкою, що якийсь ґранат заблудить та гримне в наш потяг і зірве на ньому амуніцію, ми направили зірвані місця, доставили амуніцію де треба і почухрали до табору яких 4. милі поза фротовою лінією. За сей подвиг ми удостостоїлися похвальної згадки в денному приказі нашої дивізії, а наш сарджент, що в той час, як ми направляли шлях, просидів в глибокому підземному тунелі, дістав медалю, 50 долярів і 14 днів урльопу. Його відзначення мало на нас такий вплив, що від того часу ми вже не дивилися на відзначених жовнірів з таким подивом, як се досі бувало.

Висше згадана подія може служити за взірець, що робили сапери на війні. Крім сього наші саперні відділи занималися приготованням цементових плятформ під гармати тяжкого калібру, бо на голій землі гармати, почавши від 12-цалевих своїм тягарем вкопувалися в землю, а для 18-цалевих мусілося будувати спеціяльні шляхи з зелізничими шинами. Дальше нам припадала будова мостів і понтонів, а також їх зірвання на случай відвороту та нищення німецьких мін.

Взагалі робота саперів, хоч вони не зачислялися до дійсних фронтових та боєвих частин, була собою небезпечна, а свідком сього можуть бути наші численні страти в людях. Бували случаї, що і саперам приходилося хапати за зброю разом з піхотою, ось як се було підчас німецької офензиви весною 1918 року. Тоді Німці зробили пролом між Аррас і Амієн, і в той пролом наша команда кинула все, що було під руками. Наш баталіон оперував тод між містами Алберт і Бапом, що становили центр німецького напору. В протягу двох днів наш курінь стратив дві сотні, а се коло 500 людей. Збідованих, невиспаних та виголоднілих нас вицофали геть далеко поза боєву лінію і там нас доповнили запасними сотнями.

Не буду згадувати, в яких боях ми брали участь, бо ціле наше пожиття на фронті було повторюванням того самого. Ціла ріжниця була в тім, що се діялось не на однім місци. Нас пересувано вздовж цілого анґлійського фронту від Калей над морем аж поза Амієн, де наша армія лучилася з французькою. Одним словом, життя наше в Франції було циганським життям.

Думаю, варто-б хоч коротенько згадати про те, як нас годували на фронті. На загал їди було досить, хоч часом якістю вона не дуже грішила. Було се головно в той час, як німецькі підводні судна взялись завзято топити транспорти поживи. Страва найбільше була зимна, а горячої страви діставали пересічно раз на день. Се головно залежало від місця побуту. Ідучи на лінію, кождий з нас діставав так звану „зелізну порцію", що складалася з сухарів, бляшанки консерви і бляшки чаю з цукром. Її малося їсти аж тоді, як довіз поживи через ворожий вогонь став би неможливий. Але ми на фронті, бувало, зїдали наші „зелізні порції" таки першого дня, бо кождий сподівався, що живим не верне, то шкода комусь другому лишати, а самому голодним помирати. Звичайно ми вертали живі та голодні, бо коли прийшла черга на „зелізну порцію", то з неї вже й окрушини не було, однак се нікого не відучило від тої привички і „зелізні портії" йшли звичайно на перший огонь.

Та не лише дбали про наш жолудок на фронті. Дбали і про чистоту, хоч в досить примітивний спосіб. Літом ми давали собі раду самі, бо в північній части Франції не бракує річок, ставів та каналів, отже викупатися та вимити грішне тіло було де. За те справа купання зимою представлялася труднійшою для нашої команди. Та на війні нема нічого неможливого. Звичайно донебудь серед поля в запіллю будувалося щось в роді кошари або стайні з бляхи. Горою попід стелю, як була стеля, проходили рури з дірками, що вели до великого кітла, де грілася вода на купання. Нас заганяли до сеї кошари від 50 до 60 людей в один час. Купання мало тревати 3 мінути і сього правила строго придержувалися. Води не було за богато, оттак капало, як в дощ зі стріхи. Бувало лиш намилимося, а тут минув призначений час і намилені вбираємося.. Звичайно в злуці з купіллю йшла видача „чистого" білля і з тим нам виходила найбільша морока. У кождого в нас було вошей, як в собаки бліх, але наші воші були вже цивілізовані і знали військову дисципліну. Наїдяться і сидять тихо по рубцях, або проходжуються спокійно і лиш легенько лоскочуть. Нераз чуєш, що якась здоровенна карабкається горі хребтом, а

там поховзнулася і покотилася, мов грушка, в долину, лиш на те, щоб за хвилину знова повторити сей маневр. Нераз нас прямо дивувала їх впертість та терпеливість. Ще треба їм дати признання за те, що повечерявши, не клопотали нас в ночі і давали спати. За те в „чистім" біллю ми діставали тьму-тьменну гнид, а ті, виклювавшися, жерли нас на цілий рот, не даючи спочинку ні в день, ні в ночи.

Пригадую собі таку картину на фронті коло місточка Нювал Сан Васт. Коло жолобів, де наповаємо коней, стрічаються наші візники з артилерійськими. Сходить бесіда на воші і починаються заклади о те, хто скорше вош зловить. Побідником звичайно виходить той, що скорше попаде на рубець в пазусі, бо там вони звичайно сидять рядком, мов вояки на муштрі. Одиноким способом позбутись сього краму було варення білля в кипятку або мочення в ґазоліні і се ми звичайно робили перед відїздом на урльоп, щоби часом не наділити сим добром наших господарів, які радо запрошували нас, Канадійців, до себе в гостину.

Мали ми по окопах і підземних криївках, званих „доґавтами" до діла ще з одною язвою, щурами. Маючи подостатком поживи в трупах, вони виводилися тисячами і гризли все, що попали. Від сих непрошених гостей не було змоги нічого сховати, ні хліба, ні сухарів, ні свічок. По загашенню світла в підземних фронтових криївках, вони безжурно лазили по нас мов коти, а одному мойому товаришеви, що обертаючись в ночі, притис щура головою, песький син відкусив кавалок вуха. Прямо приходилось з ними зводити формальну війну. До сього ми вживали собак і під один час від них аж роїлося у нашому куріні. Та собак треба було годувати, а тут поживи не було на роздай і ми дістали приказ постріляти їх. Тоді ми взялися нищити щурів при помочі стрільної бавовни Т.Н.Т., якої артилерія вживала до стрілен. Звичайно в діру клалося запалений кусок бавовни і щільно за ним забивалося отвір. Їдкий дим задурманював щурів, вони один по другому вилазили другим отвором. Та ся операція на довго не помагала, бо щурача армія мала невичерпані резерви і що кілька днів ми мусіли викурювати сю погань на ново.

Ще в Канаді чув я нераз від тих, що служили при війську в старім краю, що з канадійського жовніра-добровольця не буде доброго вояка, бо йому бракує карности. Та поведення канадійського вояка на фронті зовсім опрокинуло сей закид. Через цілу війну начальна команда вживала Канадійців до виконання найтяжчих воєнних задач, а доказом сього є їх славні подвиги в боях за Іпрі, Фестуберт, Ст. Ілой, Ліс Сенктюарій, Вимій, Ленс, Узгіря ч. 60., Амієн, а кінець кінцем пролом і здобуття лінії Гінденбурґа під осінь 1918 р., коли то цілого канадійського корпуса ужито спеціяльно лише на проломання найсильнійших німецьких позицій. Воно ясне, що до таких подвигів головна команда не ужила-б некарного вояка і я не знаю, чи на західнім фронті мали коли місце більше бравурні та очайдушні наступи, як канадійського корпуса. Відносини між рядовиками і старшиною були у нас прегарні. Офіцери поводилися з нами дуже людяно, ділилися невигодами і з дуже малими виїмками старалися силою свого становища уникати небезпечних місць та завдань. Карність між рядовиками була знаменита і то з почуття обовязку, а не ради страху перед карою. Воєнні полеві

суди мали у нас мало діла і кождий стерігся не попадати на нього, бо там жарту не знали. Кари були всякі, легчі і тяжчі. За менші провини карали стратою платні, стратою черги йти на відпустку, а вже більші провини карялися дуже строго. За відмовлення послуху старшині, пянство підчас служби, дезерцію, утечу перед ворогом та заспання на варті каралося навіть смертю. Коли до сього були злагіднюючі обставини, то каралося такими роботами, що на них грозила майже певна смерть. До таких робіт належало розтягання дротяних огорож перед нашою першою лінією, хования убити між нашою, а німецькою лінією. що звичайно одна від другої була від 100 до 250 ярдів, або посилання на так званий „жертвенний пост". З таких постів рідко хто вертав живим.

Пригадую собі одного товариша. Тодда, що посланий на такий пост, вернув з нього живий, але посивілий. Він підсунувся під німецькі позиції, щоби пронюхати, чи Німець не готовиться до наступу. Тимчасом Німці доглянули його і почали в яму, де він лежав, кидати ручні бомби. Тодд не стратив рівноваги, але бомбу за бомбою відкидав їм назад, а вечером просунувся назад до своїх.

Запитає дехто: „Чи були які Українці в Канадійській армії, та чи відігравали яку видну ролю?" — Правда, Українців в канадійській армії було поважне число, десь від 15 до 20 тисяч, та значної ролі, як такі, вони не відіграли. Через перших 8 місяців моєї військової служби я в нашій сотні Українців не стрічав, але чув, що по инших сотнях було їх по кілька. Однак обставини так якось складалися, що з ними не стрічався. Наш курінь оперував на досить довгому відтінку фронту так, що ріжні сотні рідко коли бували разом і через те не було нагоди зійтися, а хоч коли і зійшлися, то тяжко було пізнати їх. Однак чув я з ріжних жерел, що майже не було куріня в канадійській армії, в якім не знаходилося-б кількох Українців. Та на жаль, треба сказати, що дуже мало з них признавало себе Українцями. Найчастійше називали себе Росіянами, Румунами, а навіть Словаками і через те годі означити точне число Українців в канадійській армії. Можливо, що на се найшлося-б й деяке оправдання, бо між Українцями було досить поважне число Українців — Галичан, а їх як австрійських горожан могли-б військові власти уважати за ворогів, як що вже не за шпіонів.

Російські Українці загально називали себе Росіянами. Такі обставини тревали аж до вибуху російської революції. До нас чутки про російську революцію почали приходити аж в кілька тижнів по революції і то дуже скупо. Вслід за сим головна команда стягнула славян з боєвих частин і розмістила по технічних частинах. По боєвих частинах залишились хіба ті, що вписалися до війська під прибраними англійськими іменами. От на примір, знаю про одного Українця, що звався Кравець, а в армії він писався Тейлор. Знаючи добре англійську мову, йому се вдавалось, але приходилося стрічати таких, що мимо англійських імен, ледви клеїли англійські слова до купи, і якоїсь поважнійшої розмови не могли вести. Я не маю поняття, як їм вдавалося пояснити сей дивогляд своїм товаришам — Англійцям.

По російській революції до нашого куріня прийшло богато таких, що з назвиск та з черт лиця виглядали на Українців. З часом ми обізналися і почали гуртуватися, сходитися і на-

віть старалися занимати ті самі землянки. До моєї сотні прийшло їх коло 20, а до инших навіть по більше. Між ними було по кількох Галичан, а решта з Російської України. Імена Галичан призабув, а других ще декількох пригадую, от напримір, Гончара з під Камінця Подільського, Волощука з Волиня, Шимка з Поліся, Гарасименка з Київщини та Кравчука з Херсонщини. Був також один Москаль, Касютич, з Саратовської губернії. Він говорив прегарною українською мовою, якої навчився вже тут в Канаді, чи Стейтах. Був се очитаний хлопець, цікавий і з ним ми часто переводили час на розмовах. За те другі говорили досить поганою українською мовою, мішали богато російських слів, лиш в сварці вигадували один на другого чисто по українськи. Я нераз аж качався з реготу, як то вони частували один одного „копанками чортів, болячками завбільшки кулака" і подібними желаннями. Розмов поважнійших вони не любили, а вільний час тратили на гру в карти „двацять одного", при чім не обійшлося без сварки і лайки. Ще одно вони любили, то співати. Українських пісень знали доволі і ми, коли наш курінь був в запіллю на відпочинку, нераз вечерами виспівуємо, що аж луна йде. Співали й російських пісень і я від них навчився і „Дубінюшки" і „Палюбіл я їйо" і „Пайду з гітарой под палою" і про „Ваньку", про „Стєнку Разіна" та ще других.

З часом й по московськи досить привчився і се мені часом ставало в пригоді, коли приходилося мені йти за переводчика на полеві суди. А попадали Москалі й наші на ті суди досить часто і то звичайно за бійки та піятику. А раз прийшлось мені бути переводчиком на суді мого курінного товариша Волощука, про якого я вже згадував. Одного разу коло нього розірвався німецький ґранат і хоч не ранив його, то майже живцем прикидав землею. Від того часу його нерви пішли в дубину. При кождім бомбардованню блід, трясся і дуже нервувався. Одного вечера ми за чергою пішли на фронтову лінію. Як на біду тої ночі Німець здорово розгулявся і закидав наші позиції всім, що мав під руками. Бідний Волощук не видержав і чкурнув з лінії до табору. За се він попав на полевий суд під закидом утечі перед ворогом. Справа виглядала досить плохо і я, як його переводчик, старався йому помогчи, підсуваючи йому відповіди, які зменшували-б його провину. Все таки виглядало, що кілька місяців кріпостної тюрми його не мине. Та на своє щастя, він до краю зденервований суворою судовою процедурою дістав таки на суді напад падачки і просто з росправи його повезли до шпиталю. Се так поділало на суддів, що вони порадилися і лиш більше для форми, як дійсної кари, присудити йому страту платні за дві неділі.

Тимчасом до нас, хоч скупо і рідко, почали доходити вісти про те, що на Україні почали думати про власну державу. Певних ясних вістей не було, а більше треба було догадуватися. Вкінци ми прочитали вістку про Директорію. Від тої вістки в нас загуло, мов в улию. Пішли всякі розмови про політику та здогади про те, що з сього вийде. Найцікавійшим явищем підчас сих розмов було те, що мої товариші Українці, що ніколи не починали таких розмов до сього часу і себе Українцями не називали — стали нараз завзятими Українцями. А вже найбільше тої завзятости проявив наш Гарасименко, що слова по українськи не знав. Він залюбки починав сварку з

Касютичом, якого, як Росіянина, боліло відірвання України від Москви, і лаяв його всім, що лиш на думку приходило. Лаяв його (але по московськи) і Москалем, і кацапом та посилав його к нечистій матері в його Саратовщину. Касютич з нього сміявся, дорікаючи йому незнання української мови. „Що-ж ти за Українець — бувало казав — що по українськи не вмієш". „Єто нічаво нє мешает, — люте відгризався Гарасименко, — нє умею па українски потаму, што ви, сукіни сини, нє далі научітся. Да тепєр наш

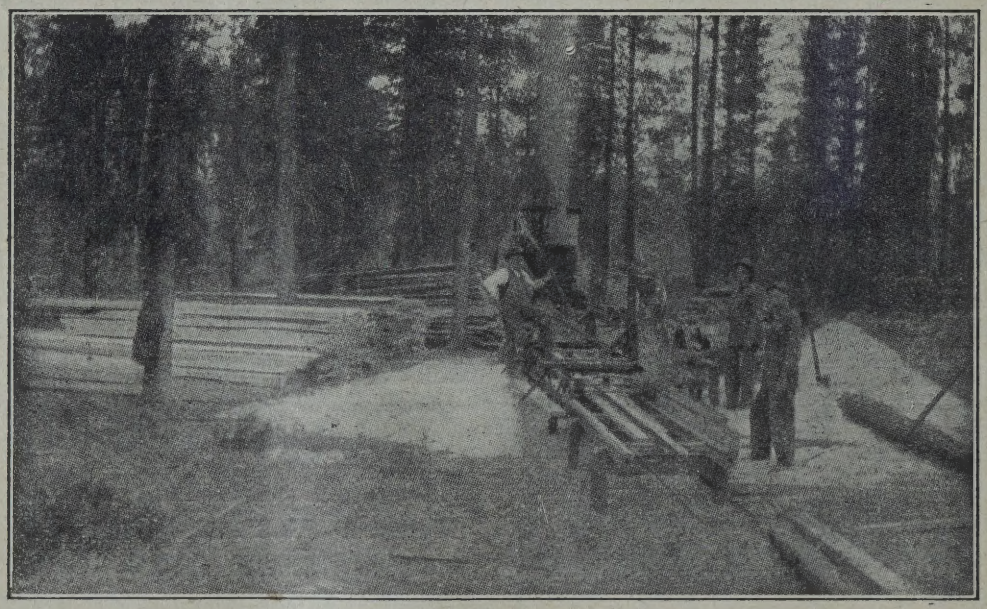

Трачка в центральній Брітіш Коломбії.

верх і я Українєц". Не даром то кажуть, що „кров гуща, чим вода", а московська фарба не дуже ціпко прилипла до української шкіри.

Прийшов 1918 рік, а з ним німецька офензива, яка мала розторощити західний фронт. Офензива не вдалася, а наша проти-офензива поставила хрестик над німецькою побідою. Почався відступ Німців, який скінчився перемирям 11 листопада 1918 року і положив війні кінець. Нашій радости не було кінця і ми на всі лади заговорили про давно-вимріяний поворот до Канади. Всі надіялися бути дома на Різдво, однак ся штука не вдалась і ми ще одно Різдво, моє третє з ряду, просвяткували в Франції. 11. січня ми всіли на кораблі в Гаврі, а на другий день висіли в Савтгемптон. В Анґлії довелося нам чекати своєї черги до половини березня, а на 27 березня наш корабель „Роял Джордж" причалив до канадійського берега в Галіфаксі. Як нас щиро там витали! Від того теплого приняття, мов від сонця, почали таяти спогади недавного страшного минулого і мимоволі до голови сунула думка, що наша жертва не була даремна.

Одинайцять літ минає від тої хвилі. Картини війни, які глубоко врізалися в нашу душу, поволі почали затирати свої острі черти, а пережиті події набирають мрачного вигляду. Час від часу виступають вони яркійше, а се тоді, як по приміру мого „діда" з дитинячих літ, приходиться повернути думкою в те недавне страшне минуле.

Бувший сапер.

Відділ Союза Українок Канади

КОЛИ

Коли голови ти не стратиш з юрбою,
В котрій всі погублять голови свої,
Будуть кепкувати, гордити тобою,
Немов недостачі не їх, а твої;

Як будеш незломну плекать в себе віру,
Коли тобі другі вже віри не ймуть,
І зможеш простити їм за їх зневіру,
Й меш дальше спішити в намічену (путь;

Коли ти зустрінеш до себе ненависть,
Та злоби не будеш ховати в душі,
Коли ані брехня, ні людська лукавість
Тебе не зневірять в святій боротьбі;

Як мрії не паном, а тільки слугою
У тебе остануть твої думки
Не цілею будуть одно святою,
А тільки дверима твоєї мети;

Коли ти стрінувши тріюмф чи руїну,
Обом їм заграєш однакий привіт,
Й не будеш робити прерозумну міну,
Немов би ти справді перехитрив світ;

Як зможеш дивитись, як викривлять (правду,
Щоби заманити дурнів у сільце,
І знати про змагань всіх свої упадок,
Без того, щоб скарги вирвалось слівце;

Коли свої нерви, мускули і серце,
Запряжеш служити все волі твоїй,
Тоді, як нічого не лишиться більше
Лиш воля, що скаже самій смерти („стій!";

Коли розмовлявши з низькою товпою,
Шляхотність не втопиш у неї в ногах,
І в приязні живши з шляхтою самою,
Любови не втратиш до тих, що в низах;

Як ворог завзятий, ані приятелі,
Не муть мати сили зранити тебе,
Коли усіх ради тобі будуть милі,
Та рішення власне все в тебе буде;

Коли нім промине коротка година,
То кожду хвилину зусиллям натхнеш,
Тоді досконала ти будеш людина,
І плоди для світа цінні принесеш.

Р. Киплинґ.

ПОДВІЙНА ЖЕРТВА

Ніч розпростерла свої зоряні крила на тихе, засипляюче місточко, що розкинулося вигідно на берегах річки. Гилясті клени перешіптувались таємничо, стоячи мов сторожі по обох сторонах вулиць, напів освічених електричними лямпами. Вітер дихав пахощами цвітів. Рядочки чепурних помешкань дрімали в нічній темряві. Десь з далека, крізь відчинене віконце долітали мягкі і сумовиті звуки пяна. Була чарівна ніч.

На оповитій диким виноградом веранді сиділа пара молодих людей. Вона тримала ґітару на колінах, але струни її давно вже замовкли. Він сидів і курив мовчки. Обоє були сумні, прибиті якимсь горем.

— Не їдь, Зеновію, — почала молода жінка нарешті. — Не їдь, благаю тебе... Душа моя віщує, що ти не вернеш до мене більше... Не їдь, не їдь!...

Вона присунулась блище до нього і вхопила його руку між свої.

— Не їдь!...

Він дивився через хвилю в даль, а потім очі його посунулись по її золотистім волоссю, по блідім чолі і спочили на темних, повних трівоги очах.

— Сильвіє, дружино моя! — говорив він низьким, зворушеним голосом, — не говори так, люба... Я мушу... Моя присяга, — мій обовязок кличуть мене...

Його лице стало ще блідійше, а в очах повстала така безодня туги і болю, що Сильвія не могла довше знести його погляду і очі її вкрив мокрий серпанок. Вона схилила голову йому на груди і задрожала судорожно. Сльози котились і падали на його білий ковнірець та темне убрання. Він мовчав, тільки рука його ще тіснійше пригорнула її за стан. Вони сиділи мовчки, немов зачаровані чаром ночі, та сумними звуками пяна, котрі здавалось говорили до них, благали, нагадували і прощалася сумно.

— Сильвіє, невже-ж ти хочеш, щоби той, з котрим ти звязала до смерти своє життя, свою долю, ломав присягу? — успокоював він жінку!

— Ні, ні, я не хочу того, але я не можу зречися тебе так скоро... Ми недавно пібрались, — хлипала вона.

— Бог бачить, як тяжко мені покидати тебе, але і присяги своєї не зломлю, — говорив він тихо, але рішучо. — Слухай, Сильвіє. Кілька років тому виеміґрував з рідного краю гурток молодих студентів. Вони виїхали в чужину, з своєї нещасної вітчини. Та нім вони розбрилися по широкім світі, вони, одної прекрасної літної ночі зложили присягу, що так скоро, як їх рідний край підніме меч у визвольній боротьбі, вони мов орли прилетять назад, щоби зложити життя своє на державний жертівник. Я був одним з них, Сильвіє. Душа моя не менше від їх горіла любовю і завзяттям. Настав час доказати слова ділами. Там мій рідний край останні сили витягає, здобуваючи свободу. Він потребує мене, і я їду!

— Я ненавиджу війну! Ненавиджу те варварство, що нищить все найцінніше, що рабує людей з їх життя! — сказала палко Сильвія, піднісши голову.

— Ніхто не любить її, — сказав Зеновій спокійно. — Сильвіє, ти вродилася і виховалась на чужині, ти і не бачила рідного краю, але я знаю, що ти бажаєш свободи для нього. Правда, люба? Ти хочеш, щоби нарід наш міг

гордо дивитися кождому в очі, а не корчитися, мов раб або жебрак. Правда, що ти хочеш всего того?

Він взяв її легко за рамена і заглянув в очі:

— Скажи, ти хочеш всего того?

— Хочу, — відповіла вона тихо.

— Сильвіє, — продовжав Зеновій. — ти сама зненавиділа би мене, як би я лишився коло тебе тоді, коли мої товариші, з котрими я присягав, полетіли туди, куди їх кличе обовязок, почувши першу вісточку про боротьбу за освободження. Правда, ти зненавиділа би мене?

Сильвія сиділа і сухими очима дивилася німо наперед. В звуках пяна її причувалися звуки військового маршу. В уяві бачила машеруючих молодих хлопців, з огнем завзяття в очах, як ті машерують бадьоро і відважно з усіх закутків світа, на арену смерти, щоби здобути волю рідному краєви, здобути волю тим, котрі за темні, занадто прибиті, щоби навіть бажати її... І в ту хвилю любов до рідного пробудилась в її душі... Але любов до чоловіка зараз-же вгасила її слабе полумя. Ні, вона не пустить його. Се надто велика, надто болюча жертва. І Сильвія, горячково, в миг ока, зробила плян, котрий мав би затримати Зеновія біля неї. Вона має свій секрет, про котрий вона не мала змоги сказати Зеновію. Тепер вона скаже йому. Чейже він не лишить її з дитиною самої.

— Війна страшна, вона потребує великих жертв... Але чи життя в неволі не вимагає ще страшнійших, ще більших жертв? Тільки ми їх не бачимо! — говорив ніби до себе Зеновій.

Сильвія знов завагалася з своїм рішенням. Тут вона погоджувалася з ним.

— Так, так, жертва мусить бути принесена з найкращого, найдорощого серцю... Се є обовязок кождої людини, котра ще має національну гідність, — говорив дальше Зеновій, а слова його падали пекучим докором на Сильвієну душу.

Справді, вона також мусить принести жертву... Вона не буде спиняти його... Не скаже йому нічого... Вона принесе жертву і від себе для свою краю... Найбільшу, найдорощу жертву, — думала розпучливо Сильвія. Вона тепер жалувала, що вона відвічальна за нове життя і не може поїхати враз з ним, щоб разом боротись, разом гинути... Оскільки се було би лекше зробити!...

— Не їхати, Сильвіє? — питав Зеновій, інтуітивно відчуваючи зміну в жіночій душі. — Не їхати?

Сильвія знов пригорнулась до чоловіка.

— Ти переконав мене, Зеновію. Ти маєш слушність. Нечесно тобі ломити таку святу присягу. Наш край потребує найкращих жертв від кождого. І я годжуся дати те, що о много дорощe від мого власного життя... Їдь, любий, їдь, душе моя!...

— — — — — — — — — — — — — —

На стації товпа людей, котра ворушиться, гуторить, нервується.

Сильвія бліда, але спокійна, в послідне пригорнулася до грудей того, за кого життя своє віддала би, а котрий їхав в пащу смерти і вона не сміє спиняти його.

Потяг появився на стації.

— Прощай, Зеновію!... Не забувай за мене... борись... так, щоби я могла гордою бути з тебе... що ти здобув волю нашій вітчині, — говорила Сильвія, усміхаючись крізь сльози, що густо котилися по її лиці.

— Прощай, Сильвіє! Прощай, вірна моя... Не тужи за мною... Дасть Бог, що я вернуся до тебе... А ні, то забудь. — Він заціпив уста від тяж-

кого, душевного болю.

— Не кажи так, Зеновію... Бог мені верне тебе! Бог мені верне тебе!... Будь здоров! Щасливої дороги і успіху бажаю тобі!...

Потяг помчав вперед стрілою, а з собою забрав богато сердець, котрі — хоч потяг той вертався що дня, то богато днів уплило, нім деякі з них вернулися, а деякі зложили свої голови на кривавім жертівнику свободи.

— — — — — — — — — — — — —

Сильвія сиділа на веранді в сумерку ночі. Зорі миготіли на небі. Клени шепотіли. Десь з далека долітали звуки пяна. Коло неї стояло порожне місце, де ще недавно сидів Зеновій. В руках вона тримала скроплений сльозами кусник паперу. Вона мовчала. В звуках пяна причувався її похоронний марш... В уяві бачила кріваве поле, вкрите непорушними постаттями. Вона пізнає дороге лице, з навіки замкненими очима. Всіх складають в спільну могилу і закидають землею...

— Стійте! Не кидайте його туди! Я його жінка, він мій! — Та її не слухають і земля засипає, засипає, засипає... Нарешті вона також летить враз з тою землею... глубоко, мов у безодню...

Сильвія очуняла і побачила себе на підлозі веранди. Вона аж тепер зрозуміла, що вона була зімліла. Вона поволи стала на коліна і підняла своє бліде лице до зоряного неба.

— О, Всемогучий Боже! О Судіє справедливий, — молилася вона. — Не дай, щоби такі жертви, як наші, пропадали марно!

І вона ридала так безнадійно, так розпучливо, що холодні зорі зляклись глядячи на неї з височини і заплакали з співчуття, а сльози їх росою падали на цвіти, що розцвились перед хатиною.

Т. Шевчук.

Українська жінка і українська культура.

ВЕЛИКОДНІ КУЛЬТУРНІ ОБОВЯЗКИ.

Людство поділене на окремі породи культурою. Кождий народ має свою культуру і вона є тим народним господарством, кругом якого народ збирається.

Культуру народу звуть також національністю. Коли скажемо: **українська культура** і **українська національність,** то се виходить на одно і те саме.

Що-ж ми під культурою розуміємо?

Розуміємо всі ті ріжні форми і способи, якими життя народу виявляється як:

1) Мова і все, що при помочі мови народ собі витворив, як всякі пісні: звичайні, обрядові, святочні, релігійні й колискові; дальше — приказки, оповідання, загадки, желання, поздоровлення і т. п.

2) Обрядові звичаї: весільні, похоронні, хрестинні, поминкові і т. п.

3) Звичаї релігійно-святочні: різдвяні, йорданські, великодні, Зелених Свят і др.

4) Прикрашування хат, страви, печива, одяги, цвітники, вироби богатьох річей для потреби й прикраси.

5) Вся література, історичні й звязані з ними обовязки і все, що робиться для піднесення народної сили, народного розуму й народної гідности.

Коли розглянути життя кількох народів, то побачимо, що кождий нарід має иншу мову, инші звичаї, инакше поводиться, що инше любить, иншим хвалиться, а се значить, що кождий має иншу культуру.

А що народна культура, се народне майно, яке кожде покоління доповнює і передає дальшому поколінню, тому кождий народ свою культуру хоронить, обороняє, нею жиє, нею гордиться, як своїми народними скарбами, як тим, що робить його окремим, свідомим себе народом.

І свідомі люде мають завжди на гадці ось що:

Оскілько наша культура більше ріжниться від культури иншого народу, остільки ми культурно сильнійші — остільки наш культурний ґрунт ширший..

Коли який нарід зачне свою культуру легковажити і занедбувати, коли не приучує дітей, щоби своєю культурою жили й поважали, він тратить з-під ніг свій власний ґрунт і розгублюється, пропадає.

Те саме діється, коли народ легковажить своє, а принимає рівночасно чужі звичаї, коли форми чужої культури втягає в своє життя, він таксаго готує собі загибель.

Колискою культури була завжди хата, а матірю народної культури, в головній мірі, жінка. Вона її витворювала, вона вчила її своїх дочок, вона перша нею жила й заставлала других жити.

Возьмімо коротко: Найменше 75 процент, а може й більше, народних пісень поскладало жіноцтво. Наші страви, печива се витвір жіноцтва. Прикраси хат, вишивки, писанки, хатні звичаї — се все витвір жіноцтва, жіноче господарство, жіночі клопоти. Дальше гостинні церемонії в найбільшій мірі жіноча справа. Самої звичайної бесіди мусить жінка уживати більше, ніж чоловік, не тому, що вона більше говірлива, але тому, що її природні обовязки в життю того вимагають. Вона-ж перша й головна учителька й вихователька молодого покоління.

Викиньмо всю ту культуру, яка містилася в хаті — мову, пісні, всякі життєві звичаї, які в хаті виявляються, і з народної культури не лишиться нічого. Ціла культура пропала, а з нею розсиплеться, пропаде нарід.

Ясно, отже, що жінка природно має обовязок стояти на сторожі народної культури. Се в головній мірі її твір, її життя, її духове добро, і вона за нього в першій мірі відвічальна. Достереже вона його — буде народ народом; позволить йому загинути — народ, як народ пропаде.

Слід звернути увагу на одно нездорове явище, що дається деколи зауважувати: бувають короткозорі жінки, що не вміють своєї культури цінити. Вони її легковажуть, деколи навіть соромляться її і силуються запровадити в своє родинне життя форми чужої культури. Такі не знають, що вони роблять смертельний гріх і проти свого народу й проти життя взагалі. Життя поставило їх на сторожі своєї народної справи, а вони не хочуть її стерегти. Вони чужого впускають до своєї хати й помагають, щоби він над їх хатою і їх життям запанував.

Зате бувають знов жінки гідні найбільшої пошани, що вміють гідно своє оцінити й захищати. Такі благородні душі бувають нераз між найбільше невидними, тихими, скромними й неписьменними. Їхня щирість, їхнє привязання до свого, їх дбалість про свою народну культуру, а з тим про свою народність ставить їх висше від тих лег-

кодушних, що на перший погляд можуть бути свідомійші, але не вміють своїм життям жити і своїх народних вартостей гідно поважати.

Як один з величавих образів нашої народної культури стоїть перед нами

церкви, з дзвоненням. Відкиньте все те, а життя стане буденним. Коли-ж ви всі ті святочно-культурні обовязки щиро виповните, то се справді для вас буде Великдень — Велике Торжество. І совість ваша буде задоволена і в ва-

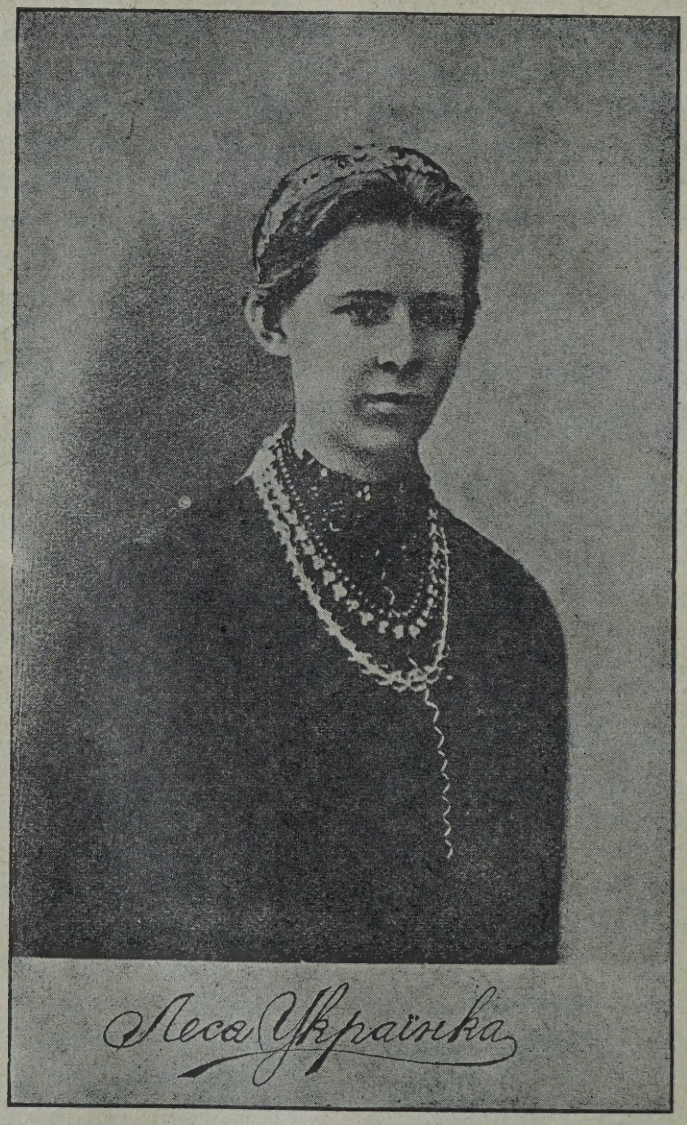

Великдень. Той наш український Великдень — з паскою, з писанками, з перепічками, бабками, хроном і всяким иншим нашим рідним печивом, з свяченим, з гаївками, з забавами коло

шій памяти останеться святий спомин на ціле ваше життя. А ще дальше, буде примір і наука для самих дітей. Скажете: „Ми дбаємо, щоби ні дрібка з нашої великодної культури не

пропала, отже й ви повинні нашу роботу продовжувати..." І діти щирої ради послухають.

Душею Великодня є релігійно-моральний зміст — Воскресення Христа, і з тим віра у воскресення добра, у воскресення праведности і в воскресення сили й самостійности українського народу. Все те разом взяте підносить щиру українську душу до тої висоти щастя, яка на сій землі лише можлива.

Уявіть собі такий образок:

В околиці є церква, але на Великдень священика не буде, будуть співати лише дяки. В четвертій годині рано народ до церкви вже сходиться. Хто йде, хто їде. Але пасок не несуть — нема кому святити. Приходиться голіруч. І вам на душі ніяково, але инакше не можна. Таке думаєте. Та нараз глянули ви... Чоловік несе паску, а жінка несе щось в мисці, діти також щось в руках. Певно не знають, що не буде кому святити. Та ні! Вони добре знають, але... почуття їх народнього й релііґйного обовязку каже їм, що вони повинні так робити і вони роблять. Хоч не всі, може, се розуміють. Дехто навіть каже:

— Пощо ви, Михайле, принесли паску, коли священика нема?...

— Що-ж, нема, так нема, — відповідає той, — але на те Великдень, щоби паска була в церкві. Я трудився, як треба, приніс і вірю, що Бог її освятив і в моїй хаті буде таки свячене...

Так робить сей чоловік з року на рік. Неписьменний, але високо свідомий свого народнього й релігійного обовязку. В його хаті і його душі більше великодної святости, ніж в инших. І кождий клонить перед тим благородним чоловіком свою голову, хоч, що правда, не всі наслідують. — Додати треба, що се не видумка, а дійсний факт!

Ось тут найкращий примір до наслідування. Міра на мірення української культурної гідности. Нарід, що має богато таких синів і дочок не тільки, що буде жити, але випередить всі инші народи.

Остаточний висновок з вище сказаного такий: Українське жіноцтво повинно стати перше на сторожі української культури.

Воно перше за культуру й істнованя свого народу є відвічальне.

Воно повинно дбати, щоби їх пильно виконувати, поважати і молоде покоління до того приучувати. Звісно, що все робити в міру можности. Але скілько є сили, треба все виконувати як найщирійше, найточнійше, найповажнійше. Воно не повиннося казати: „Я без того обійдуся". Се висказ недумаючих і недбалих.

Великдень — се найбільша національно-культурна й національно-моральна висота, до якої народ підноситься. Треба отже, щоб він піднісся як найвище, як найгіднійше. Щоби се було, треба поперед все добре обдумати й відповідно приготовитися. Мимоходом згадати би, що гаївки в нас забуваються, отже їх треба, по можности, відновляти, молодих наперед виучувати, щоби вміли, а не тілько дивитися та жалувати, що не вміють. Треба, щоби старші не лінувались і навчили.

Коли українське зорґанізоване жіноцтво все те добре зрозуміє й виконає обовязки гідно, то се покаже, що воно дійсно розуміє свої обовязки, що воно є гідними доньками свого народу.

о. В. Кудрик.

З історії українських вишиванок

Кождий великий нарід має й велику мистецьку творчість. Нарід мимоволі виявляє свій мистецький хист у щоденнім життю, тому, що краса людину захоплює. Кожда людина прагне краси і виявляє її у кождім напрямі свого життя.

В українськім мистецтві жінка відіграє важну, хоч непомітну ролю. Жінка з природи визначається мистецькою вдачею і великим богацтвом мистецьких інтересів. Праця жінки з давна була круг хати, тому вся її творчість теж обмежується до хатнього господарства та родинного життя. І тут жінка виявила свій мистецький талан. Вона несвідомо творить великі мистецькі цінности, як: килими, вишивки, ґердани, писанки, коронки і т. п. Вона несвідомо уводить певний орнамент, яким прикрашує одіж, хату і т. п.

Українське жіноцтво вже від давних часів славиться своїм мистецьким хистом не лише у нас, але й серед других народів. Славиться воно своїм смаком у вишивках, делікатністю взору і барв, богацтвом форм у взорах вишивок та писанок. Мистецька творчість української жінки додала до нашого мистецтва великі скарби, які гідно репрезентують наше народне мистецтво перед світом.

Ми бачимо творчість нашої жінки в українській орнаментиці; бачимо се на вишивках, писанках, різьбі, килимах і т. п. І всюди визначається однаковий взір. Насувається питання: звідки у нас взявся такий орнамент та що він означає?

Коли шукатимемо початків орнаменту, то треба повернутися до далекої старовини, мало не до передісторичних часів. Богато найціннійших та найголовнійших форм нашого орнаменту походить ще з періоду передхристіянського. В тих часах уживалося вишивані річи для релігійних чи урочистих потреб. В тих часах вишивані рушники, які ще й досі становлять велику часть вишиваних річей, чіпляли на деревах при сповнюванню релігійних обовязків; і се були святі приноси або так звані жертви. Сей звичай затримався і до тепер. І сьогодня чіпляють рушники навколо образів, щоби означити їх велику святість; чіпляють їх на хрестах, на кладовищах; прикрашують ними весільного старосту; прикрашують також і одіж та святкове ліжко вишивками.

В орнаменті знаходяться також фіґури, які мають своє значіння. Між ними є такі як свастика (ломаний хрест, гачкований хрест, млиночок). Се один з найдавнійших знаків віщування добра, бажання добробиту, відхилення нещастя. Всі сі ріжні фіґури щастя походять від народів азійських: з Індії, Персії, Китаю, Тибету і инших країв.

Вся наша орнаментика хатних річей, се відгомін азійської орнаментики. Значіння її вже давно загубилося. І самий нарід не знає вже, що саме криється у тих взорах та орнаментах, що постійно має у своїх руках та перед своїми очима. Богато людей розпізнають, що сі малюнки старі, але ніхто не знає, звідки вони походять і що саме в них міститься.

В давнині провадилася торговля між Українцями й Арабами та Греками. І ще й перед тим на українських степах жили іранські племена та инші племена безнастанно насували сюди з Азії. Можливо, що з сими стосунками з азійськими племенами проника-

ла між наш нарід й азійська орнаментика.

Декотрі етнографи стараються дошукати початку нашої орнаментики в асирійських, вавилонських та індійських релігіях. При помочі торговлі та ріжних кочових народів могла східна орнаментика зайти й до нас. Здогатор книжки „Праджерело Українського Релігійного Світогляду", є також такого самого погляду. Ось що він пише про се: „Вавилонсько-Асирійські орнаменти мають зображення місяця, сонця, великої зорі як символ асирійської богині сонця. Символом сеї богині була також восьмикінчаста зоря.

АННА ЯРОСЛАВНА,
французька королева, дочка укр. князя Ярослава Мудрого.

дуються, що й звідси походить мітичний вигляд вишивок. Возьмім на приклад хоч би й саме значіння „узори". Технічний термін „узороч" є старий український, але засвоєний від староіранських племен, які замешкували наші степи перед приходом Українців. Дослівно „Узороч" значить: „світила з висоти, зорі, звізди. К. Сосенка, автор книжки „Праджерело Українського Релігійного Світогляду", є також такого самого погляду. Ось що він пише про се: „Вавилонсько-Асирійські орнаменти мають зображення місяця, сонця, великої зорі як символ асирійської богині сонця. Символом сеї богині була також восьмикінчаста зоря. Така зоря є якраз типовим мотивом многих українських вишивок і має таку саму форми, як з асирійських памятників. Асирійська звізда також складалася з двох перехрещених собою чотирокінчастих звізд з круглим центром або й третою центральною звіздою. Такі перехрещені звізди є на українськім узорові.

На асирійських памятниках видніють також райські дерева. Такі самі дерева являються в українських вишивках. (Правда, вони часто тратять контури дерева у наших взорах та все їх можна пізнати). В українських деревах видніє також серед дерева символічна восьмикінчаста звізда. По більшій части дерева у наших вишивках стоять побіч себе. Се нагадує вид божих тронів. Побіч дерев у наших вишивках є бічні закривлені фіґури немов палиці, що нагадують вавилонські божі палиці".

В передхристіянській добі богато народів мали окремі культи дерев. Анґлійці уважали дуба святим деревом. Гіндуси теж мали дерево мудрости, яке уважали святим. Може й Українці мали культ дерева, бо часто подибується в українських узорах, хоч неясно. З певністю дуб мусів мати якесь значіння для наших давних предків, коли жолудь та дубове листя так часто подибується на узорах.

В такім поясненню українських взорів є можливість, бо староіранці й Скити були поперед Українців на Україні, а сі племена визнавали релиґію Будди, релиґію Сходу. Таким чином міг культ райського дерева зі символами богів сонця й звізди прийти й на Україну.

Цікаво зазначити, що українські взори з околиць, що сусідують з балканськими народами мають найбільшу схожість на східну орнаментику, головно вишивки низзю на Поділлі мають чимало елементів східного орнаменту.

Коли розглянемо взори уважно, знайдемо у многих взорах хрести з могилами. Можна догадуватися, що се вже пізнійший додаток, з часів христіянства.

Як би ми не пояснили початки походження наших мотивів у взорах, в кождім разі українська вишивка має свій окремий характер, який відріжнює її від вишивок сусідних народів. Хоч може й є подібність між мотивом нашим, а мотивом східних азійських народів, то все таки наші мотиви так перероблено, що вони набувають цілком нового характеру місцевої кольоритности та ориґінальности.

Для нас, сучасників, цікаво замітити те, що наша жінка зберегла ріжні святощі релиґійного чи подібного вірування; своїм мистецьким хистом жінка уводила у виді орнаментики символ віри тодішнього вірування в потреби щоденного життя. Під впливом жажди краси жінка віками доповняла, переробляла, збогачувала нашу орнаментику й передавала як святість другим поколінням.

Нинішна жінка є спадкоємцем того цінного ріжноманітного та ніжного богацтва народних взорів. Та ми можемо отверто признатися, що теперішна жінка несвідомо нехтує тими дорогоцінностями. Знання нашого мистецтва є цілком занедбане й недоцінюване. Чи маємо ми право хвалитися любовю до свого народу, коли не знаємо і не стараємося пізнати блище найбільше цінностей нашого мистецтва? Дійсною причиною сього малого заінтересования в народнім мистецтві є наша звичайна байдужність і брак свідомости.

Як раз тут жінка може проявити свій мистецький хист. Вона може блище пізнати скарби народного мистецтва. Вона може його поширювати, плекати й примінювати до всіх прикрас домашньої обстанови й модерного убрання. Тим чином жінка може піднести знання рідного мистецтва на вищий уровень.

Способи, яким можна пізнати бли-

ще рідне мистецтво та зберігати для будучих поколінь:

1) Книжки: а) „Начерк Історії Українського Мистецтва", Голубця, видання „Просвіти"; б) „Народне Мистецтво Підкарпатської Руси". Видавництво Пламя у Празі.

2) Журнали: „Нова Хата", видавана Жіночою Кооперативою — Українське Народне мистецтво у Львові; б) „Українське Мистецтво".

3) Стичність з українськими людьми в Канаді, які живуть ще старокраєвим життям. Збирати чи закуповувати у них типові українські річи з области убрань, тканин, килимів, різьби й подібного. Кожда околиця повинна мати щось в роді музею при Народнім Домі з життя Українців, які в даній околиці мешкають.

С. С.

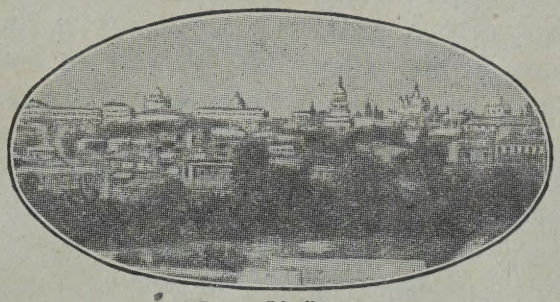

Вид Київа.

УКРАЇНСЬКА СПАРТАНКА

Грецька жінка з міста Спарти виправляла свого сина на війну проти наїздників, що хотіли поневолити грецький край і нарід. Її пращальні слова були: „Вертай або зі щитом, або на щиті".

Се значило: або вернеш, як побідник зі щитом, або тебе принесуть убитого на щиті. (Щити — се були або деревляні, криті шкірою, або мідяні заборола, що їх старинні вояки вживали для заслони перед ворожими стрілами і ударами меча.)

Так була розвинена любов до свого краю у старинних Греків, що мати на пращання свому синові заявила, що хоче його бачити або побідником, або радше мертвим, ніж побідженим.

І довго держалась грецька країна вільною і могучою, доки на Грецію не зайшла слабість — партійні сварки і домашні міжусобиці (як в Українців). Ся слабість так розточила грецький орґанізм, що вкінці і Греки мусіли улягти могучим і тоді ще згідливим Римлянам.

Та не про Греків або Римлян нам ходить. Для нас замітною постать Грекині-матері, яка виправляла сина на війну. Подія ся мала місце приблизно дві і пів тисячі літ тому назад. По тодішних Греках вітер попіл розвіяв, а знаменні слова матері-Грекині живуть по сьогоднішний день і житимуть до кінця світу. Жінка-мати здавила і скрила в собі любов материнську, щоби дати вислів любови до свого краю і народу. Вона вже тоді розуміла, що краще переболіти втрату сина, полягло в бо́ротьбі за свій край і нарід, як бачити його рабом в чужого.

Над рабом, над яким знущається щоденно тисячі разів ворог, мати плакала-б щоденно, тисячі разів в

день. Її серце, повне материнської любови, кровавилося-б кождий раз, коли-б тільки поглянула на муки свого сина-раба.

Одинайцять літ минає, як і українські жінки, матері, сестри і дівчата виряжали своїх чоловіків, синів, братів і милих. Виряжали на війну проти лютого наїздника-Ляха, відвічного ворога всего, що тільки українське і що тільки дихає українським духом. Ляха, який простягнув свою грабіжну руку по те, що до нього ніколи правно не належало.

Та якже-ж відмінна картина від пращання матері-Грекині! Місто заохоти до бою, місто закликів до остаточного, побідного кінця — сльози і нарікання. „А не пхайся, сину, вперед, стережися, щади свого життя, вертай, милий, скоренько домів". Ні слова заохоти до боротьби проти нашого відвічного ворога. Ні згадки про побідний вислід сеї боротьби. Ні згадки про се, що Україна мусить стати вільною, від нікого незалежною. Ні слова про те, що пора Українцям показати, що й вони вміють постояти за свій край і нарід.

Довгі роки бранки до австрійського війська, для нас, Українців, зовсім байдужого, зуміло так погано вплинути на наше жіноцтво, що бранка до української армії уважалась у них ще чимсь страшнійшим, як до австрійської. Більшість гляділа ненависним оком на тих старшин, що приїзджали до села за рекрутом. Чей війна вже скінчена. А тут ще тягнуть до якоїсь там української армії! На що тим панам того всего! Сиділи-б спокійно та не тягали-б людських дітей на готову і певну смерть!

Наслідки аж надто всім відомі. Не одна мати, жінка, сестра, любка, місто заохоти, намовляла свого сина, мужа, брата, милого до утечі з рядів таки української армії і передержувала по лісах, дебрах, кукурудзах та коноплях і крадьки, по ночах, носила їсти. Щоб тільки здоров був, а що стане рабом, погноєм для других, се дурниця. Краще дивитись на живого, поганьбленого раба, чим на мертвого героя.

І дивляться сьогодня! І плачуть, коли ляцька поліція катує і ганьбить їх щоденно, тисячі разів в день.

Де-ж корінь лиха? А мабуть в сьому, що хоч ми півтретя тисяч літ скочили вперед від старинних Греків, здобули високу культуру, їздимо автами, літаками, та не здобули і не розвинули в собі тої національної свідомости, яку мала вище описана Грекиня мати. Наше жіноцтво не мало національної свідомости і не вміло та не могло в ній виховати тих вояків, яких перед одинайцяти роками виправляло на війну. Не мали сеї свідомости матері, не мали її й діти. Не було її між верхами, а тим менше між низами. Довголітня неволя приглушила в наших серцях, як приглушує бурян збіжжа, се почуття свідомости і не було кому сього буряну прорвати, виполоти, щоби зерно національної свідомости пускало глибоке коріння і розросталося в сильну ростину.

Ми програли бій, заплатили за зусилля десятками, сотнями тисяч, що лягли від куль на полях бою і повяли та посохли в ляцьких тюрмах-камазатах. А живі останки погнули свої карки в тяжке рабське ярмо. І стогнуть в ньому по нинішний день. І стогнатимуть доти, доки не виплекаємо в серцях нашого грядущого покоління такої національної свідомости, яку мала Грекиня-мати.

Та щоби виплекати се почуття в будучому поколіню, треба його вперед посіяти в наших серцях. Треба його

вщепити в серця тих міліонів материй, що під сю пору виховують своїх дітей.

Потребу сю зрозуміло жіноцтво в старім краю і згуртувалося в ґрупу, щоби спільними силами доконувати сеї важної задачі. Спільними силами іде праця далеко скорше і успішнійше, як поодиноко. Жіноцтво українське звязане тісно в Союзі Українок поставило собі се за завдання виховати будуче покоління в такій національній

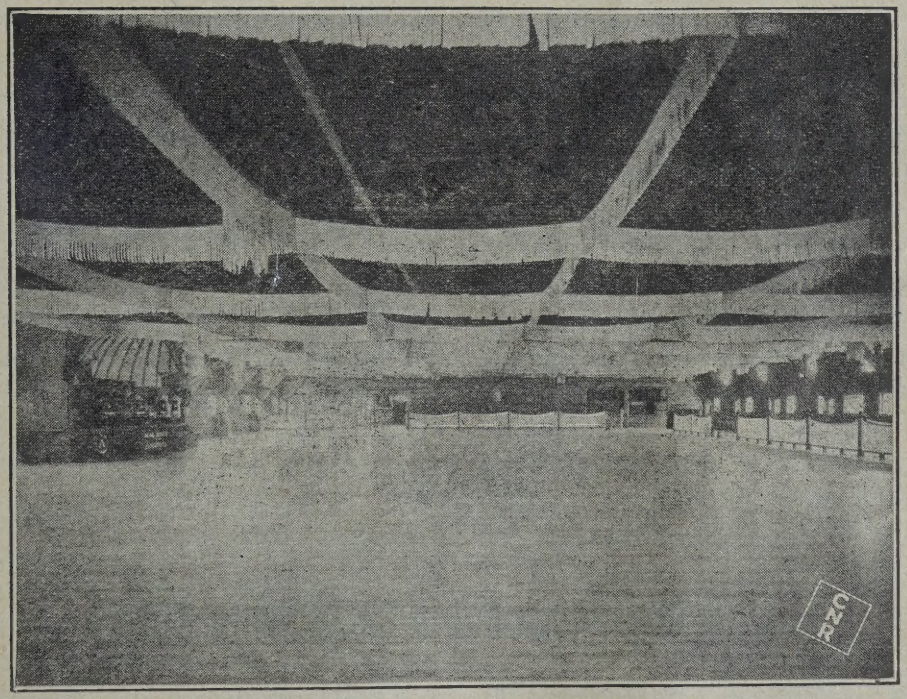

Саля до танців в Ґренд Біч, близько Вінніпеґу, Канад. Нац. Зелізниць.

свідомости, щоби смерть за свою вітчину не видавалась страшною, а навпаки, радісною і пожаданою.

Одинайцять літ праці на сьому полі дало вже наглядні овочі.

І між українськими жінками появилась мати-Спартанка, яка заохотила свого сина до смерти за свій край і нарід. Мати засудженого Ляхами на смерть Плахтини не плакала за своїм сином. Не нарікала на нього, що він

непотрібно вмішався в справу, через яку тепер пострадав життя, а вона, бідна мати, що тільки його одного мала, одиноку потіху і підпору на свої старі літа, останеться без сеї підпори і потіхи. Коли пані Плахтиха, бідна прачка, не вчена інтеліґентка, дізналася, що її син має згинути за українську справу, вона відвідала його в послідне в тюрмі і поблагословила його в далеку путь та візвала, щоби гордо держався і з національним гим-

ном на устах йшов в обняття смерти, смерти за свій рідний край і нарід.

Перед нашими очима мимоволі оживає образ Спартанки, пращаючої сина на війну. Та поки що таких Спартанок у нас ще мало. Нам треба, щоби всі наші мами, жінки, сестри і дівчата стали подібними Спартанками. Нам треба, щоби національна свідомість так глибоко вкорінилась в серцях нашого молодого покоління, що-

би ніяка сила не змогла її відти вирвати. І то не лише там, за океаном. Але всюди, де тільки гомонить українське слово, де бється українське серце. На національну свідомість нема кордону, нема океану.

І в Канаді є відділи Союза Українок Канади. І канадійське жіноцтво нарешті зрозуміло вагу гуртової праці над освідомлюванням матерей, жінок, сестер, як будучих кандидаток на Спартанок.. По цілій Канаді працюють жіночі гуртки над самоосвідомленням, над поглибленням національної свідомости.

Хоч в Канаді ми живемо серед відмінних обставин, як в старому краю, то все-ж таки говоримо тою самою мовою і думаємо тими самими думками, якими думають жінки в Галичині, Буковині і на Великій Україні. Поглиблення української свідомости не перешкаджає нам бути добрими канадійськими патріотами. Бути канадійським патріотом, не значить запереставти бути Українцем. В Канаді живуть ріжні племена і народности. Канада дає тим всім народам рівні права і нехто не заперечить нам брати участь в життю Канади і політичнім і економічнім, як тільки ми відповідно приготуємось до сього. Але ніхто не заперечить нам думати про свій край і нарід, який стогне в рабськім ярмі і ніхто не зуміє спинити українське серце від думок і плянів, як би сей поневолений край і нарід увільнити від сих рабських кайдан. Ніхто не спинить жертвенної руки від помочі свойому краєві і ніхто не скаже, що канадійські гроші повинні остатись в Канаді. Можливо, що Канадійка мати-Українка не діждеться виправляти як Спартанка на війну за свій край і нарід свого сина, але й жадна сила людська не зможе спинити канадійську матір-Українку від сього, щоби вона навчила своїх діток горячо, по спартанськи любити свій край і нарід.

ЛАГІДНЕ ПОСТУПОВАННЯ У ВИХОВАННЮ ДІТЕЙ.

Важним чинником у вихованню дітей є безперечно добре, лагідне та ніжне поступування при вихованню.

Давнійше виховувано дітей дуже строго, та новійші досліди показують, що богато кращі успіхи осягається у вихованню, коли з дитиною поводитися лагідно, очевидно розумно лагідно, без сварки та биття. Дитина хована в такий спосіб стає доброю, слухняною, своїм вихователям буде все довіряти, буде їх шанувати та любити.

Кажуть, що між дитиною лагідно хованою, а битою, гулюканою є така ріжниця, як межи шляхотною щепленою деревиною, а дичкою.

У нас, Українців, взагалі мало звертається уваги на виховання дітей, а ще менше цікавить нас, який спосіб виховання був би кращий.

Яку важну ролю грає лагідність у вихованню, над сим мало хто застановляється.

Родичі, а головно матері, які є першими та найважнійшими вихователями дітей своїх, повинні застановитися над сим.

Кожда дитина є з природи добра,

тільки лихе окруження та невідповідне виховання псує її в однім чи другім напрямі. І тому власне обовязком матерей є нагнути характер дитини в той бік, в котрий треба, без підривання любови і довіря до себе, — а лагідність, доброта, ніжність у такім вихованню являються найважнійшими чинниками.

Звичайно думається, що як дитина мала, то вона й дурна, нічого не розуміє і можна сварити та бити її і се має і мусить помочи осягнути те, чого батько, чи мати хоче.

Та в дійсности річ мається противно, бо дитина у своїй душі чується такою самою людиною, як і старші, тільки невинною, щирою і кожду кривду, кожду лайку родичів відчуває гірше, більше болючо, чим старші.

Як мило та любо, коли в родині панує гарне, лагідне, гармонійне взаїмне відношення. Нераз можна почути, як кажуть: „Там такий спокій, як би ангели хату перелетіли". Але на жаль, як мало у нас таких родин, де-б панував все такий спокій, така згода, гарний настрій.

Запровадження такого гарного взаїмного відношення залежить головно від матери. Вона, яка найбійльше з дітьми перебуває, найбільше має змоги до того. Та в першій мірі сама мусить бути лагідною, доброю, люблячою матірю. Коли дитина чим небудь провиниться, то чи не краще місто лайки сказати: „Хто то, моя Леся, дитина солодка, стає нечемною? Що сталося? Певно забулася? Правда?" І тоді дитина засоромиться, пожалує свого лихого вчинку та певно не буде більше так робити. А батько і мати будуть дальше не лихими (як се по лайці буває), але добрими в уяві дитини. Або коли дитина часом щось попсує чи зібє, то хіба лайка та бійка поможе що небудь? Таж краще сказати: „О, а то як сталося? Ромчик не уважав трохи, але правда, що дитина не хотіла того зробити. На другий раз буде більше уважати, правда?" І чому-ж би не мала бути дитина доброю по тім, коли вона бачить, що мати та батько добрі для неї.

Дальше повинна мати вчити своїх дітей поводитися все гарно, чемно і ввічливо, як між собою, так і до старших. Діти не мають забувати за услуги чемно дякувати, а що треба, одно другого просити. Як відходять з дому, пращатися, а як вертають, витатися. Навіть, як ідуть спати, повинні все гарненько казати: „Добраніч, мамусю, татусю", так само рано: „ Добрий день, мамусю, татусю". Се так гарно виглядає.

Знаю одну родину, де діти одно наперед другого хотіло-б як найкраще сказати „добра-ніч", чи „добрий день" своїм родичам.

І так одна дитина каже: „Добраніч, мамусю моя кохана, золота, дорогенька". Друга хоче ще кращих слів дібрати. А третя собі також, і певно, що таке життя богато краще, милійше від того, де такої ніжности, лагідности та любови бракує.

Нема сумніву, що кожді родичі люблять своїх дітей, та не всі оказують ту любов своїм дітям. І в сім власне хиба. Дітей треба наглядно любити, себто пригорнути їх, поцілувати, попестити (очевидно не за богато, бо часте пещення псує дітей), а певно, що діти за любов родичів також любовю відплатяться. Бо то ще за мало, що діти мають, повинні родичів любити. Треба їм любов дати, щоби опісля любов відобрати.

В такий спосіб виховані діти безперечно будуть добрими, гідними, а що найважнійше, рідний дім буде через

ціле життя для них найкращим спомином. Також діти виховані лагідно з любовю, не відважуться покинути своїх родичів, як се часто трафляється, а хоч і підуть, то згідно з волею родичів, а з домом все таки будуть тісно звязані і ніколи його не забудуть.

То тепло, яке зазнала дитина в родиннім крузі, через ціле життя буде їм присвічувати, а то й розрадою стане в случаю життєвих невдач чи горя.

С. Б.

ЗДОРОВЛЯ І МОЛОКО

Здоровля людини залежить на їді, яку денно споживається. Коли денна їда не має в собі всіх потрібних складників, яких тіло потребує для життя, се відбивається на здоровлю людини, як не зараз, то пізнійше, а все таки наслідки не доброго кормлення покажуться.

Жінка, що є відвічальною за кухню, мусить бути поінформована про те, що відноситься до поживи, щоби тим забезпечити здоровля родини, за яке вона є відповідальною. Теперішне життя само вимагає у жінки більше знання у веденню кухні з тої причини, що велика часть теперішної їди є фабрично приготована, тоді, коли давнійше поживу достарчалося з природних жерел і не треба було журитися про ріжні поживні складники, бо вони всі містилися в тодішній їді. Нинішні умови життя самі вимагають у жінки-господині більше знання.

Найголовнійші складники поживи, се білковини, вітаміни і мінеральні соли. Крім згаданих є ще вуглероди і товщ, однак щоденна їда має їх подостатком, тому не потрібно нам журитися ними. Як сі складники — білковини, вітаміни та мінерали — знаходяться в щоденній їді в потрібній скількости, наше здоровля забезпечене.

Що-ж се таке білковини, вітаміни та мінеральні соли, де вони знаходяться і яку вагу мають вони для здоровля?

Білковини знаходяться в білку й жовтку з яйця, в молоці (сир), мясі, фасолі, горосі і т. п.

Найголовнійша потреба білковини є для підтримання життя і для росту тіла в дітей, а для відбудови тіла в старших. Клітини, з яких тіло складається, потребують білковин, які дістаємо через споживання страв, що мають в собі сі білковини. Життя неможливе, коли їда не має в собі білковин і через брак білковин діти не можуть рости. Та важне нам знати, що білковини діляться на много ріжних родів, і не всі сі роди мають однакову вартість. Є роди білковин, що тільки підтримують життя, а другі в додатку до того, ще й ділають корисно на дальшу будову тіла, через що й діти ростуть. Для нас сей послідний рід білковини є найважнійший. Знаходиться він подостатком в молоці, сирі, в жовтку, в мясі. Коли наглядається над дітьми, треба уважати, щоби діти мали подостатком сеї їди, бо від сього залежить скорий ріст.

З мінералів найважнійші є вапняні, зелізні і фосфорові соли. Вапняні і фосфорові соли є важнійшими для

будови твердих і міцних костей, здорових зубів. Сі мінерали знаходяться в богатьох поживах. Коли дітям зуби псуються, головною причиною сього є брак відповідної скількости вапна і фосфору в їді. Поживи, що мають у собі богато вапна — се молоко, маслянка, помаранчі, горох, фасоля, капуста, поридж. Фосфор знахочиться в мігдалах, в фасолі, воловім мясі, в молоці, маслянці, моркві, калафйорі, огірку, яйці, салаті і т. п.

Брак фосфору і вапна в їді є причиною мягких костей, кривухи, зіпсутих зубів, а крім того вапно і фосфор мають ще инші функції в орґанізмі, в які не будемо тут входити.

Зелізо, що знаходиться в поживі, також має велику вагу для здоровля. Здорова, червона кров залежить від зелізних солей, які дістає через ріжні поживи. Через брак зелізних солей в їді кров блідне і тіло слабне. Ті потрібні зелізні соли находяться у великій скількости в жовтку, печінці, в шпінаку, в фасолі, горосі, фіґах і моласесі.

Вітаміни є важними для підтримання життя і здоровля. Вони діляться на пять родів, і кождий з ним має инші функції сповняти. Та для нас вистарчить знати те, що брак вітамінів в їді припинює ріст в дітей, спричинює кривуху, сліпоту, нервову слабість, загальне перемучення, брак апетиту, ослаблює груди і приносить застуду. Вітаміни знаходяться в жовтих поживах, так як в жовтку, маслі, сметані, „код ливер ойл", помаранчі, в зеленій огородині, в зернах і овочах. Брак вітамінів в їді найгірше ослаблює орґанізм, тому треба уважати, щоби щоденна їда мала в собі ті поживи, що мають в собі сі конечні складники — вітаміни.

Щоби бути здоровим, денна їда мусить мати ті три важні складники: білковини, вітаміни і мінерали. Ми споживаємо їх не знаючи і не застановляючися, та кожда мати, котра дбає про здоровля дітей, мусить знати про них бодай трохи, щоби діставали їх подостатком в їді. Для того треба давати як найбільше ріжнородну їду, так, що коли тих складників нема в одній їді, то вони є в другій, і ріжнородність в їді буде доповнювати такі браки. Та ще й тоді нема запевнення, що дитина дістає в поживі всі ті ріжні складники денно. А се запевнення можна дістати, коли дитина споживає кварту молока що дня.

Нема в світі більше перфектної їди, як молоко. Молоко містить в собі всі складники, що є потрібні для життя і здоровля. Сю поживу дає сама природа і нею кормить малих в цілім звіринім світі. Се ще більше підкреслює велику поживність молока.

З повище згаданих складників молоко містить в собі найліпші роди білковин, як також має всі роди вітамінів, через що немовлята кормлені молоком ростуть скоро. Молоко має величезний запас вапняних і фосфорових солей, які, як вже було згадано, ділають на будову міцних костей і здорових зубів. Коли молоко є природним кормом для немовлят, можемо розуміти, що в молоці мусить бути добрий запас потрібних складників на будову костей, коли би діти уживали більше молока денно, ніж уживають. Не лише здоровля зубів було би забезпечене, але й нормальний розвій тіла. І се загальне здоровля впливало би корисно і на розвій ума в дитини.

Лікарі і вчені, що розсліджували довгими роками про користь молока для людського орґанізму, твердять, що до великої міри причиною ріжних недуг є брак молока в щоденній їді від дитинства, бо молоко є одинока пожи-

ва, що має в собі всі потрібні складники для доброго здоровля. Воно може нам виглядати неймовірним, але мусимо тямити, що наслідки спричинені браком молока в їді, не помітні зараз. Вони відбиваються аж на другім або третім поколінню. Саме те, що наші батьки, діди і прадіди були далеко здоровші і сильнійші, ніж ми, свідчить про велику вартість молока в їді, бо для них молоко, молочні продукти (сир, масло, сметана, маслянка), і молочні страви становили денну їду. Тобить, то робить його коштом здоровля своїх дітей, злі наслідки якого прийдуть пізнійше.

Матері тому мусять припильнувати дітей, щоби кожда дитина денно споживала кварту молока. Коли дитина не любить молока. то найбільше тому, що родичі самі його не уживають і дитину не привчили любити молоко, роблячи тим дитині величезну шкоду, хоч і несвідомо.

Наукові розслід твердять, що ніяка инша їда не може заступити моло-

Свячення води на Йордан в Німецькім Яблоннім в 1920 році.

му то кожда дитина, почавши від однолітної, повинна уживати в денній їді кварту молока, чи то в страві, чи в напитку. Важне є, щоби дитина зужила кварту молока денно. Для того матері повині зробити звичай варення молочних страв на снідання і на вечерю. В додатку до того з хати не повинно виходити квасне молоко, маслянка, сир і сметана.

Звичаєм в богатьох людей є продавати молоко. Для дітей мало лишається, або й нічого. Коли хто таке робить, то робить його коштом здоровля своїх дітей, злі наслідки якого прийдуть пізнійше.

Матері тому мусять припильнувати дітей, щоби кожда дитина денно споживала кварту молока. Коли дитина не любить молока. то найбільше тому, що родичі самі його не уживають і дитину не привчили любити молоко, роблячи тим дитині величезну шкоду, хоч і несвідомо.

Наукові розслід твердять, що ніяка инша їда не може заступити молока. Дальше, і експеріменти проваджені в богатьох школах під лікарським наглядом, твердять, що ті діти найліпше вчуться, котрі уживають в денній їді молоко.

Коли матері привчуть своїх дітей любити молоко, і заведуть з дітьми дитинства, бо молоко є одинока пожизвичай уживати кварту молока денно для кождої дитини, зроблять тим величезне добро для своїх дітей, як також і для нашого народу, бо із здо-

рових дітей буде здоровий та розумний нарід.

ВАРТІСЬ МОЛОКА.

1. Життєдавча вартість молока.

Одна шклянка молока рівнається життєдатною вартістю:

Одній великій бараболі, двом цілим яйцям, або жовткам, тром і тром пятим фунтам худового волового мяса, одному і пів коржикам „Шредед гвіт".

2. Вартість молока у відношенню до денної потреби вапняних солей.

Вапняні соли є потрібні для будови та відбудови костей, як також і для других важних функцій тіла. Один і чверть пайнта молока (або дві і пів шклянки) дає нормальній людині потрібну скількість вапняних солей на день.

Один і чверть пайнта молока у відношенню до вапняних солей рівняється двом і пів унціям жовтого фабричного сира, двом і одній третині фунта брукви або ріпи, двом і пів фунтам моркви, сімом фунтам білої муки, двайцять одному фунтови волового мяса.

3. Поживна вартість кварти молока.

Тому, що молоко має найліпші життєдавні складники, одна кварта молока денно є конечною для кождої дитини, як також і для старших.

Одна кварта молока денно має таку вартість:

Для однолітної дитини дає три чверти денної поживи.

Для пять-літної дитини дає половину денної поживи.

Для десятьлітної дитини дає одну трету денної поживи.

Для дорослої людини дає одну чверть денної поживи.

Кварта молока впорівнанню з другою пересічною денною їдою.

		Мінеральні соли			
		Білковина	Вапно,	Фосфор	Зелізо
1.	Хліб (білий	4.20	1.44	2.40	2.10
2.	Масло	.25	.45	.25	.30
3.	Бараболя	2.12	1.38	3.14	6.24
4.	Яйце	5.43	2.94	4.16	6.15
5.	Яблоко	.26	.52	.45	.96
6.	Помаранче	.62	3.83	.91	.78
7.	Капуста	1.02	3.11	1.05	3.49
8.	Салата	.25	.97	.51	.75
9.	Воловина	13.64	.92	8.30	7.70
10.	Цукор	— —	— —	— —	— —
11.	Поридж	1.68	.74	2.25	1.92
12.	Бруква	.66	3.50	1.33	1.26
	12 пожив разом	30.13	19.80	24.75	31.64
	1 кварта молока	12.83	51.03	20.59	4.73

З домашнього господарства

ДЕЩО ПРО ЯРИНУ.

Від якогось часу чуємо кличі у всіх народів, аби споживати як найбільше ярини. І лікарські досвіди показують нам, що не лише мясо та товщі дають людям здоровля. Коли до їди не додамо ярин, в котрих знаходяться так потрібні для життя вітаміни, то ми скоро будемо потребувати лікарської помочі. А ярина дешевша, ніж лікарська услуга.

Не всі вітаміни знаходяться в однім і тім самім харчовім продукті — одні вітаміни є в одних продуктах, другі в инших, а найбільше в овочах та яринах. І так:

Вітаміни „А" знаходяться: В повному сирому молоці, маслі, сметані,

рибячому трані, курячому жовткові, а особливо в зеленій ярині, як шпінак, салата, капуста, калафіори, каляpепка, а також в помідорах.

Брак вітамінів „А" спричинює в дітей слабий розріст костей, кривуху і пізне зубкування. У старших і дітей часто показується нахил до запалення легенів, очей і инших недуг.

Вітаміни „Б" знаходяться: В оболонці і лушпинах ріжного зерна, як також і в фасолі і горохові. Вживання самої питльованої муки, лусканого ризу спричиняє нервові недуги, особливо так звану „бері-бері". Отже не треба залишати старокраєвий звичай споживання разового хліба та фасолі і гороху.

Вітаміни „Ц" знаходяться: В соках овочів та ярин, а особливо в помідорах, цитрині, яблоках, грушках, в салаті, в бараболі і цибулі.

Через брак сих вітамінів люде слабують на ріжні хороби, а найбільше на запалення легенів і на страшну хоробу крівавлення ясен (шкорбут).

Є ще богато инших вітамінів, але повище згадані найважнійші.

Лікарі доказують, що споживання яринних та овочевих страв ділає добре на шлунок, на розвій костей, на ріст дітей, усуває запір, заспокоює нерви, здержує звапнення жил, управильнює роботу утроби, здержує нездорове товстіння, здержує і лікує так звану цукровицю.

Яринні і овочеві страви ділають дуже хосенно навіть на дітей ще в лоні матерей, тому жінки, котрі знаходяться в вагітнім стані, повинні їсти як найбільше городовини і садовини.

Ярини та овочі мають ще ріжні лічничі свійства, котрі не допускають, або лікують вже набуті хороби.

Напримір:

Квашена капуста є знаменитим ліком проти болю голови, вапнення жил; лікує цукрову хоробу, регулює діланя кишок, шлунка, лікує нестравність; удержує внутрішні орґани чистими, запобігає їх затроєнню. Росіл з капусти є добрим прочищуючим средством.

Зелена капуста може затриматися цілу зиму, наколи її повішається в пивниці з корінем, кожду головку окремо, не на купі.

Дехто накриває вогким піском. Однак найважнійше є те, аби не спрятати капусти з осени, але аж з початком зими.

Горох і фасоля є так поживні, що можуть заступити мясо, але молоді. Фасоля ще й до того лікує гостець і звапнення жил (артретизм.)

Консервованя гороху на зиму. Дуже важним є, щоби горох був молоденький (зелений). Обтеребити і парити в окропі через 15 мінут. Кинути в зимну воду. Наповнити стерелізовані слоїки, досить тісно. Додати одну ложечку соли і одну ложечку цукру до кождої кварти. Налити кипячої води аж через верх. Поставити листочок шпінаку, аби горох затримав зелену краску. Закрутити слоїки в части Варити в слоїках 3 годині, рахуючи від того часу, коли вода пічне добре кипіти.

Консервованя фасолі стручками. Сполокати стручки, обтяти кінці. Покраяти на менші кавалочки або лишити цілі. Парити 5 мінут; кинути в зимну воду на хвилину і зараз виймити. Наповнити стерилізовані слоїки. До одної кварти додати одну ложечку соли. Налити кипячою водою аж через верх. Закрутити слоїки в части. Варити 2 годині.

Морква має богато так потрібного нам цукру та зеліза і від неї прибуває кров. Дуже відповідна їда, навіть для

маленьких дітей, коли зітремо її на терці й зваримо на молоці з цукром та помастимо свіжим маслом.

Моркву можна також затримати у піску через зиму. Чи пісок має бути сухий, чи вогкий, буде залежати від воздуху, у котрім її спрячеться.

Моркву також консервується в той спосіб: Сполокати і обшкробати. Парити 5 мінут в кипячій воді. Кинути в зимну воду на хвилину. Обтяти корінчики. Наповнити слоїки тісно. Дожечку соли. Закрутити слоїки в части. Варити в слоїках 2 години.

Петрушка має в собі цукор і ділає добре на міхур, жене міч. Петрушку на зиму або сушать листя, або корінь прячуть.

Цибуля також жене міч, викликає поти; крім того варена в юшці (росолі) розріджує флєґму в грудях, розпускає пісок і каміння в мочевих проводах.

Цибулю на зиму прячеться, добре

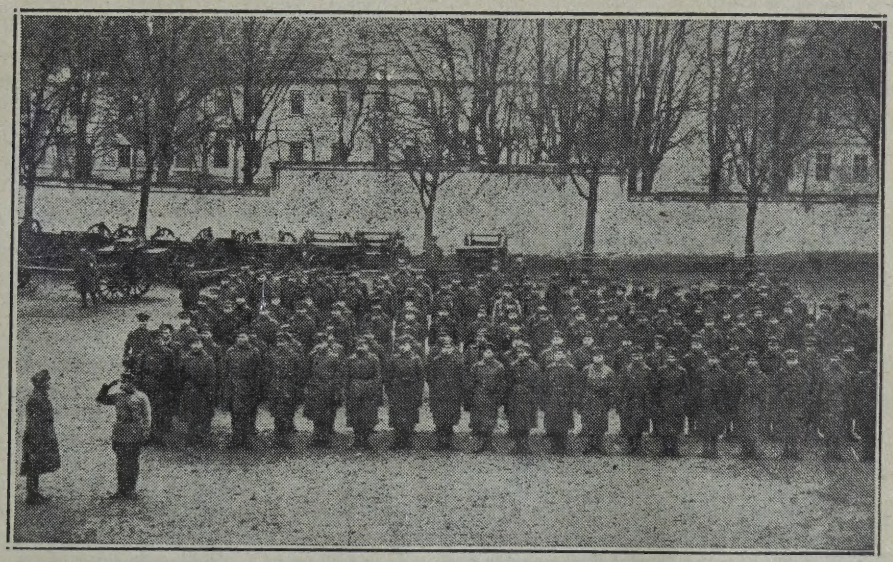

У.С.С. в Герезієнштаті. — Одержує звіт — сотник Варивода. Віддає звіт — сотенний С. Запіщук.

дати ложечку соли до одної кварти. Налити кипячої води аж через верх. Закрутити слоїки в части. Варити 2 години.

Шпінак є богатий в зелізо і причиняється до збільшення й поліпшення крови; тому ті, що хорують на блідницю, повинні сю ярину часто їсти.

Шпінак і бурачкове листя консервується так: Вибрати молоденькі листочки і старанно сполокати в кількох водах. Кинути в окріп на 3 мінуті. Виймити і кинути в зимну воду. Наповнити стерилізовані слоїки тісно. До одної кварти додається одну ловисушивши її в сухім місци, розстеливши щось мягке.

Часник побуджує обіг крови, виділення слини. Мірно ужитий побільшує стравність, але в більшій скількости може викликати болі шлунка, бігунку, нудности.

Часник на зиму також прячеться в сухе місце.

Салєра добре ділає на нерви, лікує гостець і нервові болі.

Салєру на зиму можна тримати в скриньках, з корінем накритим піском. Тримається скриньки в середині, але важним є, аби корінь завжди мав по-

достатком вогкости, а листя аби завжди було сухе. Бо як листя змокне, то зараз кидається зараза на нього. Салєру прятати перед морозами осінними, з корінем. Поставити листям в гору, а корінем у вогкий пісок. Тримати в теплім, але в добре провітренім місци.

Редьква (чорна) жене міч, розпускає мочеві каміння, чистить кров, лікує шкрофули, кривицю, гостець. Крім того добра проти болю в грудях, кашлю, хрипки, астми, також кишкових і шлункових запалень.

поставити в заперту скриньку або в шуфляду в теплій кімнаті. Другий спосіб є: зірвати з гичкою ще перед морозом і повішати в темному місци. Таким способом помідори дозрівають часом аж до Різдва і завжди є свіжі.

Дозрілі помідори консервується на зиму так: Вибрати помідори середної величини, дозрілі, але тверді. Сполокати і парити 2 мінути. Кинути в кипячу воду. Лупити шкірку і викраяти осередок, не нарушуючи зерняток. Наповнювати слоїки цілими помідорами. Додати одну ложечку соли до одної

Третий полевий курінь Крукиницької Групи.

Редьківка (місячна) помагає в травленню і збуджує охоту до їди.

Салата спричиняється до витворення крови, ділає добре на зденервування.

Помідори є дуже здорова і смачна приправа до ріжних страв. Сік з них подається навіть малесеньким дітям, що від того ховаються краще і не дістають кривухи.

Помідори на зиму — зелені позавивати (кождий з окрема) в папір і покварти. Наляти слоїки кипячою водою аж через верх. Або можна зробити сос проціджений з надпсутих трошка чи занадто дозрілих помідорів і тим наляти слоїки. Закрутити в части. Варити 33 мінуті, рахуючи від того часу, коли вода пічне добре кипіти.

Инший спосіб консервования: Обмити, попарити, кинути в зимну воду і облупити, як попередно. Середини не викроювати, лише листочки на кінчику. Класти в слоїки цілі і досить тісно,

але уважати, аби не пороздушувати. Наповнити кипячою водою, аж через верх, аби вигнати всі бульки з воздуху. Можна також запхати срібний ніж з боку, аж до споду і так вигнати всі бульки з воздуху. Закрутити слоїки відразу тісно. У балію на спід поставити плахту і наляти один цаль, або більше кипячої води. Тоді вставити слоїки до сего. Наляти кипячої води до балії, так аби досягала до яких $\frac{3}{4}$ слоїків. Воду лляти попри слоїки, але не на верх. Накрити те все грубими коцами. Лишити, аж поки не вистигне. Кажуть, що сим способом консервування помідори тримаються свіжими.

Буряки уживаємо не лише на борщ, але також як ярину. Варений або печений буряк в лушпині, а відтак облуплений, посічений і приправлений маслом, солею і перцем, дуже смачний. Буряки мають в собі богато цукру, добре ділають на селезінку й печінку і легко розвільняють.

Буряки на зиму можна прятати в піску, але уважати, як будуть вянути, то треба пісок покропити водою. Листя буряків не обтинається, але обривається. Таким способом краска з них не витече і довше затримаються здоровими.

Молоденькі буряки можна консервувати так: Сполокати бурячки цілі, лишаючи на них корінь і від 2 до 3 цалів гички з листя (аби краска не втікла). Парити 15 мінут. Кинути в зимну воду і лупити шкірку, корінь і гичку. Класти тісно в стерелізовані слоїки.

Дефіляда українського війська в Німецькім Яблоннім підчас Великодних Свят в 1920 році.

Додати одну ложечку соли, одну велику ложку цукру до кождого квартового слоїка. Наповнити слоїки кипячою водою аж через верх. Закрутити слоїки в части. Варити одну годину.

Каляфіори довго не постоять, отже їх консервується в той спосіб: Покраяти головку на кусники, відповідні до наповнення слоїків. Лишити у соленій воді через одну годину. Вода має бути лише трохи солена. Відтак парити 3 мінуті. Кинути в зимну воду. Наповнити стерилізовані слоїки, додати 1 ложечку соли до одної кварти.

Наляти кипячої води в слоїки аж через верх. Закрутити в части. Варити одну годину.

Кукурудза. Парити кукурудзу з качанами 5 мінут. Кинути в зимну воду на 1 мінуту. Обкраяти зернятка, наповнити тісно стерилізовані слоїки. Додати одну ложечку соли до одної кварти. Закрутити слоїки в части. Варити три години. Уважати, аби по зваренню слоїки були тісно закручені. Час від часу дивитися до них, чи продукт консервований не псується.

ЗАМІТКА: Дещо з повищого матеріялу взято з „Доброї Хазяйки"; решта додаток авторки.

Раїна.

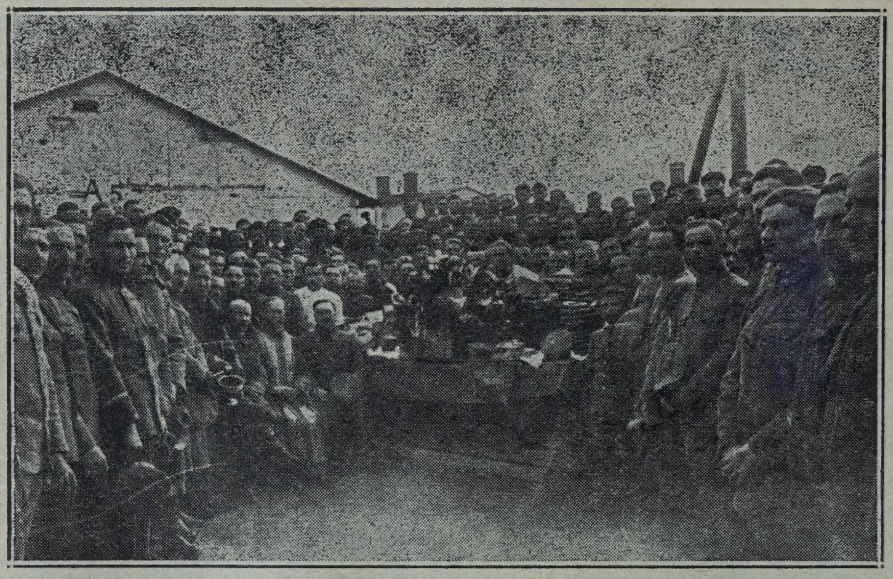

Третий курінь першого полку українського війська святить паски в Німецькім Яблоннім в 1920 році.

Наукові відомости про ярину.

Свіжа ярина має богацтво ріжнородних кольорів. Коли подається ярину на стіл в сировім стані, то ті кольори не губляться і така ярина має більше вартости для здоровля. Звичайно при варенню огородини не звертається уваги на затримання свіжого природного вигляду. Часто варена огородина тратить кольор, свіжий вигляд і смак, стаючи нераз невідповідною до їди. Щоби сему запобігчи, треба нам знати дещо про хемію огородових рослин.

Рослини, які споживаємо, діляться на три важні роди, щодо кольору — зелені, червоні і жовті. Кождий сей рід має свої окремі хемічні складники, які значно ріжняться одні від других. Спосіб трактування сих родів у варенню вимагає окремих правил для кождого такого роду.

Перший рід називається кльорофилом. До сего роду належуть всі рослини, що мають зелене закрашення або кльорофил. Сей кльорофил, який видимо майже на всіх листках, а в споживчій огородині на листках капусти, салати, шпінаку і т. п. Кльорофил не розпускається у воді. Знаємо се з того, що вивар з таких зелених листків є мало закрашений. Коли од-

наче вивар має надмірну скількість зеленого кольору, то причиною того є переварення, що спричинює розклад такої рослини і зіпсуття зеленого закрашення. А раз дійдеться до такого степеня, рослина вже не є відповідна для людського вжитку.

Треба нам тямити, що рослина з зеленим закрашенням є лише тоді добра, коли те закрашення не є знищене. Отже важним є при варенню затримати зелений кольор листків капусти, шпінаку і подібних зелених ярин.

Що нищить кльорофил, зелене закрашення в листках? Кльорофил має делікатну структуру і скоро розкладається. Квас і висока температура є найбільшими ворогами кльорофилу. Вони нищуть кльорофил, з чого ярина стає рудявою в кольорі і невідповідною до їди. Се стається тоді, коли ярина довго вариться, або тоді коли баняк, в якім її вариться, є накритий покришкою.

Квас, який нищить зелене закрашення ярин при варенню на диво находиться природно в ярині. Чому-ж той квас, який міститься в ярині, не нищить її в сировім стані. Відповідь на се є та, що в природнім стані квас міститься в инших клітинах, а кльорофил в инших. При варенню клітини розпускаються, кльорофил розходиться по цілім листку, з чого листок в кипячій воді стає більше зеленим ніж в сировім стані. Через те кльорофил мішається з квасом. Коли скількість того квасу є надмірна, кльорофил розкладатеься і нищиться. Тому важне є, щоби при варенню таких зелених ярин зневтралізувати квас. Для того вариться ярину у великій скількости води, без покришки і на вільнім вогни. Причини на се є такі, коли нема покришки на баняку, то квас виходить з парою у воздух, а той, що лишається, невтралізується у воді, якої мусить бути богато. Тому треба нам тямити, щоби зелену огородину варити без покришки на вільнім вогни, у великій скількости води.

Крім температури і квасу, ще й якість води ділає на зелене закрашення огородини. Експеріменти проваджені у відділах домашного господарства в університетах доказують, що тверда вода є найліпша для збереження кльорофилу при варенню. Одна причина на се є та, що ріжні соли у твердій воді, які роблять воду твердою, в части невтралізують квас при варенню.

Мягка вода не є добра для зеленої ярини. До такої води треба додати дрібку соди до печення. Взагалі в кождій воді, в якій вариться зелена ярина, дрібка соди зберігає кльорофил. Треба уважати, щоби не дати за богато соди. Бо хоч сода зберігає зелений кольор, однак перемінює смак ярини і вбиває вітаміни, які є конечними для нашого здоровля.

Крім згаданого, зелену ярину треба кидати просто на кипячу воду і варити як найкоротше. Уважати, щоби не переварити.

Отже головні правила для затримання зеленого кольору зеленої ярини при варенню є такі: Варити в кипячій воді без покришки — як найкоротше.

Другий рід огородин є з жовтим закрашенням, або так званим „каротінойд". Тут належуть жовті ярини, як морква. Жовте закрашення завжди знаходиться і в кльорофилі, в зеленім закрашенню, але в такій малій скількости, що не все помітно. Доперва аж осенію, коли кльорофил зникає з листків, тоді се жовте закрашення видно на пожовклих листках.

Інтересним є знати те, що се жовте закрашення, каротінойд, в ярині, є те

саме, що дає жовтий кольор маслові, воловому торщу і жовткови з яйця. Корови споживаючи жовті рослини, дістають се жовте закрашення, яке входить в товщ молока і в товщ їх тіла. Отже, коли в їді корови і курки нема жовтих ярин, то в маслі і в жовтку буде їх бракувати.

Ярини з жовтим закрашенням є більше трівкі ніж з зеленим у варенню. Для них не треба спеціяльних уваг. Їх найліпше варити в малій скількости води, щоби мінеральні соли не розпускалися.

Третий рід огородин, се з червоним закрашенням, яке зветься „антосианін". Тут належуть буряки, червона капуста, червона редьква і т. п. Червоне закрашення антосианін скоро розпускається у воді. Се видимо з того, як вариться борщ. Буряк видає антосианім, який скоро розпускається у воді і дає борщеві червоний кольор.

Ярина з червоним закрашенням тратить кольор в звичайній воді, а відзискує його, коли додасться трохи квасу до води. Знаємо се з того, що як при варенню борщу буряки побіліють, а коли дасться трохи квасу, знова відзискують свій кольор.

В коротці, в приготованню ярин з червоним закрашенням робиться якраз противно, як робилося з зеленою яриною. Найголовнійше те, що додається квасу до води, щоби затримати кольор. Коли сода до печення при варенню зелених ярин робила їх ще більше зеленими, то в червоній ярині сода нищить червоний кольор.

Застановімся на хвильку про ярини з сильним запахом, як капуста, каляфіор, бруква і цибуля. Згадані ярини мають в собі складники, які підчас варення розкладаються і творять воняючий сірчаний газ, що нагадує гниле яйце. Таку ярину чути не лише від тих, що її їдять, але нераз ціла наша хата затримує запах тижнями. Того неприємного запаху оминається тим, що вариться ярину у великій кількости води і без покришки, як найкоротше. Не дозволяти капусті чи каліфіорі переваритися. Кожда варена ярина повинна бути не надто мягка, і свіжа на вигляд, тому руда пересмажена капуста не є відповідною їдою для людей.

Вкоротці, ярина з сильним запахом, потребує окремих уваг. Найголовнійші з них є слідуючі:

1. Варити у великій скількости води.
2. Варити як найкоротше.
3. Варити без покришки.

Памятаючи про висше згадані прінціпи у приготованню ярин, ми зможемо подати на стіл більше здорову і смачну ярину, яка викличе наш апетит. Лише тоді, коли ми споживаємо їду з апетитом, наше тіло користає вповні з тої їди.

Савеля Стечишин.

ГУМОР.

Штукар.

Один штукар проходжувався на поли, поза містом і там зустрівся з селянином. Хотячи для потіхи трохи подурити селянина, він встругав ось яку штуку:

— А чи знаєш ти, чоловіче, що ти страшний богач?

— Я? богач? — здивовано відповів селянин. — Та у мене тільки й богацтва, що одна десятина землі.

— А я тобі говорю, що ти страшний богач!

— Де-ж в мене то богацтво?

— У тебе в носі! — говорить штукар.

— У мене в носі?

— Так, в твоїм носі!

— Та в моїм носі окрім погані нема більше нічого.

— Ану-но побачимо. — Дотикається рукою селянина і говорить: — Ну, подуй ніс!

— Сікати? — недовірчиво питає селянин.

— Та сікай, кажу-ж тобі!

— Так відступіться троха від мене, бо сего, як ви кажете, богацтва, у мене стільки вилетить з носа, що можна буде і воза намастити, хе-хе-хе.

— Дуй, дуй!...

Селянин дує... І йому з носа сипляться дрібні срібні гроші.

— Що за лихо? — зі страхом питає селянин.

Штукар зібрав жменю срібняків і сховав до кишені.

— Що-ж не видиш? — гроші? Я-ж говорив тобі, що в твоїм носі богацтво.

Селянин, здивований, лапає за ніс...

Сікай ще! — говорить штукар.

Селянин сікає, а з носа знов сипляться дрібні срібні монети.

— Спасибіг, мужичок, ануко ще! — говорить штукар.

— Вибачайте, годі!

— Та ну-бо, ще хоч раз!

— Вибачайте, і собі треба лишити! — промовив селянин, а далі обернувся та бігом до дому...

Прибіг він до дому та аж трясеться від радости.

— Жінко! А сказати тобі, де наше богацтво?

— Де-ж воно?

— У мене, в носі!

— Лиха година, се вже ти цілком здурів з перепою!

— А подай-но сюди що найкращу платину!

— А нащо-ж тобі? — питає жінка.

— Подай, кажу тобі!

Жінка подає новісінький платок. А селянин розстелює його на столі, злегка над ним наклонюєся і говорить до жінки:

— Теперички, жінко, дивись!

— Та, дивлюсь, дивлюсь...

— Селянин, напнявшись, сильно подув... На платок випадає з його носа з-добра пригорща... але не грошей.

— А сказив-бись-ся, цілком запаскудив новісіньку хустину!

— Давай, жінко, скоро шапку, побіжу...

— Та куди-ж?

— Побіжу до попа, нехай відчитує

———═*═———

Гість (розшалілий): Та що-ж се знову. Дві здохлі мухи в зупі!

Господар (рівнодушно): Ах, се певно закохана пара, що разом шукала смерти.

———═*═———

Начальник.

— Чи ви знаєте, що я тут начальник?

— А я що?

— Ніщо!

— То ви начальник на нічим.

———═*═———

— Синок: Тату, я навчився нині в школі, що звірята дістають нове футро кождої зими.

Батько: Мовчи, дурню, бо ще мама вчує.

———═*═———

Нововибраний шкільний радний відвідує школу і хоче заскочити дітей тяжким питанням:

— А скажіть мені хто, що то значить „нічо".

По хвилі мовчанки підноситься малий хлопчина і каже:

— „Нічо", се те, що ви мені дали за те, що я вам колись то коні подержав.

Теодора Гуменюк ростинає золоту стяжку підчас отворення Укр. Нар. Дому в Торонті, 1928 р.

ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА

Про годівлю телят на мясо

„Бейбі біф" або молоду воловину можливо виплекати з телят, які не ссуть коров. Сей новий спосіб годования телят на мясо найлучшої якости пояснює др. МекКлорей, промотор лучшого скота, з домініяльної галузи скотоводства, який практикує його з кількома клюбами для плекання телят, в околицях між озерами в північній Манітобі.

Запотребования на легкої ваги, але добре вигодувану худобу на мясо побільшило конечність плекання так званої „Бейбі Біф" молодої воловини. Для сього потрібно молодої, скоро ростучої і скоро дозріваючої худоби, яку можна би приготовити і викінчити на продаж з користю для властителя. Пожадана жива вага такі кляси молодої худоби є від 800 до 1000 фунтів. Її осягається при добрій годівлі від 12 до 14 місяців віку теляти. Що звичайні телята доброго плоду можна приготовити для такого запотребования ринків, коли їх годується збираним молоком і зерном, то се було наглядно доказане Домініялньою Галузею Скотоводства 1928 року, в Тулон, Ман. Зорганізований в тій місцевости клюб для плекання телят на мясо, практично доказав можливість сего нового способу.

Пятеро телят з того клюбу було відповідної якости, щоб їх можна було вислати до Брендон на зимову виставу товстої худоби. Там їх продано до різні по 14½ центів за фунт живої ваги, а десятеро инших телят були відповідні для пізнійшої продажі в місяцю червни на „стак-ярді" в Вінніпеку, коли їм було около 14 місяців.

Орґанізація Клюбу. — Тому, що сей клюб для плекання телят в Тулон творився при сприятливих обставинах і мав відповідне попертя, якого все потрібно для успіху в такій роботі, отсей короткий опис його творення повинен мати велику поучаючу вартість тих, що бажають мати більшу користь з плекання худоби. Сей клюб був започаткований місцевим рільничим товариством, при помочі „Ківоніс Клаб" з Вінніпеґу. Місцеве заінтересованя є звичайно головним услівям успіху в подібній роботі. В сім случаю директори рільничого товариства взяли на себе обовязок вибрати хлопців і дівчат в околици на членів тої орґанізації і по черзі відвідувати їх разом з репрезентантом Домініяльної Галузи Скотоводства. Він вибирав для них відповідні на се телята і наглядав та дорадґував, як їх треба годувати.

Оцінка живого скота. — Хоча доглядання сих телят було його обовязком, він одначе не забував, що богато більше важним є обзнакомлювати хлопців і дівчат з пожаданими прикметами скотини на мясо. Для того він приучував їх, після яких прикмет оцінювати живий скот, а рівночасно подавав вказівки як треба відповідно скотину годувати. Вислідом сього поучування оцінки доброї худоби було те, що на слідуючий рік члени сього клюбу вже самі вибирали собі відповідні телята на витовщування.

Дохід з витовщування телят. — До-

брий успіх при продажі тих пятеро добре викінчених і дорого проданих телят на зимовій виставі в Брендоні, заохотив богато инших хлопців і дівчат стати членами клюбу, що значно збільшило сю орґанізацію в Тулон. Вкоротці, висліди з годования сих пятеро телят були такі: Всі телята були річні і вислані хлопцями і дівчатами від 10 до 17 років віку.

Теля число 54. Важило 875 фунтів, по 14½ ц. фунт. Спродано за $126.85

Вартість теляти перед годованням	$ 18.00
Вартість зужитої ним поживи	37.50
Дохід з годования	71.60
Разом	$126.85

Пожива сего теляти складалася з вівса, вареного ячменю, ґрису, „кеф мил" (купована „зернова" мішанина), „молесес" з брунатного цукру і сіна з „світ кловер".

Теля число 55. Важило 760 фунтів, по 14½ ц. фунт, спродане за $110.20.

Вартість телята перед годованням	$ 18.00
Вартість зужитої ним поживи	37.25
Дохід з годования	54.95
Разом	$110.20

Пожива сего теляти складалася з вівса, вареного ячменю, ґрису, „кеф міл", брунатного цукру і сіна.

Теля число 56. Важило 740 фунтів, по 14½ фунт, спродане за $107.30.

Вартість теляти перед годованням	$ 12.00
Вартість зужитої ним поживи	34.60
Дохід з годования	60.70
Разом	$107.30

Пожива сего теляти складалася з вівса, вареного ячменю, „кеф міл" і брунатного цукру та сіна.

Теля число 57. Важило 760 фунтів, по 14½ ц. фунт, спродано за $110.20.

Вартість теляти перед годованням	$ 12.00
Вартість зернової поживи	28.00
Дохід з годування	70.00
Разом	$110.20

Пожива сего теляти складалася з вівса, вареного ячменю і цукрових буряків. Варта зауважити, що скорий і дешевий зріст сего теляти завдячується годуванню цукровими буряками в сім случаю.

Теля число 58. Важило 810 фунтів, по 14½ ц. фунт., спродане за $126.15.

Вартість теляти перед годуванням	$ 12.00
Вартість зернової і ин. поживи	31.10
Дохід з годования	83.05
Разом	$126.15

Пожива сего теляти складалася з вівса, лену, вареного ячменю і „молясес". Инша паша була „Алфалфа", люцерна, яка є ідеальною поживою для телят.

Збиране молоко, „світ кловер" і инше сіно не має великої торговельної вартости в сій околици, тому не є включені в кошті поживи.

Помилки. — Жаден з сих хлопців і і дівчат не мали попереднього знання в витовщуванню телят на продаж, тому робили деякі помилки. **Поспішне** годования є одною з найчастійших помилок. Коли теля підходить на вазі по 2 фунти денно, тоді цілком природним бажанням було-б збільшувати мірку поживи і годувати так, щоби воно підходило на вазі три фунти денно, розуміється, що таке перегодовування шкодило телятам. Воно є досить ясне, що телята, які діставали збиране молоко потребують довший час для витовщування зерном, чим ті, що ссуть корови. В богатьох случаях, потріб-

но було цукрових буряків, сіна з „світ кловер" або люцерни, однак сеї паші не було подостатком.

Кождий, хто плянує в сей спосіб плекати молоді телята на „бейбі біф" з телят годованих збираним молоком, повинен постаратися, щоб мати подостатком висше згаданої паші.

Деякі поради. — Коли переходиться з незбираного молока на збиране, се повинно робитися дуже постепенно і додавати по трошки теплої води. Пів кварти води повиннося додавати в тім часі, коли весь напій вже лиш складається з самого збираного молока. Як молоко, так і воду повиннося давати теплими через цілий час годування.

Поради подані наглядачеви сих телят теперішним ґубернатором Манітоби, Дж. О. МекҐреґором, широко звісним годівельником расового скоту, щоби починати годувати вареним ячменем в молодшім віку телят, чим звичайно практикувалося, показалися досить практичними. Бажаним є, щоби теля було товсте і притримувати його товстим. При добрій годівли телятам ніколи не бракує доброго зросту, але коли вони рівночасно не товстіють, тоді вони мають нахил рости високо на ногах, дістають плоскі ребра, взагалі прикмети, які не є пожадані в худобі на мясо.

Роги і воші треба знищити перед годуванням. Воно лучше тримати телята в стайни через цілий час годування зерном. Щоби телята рівно розвивалися і товстіли у всіх частях тіла, повинося тримати їх в добре вистелених переділах непривязаними.

Воно є неможливо подати певні приписи годування, які відповідали-б всяким обставинам, однак сподіємося, що слідуючі вказівки поможуть молодим годівельникам телят прийти до певного вирішення.

Вибирання телят. — Починайте годувати чи витовщувати теля доброї породи на мясо, низьке на ногах, глибоке і тілисте. Вибирайте теля, що вже є товсте і удержуйте його товстим.

Годування молоком з путні. — Незбираним молоком повиннося годувати через перший місяць віку теляти. Давайте 10 фунтів (1 ґальон) молока на день, поділивши його на три або чотири напої і побільшуйте мірку молока постепенно так, щоби в три місяці віку теля діставало від 15 до 20 фунтів (1½ до 2 ґальони) молока денно. Коли змінюєте незбиране молоко на збиране, то малу скількість збираного молока треба додавати до незбираного і то теплим. Щоби уникнути нетравлення, добре є додавати по трошки теплої води. Уникайте давання за богато молока нараз, бо се спричиняє великі черева в телят. Трошки попареного лену, або макуха („линсідойл кейк" — окрушки з лену, з якого олій витягнено) є доброю домішкою до напою зі збираного молока. Однак тому, що лен і макух є розвільнюючими, тому треба уважати і не давати за богато сего, щоби теля не дістало розвільнення жолудка. Щоби знова уникнути затвердження жолудка, то годуйте в чистих, добре вимитих і випарених посудинах.

Ніщо так скоро не спричиняє слабостей у телят, як напування з нечистих посудин.

Годування зерном. Цілий овес є найлучшою поживою для годівлі телят через перших два або три місяці. Після сего віку дуже доброю мішаниною для телят є 4 части грубо меленого вівса, 2 части ґрису і одну часть макуха. До сего додати „молесес", або притрясти брунатним цукром, а вареним ячменем годувати в тім часі додатково.

Доброї породи і добре годоване теля до 6 місяців віку буде важити около 500 фунтів і буде потребувати яких 8 фунтів зернової поживи денно. Ся денна мірка поживи може складатися з 4 фунтів вівса, 2 фунтів ґрису, пів фунта макуха і 1½ фунта ячменю. Тому, що така мірка зернової поживи не має досить складників для будовання товщу, до неї треба додати ,моласес" і лену стільки, скільки жолудок зможе мірно травити, не спричиняючи розвільнення в теляти. Розуміється, що старшим телятам, які підходять на вазі, мірку поживи треба побільшувати. Коли мається подостатком бараболь, їх також можна додати до ячменю, але як ячмінь так і бараболі мусять бути зварені.

Тому, що „молесес" є розвільнюючі, то з початку треба давати їх по трошки і уважати, як вони ділають на теля. На початок половиною горнятка розведених водою „молесес" скроплюється зернову поживу, яка вистарчає на денну мірку. Таку скількість треба постепенно збільшувати на трошки більшу. Брунатний цукор, який не є розвільнюючим, можна в части давати замісць „молесес". Половину горнятка цукру розпускається в воді і сим росчином для лучшого смаку скроплюється денну мірку зернової поживи. Цілим вареним ячменем годується так: З початку взяти горнятко цілого ячменю і зварити. Половину сего годувати рано, а другу половину веречом через перший тиждень. На другий тиждень можна подвоїти сю мірку ячменю і так дальше збільшувати аж до яких 4 фунтів і більше денно. Коли уживається меленого ячменю, то його можна змішати з вареними бараболями так за густо, як каша.

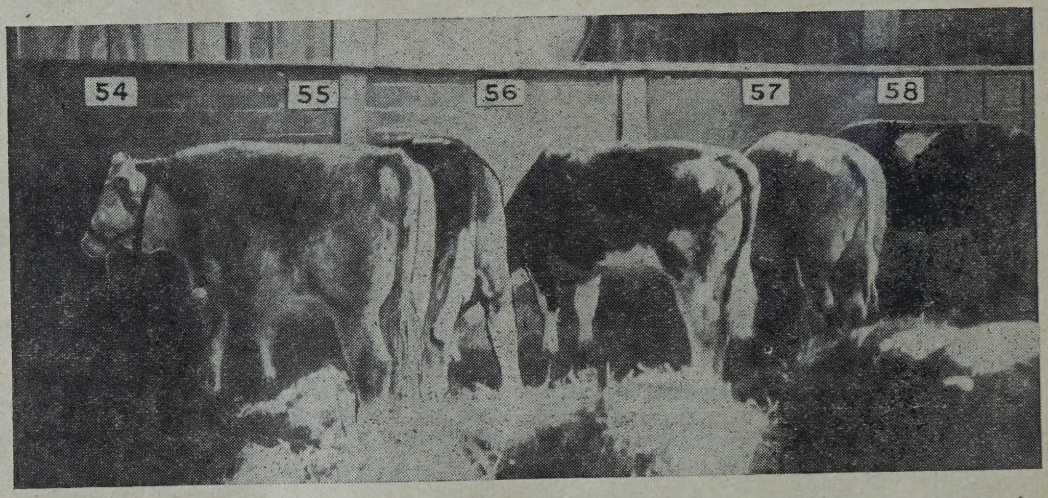

„Бейбі біф" телята, які здобули перше місце на зимовій виставі в Брендоні, та про які йде мова в розвідці „Про годівлю телят на мясо".

Світлина Домініяльної Галузи Скотоводства.

Незварений ячмінь не добре уживати, бо він спричиняє кудлату шерсть і грубу шкіру в телят. Ніхто инший, лише уважний годівельник може знати, якою скількістю зернової поживи треба годувати, однак практичний досвід вказує, що 1½ фунтів зерна на день, на кождих 100 фунтів живої ваги дорослої худоби є вистарчаючою міркою. Телята пропорціонально зуживають трошки більше.

Важення телят. — З поданих вказівок можна зауважити, що воно є пожаданим важити теля хоч раз на місяць. Важення є вказівником, скільки годівлі треба давати. Важення значить знати вагу після віку теляти. Коли теля мясного типу худоби має два місяці, воно повинно важити приблизно 200 фунтів живої ваги, в 6 місяців 500 фунтів; в 12 місяців 800 фунтів. Як воно не підходить на вазі в деякім місяцю приблизно до сеї ваги, се вказує, що теля або потребує зміни в роді поживи, або потребує більшої мірки поживи.

Користь. — Так телята годуємо для доброї користи. Ми не можемо контролювати ціни, за яку телята мусять бути продані, однак ми можемо часто зменшити кошт їх годування. Для сего воно є конечним знати вагу зернової поживи, годованої кождого дня і її вартість. Точні записки кошту годівлі, так як їх ведеться в клюбі годування телят в Тулон, вкажуть вам, чи буде зиск чи страта з такого годування телят.

Коли ми навчимося витовщувати свою власну худобу, своєю власною пашою і покажемо дохід з такої праці, ми сим розвяжемо богато проблєм, які відносяться до плекання худоби на мясо. Що подібний спосіб годування молодих телят можна корисно практикувати в звичайних обставинах на фармах, свідчить слідуючий лист писаний до репрезентанта Домініяльної Галузи Скотоводства.

„Нарсес, Ман., 12 березня. 1929.
Впов. Добордію,

Ми поступали після Ваших вказівок, поданих нам два роки тому, щоби продавати телята годовані збираним молоком від 12 до 18 місяців віку.

Минувшого року ми доїли 20 коров через літо, виплекали 18 телят і збираним молоком годували льоху з 12 пацятами.

Сметани продали за $1,065.00, 16 телят продали сеї весни за $729.00. Дві ялівки плекаємо на корови. Всі телята ми годували по 2 ґальони вівса в довгім кориті, після ранішного напою збираним молоком через літо, коли вони були на пасовиску. Через зиму ми годували їх вареною мішаниною вівса і ячменю. Всього зерна сі телята зужили 126 бушлів ячменю, а 90 бушлів вівса. Ми давали їм сіна два рази денно, а зелених вівсяних снопів раз на день.

Ми уважаємо, що сі телята не мали відповідної нагоди товстіти, тому що ми були занедбали їх на пасовиску і не забрали до стайні, аж поки не було добре зимно. Ми дуже вдоволені з нашої першої проби годування „бейбі біф" і бажаємо подякувати Вам за вказівки і поміч, яку Ви нам дали. Ми сподіємось бачитись з Вами вкоротці, а тепер желаємо Вам всякого успіху.

Ваш щирий,
Торн Стюарт."

Можна сподіватися, що приписи ґрейдування воловини, які Домініяльний Департамент Рільництва вводить в життя, значно збільшуть домашне запотребование доброї якости воловини. Тому варта нам бути приготованими покористовуватися нагодою для продажі доброї якости худоби на

мясо тут в Канаді. Спосіб тримання худоби на мясо через літо через три роки на фармі з тим наслідком, що коли вона поправиться через літо на пасовиску, то потім через лиху годівлю в зимі всю надвижку ваги стратить, належить до минувшини і під теперішний час нікому не поплачується.

Тео. Боднар.

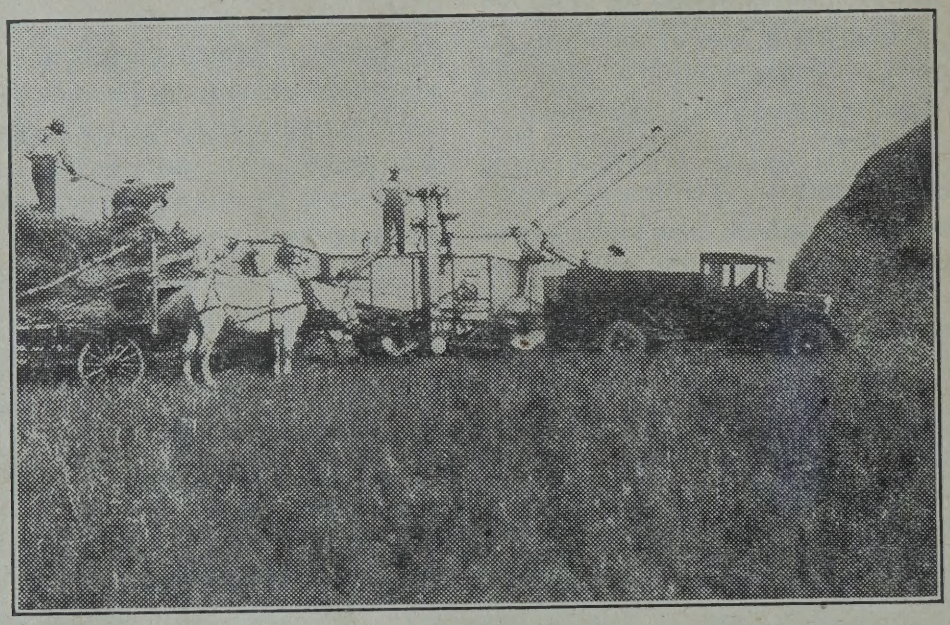

Молотільня при роботі.

Як ходити коло телят

Одною з задач канадійського господаря-молочаря є так плекати телички, щоби з них були добре розвинені корови. Се є потрібне на те, щоби ті молоді корови могли заступити старі корови, котрі вже пережили свою пожиточність. Се потрібне також на те, щоби з тих телят повиростали корови рослі, здорові, які могли-б вмістити як найбільше корму. Щоби се осягнути, треба пильнувати, аби телята росли стало і безперервно від часу свого народження, аж до часу їх дозрілости.

Перша вимога відповідної годівлі телят є відповідна годівля тільних корів. Се є важним тому, бо невідповідна або недостаточна годівля тільної корови відбивається уємно на теляти. Тільна корова повинна отелитись в добрім тілі і здоровлю. Тоді і теля від неї родиться здоровим і відповідно розвиненим.

Слідуюча вимога є та, щоби теля росло як найліпше по народженню. На протязі перших двох днів, новонароджене теля можна взяти від корови, або лишити його з нею. Коли теля лишиться коло його мами на день, або на два, воно має ліпшу нагоду позискати на силі. По сім його можна навчити пити з путні. Як його навчити пити з путні, нема потреби тут говорити, бо се вимагає тільки трохи звичайного хлопського розуму та трохи терпеливости.

Від сего часу, тобто від часу, коли теля відлучається від його мами, порадним є напувати його молоком від його мами, або і від иншої корови. Се робити через два, а ще краще три тижні. Від молока, яким теля годується, сметани відбирати не можна. Такого молока теля випє десять або дванайцять фунтів денно. Скількість буде залежати від того, яке те теля завелике. Звичайно рахують, що теляти належиться дати один фунт молока на кождих десять фунтів його живої ваги. Се значить, що коли теля важить 70 фунтів, йому належиться сім фунтів молока денно.

В протягу першого тижня порадно напувати теля три рази денно — рано, в полудне і в вечір. В полудне можна давати найменше молока. По тижневі можна годувати телята два рази на день — рано і вечером. Скількість молока постепенно збільшується так, щоби теля споживало від 12 до 14 фунтів молока денно. По двох або краще трох тижнях постепенно замінювати звичайне молоко збираним тоб то молоком, від якого відібрано сметану. Се робиться так, що кождого дня зменшується скількість звичайного молока, а натомісць додається молока збираного. Ся скількість є звичайно один фунт молока. Коли все незбиране молоко є замінене збираним, ним можна напувати телята навіть і до шести місяців їх віку. Переконались, що не добре є давати телятам більше, як до 24 фунтів молока на день.

Дуже важним є, щоби молоко було чисте. В нечистім молоці може бути богато шкідливих бактерій, від яких телята можуть позаслабати. Ся нечистота найчастійше буває в тім, що путні, з яких напувається телята, є нечисті або невідповідно помиті. Путні, з яких телята пють, треба парити по кождім напоєнню. Крім сего важним є, щоби молоко, яке телята пють, було все тепле. Найліпша температура молока для телят є температура крови або тіла. Се є коло 96 степенів термометру Фаренгайта. З сего виходить, що по перецідженню молока в студену погоду перед напоєнням телят молоко треба підогріти, щоби воно було тепле. Також є порадним напувати телята завжди однаково теплим та солодким молоком. Напоювати раз солодким, а другий раз квасним молоком, є дуже непорадним. Від такого напования телята дуже часто мають жолудкові розстрої, через що телята не можуть відповідно рости.

В додатку до напоювання збираним молоком, телятам ніколи не зашкодить давати зерна так скоро, як тільки вони схотять його їсти. Зразу вони дуже мало зїдять його, а пізнійше потребуватимуть більше в міру того, як вони ростуть і стають старші. Треба старатись тільки, щоби телята зїдали все, що їм дається, бо як зерно буде лишатись в коритах, від него кинеться пліснь та инші шкідливі рослини, від яких може бути шкода. Як зістанесь яка скількість зерна неспожитою, її треба забрати вскорі по кормленню телят, щоби те зерно там не стояло і не кисло. При годівлі зерном порадним давати немеленого чи дертого зерна. Немелене зерно телята мусять жувати, через що воно буде лекше перетравлене.

Відповідні зернові мішанки для телят є такі:

1. Для телят, котрі їдять сіно з люцерни та конюшини, зернова мішанина є: 4 части вівса і 2 части пшеничного грису.

2. Для телят, котрі їдять дике сіно або сіно з ,ред тап", зернова мішанка

є: 4 части вівса, 2 части пшеничного ґрису і 1 часть макуха.

В додатку до молока повинна бути все вода і то в такім місци, щоби телята змогли пити, коли їм потрібно. В додатку до сего сіль також повинна бути все перед телятами.

Ще одною важною річию, на яку треба звернути увагу, се те, щоби навчити телят водитися. Привчити телят до водження на воловодах найліпше тоді, коли вони молоді. В такий час се є забавкою тоді, як привчати старшу ялівку, або корову є тяжкою роботою, а часом ще й поважним ризиком.

Телята підпадають деяким звичайним слабостям, на які треба звернути увагу. Одною зі звичайних слабостей телят є розвільнення. Ся слабість спричиняється невідповідною годівлею або невідповідним кормом. Рада на неї є така, що теляти зменчується кількість корму, а з часом треба цілком не давати йому їсти і дати ложку (столову) касторової оливи. Як се не поможе по дванайцятьох годинах, то можна дати йому сеї оливи знову. Коли теля трохи подужало, треба давати йому їсти, але не по богато, звичайний корм, побільшуючи скількість постепенно.

Друга слабість — се „біла біганка" або „біле розвільнення". На сю слабість ліку нема. Телята, котрі слабують на сю слабість, найкраще забивати, а підстілку, де вони перебували, треба попалити, щоби инші телята не заразились сею слабістю. Сю слабість пізнається по тім, що телята дуже тяжко терплять, коли мають спорожнятись. А гній, який вони випорожнюють, є білого кольору.

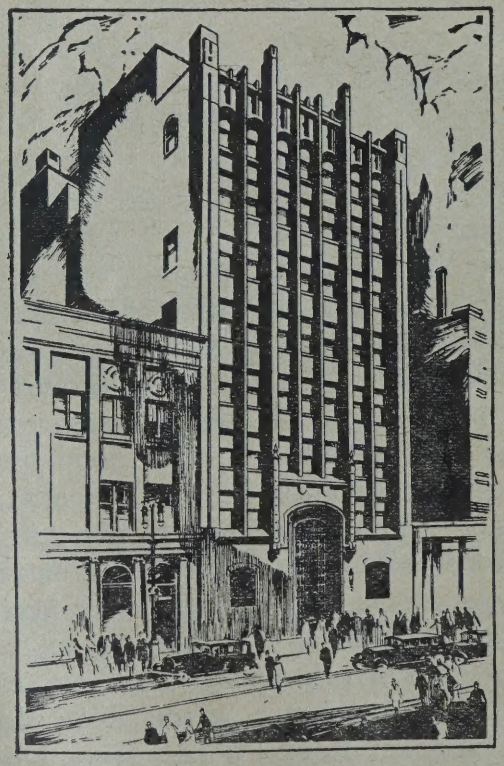

Будинок Пшеничного Пулу у Вінніпегу.

Є ще одна звичайна слабість, — се кольки. Ся слабість часом може бути фатальною, наколи не запобіжиться їй. Її пізнають по тім, що теля з часта то встає, то лягає так, що ніби не може знайти для себе місця. Часом воно лягає, витягнувшись на однім боці. А часом лежить так, що його писок є звернений до черева.

На сю слабість лік є той, що теляти дається столови ложку терпентини і столову ложку касторової оливи. Сі два плини розводиться у пів кварті молока, щоби терпентина не попалила горла теляти.

Відповідне плекання телят від добрих коров є одним з найдешевших та найпевнійших способів поліпшення череди коров. Коли добре виплекати теля, а ще як воно походить від доброї корови, то о стільки поліпшується череду на будуче. Різати телята тому, що ціни за телятину є добрі, не все є оправданим. Телята від добрих коров повиннося вигодувати на те, щоби з них були добрі корови.

К. С. Продан.

Кози породи Ангора в Саскачевані.

Дещо про годівлю индиків

ГОЛОВНІ ПРИКМЕТИ БРОНЗОВИХ ИНДИКІВ ПОРОДИ „МАМУТ".

Найбільше росповсюдженою породою индиків є бронзові индики „Мамут". Птиці сеї породи є сильні, жваві і витревалі; вони скоро ростуть і розвиваються у великі, мясисті, добре викінчені та відповідні на ринок окази. Серед сприятливих відносин вони часом виростають на за великих та за дорогих на кишеню пересічної родини. Однак такі птиці звичайно йдуть на бенкети, до готелів та реставрантів і на всякі инші подібні спільні святкування. Птиці сеї породи потребують трохи довше часу на дозрівання, чим другі породи і тому, коли їх завчасу дасться на ринок, вони виглядають на худих і невикінчених як слід. Птиці сьої породи мають нахил дальше мандрувати від дому, чим инші, однак, на загал, вони найкраще надаються на хования по прерових провінціях. Молоді самці, коли їх продається перед Різдвом, звичайно важать коло 20 фунтів, а старі самці часто важать від 40 до 45 фунтів, або й більше. Дійсно добре догляданий і розвинений дво-

річний самець сеї породи повинен важити не менше, чим 32 до 38 фунтів. Самички, зовсім зрозуміло, не досягають такої ваги, однак доброго хову дозріла самичка повинна важити около 20 фунтів.

При виборі та оцінці бронзових мамутових индиків не треба аж за богато уваги звертати на саму вагу, але також на їх инші родові прикмети. Птиці, що визначаються незвичайним ростом, чи то вагою, звичайно недомагають під иншими зглядами і в богато случаях такі зрілі самці є за тяжкі на розплід. Тому краще є вибрати на сю ціль самця відповідної ваги, гарної форми, сильної будови та взірцевої краски. Приписана вага повинна бути ось така:

Дорослий самець ..... 36 фунтів.
Річний самець ..... 33 фунтів.
Доросла индичка ..... 20 фунтів
Молода индичка ..... 16 фунтів.

При росплоді треба вважати, щоби самець і самичка були мідяно-бронзової краски. Самичка повинна мати білі краї на кінцях піря на грудях, хребті, крилах і толубі і чим блище до хвоста тим ширші повинні ставати ті білі знаки. Самець повинен мати білі знаки лиш по толубі, а зараз попри них повинні йти мідяно-бронзові обручки. Низше піря на грудях у самця повинно бути бронзової краски та кінчиться чорними обручками. Великі пера крил самця і самички повинні мати виразні білі знаки, а не зливатися з чорними, або противно. Чисто чорні пера крил є дуже непожадані; такі крила є ознакою невідповідного паровання. Кінцеві пера хвоста самця і самички повинні кінчитися широким білим пасмом, що повинно сусідувати з таким самим чорним пасмом і чим більше в ньому бронзової краски, тим воно краще. Ті пера повинні бути рівномірно назначені чорними і бронзовими лініями. Таке противенство красок надає индикови гарного вигляду, коли він вже в повнім пірю.

ПЛОДЖЕННЯ ТА ПАРОВАННЯ ИНДИКІВ.

Вага і тип росплодових птиць: — При виборі росплодових птиць треба головно памятати про те, що головною ціллю годования индиків є їх мясо. Однак за тяжкі птиці не є конче відповідні на росплід і тому краще брати до сеї ціли птиці приписаної ваги. За те треба звернути пильну увагу на заокруглення погруддя, ширину толуба і відповідну довжину цілого тіла. Птиці вузкої будови, нерозвиненої як слід груди не мають такого здоровля і сили, як відповідно розвинені птиці. З другої сторони треба вистерігатися птиць на низких ногах, бо їх молоді звичайно слабо розвиваються і не мають на собі відповідної скількости білого мяса. Ідеальною птицею на росплід є та, що є широкої будови, має повну грудь, є широка в хребті майже до самого хвоста, має сильні, широко-розставлені ноги, має довгу і рівну грудну кість з подостатком на ній мяса, а ціле тіло несе прямо і гордо. Такого типу птиці, чи то самці, чи самички, виведуть вам таких молодих, що з них вийдуть першої кляси индики на продаж.

Вік і дозрілість самців: — На росплід все повиннося уживати лиш дозрілих птиць. Самець не є дозрілий аж до другого року. Воно часом можна вживати до паровання і самця низше одного року, коли він має відповідну величину, форму та сильну будову тіла. Після правила, самець є найвідповіднійший на росплід, коли йому лише один рік. Деякі самці є ще відповідні на росплід, коли їм вже

два роки, однак звичайно їх сила запліднювання по двох роках починає упадати, тому воно краще уживати певних самців відповідного віку.

Число самичок на одного самця залежить в великій мірі від віку і життєздатности самця. Здоровий річний самець є в силі запліднити яйця 12 або й більше самичок. В неодній околиці вживають одного самця до трьох або чотирьох стад в сей спосіб, що лишають самця з одним стадом через три або чотири дні, а потім беруть його до другого стада і так за чергою. Сим чином плекателі индиків мають нагоду купити разом спільним коштом одного доброго самця на росплід і краще на сім виходять, чим кождий з них осібно мав би купувати самця для свого стада индичок. Коли доброї породи самця пуститься навіть до индичої звичайної породи, то молоді від нього будуть на стільки кращої якости, що такий самець заплатить сам за себе в однім році.

Дозрілість самичок: — Молоді самички показуються добрими на росплід, коли вони є вповні дозрілі. Звичайно вони несуть більше яєць в першім році життя, чим річняки. Та за те річні і старші индички несуть більші яйця, чим ті, низше одного року. При виборі самичок на росплід треба мати на тямці ті самі вимоги, яких придержується при виборі самців.

Запліднення: — Одно парування запліднить яйця на цілий „насад" або „підсипку", однак коли потім самичка сидить на яйцях, а відтак знов починається нести, то її треба знова парувати, бо инакше яйця не будуть запліднені. Самець запліднить яйця навіть хоч би самички почали нестися перед паруванням. По тижневи, або по десяти днях, потім, як самця пуститься до индичок, яйця будуть запліднені. Підчас деяких сезонів самець парується безперервно підчас цілого несучого сезону.

Як индички несуться: — Звичайно индички починають нестися меншебільше в тиждень потім, як потепліє на весні. Однак лучається часом, що вони несуться через цілу зиму, або починають нестися десь від половини зими. Скоро лиш наближається пора несення, тоді самці починають паруватися; тоді вони стають неспокійні, часто перекликаються і відходять далеко одинцем в пошукування за відповідними закутками на гнізда. Деякі породи индиків є в сім напрямі гірші від других. Однак їм можна наклонити до несенняся блище обійстя, а навіть у курнику, але природним нахилом индиків є відходити в неприступні місця і там нестися. Досліджувати їх до гнізд досить легка справа; найкраще є задержати їх на ніч в курнику і випустити їх пізним ранком; тоді вони прямо підуть до своїх гнізд і в сей спосіб самі покажуть до них дорогу. Добре є зробити кілька гнізд по закутках і поставити в них по яйцеви, бо готові гнізда з яйцем звичайно наклонюють индичок зістатися на них і нестися дальше. Коли индички почнуть нестися завчасу на весні підчас нічних приморозків, то яйця повинно забирати з гнізд ще заки вони добре обстигнуть. Навіть підчас теплійшої погоди не повинося давати яйцям нагромаджувати тому, що повне гніздо яєць викликає у индичок нахил сідати на гнізда і вигрівати молодих, а се ніколи не станеться, коли вони в гнізді бачать лиш по одному яйцеви. Коли бажається, щоби индички другий раз нанеслися, то в такім случаю треба всіми способзами не допускати її до засидження гнізда. В деяких случаях индички не заперестають не-

стися, хоч найчастійше вони росквокуються. Однак коли їм не позволиться засиджувати гнізда, тоді вони перестануть нестися лиш так довго, як довго їм бере висидіти молодих і знова починаються нести. Однак, як се було сказано попередно, сі яйця не будуть запліднені, як що по сидженню їх знова не спарується з самцєм.

Число яєць від одної индички залежить від віку птиці, нагляду, годования, погоди, а також до певної міри від породи. Звичайно самичка, коли вповні дозріла, зносить в першім році більше яєць, чим знесе у слідуючих роках. Коли молода самичка знесе перший раз поверх два тузіни яєць, то се є дуже доброю ознакою. Коли на весну погода є дуже тепла, то индички звичайно зносять менше число яєць.

Замикання по койцях: — Коли ходить о те, щоби докладно знати, кілько саме яєць зносить кожда индичка, а також коли ходить о вибір на росплід яєць від спеціяльних индичок, тоді треба їх підчас несенняся замикати по койцях. Сим чином годівельник може докладно знати число знесених яєць поодинокими самичками, а також зможе держати яйця осібно, чи то в цілях росплоду даної породи для себе, чи на продаж сусідам.

Замикання индичок по койцях є тяжчою справою, чим замикання курей тому, що индички з природи є більше дикі і непосидющі. Вони потребують великих койців і то в відлюдних місцях, де-б индичок нічо не непокоїло, бо инакше вони не будуть нестися. Кожда индичка повинна мати на нозі таку бляшку, після якої її легко можна-б пізнати без винимання индички з койця. Після практичного

Так повинно виглядати крило индика породи Мамут.

досвіду по ріжних рільничих школах, де мається до діла з дробом, се є дуже важне і сього не повиннося занедбувати.

Квочка чи інкубатор? — Коли надходить пора насаджування яєць, то

Стадо 5-тижневих индиків.

звичайним питанням являється, чи на се вживати индички, чи квочки, чи інкубатора. Коли индиків виводиться на велику скалю, то безперечно треба уживати інкубатора, якого ужиття вже показалося практичним та удатним.

Вигляд обібраних кривих грудних костей.

Коли вже молоді вилізуть, то їх повиннося доглядати при помочи так званого „брудера". В сей спосіб, як показує досвід, охорониться молодих від хробів і чирачків. Ціллю штучного виводження молодих є та, щоб вони не стикалися з матерями-индичками, які могли-б мати всякі недомагання утроби і насікомих і не передавали їх молодим, що прийшли на світ вільними від всяких недуг. Дальше штучні методи виведення дають нагоду виховати молодих на свіжім ґрунті, де попередно не було индиків, чи якого другого дробу. Однак така метода хову є лиш можлива на більшу скалю, а на таких господарствах, де звичайно є лиш по дві, чи по три индички, треба виводити та годувати молодих на старий лад при помочі индички, або квочки.

Виседжування квочкою; — Деякі воліють насаджувати индичку, замісць квочки тому, що индичка дасть собі раду з більшим числом яєць, чим квочка, а друге ще й тому, що индичка краще знає якої поживи шукати для своїх молодих. Другі знова во-

ліють садити на яйцях квочку тому, що її лекше припильнувати, чим индички, не водить малих так далеко, як се робить индичка і ще тому, що вживаючи до сього квочки, индичка може за той час знова нанести яєць на другий „насад". Від 9 до 11 яєць вповні вистарчує під одну квочку, а від 15 до 18 під одну индичку.

квочка. Воно є дуже практично посипати квочку малою скількістю порошку так званого „содіюм флюорайд" і то під крила і під хвостом, перший раз при насаджуванню, а другий раз перед тим, як почнуть лізти молоді.

Скоро лиш молоді вилізуть, то їх зараз треба поставити до койця в сонячнім місци на зеленій траві. Квочку

Индики з кривими грудними кістьми дістають нищий ґрейд.

Спосіб обходженняся з квочкою на индичих яйцях є такий самий, як з квочкою на курячих. За те индичку на яйцях треба лишати зовсім в спокою. Дика вдача индиків найкраще показується підчас сидження на яйцях і тому чим менше їх турбується, тим воно краще. Индичі яйця висиджує квочка за чотири неділі, без ріжниці чи на яйцях сидить индичка, чи

з молодими є далеко лекше переносити на нове місце, чим индичку. Молоді индичата є дуже делікатні і з ними треба уміло обходитися. Головно їх треба берегчи, щоби не змокли та не перебували на сильнім холоднім вітрі. Як що можливо їх держати по таких койцях, що на ніч підчас дощу зачиняються, то тим краще.

ЯК ГОДУВАТИ І ХОДИТИ КОЛО МОЛОДИХ.

Вчасна пожива: — При годованню молодих индичат треба головно вистерігатися давання цвілої поживи. Перший раз по виклюванню їх треба годувати десь по 36, а 48 годинах. Годувати треба сухим моченим в молоці хлібом з малою домішкою ґрису. Такої поживи давати через перших 10 до 14 днів, три або чотири рази денно. По часі хліб треба чимраз більше заступати ґрисом з молоком в виді густої каші. Почавши від другого дня индичата повинні дістават три або чотири рази денно по трохи пшениці зерном. До каші можна додавати дрібно посіченого бадилля зеленої цибулі. Як є подостатком молока, то добре їм давати його пити. Рівнож

индичата повинні мати коло себе грубий пісок, або мілкий шутер. По 10 або 14 днях можна квочку з молодими випустити на волю.

Сей рід поживи дасть їм змогу гарно розвиватися до того часу, коли молоді зможуть самі за себе подбати, однак навіть тоді їм повиннося давати хоч раз на день ґрису помішаного з дертею та молоком і цілого зерна пшениці або рафовиння. Сим чином їх вдержиться близько дому і в сей спосіб охорониться їх від вовків і каютів.

Дехто замісць хліба воліє годувати молодих через перших кілька тижнів черствим хлібом, на твердо вареними яйцями і посіченим бадиллям зеленої цибулі. Інші знова воліють годувати молодих через перших два-три тижні достаточною скількістю кукурудзяних пляцків. Чим би хто не годував, то все найважнійшою ціллю є дати молодим добру нагоду розвинутися і вирости на гарних птиць на продаж.

Давання до пиття ячмінної води або перевареного молока, або мішання вареного рижу до мокрої поживи помагає в розвільненню і инших жолудкових недомаганнях.

Воші: — Коли поміж молодими кинуться воші, то голови і під крилами помазати дрібкою смальцю.

Штучне хованя: — Штучне хования ще не є так загально принятим, як штучне вигрівання. Однак воно має в собі богато добрих прикмет, а головною з них є те, що сей спосіб хования забезпечує молодих від всяких переносних недуг. Чистота, добра поживa і відповідний нагляд з подостатком тепла є головними умовами штучного хову индичат. Коли придержується условин і молодих держиться на чистій підлозі, то вихованя стада индиків без всякої страти не представляє собою великої трудности.

Коли квочка покине молодих: — Молодих треба пильнійше доглянути тоді, як їх квочка покине, а головно, як вона їх покине за скоро, а се тоді, заки молоді дістануть повне піря. В такий час треба доглянути, щоби молоді не перемакали по койцях, щоби їх не було за богато в однім койци та щоб вони не простуджувалися. Звичайно молоді индики є більше податливі на холод ще й тоді, як їм почнуть рости гребені і вола. Дрібка уваги в той час дуже поплатиться і запобіжить можливій страті через простуду.

Як годувати підростаючих индиків: — Підростаючх индиків, яких вже покинула квочка, треба годувати хоч два рази денно. Підростаючий индик розбудовує своє тіло і в тій час він потребує подостатком доброї поживи. Коли индиків лишиться на власну долю дістати для себе поживи, тоді вони не розвинуться відповідно. Индики люблять далеко ходити в пошукуванню за поживою, що до великої міри складається з всяких комах та коників, однак дуже часто вони вертають домів з частинно наповненими волами. Коли їх погодуєте рано, заки вони підуть на поле, тоді вони не будуть відходити за далеко від хати. Ще раз повиннося индиків погодувати вечером, щоби вони ішли на ніч з повними волами. Дуже добре є давати один раз чогось мягкого в роді каші, а другий раз цілого зерна. Худі, бідно годовані индики ніколи не підійдуть до стану ринкових вимог, за те добре годовані индики виростуть на птиць з подостатком мяса і таких не тяжко витовщувати перед продажю в осени.

Сідання на ніч: — В той час, коли молоді индики перший раз проявляють охоту сідання на ніч, для них зараз треба постарати відповідне місце.

Звичайно з початку вони вилазять на верх койців, а потім чим старші, тим висше люблять сідати на ніч, от як на плоти, дерева, вози. Скоро молоді проявляють охоту „сідання", треба для них поставити 2 через 4 цалі лату від одного койця до другого. Се привчить їх йти завчасу „на банта". І проявляють охоту сідати на ніч. Підчас слоти було-б краще для индиків сідати на ніч по койцях та курниках, хоч до того часу, доки вони не підростуть і не стануть досить відпорні на нічні дощі. Индики мають в собі з природи дещо дикого і з замолоду люблять гніздити на ніч на дворі під голим не-

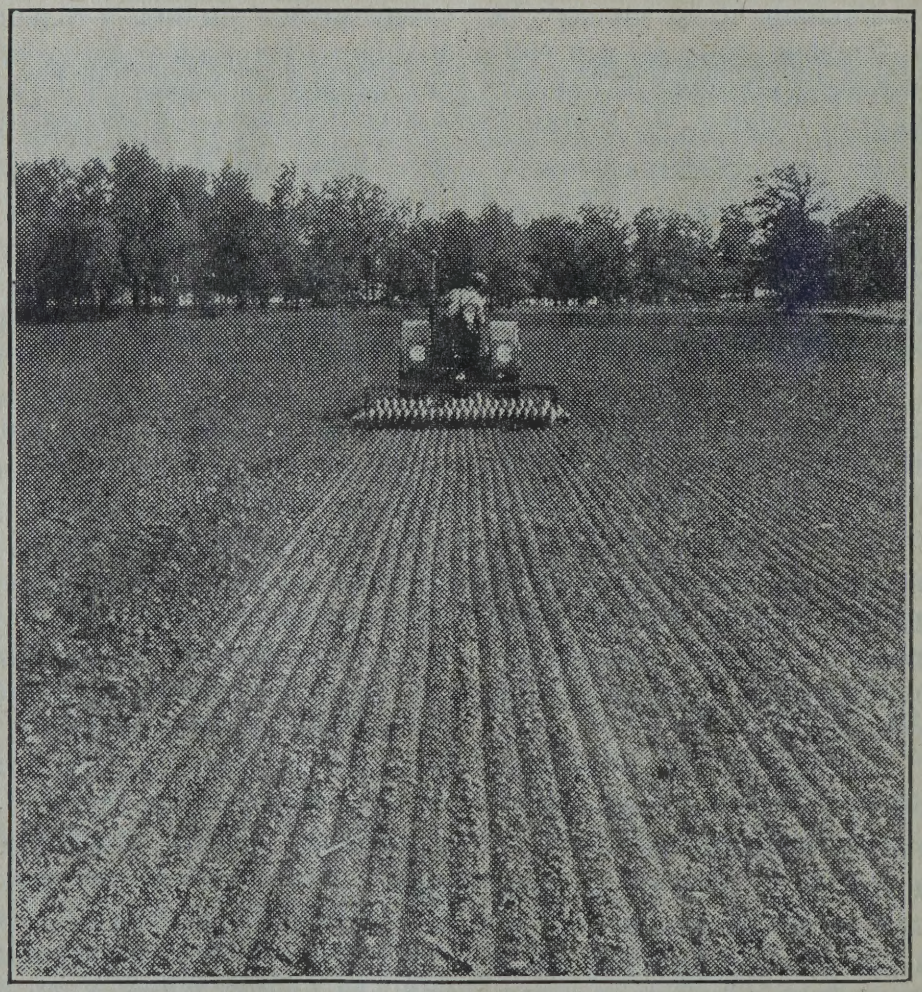

Дискування трактором Інтернешинал.

дальше, ся широка бантина дасть їм змогу вигідно сидіти, а се запобігає в великій мірі скривленню грудної кости. В міру того, як вони підростають і шукають вищих сідал на ніч, можна сю бантину прибити їм до стовпів, дерев, або взагалі там, де вони бом, хіба що їх силою забирається до койців і держиться в запертю через ніч.

Не від річи буде згадати дещо про скривлену грудну кість так між индиками уживаними на росплід, як і між тими, що йдуть на продаж. Ся хиба

грудної кости лучається частійше у самців, чим у самичок і знижує вартість і одних і других. Птиць з кривою грудною кістю зовсім не повинно ся вживати на росплід, а ті, що йдуть на продаж звичайно дістають нищий ґрейд. Деякі годівельники индиків приписують сю хибу уживанню на росплід споріднених самців і самичок та за вузким нічним сідалам. Знова новійші досвіди вказують, що на скривлення грудної кости має вплив рід поживи, якою годується росплодові птиці, а також невідповідна пожива, якою годується молодих.

Витовщування: — Вже під осінь по жнивах индики люблять мандрувати по стернях і там находять собі більшу часть поживи. Однак навіть в тім часі не треба забувати давати їм рано заминки, а вечером зерна. Коли їх так будеться доглядати, то витовщування їх не буде трудною справою. Вони звичайно краще товстіють потім, як упаде перший сніг, бо тоді вони не ходять далеко від обійстя і через се скорше підходять на вазі. Индиків можна замикати по койцях і так витовщувати, однак сей спосіб не дуже вигідний, бо в запертю вони звичайно стають неспокійні і не хотять добре їсти. Найкраще є годувати їх в тім місці, до якого вони найбільше привикли, бо лиш в тих місцях вони будуть їсти дуже богато.

Витовщуюча пожива: — На витовщення индиків дуже добре є давати їм мішанину з рівних частей вареного вівса і ґрису, або з двох частей вареного вівса на одну частину ґрису. До сеї мішанини добре є додавати трохи варених бараболь, вареної моркви, або ріпи. Щоб ся мішанина стала мягкою, треба додати молока. Годувати нею кождого ранку, а в вечер треба їм давати зерна, чи то твердого, чи вареного. Також треба давати индикам стільки зеленої капусти та брукви, скільки захотять їсти, а також подостатком молока до пиття, як що воно є. Дерть з рівних частей пшениці, вівса і ячменю також становить дуже добру поживу на витовщування. До ньої також треба додавати вареної брукви чи бараболі з молоком, так як до другої поживи. При витовщуванню индиків головним правилом повинно бути те, що їм треба давати таку поживу, яку вони найліпше люблять та якої вони найбільше зїдять. Сеї заминки треба давати в коритця чи миски, які можна чисто удержувати. Сим способом годования индики зискають на вазі від двох до чотирох фунтів в протягу трох тижнів. Однак тут не ходить головно о зискання на вазі, як ходить о відповідне викінчення. Така пожива витворить гарну верству товщу попід шкіру, так на хребті, як і по боках та стегнах птиці, а се в великій мірі піднесе якість мяса при печенню.

Воно добре було-б викінчити більші птиці на вчасну продаж перед Днем Подяки, а менші птиці викінчити на продаж перед Різдвом. Се головно припоручається в ті роки, коли молоді вилізли вчасно на весні. На фармах, де є малі неуживані будинки, добре було-б там зачиняти индиків на час витовщування. Однак се полишається до вибору та осуду самих годівельників, бо що може вдатися гарно з одним стадом, те може вийти як раз противно з другим. Одно треба запамятати, що витовщування все підносить вартість индиків і оплачує зайвий труд і видаток.

Висліди годованя индиків: — Слідуючі числа наглядно пояснять наші досліди з годованням индиків, переведеним відділом домашного дробу на манітобськім рільничім факультеті в

1924 році. Сі записки покривають протяг часу від виклювання до 5-ти місяців віку. 40 индичат важило при виклюванню 78 унцій. По пяти місяцях їх жива вага виносила 411 фунтів. За той час вони зїли 1659 фунтів заминки і твердого зерна. Воно взяло 4.2 фунта поживи витворити 1 фунт мяса. Загалом воно взяло троха менше як 8 центів вигодувати один фунт индика. Сей кошт включає в собі тільки кошт поживи і не числиться нічого за працю і ходження коло них. На фармі поживи вийшла-б дешевше, бо там вона менше коштує, чим на експериментальній фармі. Ще треба згадати, що тут индики не мали нагоди далеко ходити та збирати комах і коників і через те вони більше дома зїдали. Крім того на фармі найдеться не мало всячини, що пропадає марно, а яку можна-б ужити на годівлю индиків.

Дещо про звичайну сіль

Лучається досить часто в послідних часах, що вчені люде завдають собі труду обчислити істнуючі запаси чи то вугля, чи земної ропи, чи чогось иншого і навівають на людей страх перед тою хвилею, коли то забракне тих пожиточних річей а їх місця не буде чим заступити.

А все таки є щось на світі крім води та воздуха, чим учені не турбуються, хоч тої річи загально і щоденно уживає ціле людство. Сею пожиточною і загально уживаною річею є наша сіль. Хоч майже нема кутка на земній кулі, де-б її не вживали, то якось ніхто не клопоче собі тим голови, як на довго стане запасів соли на цілім світі.

Не клопочеться ніхто сим питанням, бо запаси соли є прямо невичерпані. Вся сіль, що находиться в землі, походить первісно з моря. Є її міліонами тон у всіх морях, а крім того величезні запаси соли находяться в землі по всіх закутках світа. Найбільше столової соли виробляють через випаровування соленої води, а се тому, що така сіль є чистійша і знадібнійша для кухонного уживання, як та, що її добувається з глибини землі, так як добувається вугілля. Камяну сіль можна також перечищувати для кухонного уживання, однак її більше вживається для худоби, до виправи шкір і инших комерційних цілей.

Великі запаси камяної соли, що находять люде глубоко під землею, є також морського походження. Вони є останком — слідом якогось старинного моря, що з якоїсь причини зовсім випарувало, а його дно покрилося грубою верствою соли. Слідуючі тисячоліття покрили сі верстви соли землею, камінням і через те камяна сіль є досить занечищена. Що камінна сіль є морського походження, то на се є ще такий доказ, що звичайно коло покладів соли знаходяться поклади земної ропи, яка повстала з товщів і орґанізмів тих морських животин, що жили перед віками в тім морю.

Сіль з морської води можна добувати двома способами. Перший спосіб такий, що напомповується морської води в великі кадки-резервоари. а сонце робить решту діла. Вода випаровує, а сіль верствою вкриває дно. Однак сей спосіб є досить повільний,

бо відсоток соли в морю при великій його масі є досить незначний, звичайно лиш коло 3½ відсотків, і забирає за богато часу на випарування. Другою недостачею сього способу є ще й те, що сіль з морської води не дуже надається до кухонного ужитку з причини инших хемічних складників, що знаходяться в морській воді і які при випаровуванню осідають разом з солею ро викіпає, а чистенька сіль осідає на дно. Дна в сих кітлах є так устроєні, що сільний осад можна з них вигорнути підчас кипіння води. Хоч соли вживає ціле людство та цілий звіринний світ, то ними уживана скількість є тільки малою частиною, що вживається до всяких індустріяльних цілей.

Замітним є те, що коли людство і звірята не можуть обійтися без соли,

Перший Зїзд Українців Східної Канади в Торонті, 1929 р. Світлено перед Українським Народним Домом в Торонті.

і сим занечищують та надають їй неприємного смаку.

Найкращою сіллю для людського ужитку є та, що її виробляється з води солоних жерел. Спосіб виробу соли з води солоних жерел є також при помочі випаровування, Але його прискорюється в той спосіб, що під кітлами з соленою водою палиться і вода ско- то ростинному світови сіль дуже шкідлива, бо вона втягає в себе воду, без якої неможливе життя для ростин. Се знає майже кождий фармер, що має низьку, або долинувату землю. Такі місця, звичайно називані в нас в Канаді соленками, є нездібні до ужитку, бо алькалінова сіль, або алкалай, убиває всяку рістню.

Дар Божий.

ЧАСТЬ ІНФОРМАЦІЙНА

Новий спосіб інвестування ощадностей

В протягу останніх трьох-чотирох років фінансові круги в Північній Америці переживають нові досвіди. З одного боку загал взявся до спекульовання уділами на біржах, а з другого боку повстають намістні (інвестиційні) трости та спілки.

Переднійше, хто мав готові гроші, тримав їх в банкових щадницях, або визичав на моргечі, бонди, або вкладав в якесь підприємство. Тепер повстали нові способи, як інвестувати гроші. Замісць моргечів або тримання грошей в банкових щадницях, люде зачали купувати звичайні уділи ріжних фабрик або підприємств. А тому, що се вимагає спеціяльного знання і вміння вибрати відповідні підприємства або фабрики, повстають намістні (інвестиційні) трости або спілки.

Найбільшою і многозначною зміною є те, що інвестиційні трости або намістні спілки скоро і міцно принялися в Канаді. Сі спілки розвиваються надзвичайно скоро. Їх успіх такий великий, що в протягу двох-трох років з маловідомих вони стали добре відомими і міцними.

Інвестиційні трости повстали в Скотляндії і Англії. Коло 1880 року Роберт Флемінґ відвідав Злучені Держави. Він зауважив, які великі можливости є в Америці для наміщування грошей. Він виробив собі плян позичати гроші з Анґлії на три та чотири процент і визичати їх американським зелізницям на першо-моргечові бонди на шість, сім ба навіть і вісім процент.

До Америки сі трости прийшли по війні. Але найбільше вони розповсюднились від 1925 року, а в Канаді від 1927 року. Загал довідався з купівлі воєнних бондів про таке інвестування грошей. Се показало людям, що можна інвестувати гроші, беручи не велике резико і заробляти більше, чим заробляється у банкових щадницях. Скорий зріст заснованих інвестиційних тростів в Злучених Державах і Канаді заставив старомодних банкирів застановитись і поробити заходи, щоби спинити їм множення та розвій. В Злучених Державах Центральна Резервова Рада бореться проти сих тростів вже мало що не рік тим, що підвищує або знижує „рі-дискавнт" на гроші поодиноким банкам. В Канаді підчас 1928-1929 парляментарної сесії було внесено проєкт, щоби інвестиційні трости могли повставати тоді, коли сума капіталізації є 250 тисяч долярів (чверть міліона долярів), як також, щоби сі трости підлягали таким самим ограниченням, як підлягають життєві асекураційні компанії, коли інвестують (наміщають) свої фонди. Завдяки опозиції сей проєкт відложено, але новим тростам тяжко дістати чартер, поки ся справа не вирішиться. Тому в цілій Канаді велике число інвестиційних спілок чартерується під провінціональними законами. Сі інвестиційні (намістні) спілки роблять те саме, що роблять інвестиційні трости або банки, коли ходить о розміщування грошей.

Намістна спілка має слідуючі прикмети, як орґанізація. Вона продає свої уділи звичайні, надзвичайні часом бонди та дебентури. Зібрані в сей спосіб гроші вона розміщає, купуючи уділи ріжних підприємств та індустрій в ріжних державах світа. Уділи намістних спілок або тростів є ріжної ціни. Є вони по 5, 10, 25, 50, 100 долярів. Значить, сі ціни такі, щоб вони були приступними для як найширшого загалу. Уділи-ж підприємств, в яких намістні спілки розміщують гроші своїх уділовців, є від 20 до 500 або й до 1000 долярів один. А на біржах, де продаються уділи великих підприємств, можна продавати тільки по сто уділів нараз. Тож видно, що тим людям, котрі мають сто, двісті або й тисячу чи навіть 5 тисяч долярів, тяжко купувати уділи світових підприємств. Тяжко дістати уділів одного підприємства, а що-ж говорити про те, щоб дістати уділи не в однім підприємстві, але у кількох, в ріжних індустріях та в ріжних державах світа? Для одиниць з малою сумою грошей се є майже неможливим. Се є і було можливим тільки для банків та богачів. Але тепер се є можливим для всіх, хто має навіть малу суму грошей. Ся можливість є в тім, що такі особи стають уділовцями намістних спілок, які беруть пряму, бепосередню участь у ріжних підприємствах, індустріях та державах. Уділовці-ж таких намістних спілок беруть участь в тих ріжних підприємствах тільки посередно, значить вони не мають в руках або на своє імя уділів світових підприємств, зате спілка, якої вони є членом, є там уділовцем.

Важне те, що намістні спілки мусять мати людей, котрі знають, що і як робити. Не є великою штукою купити уділи якогось підприємства у якімось промислі, але за те дуже важним є те, щоб передбачити, коли і в якім якраз є найбільші можливости на зарібок. Для приміру згадаємо автомобілевий промисл. В самій Америці є: Дженерал Моторс, Пекард, Крайслер, Стюдебейкер, Годсон, Гоп Моторс, Ріо, Неш, Оверленд, Мек трок, Мун, Ґарднер, Форд, Федерал трок і богато инших. До сих треба додати ще стільки-ж анґлійських, стілько-ж або й більше французьких та німецьких. Можна спокійно сказати, що в одній автомобілевій індустрії знайдеться найменше трийцять підприємств. Розібратись у них та вибрати такі, які є безпечні і які мають добру будучність, пересічному чоловікови тяжко. Для сего треба слідити за тим, які особи є на чолі того підприємства, скільки і які довги є та як їх вироби стрічає купуюча публика.

В химічній індустрії також може бути найменше 20 підприємств. Тут ще більше треба вміти розібратись, бо сю ґалузь можна поділити на ріжні індустрії, як фарби, порох, штучні навози, штучні шовки, штучні вовни, штучні бавовни, штучні плинні пали ва (замісць ґазоліни), алькоголічні напитки, содові напитки і так далі. Пересічній людині тут ще тяжче розібратись, бо тут треба стежити за винаходами та можливостями, що деякі винаходи можуть бути примінені в деяких індустріях, чим можуть значно випередити своїх суперників. Та не тільки винаходи відіграють ролю, але й врожай, приміром лену, збір сенека корінців, збір инших рослин, які вживають в химії для виробу ріжних річей при помочі химічної науки. Тут треба також уважати і на економічні та політичні умовини. От, наприм'р, в протягу останніх двох років Злучені Держави поставили великі вимоги для тих, котрі хотять висилати сметану з

Канади до Злучених Держав. Також на сесії у Вашинґтні піднесли цло на свіже молоко. Се впливає на канадійське молочарство так, що ціни за набіл стають дешевші. Се знов заставляє химічні підприємства застановитись над тим, чи є можливости заложити в Західній Канаді фабрики виробу „касейни" і в свою чергу робити ґузики, гребінці і инші річи з молока? За подібними можливостими треба вміти слідити і знати, де шукати за ними.

В зелізнодорожнім промислі є богато зелізниць. В самій Північній Америці є понад 40 зелізничих корпорацій, спілок і т. д. Між ними також треба вміти розібратись, які вигляди є для певних зелізниць. Треба слідкувати за тим, що вони найбільше возять і чи на довго тих перевозів буде? Чи може там є електрична сила на стільки дешева, що за кілька років електричні зелізничі підприємства стануть найбільшими конкурентами тамошніх торових зелізниць? Також є конечним дивитись і на те, через яку територію зелізниця йде, щоби передбачати чи є можливість, що звичайні дороги будуть дешевим коштом і в короткім часі пороблені. Як се є можливим, то в недалекій будучности в тих околицях будуть обслугувати населення ґазолінові троки. Се зменшить зарібки даної зелізниці.

Розміщення фондів у ріжних підприємствах, в ріжних індустріях та в ріжних державах забезпечує те, що ті фонди всі ніколи нараз не можуть пропасти. Одно підприємство може підупасти з причин недосточного капіталу, або некомпетентности управителів, або зміні у відношеннюся споживачів. За те друге підприємство буде розвиватися і давати зарібки. Часом, коли одна промисловість переживає крізу, то друга значно збогачується в той-же час. За примір можна навести автомобілеву і ґумову промисловости, які від кінця травня 1929 р. переживали крізу тоді, як фабрики електричних приладів та сталеві підприємства дуже збогачувались.

Такий розміст фондів в ріжних підприємствах називаємо диверсифікацією. Ся диверсифікація запевняє, що гроші спілки (намістної) не можуть пропасти, коли є належита управа та коли економічні та політичні обставини не зміняться радикально. Диверсифікація є одним з найголовнійших прінціпів намістних тростів або спілок.

В протягу останніх двох років зачали повставати трости, які спеціялізуються у певного рода індустріях. приміром є трости, які інтересуються нафтовими підприємствами, сталевими, мідяними і иншими.

Инші засади інвестиційних спілок або тростів є:

1. Пильнувати, щоби спілка мала коло 15 процент таких уділів, які вільно мати життєвим асекураційним компаніям. Часом се є змінене так, що 50 процент фондів має бути наміщено у таких підприємствах, які платили дивіденди в протягу не менше, як пять попередних років.

2. Часто постановляють, щоби не більше як 10 процент всіх фондів спілки вільно було вложити або намістити в однім підприємстві. Деякі застерігають, що тільки 5 процент можна намістити в одній спілці крім урядових бондів.

3. До сего додають, що не більше як 3 процент маєтку намістної спілки може бути наміщене в одній промисловости; або часом обчисляють, що 25 процент фондів може бути розміщене в банкових уділах, асекураційних компаній, інвестиційних спілок і

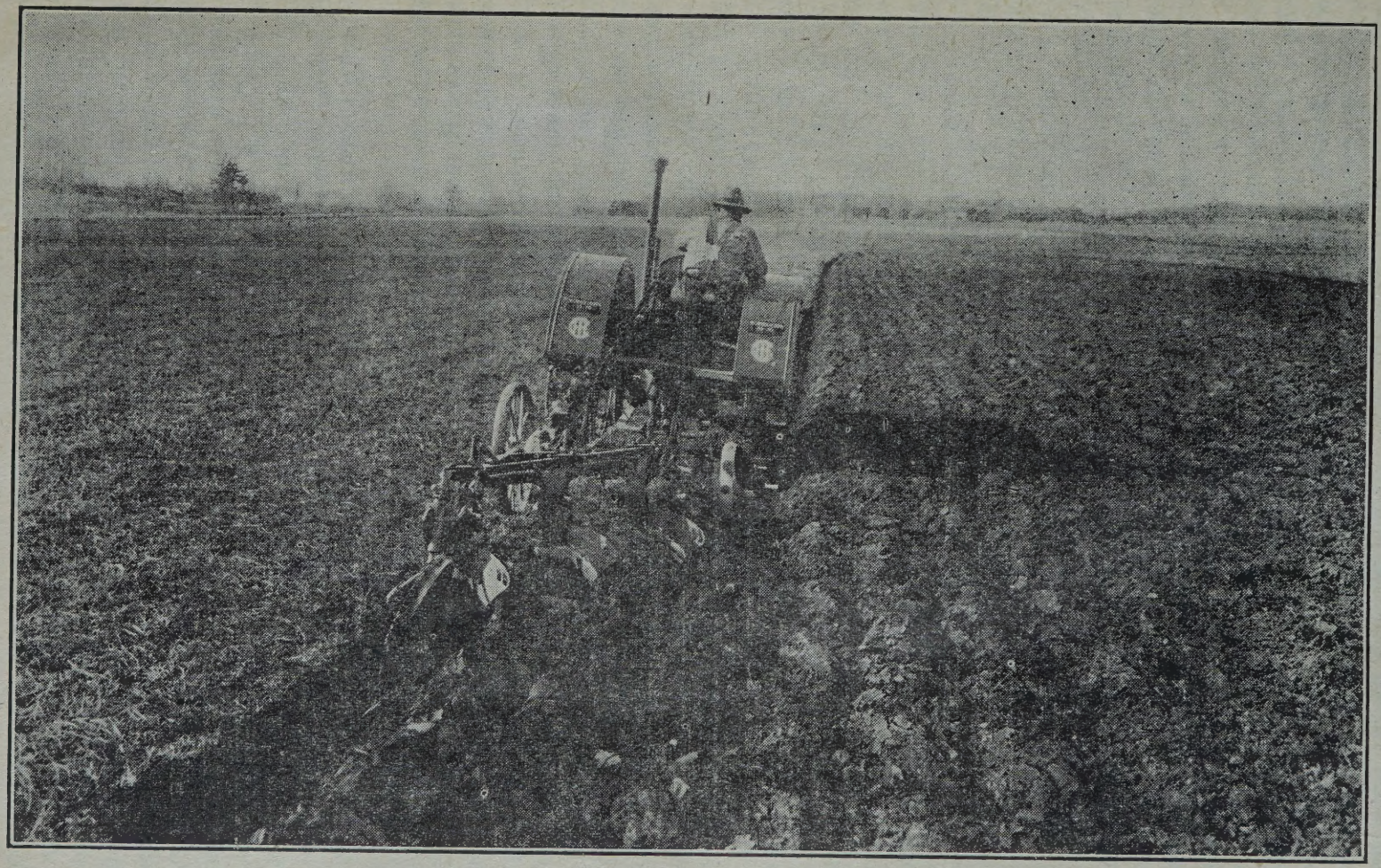

Орання трактором „Інтернешинал".

„паблик ютілітіс", а в инших підприємствах 20½ процент.

4. Спілка може підписатись розпродувати уділи иншої спілки, але не більше, як у два рази тої квоти, яка може бути купленою як інвестмент. Також застерігається, щоби ся підписка ніколи не була більша, як 10 процент всеї намістної спілки.

5. В богатьох спілках ще застерігають, що всі уділи, які спілка купить, треба тримати, а не купувати і продавати з часта.

Такими ограниченнями запобігається, щоби спілка не попала в трудні обставини помимо всіх як найсприятливійших обставин.

Можливости для розвиття такої намістної спілки є величезні. Для приміру наведемо Менеджерс Секюріти Ко., яка хоч не вповні така сама організація, як намістна спілка, то все одно показує, що спілка може зробити для своїх членів.

В 1923 році Джон Дж. Раскоб, управитель Дженерал Моторс, зорганізував Менаджерс Секюріти Ко. До неї належало 80 передових старших і молодших робітників Дженерал Моторс. Ся компанія закупила уділів Дженерал Моторс на суму 33 міліони долярів. Пять міліонів долярів було заплачено готівкою, а решту — 28 міліонів долярів позичили. Та спілка була уділовцем Дженерал Моторс. Члени або уділовці Менаджерс Секюріти Ко. не були уділовцями Дженерал Моторс. Помимо того, тепер уділ, який в 1923 р коштував 25 тисяч долярів, тепер вартує поверх одного міліона долярів. Значить — завдяки зорганізованню групи людей, котрі вклалу частину готівки, а решту виплачували, спілка Дженерал Моторс так розвинулася, що з тих людей поробились міліонери.

Нас Українців є тут богато. Не без того, щоби у нас не найшлися люде, котрі мають по кілька заощаджених долярів. Деякі тримають ті гроші по банках і дістають по три і пів процент. Для деяких такий приріст не є задоволяючий. Сі „незадоволені" пробують наміщати гроші в ріжні непевні, хоч розреклямовані підприємства, та по всяких біржах.

Замісць ризикувати кривавицею, порадним булоби застановитися над намістною спілкою. Як нема підходящої спілки, то можна групі людей зложитись і купити уділи в таких компаніях, які платять дивіденди. Ані намістна спілка не дасть в сто процент зарібку за рік, або пів року, ані купівля уділів пересічної компанії не дасть такого-ж проценту приросту, але там є певність, що зарібок буде у два рази більший, чим банки платять і що гроші є так само забезпечені, як і в банкові.

Було згадано, що для успішного розміщення грошей у підприємствах треба уважно розвідати, де як і які уділи купити. В такій справі найкраще вдаватись до людей, котрі розуміються на тім. Коли нам треба поради в справі здоровля, ми йдемо до лікаря, коли нам треба правничої поради, ми йдемо до адвоката, коли будуємо великий та гарний будинок або міст, йдемо до архітекта або інжиніра, коли треба якої поради в господарстві, йдемо до аґронома та ще й спеціяліста в сій галузі. Так само і в справах фінансових є конечним засягати порад від фінансових фаховців. Фінансовий фах захоплює не тільки фінансові справи, але політичні, економічні, кліматові і психольоґічні. Се є фах, який вимагає сконцентрованого щоденного напруження у слідкованню за життям-розвоєм індустрій, промислів і держав.

Знавцями сих справ звичайно є управителі великих банків („гом офісес"), асекураційних компаній („гом офісес"), тростів і по найбільшій части управителі інвестиційних тростів чи спілок.

Коли припустимо, що Українці в Канаді мають у банках щадничих лише 25 міліонів долярів по 3½ процент річно, то вони дістають 875 тисяч річного приходу. А коли би половина сего ($12,500,000) була вложена у інвестменти, які приносять по 6 процент річно, то було-б на сім 750 тисяч долярів приходу.

На решті банкових ощадностях по 3½ процент приходу було би $437,500. Се значить, що коли-б половина ощадностей була інвестована там, де платять 6 процент річно, Українці мали би $312,500 річно більше чим тепер мають. Се є поверх чверть міліона долярів приходу річно більше.

Розважним наміщуванням ощадностей можна значно збільшити їх і тим самим спромогтися, щоби ми, Українці, стояли краще матеріяльно.

К. С. Продан.

Як росте канадійська торговля

Хоч поступ в канадійськім народнім господарстві був дуже замітний у всіх його галузях через послідних кілька літ, то все таки експортова або вивозова торговля стоїть під сим зглядом на першім місци. Головно в очи тут кидається одна прикмета того промислу в експортовій торговлі, а саме те, що в послідних кількох літах ся торговля не тільки побільшилася в обємі чи скількости вивезених товарів, але що саме головне, здобула на збут своїх товарів богато нових ринків.

Через довгі літа Велика Британія та Злучені Держави були найлучшими покупцями канадійських товарів, а инші краю грали дуже малозначну ролю в канадійськім експорті. Та в послідних 15 літах сей стан значно змінився. Коли взяти під увагу офіціяльні числа канадійського експорту в 1914 і 1929 роках, то тоді дасться наглядно бачити, який прямо подивляючий поступ зробила за сей час канадійська вивозова торговля. В 1914 році продала Канада товарів до Великої Британії на загальну суму 215 міліонів долярів, а в 1929 році загальний вивіз піднісся до 429 міліонів долярів, отже якраз подвоївся. Злученим Державам продала Канада товарів в 1914 році на суму 163 міліонів долярів, а в 1929 році загальна продаж виносила 500 міліонів долярів, отже вивіз до Злучених Держав більше як потроївся.

Та найбільший поступ видно в торговлі з иншими краями. Коли в 1914 році загальна сума кнадійського вивозу до инших країв виносила 52 міліони долярів, то в 1929 році вона піднялася аж до 433 міліонів долярів, то є поверх вісім разів більше, чим в 1914 році.

Сього року вивіз канадійських товарів до инших країв поза Велику Британію та Злучені Держави виносив більше, чим весь канадійський вивіз до всіх країв в 1914 році.

Торговля з иншими краями, як бачимо з цифр 15 літ тому назад, грала підрядну ролю в торговельнім білянсі

Канади. За те цифри за 1929 рік показують, що канадійська торговля роскинула свою сіть по цілім світі і то з великим хісном для себе. Ось для цікавости подаємо деякі новоздобуті ринки на канадійський товар: До Індії йде наше срібло і штучний шовк, до Австралії ґазетний папір і сардинки, остров Куба купує канадійські бараболі, олово і будівельний матеріял йде до Японії, оселедці йдуть до Китаю, лиси і морські раки йдуть до Швеції, Голяндія купує в нас овес і нікель, лось і футра йдуть до Франції, сир і меблі купує Полуднева Африка, жито йде до Норвеґії, цинк і азбест йде до Німеччини, рибу кад і мідяний дріт забирає Бразилія, алюмінію і паперова маса йде до Італії, а вже самозрозуміло наша пшениця і мука йде на всі ринки світа.

Дійсно, Канада чимраз більше стає світовим шпихліром та головним гуртовим складом на богато инших продуктів так, що нема найменшого сумніву, що внедовзі Канада стане рішаючим чинником на світових ринках.

ГУМОР.

Недосліджена тайна.

Чоловік вчув від свойого знакомого добрий жарт про осла і хоче його переповісти своїй жінці. Приходить до дому і втішно питає:

— А знаєш, жінко, чому я є подібний до осла?

— Що ти великий осел, — відказує жінка, — то я се вже давно знаю, але чому, то бігме не знаю.

———═*═———

Людина — се одиноке сотворіння, з якого можна два рази здерти шкіру.

Кому?

———═*═———

— Се не здорово, — каже урядник публичного здоровля до фармера, — мати хату над хлівом.

— Не виджу чому. Я вже так 15 літ мешкаю і ще не стратив ані одної безроги.

———═*═———

Редактор: Нині я дістав до помі-щення рукопис під заголовком: „Чому я жию"?

Приятель: Що ти з ним зробив?

Редактор: Відіслав його з допискою до автора: „Тому, що не приніс його особисто, а прислав почтою".

Практична.

Перша: Він присягався мені, що він може жити на моїх поцілунках.

Друга: Ну, і підеш за нього?

Перша: Може, але перше мушу знати, на чім я буду жити.

———═*═———

В кого ми зичимо.

Учитель: Чисельних знаків ми позичили у Арабів, календара у Римлян, банкову систему в Італійців. Чи хто ще може дати більше примірів?

Івась: А ми позичили сокири у вуйка Михайла, шуфлі від нашого сусіда Петра, а візка для мойого маленького братчика у тітки.

———═*═———

Помилка.

Іван: Що з тобою, Петре?

Петро: Моя дівчина кинула мені з гори цвітку.

Іван: Чого-ж твоє лице таке покалічене?

Петро: Вона забула виняти її з вазонка.

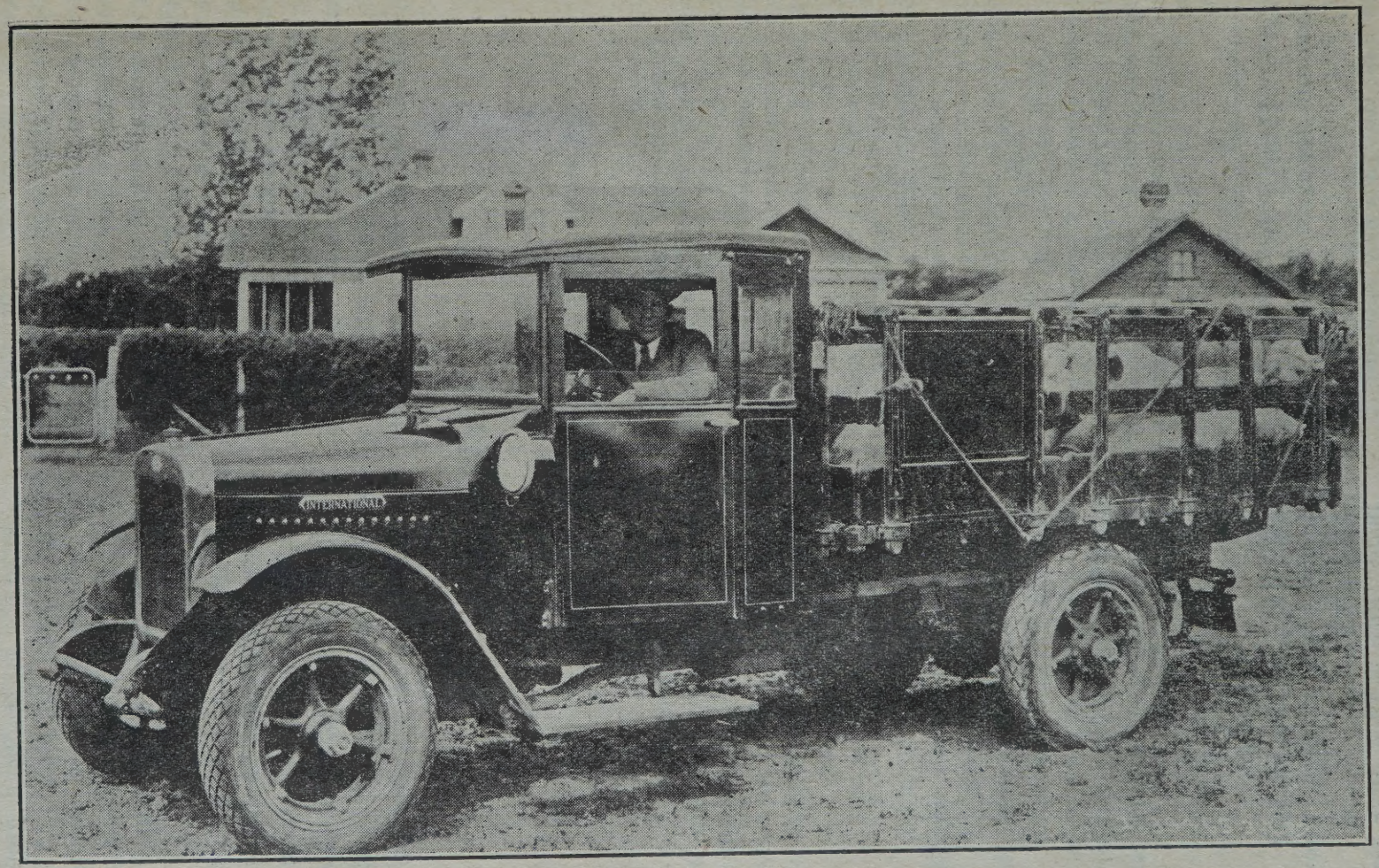

Троки „Інтернешинал" приспішують роботу на фармі.

ПРИРОДНІ РОСЛИННІ ЛІКАРСТВА

В давнину, коли лікарів було дуже мало, а лікарська штука стояла низько, люде звичайно лічили себе ліками, які їм дала природа. Сими природними ліками були всякі зела. Хоч люде не знали тай не турбувалися хемічним складом, то все таки довголітний досвід навчив їх, що одно зілля помагає на одну недугу, а вже друге на другу, взагалі люде не дошукувалися причин, а звертали головну увагу на наслідки ділання всякого зілля.

Підставою здоровля людини є чиста, здорова кров, а якість крови залежить від поживи. Коли пожива відповідна, то й кров здорова, а вслід за сим й людина здорова. Є на світі рослини, що відживлюють людський орґанізм, а є другі, що помагають людям назад здобути стрячене здоровля. Новітна лікарська наука майже усунула ужиття лічничих зел і то не тому, що вони показалися невідповідними до лікування, а тому, що лікування зелами є за повільне для лікарів і вони стараються заступити природні ліки штучними, яких лічнича вартість не все дорівнує вартости лічничих зел. Штучні ліки приносять скору пільгу, але лиш тимчасову, бо вони звичайно усмирюють біль, а не усувають причини болю. За те противно мається річ з лічничими зелами. Вони ділають повільно, але їх заслуга лежить в тім, що воно не тільки усмирюють біль, але також усувають причину його через зміцнення людського орґанізму і чинення його відпорним на всякі недуги. За ліченням зелами промовляє ще й та обставина, що не все в недугах є лікар під руками, що ціна штучних ліків є далеко висша від ціни лічничих зел та, що лічничих зел може пристарати собі кожда людина без великого труду, як є тільки на се охота.

Нема сумніву, що між нашими переселенцями, головно старшими, найдеться богато таких, що ще памятають всякі лічничі зела зі Старого Краю, а для тих, що не мали нагоди запізнатися з ними, подається імена лиш деяких найважнійших зел з поясненням їх ділання та їх назви в українській, анґлійській та латинській мові, щоб вразі потреби знали, як за ними питати по аптиках.

Де не подано анґлійської назви, там треба в аптиках подавати назви латинські.

Аниж, Бедрівець, Ганиж, Бодрівець.
(Anise — Pimpinella anisum L.).

Викликує поти, лагодить вітри, зміцнює жолудок, втихомирює корчі жолудкові, лічить недомагання при неправильній періоді у жінок. Аниж плекають по городах для насіння. Вивару з насіння вживають на лік в сильнім ослабленню кормового проводу і проти корчів в малих дітей.

Арніка гірська, Скусівник.
(Arnica flowers — Arnica montana L.).

Росте в горах, на полонинах. Цвіт помаранчево-жовтий Цвите в червні і липні. Оживляє систем нервний і кровних посудин, приспішує віддих і кружляння крови, прискорює міч і поти. Наливку із цвіту арніки 0,3 до 1 ґр. вживають хорі на гостець, ревматизм, спараліжування з причини слабостей мозку і стовба хребетного, потрясення мозку при нещаснім впаді або ударі і т. д. Наливка коріння у вині або горівці помагає на нервні болі і лічить червінку.

Афини, Черниці.
(Bilberry — Vaccinium Myrtillus L.).

Афини переховується сушені або робиться з них сок перекладаючи сирі афини цукром у шкляній бутлі. Вже добрий сок сціджується у фляшки, полишається пару днів легко прикриті а потім закорковується. Помагає на

розвільнення, черевні болі, червінку і бігунку. 2—3 жмені афин в добрій горівці є лічничою наливкою. Чим довше стоїть тим ліпше ділає. Найбільше кавова ложочка тої наливки з водою або вином помагає на вище наведені слабости. Листки лічуть гнилизну устної ями, коли їх тримати в роті. Плястер з листків і оливи рожі помагає на спухленину в ніжних місцях.

Бабка ланцетовата, Подорожних, Стягач.

((Plantain — Plantago lancéolata L.).

Охолоджує, висушує і стягає рани. Напар (чай) або наливка з 30 до 60 гр. листків на один літер води чистить кров, ділає на сльозові болони легких, жолудка, кишок і помагає тим, що терплять на заворот. Листя бабки намочене в зимній воді добре на полокання горла, миття болючих очей і миття голови, коли лущиться скіра на голові.

Бараболя.

(Potatoe — Solanum tuberosum L.).

Сира бараболя, терта охолоджує попарені або попечені місця. Варена, товчена бараболя вживається на оклади на відморожені члени та на боляки з відмороження.

Березове листя.

(Birch leaves).

Березове листя добре на лік на недуги мочових проводів, ревматизм (гостець), біль голови, безсонність; 50 гр. молодого висушеного листя заливається пів літрою кипячої води, вариться 10 хвиль і проціджується. Пити по шкляночці перед кождою їдою.

Бзина (бузина) чорна.

(Elder — Sambucus nigra L.).

Бзина прибільшує молоко, втихомирює болі, викликує почення. Чай із цвіту береться на почення, старим людям проти харкання кровю і сильного кашлю. Листки варені в молоці, як також середня кора коріння добрі на прочищення. Розтерті молоді галузки з листками, в зимі надерта середня кора бзини, служить на оклади на запалені місця. Вар із коріня бзини є дуже добрим ліком на водну пухлину.

Божі пальчики, Первенець лікарський, Жовті дзвіночки.

(Primrose — Primulo officinalis Jaquin).

Росте в гаях, на луках, по садах і горбках. Било кінчиться китицею жовтою рурковатого цвіту. Цвите в цвітні і травні. Сухий цвіт має запах меду. Успокоює болі в суставах, помагає на гостець. Робиться чай з 10 гр. на літер води. Консервований в цукрі дуже добрий лік на зміцнення серця. Вивар з коріння уживається на камінь нирок і міхура мочевого. Цвіт і листки потовчені прикладається до спухлини і на місця болів суставів.

Братки польові.

(Wild violet — Viola tricolor L.).

Се головний літ на шкрофлі і скірні слабости у дітей, а головно проти струпів на голові і чолі; запарюється 10 гр. цвіту в 1/5 літрі кипячої води і додається цукру. Добре також проти запорів мочи. Корінь як і цвітка викликує воніти. Хто має повні груди і тяжко дихає, нехай варить братки в медовій воді або солодкім вині і рано пє. Напиток прочищує груди від тугих харків. Вар з цілого цвітучого братка дають сифілітикам через девять днів або і більше, — потім треба щоби потилися.

Васильок.

(Basil or Sweet Basil — Clinopodion hortus).

Улюблене українське зілля задля свойого приємного запаху. Вивар з листків василька помагає на жолудковий запір. Дуже помічний на управильнення місячних періодів у женщин. Також спиняє воміти.

Верба.

(Linden — Tilia platyphyllos Scopoli).

Вар із цвіту верби дав у богатьох випадках дуже добрий вислід людям хорим на падачку. Вар із листя жене міч і жіночу періоду. Жвякану кору прикладають на свіжі рани; се їх стягає. Кора помагає на ревматизм, коклюш, червінку, шкрофолі. Пється вивар з вербової кори. Також миють голову, коли лущиться скіра (парплі).

Гарбуз звичайний, або диня.

Верхну лупину обібрати а мякушку потовчи і на чистім шматку при-

кладати. Лічить болячки, чиряки і всякі рани.

Гавязь, Живокість, Костолом.
(Comfrey — Symphytum officinale L.).

Росте громадно на вогких луках, в ровах, на берегах рік і потоків. Корінь розгалужений, зверха чорний, в середині бурий. Цвіт темно багрявої краски, китичковатий, поміж листки в долину звисаючий. Корінь викопується осінню, крається на куски і сушиться. Коріння розтовчене прикладається до ран, при зломанню ноги, як притиснеться або потовчеться яку часть тіла, при ушкодженню костей або скіри на костях. Вар із гавязу пють проти кашлю кровю і внутрішних ушкоджень; застановляє червінку, виплив крови і лічить кроваву міч. Гавяз переваренипй з медовою водою чистить кров. Пластер з коріння і листя як прикласти до свіжої рани, то рана стягається.

Гірчиця чорна.
(Black Mustrad Seed — Brassica nigra Koch).

Потовчена на порошок, розроблена теплою водою на тісто — прикладається тонесенькою верствою на полотні на місця, як коле в боці — біль голови, лихорадка. Купіль ніг у воді з 50 — 100 гр. гірчиці ділає проти напливу крови до голови, вибуху лихорадки, зимних ніг. Гірчиця потовчена з оцтом перемішана приложена на укушені місця витягає тріло. Мучка із гірчиці і меду з водою переварена вживається до полокання спухлої шиї. Гірчиця потовчена з фіґами приложена до вух, поправляє недочування і втихомирює шум у вухах.

Глотові овочі.

Глогові овочі зварені з цукром на мармоляду помагають на серцеві недуги.

Деревій кривавник, Кашка, Крячка, Кривавник, Серпник.
(Milfoil — Achillea millefolium L.).

Росте громадно на полях, під плотами та при дорогах. Цвіт білий кружковатий на верху била. Цвите від червня до вересня. Стягає і осушує. Вживається до ран внішних і внутрішних. Застановляє довго триваючий жіночий час. Чай з молодого листя 15 гр. на літру води зміцняє жолудок і кишки. Свіжим соком лічуть женці рану врізану серпом, від чого вона чорніє, зашкаралуплюється і скоро гоїться, тому й по декуди називають: серпник. Горівка підправлена кривавником і чисником помагає на болі в середині.

Дівунка липчиця, Чепляк, Устелиземлю.
(Goose Grass — Galium aparine L.).

Чотирогранне било, крухко оброслe колючковатими волосками, якими чіпається по иншим рослинам. Листки волохнаті, липкі, подовгасті, вузенькі. Цвіт жовтяво білий. Сок із чепляка зажитий лічить скірні хороби. Вар з нього уживають проти утилости. Сок із ростини, била і насіння з вином пють як протиділаючий лік трілови укушення гадин. Чепляк переварений з водою пють два рази до три рази денно по 3 повні ложки проти жовтачки. Сок впущений до вух втихомирює біль в усі.

Дивдерев звичайний, Дурман, Дивдур, Дурзілля.
(Nightshade or Thorn apple — Datura stramonium L.).

Се є рід будяка, росте на городах, смітниках, руїнах, близько осель. Лист широкий зубчастий. Цвіт білий, лійковатий. Дуже отрійний. Астматики запалюють порошок стертих листків дурмана і вдихують лійкою, що ділає дуже успокоюючо. В тій ціли роблять з листків цигаретки і курять.

Дрясень рачинець, Ракові шийки, Криве зілля.
(Snake weed or Bistort — Palygonum bistorta L.).

Росте на мокрих луках при берегах потоків. Било високе, лист широкий, довгий, острокінчастий. Цвіт червона кукурудзка, подібна до цвіту смереки. Коріння збирається весною або осінню, очищюється від землі і прикорінків і сушиться покраяний на кусочки. Вар з 20 гр. на літер води служить проти випливу крови, червінки і бігунки. Порошок з коріння вживають ветеринарі проти розвільнення в коней. Корінь мочуть в горівці і пють проти болю жолудка.

Дуб.
(Oak — Quercus species).

Вивар з мяски молодих галуз служить до полокання зубів і до купелі ніг, хто терпить на ноги. Лист дуба з водою і оцтом перева-рений і теплий вивар тримати в роті успокоює болі зубів. Вар з 30 гр. спорошкованої кори і 1 літри води помагає на шкрофлі, бігунку, ріжні болячки і недуги мочевих проводів. У відварі з дубової кори купаються люди хорі на сухоти, анемічні. Жолудь з дуба дає знамениту каву, поживну, яку особливо повиннося давати дітям.

Дягиль аптикарський, Рева, Дзенгель.
(Archangel — Archangelica officinalis Hoffmann).

Великий мясистий, дволітний корінь ясно брунатний, в середині білявий, молочний. Лист порізаний, яйцеватий. Цвіт зеленковато білий. Цвите від червня до липня. Росте на вогких місцях і на берегах. Дволітне коріння збирається весною, било і листя в травні і червні. Лічить і змінює жолудок. Ангеліка лікер робиться так: 60 гр. насіння дзенгеля, 8 гр. насіння кропу, 8 гр. насіння анижу, 6 гр. насіння коляндри на 1/5 літри доброї горівки. По вісьмох днях додається 1 фунт цукру розпущеного в 1 до 8 літрів води. Ділає проти вітрів в животі і злого травлення. Чай з 15 і 30 гр. на літер води служить проти злого травлення, вітрів, зафлєгмлення легких і віддихової рури, ділає проти затроєння. Листки уживається до лікування ран. Дягиль із живицею лічить отрійні рани.

Зелемозень звичайний, Глекопар, Гладушник, Чистець, Жовтий чистик.
(Celandine — Chelidonium majus L.).

Росте в тінистих місцях між бурянами, над потоками і т. д. З била розтертого витікає темно-жовте молочко, яке є отрійне. Листя довго спинкове, пятьлатчасте, зі споду синьо-зеленої барви і покрите волосками, а зверха ясно зелене, наге. Цвите від травня до вересня чотироплатковим, жовтним цвітом. Вар з коріння і листя помагає на жовтачку і пропасницю. Свіжим соком смарують бородавки і лишаї. Зіллям випарюють гладунці, на молоко, щоби зсідалося богато сметани. Коріння з зернятками анижу переварений в добрім вині отвирає печінки і виганяє жовтачку. Сок із зелемозення з теплим оцтом тримають в роті на біль зубів.

Золотник, Перстач гусятник, Гусина трава.
(Silver weed — Potentilla anserina L.).

Росте на вогких луках, пасовисках, межах, ровах, коло доріг. Цвіт жовтий на довгих бичиках. Листки раз зелені то знов від мошку сріблисті. Цвіт одиноко, жовтий. Цвите від травня до червня і тоді збирається листя та цвіт і сушиться. Вживають проти червінки, білого сплаву, болю печінок. Вариться у вині і пєт'ся. Шматку змочену у воді із золотника прикладають до червоних очей.

Калиточник звичайний. Дика гречка.
(Shepherd's purse — Capsella bursa pastoris Moench).

Росте скрізь по полях, по каменистих пустарях, цвите дрібно біло майже ціле літо. Як лік гонить міч, чистить кров, тамує кровотоки. Пється чай з цілого зілля. Жменю зілля виварити добре в літрі води.

Канупер польовий, Буквиця звичайна.
(Wood Betony — Tetonica officinalis L.).

Росте в гаях, лісах і корчах. Високе чотирограннє било, волохнато ріпаве; листки великі, подовгасті, зубчасті; цвіт кукурудзковато уміщені звіздки рожевої барви. Рослина ціла із цвітом у воді або вині, переварена, пють через кілька або кільканайцять днів ранком і вечером: чистить легкі і груди від флєґми, помагає на кашель і тяжкий віддих, хрипку і заворот. Коріння спорошковане 8 гр. з водою медовою прочищує жолудок від закатарень і заслизнень.

Квасниця звичайна, Заячий квасок.
(Wood sorrel — Oxalis acetosella L.).

Росте в тінистих лісах і гаях. Розтерті листки успокоюють запалення. Свіжий квасок 60 гр. на літер води переварений дає із цукром відсвіжуючу лімонаду, що заразом є проти устного гниль-ця, пліснівки. Свіжий квасок розжуваний дають дітям проти пліснівки. Загально, гасить спрагу, є про-

ти згаги, охолоджує розгорячені печінки, відсвіжує і зміцнює серце.

Кропива звичайна.
(Nettle — Urtica dioica L.).

Росте коло плотів, доріг в бурянах, зарісниках і лісах. П'ється чай з 30—60 гр. на літру води. Гонить міч, чистить кров, лагодить горячку, є проти червінки, жовтачки, гемороїдів, грудних слабостей і водяної хороби.

Сік витиснений з кропиви є добрим ліком на загамовання крови. Свіжою кропивою є дуже добре натирати ревматичні місця.

Кмін полевий.
(Kuemmel — Carum carvi L.).

Росте на луках, пасовисках, при дорозі. Кмін помагає жолудкови в лагіднім стравленню їди, усуває вдуття і вітри, робить апетит, гонить міч. Насіння з горівкою дають пити коли хто має вітри і кольки в животі.

Конопля звичайна.
(Foreign Indian Hemp — Cannabis sativa).

¼ літри молока з сімя пити денно, добре робить на болі при моченню. 1 часть сімя на 6 частий води переварюють і уживають проти пухлини. Окладі із перевареного сімя проти подагри. Над парою звареної конопляної кашки тримають отворені уста, коли зуби болять, щоби „хробаки з них повилітали".

Крівавник (гляди: Деревій крівавник).

Кульбаба звичайна, Вовчий зуб, Молочник, Псяче молоко.
(Dandelion — Taraxacum officinale Weber).

Росте на луках, степах, пасовисках, травниках, межах. Листя виходить з коріння подовгасте, пиловато зубчасте. Било в середині порожне і кінчиться одиноким жовтим цвітом. По цвіті твориться досить велика куля із легесеньких білих мошків. Коли подути— розлітається, часом називають: мужеська вірність. Коріння і ціла рослина чистить, гонить поти, відсвіжує, зміцнює, лагодить запори і заслизнення. Застановляє розвільнення. Гасить горячку чорної віспи, прикладаючи зелену рослину зверха. Вино з кульбаби робиться так: чотири літри цвіту кульбаби (міряти видушений), 4 літри води, скірка з одної цитрини і одної помаранчі вариться 20 мінут. До того додати трохи більше як 4 фунти цукру і одну обібрану без зернят покраяну помаранчу і лишити, щоби простигло. До літнього вару дати пів ложочки від кави дріжджа і лишається 4 до 5 днів ферментувати. Стягається у фляшки, закорковується добре і переховується в пивниці в темноті.

Лен сійний.
(Flax seed — Linum usitatissimum L.).

З насіння бють олій. Служить на попарення і рани. Лен розтертий і запарений у молоці або у воді служить на оклади при сильних опухах і ропінях. Олій із медом добрий лік на груди. Вар із потовченого сімя процідженый через полотенце пють як лік на гостець, ревматизм, катар, кашель, запалення, пропасницю і мочові болі. Дим із паленого сімя на вуглі, лійкою втягати в ніс застановляє катар.

Липа широколиста.
(Lime Tree — Tilia plathyphyllos Scop).

Чай із цвіту уживають на лік в нежитах, кашлю і перестуді. Усмирює корчі, заворот, викликує поти, зміцняє жолудок, чистить кров. Вар із листя гонить міч і жіночий час. Сильний чай із цвіту пють проти падачки з добрим успіхом.

Лелія біла.
(Meadow lily — Lilium Candidum L.).

Плекають по городах. Листки цвіту намочені в чистім спірті знаменитий лік на рани від урубань ножем або сокирою. Стягає і гоїть.

Лопух більший.
(Burdock — Lappa major Gaertn. L. officinalis All).

Свіжі листки прикладають до рани і на біль голови. Вивар з коріння пють в скірній висипці, та миють ним голову, щоби волосся не випадало. Чай з коріння чистить кров, викликує поти, трохи розвільняє.

Мак городний.
(Poppy — Papaver soniferum L.).

Чорне насіння маку потовчене і перемішане з вином застановляє бігунку і червінку. Оклади із води перева-

рені з сухими головками маківок гасить рожу. Дехто дає чай з маківок малим дітям на спання. Діти стають від того на ціле життя затуманені і дурні.

Малина.

(Redberry — Rubus idaeus).

Сок (сироп) малиновий робиться так переварюється видушений сок із малин 1 часть з двома частями цукру. Дуже добра лімонада для горячкуючих. Зелене листя свіже потовчене прикладають на горячкуючий жолудок і печінки; усуває горячку.

Мальва лікарська, Слизник, Сліз, Альтей.

(Marsh Mallow — Althaea officinalis L.).

Слизове коріння переварене з вином або водою з меду гоїть нарушені груди або легкі; сприяє черевови; гоїть надрушені кишки червінкою. Відвар з коріння служить до полокання горла при запаленню.

Марянка пахуча, Маренка пахуча.

Woodruff — Aspelula oborata L.).

Росте в тінистих лісах, особливо букових, а рідше в запустах. Корняк тонкий, далеко розповзлий, брунатно червоний. Цвіт білий звонковатий. Лік на рани і печінки. Зміцнює і оживлює серце. Дають до білого вина. Напиток дуже добрий, зміцнює серце і гоїть надрушені печінки.

Матюшник, Ройник звичайний, Медовник, Меліса.

(Balm — Melissa officinalis L.).

Плекають в городах для пчіл, а декуди росте здичіло. Зміцнює і освіжує мозок і серце, особливо коли непокоїть биття серце в ночи. Оживлює біг крови, прогоняє мелянхолію, робить добрі прислуги хорому жолудкови. Ухиляє хоробу падачки. Уживання сеї рослини заострює змисли і приносить добрі і легкі сни. Свіжі листки потовчені приложують до повік, як очи болять. Сок з листків запущений в очи поправляє лице. Коли пчола вжалить, добре натерти розтертим листком — устає біль і не пухне.

Мачок полевий, Мачок.

(Poppy — Papaver rhoeas L.).

Росте на полях, в збіжжу, на пасовисках. Пять або шість головок перевареній у вині пють на сон; так само змоченою платинкою обвивають голову. Листки потовчені з головками прикладають, щоби гасити горячку. Переварені у воді прикладають до рожі; застановляють сильні кровотоки; приложують до очий проти запалень.

Мята перечна, Мятка.

(Peppermint — Mentha piperita L.).

Плекають по городах, стріхах і буває також здичіла. 10 — 15 гр. листків мятки на літер води дає знаменитий чай — лік на серце, жолудок і проти вдуття. Мятку з вином пити помагає по родженню. У виварі купають дітей, а чай пють для зміцнення роботи жолудка.

Медуниця, Щемелина звичайна, Медушка, Брат і сестра.

(Lungwort — Pulmonaria officinalis L.).

Росте на мокрих місцях, в гаях і зарісниках, лісах, по зрубах і впадає в очи своїми оказними, при розцвитанню рожевими пізнійше синьо-фіолєтними цвітами. Цвите вже в березні і цвітні. На високім билі китичка зірничковатих цвітів, подібно до божих пальчиків, лише відмінною краскою. Лічить легкі, олегочні нариви, заворот і кашель кровю. Пють чай із 30 гр. на літер води. Гоїть нариви на грудях.

Мід пчільний.

Ложку меду і чверть літри води варити 10 мінут, заживати 2 рази денно, лічить біль грудей, скріплює голос і затроює глисти.

Овес сійний.

(Oats — Avena sativa L.).

1 літер вівса на 2 літри води варить ся, аж до половини википить а потім додається меду; зміцнюючий і поживний напиток особливо для виздоровлюючих по тяжкій недузі; чистить кров. Дітей купають у воді переваренім із вівсяною соломою.

Оман правдивий, Десятьсил, Солодке зілля, Старівник.

(Elecampene — Inula helenium L.).

Росте на мокрих місцях, в зарісниках, на берегах рік і озер. Било високе, мясисте, волохате. Лист широкий подовгасто остро-кінчастий. Цвіт великий, соняшниковий, жовтий. Звору-

шує жіночий час, гонить міч, зміцняє серце, жолудок, лічить катер олегочних, недостравлювання жолудка, добрий на малокровність і чистить нирки. За великі порції викликають воніти. П'ється вивар з коріння або чай. Коріння переварене у воді лічить викиди скірні, сверблячки і сверблячі плями (викиди) на тілі. Біль голови, коли походить із болю жолудка, устає, коли вмити голову вином перевареним із корінням старівника.

Оріх волоський.
(Black Walnut — Juglaus regia L.).

10 ґр. листя на літру води — чай проти шкрофлів. Зміцняє орґанізм, чистить кров, виганяє хробаки. Вивар з 30 ґр. листя на літру води служить також на ріст волосся, до миття, окладів, купелів ніг. Сок із зелених лушпинок з водою із меду проти наривів у горлі.

Ожина чорниця.
(Blacberry — Rubus fruticosus L.).

Листки з ожин мають силу стягаючу і з них дуже добрий чай. Лише молоді, ніжні листочки добрі до збирання і сушення. Вивар дають хорим на червінку і бігунку. Спинюють також кровотоки у жінок. Коріння викопане в лютім і березні переварене з медом, після Боргаве, є знаменитим ліком проти водної хороби.

Перий.
(Couch Grass — Canis Gramen).

Перий, що занечищує поля, має одну добру сторону, а саме лічничу. Вивар з перию помає на недомагання печінки, селезінки і мочового піхура. Помагає при різанню в середині, усмирює запалення жолудка, усуває жовчеве каміння і нарости в жолудку. Потовчене коріння гоїть рани. Дистильована (переварена) вода з дрібкою насіння виганяє глисти з дітей.

Перстач повзун, Пятерник, Пятилистник, Мохна.
(Five-finger Grass — Potentilla reptans L.).

Звичайна ростина на вогких місцях, по луках, межах, ровах, при дорогах. Має корінь галузистий і довгі повзучі, волохаті била. Листки рукасті, подовгаті, пятидільні. Цвіт гарний жовтий на довгих тоненьких билах. Вивар з коріння є ліком проти отруї, лічить рани, ділає стягаючо, є проти розвільнення і розпруження по лихорадці. 30 ґр. коріння переваренного в пів літрі води лічить червінку. Сок з молодого коріння, витискається і п'ється проти недомагання легких і печінки, також втихомирює гостець. Переварений корінь у вині, аж третина випарує, проти жовтачки. Розтерті листки і перемішані з медом і солею лічуть рани, фістель та инші гнилі і текучі боляки.

Петрушка.
(Parsley — Petrolinum sativum Hoffmann).

Гонить міч, камінь і жіночий час, лічить жовтачку і водяну слабість. Вар з петрушки пють проти трипера. Петрушка потовчена і перемішана зі свіжою булкою прикладають до хорого жолудка: втихомирює болі і витягає горячку.

Підбіл Звичайний, Матьмачуха, Мачушник.
(Colts foot — Tussilago farfara L.).

Росте на вогких місцях, особливо на глинястій почві. Бураковий корінь іде глубоко в землю, а весною випускає кілька біло вовнистих бил із жовтою цвітною головкою. Цвите в березні і квітни. Лист збирається в травні і з початком червня, цвіт в березні і квітни .Підбіл належить до чаїв проти кашлю. Лічить всі грудні слабости, проти тяжкого віддиху, хрибки і кашлю. Розтерті зелені листки прикладають до рожі, втихомирює горячку і лічить.

Полин звичайний.
(Worm Wood — Artemisia absinthium L.)

Листки і цвітучі вершки полину збирається в липні і серпні. 10—15 ґр. листків або вершків цвіту полину запарюється у літрі води. Такий чай п'ється два рази денно: рано і вечером. Ділає зміцняючо. Вживається на ослаблення жолудка, на тяжко-стравлення, проти малокровности, проти спізнень і утяжливого жіночого часу. Загально полин чистить, гріє і зміцняє. Полин переварений з оцтом проти отруйних грибів. Хто має щось гни-

лого в жолудку, від чого віддих смердить — хай пе полин переварений з цитриновою скіркою. Полин переварений з вином є добрий як вилишиться жіночий час і проти корчів матиці. Коли голова болить від катару добре обвязати голову хусточкою змоченою у варі з полину. Полин тримається в шафах проти моли і швабів, в постели проти бліх. Варом миється ліжка проти блощиць.

Порплишник звичайний, Желізняк, Кошиця, Червоні зірки.

(Blue Vervain — Verbena officinalis L.).

Росте громадно при дорогах, коло плотів. Било галузисте, крите волосками, листя напротилежне, зубчасте; цвіт дрібонький білий з рожевою закраскою. Уживають на мітли. Молоді листки потерті прикладається до ран. Листки переварені у виновім оцті вживається на оклади при ревматичних болях, кольок в боці, мігрені. Вар із листків переварених в білім вині жене міч і камінь. Ціла рослина переварена у вині лічить гнилизну ями устної і боляки шиї. Желізняк варений у воді або зелений розтовчнеий прикладається до ран.

Придорожник, Петрів батіг, Петрові батоги, Батоги, Цікорій.

(Chicory — Cichorium intybus L.).

Росте по полях, межах степах і при дорогах. Листя, що виходить з коріння глибоко тяте, зубчасте, пиловате. Било гнеться в один і другий бік є густо галузисте. Цвіт ясно синій прилягає до била з боків поодиноко, подвійно, а найбільше три разом або на вершку галузки. Після Кнайпа чай з придорожника добрий проти закатарення жолудка, чистить печінки, селезінку, нирки, при чім він жене слабі матерії з мічю. Переварений придорожник зі цвіток вживається на оклади проти давлення в жолудку, проти болючих запалень. Придорожник ділає зміцняючо, очищуючо і прочищуючо. Вар із придорожника пється проти жовтачки і при лихорадці. Взагалі придорожник робить добру службу печінкам і жолудкові, а особливо тим, що не мають апетиту і охоти до їди.

Протачник звичайний, Вароніка, лісна, Сухітник.

(Speedwell — Veronica officinalis L.).

Росте в гаях, зарісниках і в лісах переважно чатинних. Било майже дере висте, довкола яйцеваті, дрібонько пиловаті, покриті мягонькими волосками, сиво-зелені. Цвіт китичковатий, блідо-синій. Цвите від травня до липня. Цвитучий протачник збирається в травні і червні. Ботаве твердить, що сок із протачника, коли денно 60 гр. пється, лічить подагру. Чай із 20 гр. сеї рослини на літру води є ліком розвільнюючим і сприяючим в травленню, гірковатого смаку. Чистить кров, нирки, матицю і міхур. Прискорює почення, гоїть жовтачку. Знаменитий лік проти каменя. Потовчений прикладається на вжалене місце комахами, щоби не пухло.

Розмайрин лікарський, Розмарин.

(Rosemary — Rosmarinus officinalis L.).

Плекають подекуди в городах і вазонках. Все зелений кущ з листками вузкими, протилежними, з верха темно зеленими, а зі споду білопушистими. Цвіт блідосиній або білий. Цвите в березні і травні, а часом в осени другий раз. Чай із галузок розмарину 10 гр. на літер води знаменитий лік на бронхітний катар. Після Кнайпа, чай з розмарину є найліпший лік на жолудок; чистить жолудок від зафлегменя, взбуджує апетит і помагає в стравленню. Коли зело розмарини вкинути до доброго білого вина на одну днину, то дістається розмаринове вино, яке добре на недомагання серця, ділає вспокоюючо і випираючо міч при водяній слабости серця і взагалі водяній слабости. Сей напиток видалює непотрібні плинні матерії з людського тіла, отвирає печінки і селезінку і їх зміцняє. Розмарин зміцнює мозок і змисли, помагає на нервові слабости, падачку, параліж, дрожіння і нечутливість. Лічить білий сплав, коли хорі пють і беруть купелі з розмарини. Розмарин і рута варені і до того додати ще трохи перцю, лічить падачку. Цвіт потовчений з цукром в моздірі дає розмаринову консерву, яка є знаменитим средством проти омління. Хто має

неприємно вонючий віддих або слабе обличчя — хай їсть що днини вчасний цвіт розмарини з хлібом трохи посоленим. Палити розмарин і втягати в горло і ніс дим — добре проти кашлю і катару. Розмарин кидається до лугу перед миттям голови.

Рожа полева, Дика рожа, Свербогуз, Шипшина.

(Wild Brier — Rosa sanina).

Росте на горбках, степах і зарісниках. Корч з численних відземних гонів з острими колючками. Цвіт рожевий. Чай із висушених овочів рожі або зерняток добре робить на міч особливо при слабостях нирок і міхура мочевого. Чай із листків цвіту (рожі) добрий проти корчів жолудкових.

Роївник звичайний, Пуповець, Скочки, Доня.

(House Leek—Sempervirum tectorum L.)

Росте на пісковатих і рінистих землях. В старім краю часто можна бачити на дахах, бо мовляв, де росте роївник звичайний на даху, там не буде вогню. Листки роївника звичайного грубі, мясисті і кінчаться колючкою. В літі виростає било з лусковатими листочками і робить корону цвітів. Цвіти звіздисті рожево-червоні. Роївник звичайний цвите в липні і серпні. Розтеті листки або сок вживається на бородавки, нагнітки, скірні слабости, грибок устний, запалення горла, проти вжалення пчоли і як охолоду в лихорадці. Потовчені листки самі або з ячмінною мукою прикладають до рожі, запалення очей, поранених місць, наривів. Сок гасить всяку горячку на тілі, коли прикласти змочений соком платок.

Румянок пахущий, Ромашка.

(Chomomille—Matricaria Chamomila L.)

Росте на полях при дорогах, рілях і на незабудованих місцях. Цвите біло від червня до серпня. Чай з листків цвіту зміцняє жолудок, втихомиряє вдуття, лагодить корчі, помагає в поченню. Після Кнайпа вживається чай з румянку при перестуді з лихорадкою, корчах і ударах крови до голови. Найліпший лік на розвільнення і корчі жолудкові у дітей, як також коли перестудяться і кашляють. Цвіт румянку заварений у вині приносить жінкам їх час, жене міч і камінь, усуває вітри при вдуттю, улагоджує болі жолудка, кишок, нирок, міхура і матиці. До окладів вживається запарений сухий, або мокрий румянець в мішочку. Голову мити в лузі з румянком — зміцняє мозок. Вар румянку втихомирює болі сліпих гемороїдів. Румянковою оливкою змішаною з доброю горівкою натирається болючі місця від гістцю і обвязується теплою хусткою і біль зараз устає.

Рута городня, Рута.

(Rue — Ruta graveolens L.).

Плекають по городах. Рута се корч, якого яснобурі биля часто кладуться. Галузки, як і листки голубо-зелені. Цвите жовто від липня до вересня. Листки збирається в травні і червні. Рута є сильно ділаюче средство для гонення жіночого часу, однак дуже осторожним бути при вживанню, бо в більшій скількости зажита рута може поділати й смертельно. Ділає також проти гистерії і черваків. Після Кнайпа в малих дозах зажита помагає при сильнім напливі крови до голови і завороті голови; при утяженню віддиху, биттю серця. Кнайп припоручує чай всім, хто терпить на висше наведені слабости, ослаблення, корчі і гистерію. Замісць чаю можна також руту вкинути в винову горівку або оливу, щоденно вживати 10—12 кропель на цукрі. Після книжок про лічничі зела — рута се шляхотна рослина для охорони від заражень. Береться дві части листків рути, пів части фігів, півтора части ялівцю, одну частку волоських горіхів (зелено висушених) чотири части оцту рожевого або винового, все разом товчи і мішати і щоденно нім виходиться, наще зажити повну ложку. Листки рути пожвякані або чай із них є проти отруї грибами. Помагають також проти вжалень пчіл, оси і ин. Пити теплий чай, отвирає занечищені воздушні проводи, втихомирює кашель, робить віддих легким, втихомирює лихорадку; далі жене міч, жіночий час; чистить матицю по породі. Свіжі листки жуючи в роті — убивають дух цибулі і чиснику.

Свербогуз (гляди: Рожа полева.)

Свічурник жовтий, Лихоманник, Цоколій перелет, Товстуха.

(Gentian — Gentiano lutea L.).

Росте по очеретах, луках, полонинах, особливо в горах. Било буває часто понад метер високе, гладке, в середині порожне. Листя пятиреброве, протилежне, спідне дуже довге і широке. Цвіт гарний, жовтий, виступає по кождій парі листків, часом майже від половини била в гору. Цвите в липні і серпні. Коріня свічурника збирається в осени або ранньою весною. Корінь свічурника є сильним, зміцняючим средством на жолудок і травлення. Після Кнайпа корінь свічурника се один з перших жолудкових ліків. Він дає апетит, помагає в травлення, усуває тиснення жолудка і напади омлінь. Вживається вар із 10 до 14 гр. коріння на літер води. Найліпше пити вино із свічурника, а то: вкидається 30 гр. коріння до літри червоного вина і так стоїть 14 днів; п'ється 1/16 або $\frac{1}{8}$ денно. В старім краю в горах роблять горівку-запіканку із свічурника, смак якого не кождий любить, але за те добрий на жолудок, бо його скріпляє.

Селєр звичайний, Селєра.

(Celery — Apium graveolens).

Плекають по городах для домашного вжитку. Добре давати в страві хорим на міхур і гостець. Вар із 40 гр. листків на літер води перемішаний з молоком, п'ється наще на катар легких. Насіння має більшу лічничу силу чим коріння. Кому міхур затканий, так що не мож мочити, нехай листки і корінь потовче, переварить у вині і досить грубий пластер прикладе зверха.

Сливки.

(Prunes — Prunus domestica L.).

Ростуть по садах. Хто терпить на затвердження, нехай їсть зварені сливки і пє вар перед їдою. Деякі люде хорі на горячкуючу лихорадку тримають намочені сливки в роті, що оживляє і звогчує сухий язик і успокоює спрагу.

Слиз лісовий, Дзіндзівер, Слиз, Слюз, Танцерник.

(High Mallow — Malva silvestris L.).

Росте в лісах, коло збіжжа, коло плотів і хат. Листки серцевато округлі, глубоко латчасті. Цвіт не дуже великий, червоно фіолєтовий. Цвите від червня до серпня. Чай із 15 гр. цвіту на літер води добре ділає на груди. Розтерті листки вживають до ран. Слиз лісовий добрий проти болю міхура і горячкового тиснення мочи. Листки корінь і насіння пють на сухий кашель, на хрипку і крім того сприяє легким. Потовчене коріння знамените до окладів на ранені груди. Слиз рослина і коріння із кропом і анижом переварені у вині пють щоденно, прибільшує, годуючим дітей грудьми молоко, утихомирює болі кишок і міхура.

Хміль.

(Нор — Humulus lupulus).

Хміль, якого вживається при варенню пива, має богато лічничих прикмет. Напхана хмелем подушка наводить сон, а вивар усмирює біль внутрішних болячок і наростів. Пів кварти сього вивару на порожний жолудок виганяє глисти. Також помагає на занечищену печінку і прочищує кров. Хліб мочений в сильнім виварі хмелю є добрим ліком на боляки. Помагає і в инших случаях. однак на се треба аптичного приготовання.

Хрін.

(Horse Radish — Cochlearia Armoracea).

Хрін — ся українська великодня приправа до мяса, має деякі лічничі прикмети, з яких повинні люде користати тому, що хрону легко де небудь дістати. Головна лічнича прикмета хрону лежить в тому, що пластер з тертого хрону помагає на болі крижей, простуду, кашель, ревматизм. Вивар з нього зміцняє жолудок і прочищує кров.

Татарське зілля.

(Sweet Flag — Acorus Calamus).

Помічне тим, що зміцняє жолудкові органи, привертає апетит а усуває чувство безсилости. Вивар з татарського зілля також помагає на кольки і жолудкові корчі.

Додаток до ростинних лікарств

Понизше подається спис рецепт з мішаних зел на деякі недуги після вказівок досвідченого лікаря. Ліки сих зел ділають успішнійше в ліченню, чим поодиноко уживані ростини.

1. На прочищення крови і спинену моч.

а) Коріння Radix Taraxaci — 15 gr.
б) „ Radix Chicorei — 15 gr.
в) „ Triticum repens— 15 gr.

Посічи і потовчи коріння, варити, а вивар зілляти і пити по 1 або 2 шклянки денно.

2. На розвільнення жолудка і на запір.

Herba Lycopodii — — 10 gr.
Herba Betonicae — — 10 gr.
Cortex Frangulae — — 20 gr.
Folia trifolii fibrini — —15 gr.
Radix Rhei — — — 5 gr.
Folia Juglandis — — 15 gr.

По шклянці вивару рано й вечером.

3. На корчі жолудка і здуття.

Semen Anisi — — — 10 gr.
Semen Foeniculi — — 10 gr.
Semen Coriandri — — 5 gr.
Radix Gentianae — — — 3 gr.
Herba Cardui Bened. — — 3 gr.
Folia trifolii fibrini — — 5 gr.
Flores Chamomillae — — 20 gr.
Semen Carvi — — — 25 gr.
Herba Origani — — — 20 gr.
Herba Menthae pip. — — 10 gr.
Folia Salviae — — — 10 gr.
Folia Juglandis — — — 15 gr.
Semen Petroselini — — 15 gr.
Baccae Juniperi (товчених) 10 gr.

Пити 2 до 3 шклянки вивару денно, а крім того по шклянці при кождім нападі корчів.

4. На зміцнення жолудка.

I.

Herba absinthii — — — 12 gr.
Herba Cantaurii — — 12 gr.
Folia trifolii fibrini — — 12 gr.
Radix Gentianae — — 3 gr.
Radix Calami — — — 3 gr.

II.

Herba absinthii — — — 12 gr.
Radix Gentianae — — 5 gr.
Semen Anisi — — — 20 gr.
Herba Menthae crispae — 20 gr.
Radix Calami — — — 10 gr.
Radix Valerianae — — 10 gr.
Radix Angelicae — — 10 gr.
Herba Cardui benedicti — 5 gr.
Herba Centaurii — — 10 gr.

Можна приготовляти вивар після першої або другої вказівки. Пити два рази денно по пів шклянки.

5. На жолудкові гази.

I.

Semen Anisi — — — 10 gr.
Flores Chamomillae — — 15 gr.
Herba Menthae pip. —— 5 gr.
Radix Valerianae — — 5 gr.

II.

Flores Chamomillae — — 20 gr.
Herba Rosmarini — — 20 gr.
Flores Lavendulae — — 10 gr.
Herba Cardui benedicti — 10 gr.
Herba Menthae crispae — 20 gr.
Herba Absinthii — — — 10 gr.
Folia trifolii fibrini — — 10 gr.

Можна приготовляти вивар після першої або другої вказівки. Пити 2 до 3 шклянки денно.

6. На задуху або астму.

Baccae Juniperi — — — 10 gr.
Flores Verbasci — — — 30 gr.
Folia Farfarae — — — 50 gr.
Radix Calami — — — 30 gr.
Herba Basilici — — — 30 gr.
Herba Asari — — — 30 gr.
Herba Petroselini — — 25 gr.
Herba Scabiosae — — 30 gr.
Herba Saponariae — — 30 gr.
Semen Coriandri — — 30 gr.

Пити 4 шклянки вивару денно.

7. На слабі груди, кашель і т. д.

Folia Farfarae — — — 2 parts
Plores Sambuci — — — 2 parts
Folia Plantag. lanc. — — 2 parts
Radix Liquiritiae — — 1 part
Flores Altheae — — — 1 part

Flores Cyani — — — 1 part
Fructus Foeniculi — — 1 part
Пити вивар після потреби.

8. **На недокровність.**

Herba Agrimonii — — 30.0*)
Radix Gentianae — — 10,0
Herba at Radix Cichorii — 20,0
Herba Hyperici — — — 30,0
Radix Helenii — — — 20,0
Herba Violae tric. — — 30,0
Flores Tilia — — — — 30,0
Baccae Juniperi — — — 15,0

Пити 3 шклянки вивару денно. Крім того треба їсти страву богату в мінеральні складники, а головно зелізо (спінак). Пити подостатком доброї води, перебувати богато на свіжім воздусі і на сонці, а також не занедбувати відповідного руху.

9. **На глисти і хроби.**

I.

Herba Absinthi — — — 90 gr.
Flores Chamomillae — — 30 gr.

II.

Folia Fragariae — — — 20 gr.
Herba Filicis m. — — — 20 gr.

Пити вивар після першої чи другої рецепти. На вигнання золотника пити одного або другого вивару по 3 шклянки денно. В другім дні взяти 2—3 ложочки касторового олійку. Їсти в час лічення як найменше і то лише легкі зупи.

10. **На всякі розвільнення.**

Prunus Spinosa — — — 10,0
Fructus Myrtillorum — — 20,0
Flores Chamomillae — — 25,0
Folia Fragariae — — 15,0
Radix Gentianae — — 3,0
Cortex Salicis — — — 10,0
Radix Althaeae — — — 15,0
Cortex Quercus — — — 15,0
Radix Tormentillae — — 20,0
Radix Helenii — — — 10,0
Herba Artemisiae — — 15,0
Herba Polygoni — — — 5,0
Radix Taraxaci — — — 10,0

При звичайнім розвільненню пити 3—4 шклянки вивару денно. При сильнім розвільненню або червінці по пів шклянки що пів години.

11. **На лішаї.**

Flores Rosarum — — — 10,0
Radix Bardanae — — — 5,0
Folia Juglandis — — — 5,0
Herba Verbenae — — 10,0
Herba Rufi fruf. — — 10,0
Herba Acetosae — — — 5,0
Herba Galii — — — — 5,0
Cortex Quercus — — — 10,0

Взяти 50 грамів сеї мішанини на 2 кварти води і варити через пів години. Виваром мити лішайоваті місця 4 рази денно. Подбати о відповідне прочищення крови.

*)Повисше подані і слідуючі числа означують грами.

ВАЖНЕ ОГОЛОШЕНЯ Хто бажає лічитись чисто природничими ліками, себто зіллями і кореннями, а не зможе таких зіль в своїй околиці дістати, сему радо можу послужити в тій справі, коли напише до мене і залучить 2-центову марку на відповідь. Також поручаю лікарство під назвою ГЕРБ-А-ТОН, яке складається з помічних ростин, а ділає уздоровляючо на органи травлення, себ-то жолудок і утробу. Коли ваші органи травлення будуть в здоровім стані, то ваше здоровля є забезпечене. Досвід доказав, що зі 100 випадків недуг, 90 мають свої початки в органах травлення. Отже се доказує, що коли органи травлення будуть здорові, то тим чином усуваємо майже всі причини недуг. Ціна ГЕРБ-А-ТОН з почтовою пересилкою тільки $2.00. Також можу доставити потребуючим зільних лікарств в формі плину, пігулок, порошку і мастей. Прошу адресувати так:

N. D. DUTCHAK, BOX 3632, WINNIPEG, CANADA

ГУМОР.

Не порозумів.

Пані (до хлопця, з якого носом не все в порядку): Чи ти не маєш хустини?

Хлопець: Маю, але мама казала мені не зичити незнакомим.

———═*═———

Уривок з листа місіонара.

„Тутешні дикуни гинуть з голоду, бо не мають що їсти. Присилайте більше місіонарів".

По модерному се так.

— Я є представником товариства, що поставило собі за ціль усунути проклони з вашого життя...

— Тату, тату, — скричав хлопець, не дослухуючись кінця, — тут прийшов чоловік купити нашу стару ґару.

———═*═———

Два Негри заложили погребове заведення. Раз поховавши свойого знакомого, у них завелась така розмова:

—Слухай, каже перший, — якої то релігії був небіщик, бо як я клав його в домовину, то завважав, що він між пальцями держав золотих 10 долярів.

— О, се така їх віра, що душа небіщика має переходити через Йордан, а тих десять долярів він мав на перевіз, — пояснює другий.

— Як так, то його душа буде мусіла плисти.

———═*═———

Може й з вами таке?

Підчас уливного дощу стоїть чоловічина коло своєї фіртки. Переходить знакомий і питає:

— Чого ти тут вистоюєш в таку зливу?

— Моя жінка, — відповідає той, — якраз має лекцію співу і я не хочу, щоби мої сусіди думали, що я її мордую.

———═*═———

Ріжниця.

Старенька неписьменна жінка приходить до уряду по пенсію. При підписі посвідки не кладе хрестика, як се досі робила, але колісце.

— А то чому ви поставили такий знак? — питає здивований урядник.

Бо я вчера знова віддалася і через се змінила імя.

Ощадний.

Фармер (Скачмен) продав 20 курей місцевому торговцеви дробу і мав їх доставити в полудне. Прийшло полудне, а він прислав лиш 19 курей, а в вечер приносить сам двайтяту.

— Що се за робота, — каже купець, — що ви так запізнилися з сею куркою? Не могли зловити?

— Е, ні, — каже фармер, — вона була з яйцем і я чекав, щоби знеслася".

———═*═———

Сільський коваль (нарікаючи перед сусідом на тяжкі часи): Ой, біда, біда тепер бідним ковалям. Знищили нас автомобілі, а тепер дентисти відбирають нам решту нашого зарібку.

———═*═———

Щедрий.

Синок: Тату, мені снилося, що ви мені дали доляра.

Батько: За те, що ти в послідних часах добре справувався, можеш собі його задержати.

———═*═———

Мама: Вчера я дала тобі 5 центів аби ти був чемний, а нині ти знова пустуєш так, як все.

Синок: Бо я нині хочу вам, мамо, показати, що ви вчера даром не заплатили.

———═*═———

Місцевий учитель дає відчит на тему шкідливости тютюну. При кінці питає присутних, чи хто що має сказати в обороні тютюну.

— Маю, — відказує старенький фармер, пихкаючи люльку, — 50 літ тому назад тютюн спас моє життя.

—А то в який спосіб, — питає здивований учитель.

— А так. Я копав керницю, а тут мені захотілось курити. Мац, мац по кишенях, а тютюну нема. Я виліз з керниці за тютюном, а в той час керниця обсунулась.

— Івасю, — питає учитель, — як би тобі Михась дав одного песика, а Петро одного, то кілька песиків було-б в тебе?

— Чотири, — сміло відповідає Івась.

— Але-ж се неможливо, — каже учитель, — поясни се мені.

— З тими двома, що я маю дома, таки буде чотири.

———=*=———

Зійшлися два брехуни і почали хвалитися своїм знаменитим зором і слухом. Перший з них показує далеко на стайню і каже:

— Ти бачиш ту стайню?

— Бачу.

— Бачиш ти муху, що лазить по даху? — знов питає перший.

— Не бачу, — каже другий, — але чую, як ґонти тріщать під ногами мухи.

———=*=———

Один майстер мав дуже лінивих двох робітників. Раз побачив їх, як вони йшли поволи один за другим і питає:

— А що ви, лінюхи, робите?

— Несемо на гору бальок, — відповідають.

— А де-ж той бальок?

— А бодай нас качка копнула, Іване, — каже перший робітник, — чи ти видиш, що ми забули взяти бальок?

———=*=———

Анґліканський священик пішов з тацою підчас богослуження і пізнійше оголошує, що прийшло 100 долярів і 3 центи, додаючи, що між зібраними мусить бути якийсь Скачмен.

— Ви помилились, — кликнув хтось з задних лавок, — нас тут не один, а три.

———=*=———

Діялось се в Стейтах, де людей засуджених на кару смерти посилають на елєктричне крісло.

— Дозорці причіпають елєктричні дроти, а присутний священик нахилився до засудженого і питає, чи той не має перед смертю якого бажання.

— Так, отче, — відказує той, — мені буде лекше вмирати, як ви будете тримати мене за руки.

В суді стають за свідків якась дама і якийсь панок. Суддя питає даму:

— Ви панна, чи замужна?

Вона зітхає. Суддя до писаря:

— Пишіть — панна.

Суддя питає панка:

— Ви вільний, чи жонатий?

Він зітхає. Суддя до писаря:

— Пишіть — жонатий.

———=*=———

Одинокий спосіб.

Катехит: Скажи-но, Івасю, що треба вчинити, щоби дістатися до неба.

Івась: Треба вмерти, прошу отця катехита.

———=*=———

Гість: В сих заячих шницлях за богато конини.

Кельнер: Ні, ми даємо пів на пів.

Гість: Як то?

Кельнер: А так. Один заяць, один кінь.

———=*=———

Священик (на годині катехизму): Так то, дітоньки, ми живемо на світі на се, щоби не про себе думати, а другим помагати. Що ти на се, Михасю?

Михась: А прошу, що ті другі мають робити?

———=*=———

Лікар: Перестаньте пити, то вам ручу, що доживете до 80 літ.

Хорий: Неможливо, пане доктор, неможливо.

Лікар: Але я певний сего.

Хорий: Се нічо, що ви певні. Все таки неможливо, бо мені вже 81 минув.

———=*=———

Непотрібний видаток.

Фармер: Знаєш, жінко, я купив барометер і від тепер будемо знати, коли буде падати дощ.

Фармерка: Чи ти здурів, чоловіче, видавати гроші на дурниці? Чи не досить тобі на се ревматизму?

———=*=———

Ні одно, ні друге.

Чоловік заходить до склепу і хоче картки на іменини.

Купець: Для когось з рідні, чи для приятеля?

Костумер: Ні одно, ні друге. Се для тещі.

Гість: Кельнер. Я не годен їсти сеї зупи. Покличте мені властителя.

Кельнер: Не трудіться даром. Він також не дурний її їсти.

———=*=———

Чоловік: Май розум, жінко, і будь більше ощадною. Подумай лиш, де ти опинилася-б, як би я так вмер.

Жінка: Не бійся за мене, я знаю де я буду. Але де ти опинишся по смерти?

———=*=———

Жінка: Чоловіче, чоловіче! Сталося велике нещастя. Я проковтнула шпильку.

Чоловік: Та чим тут, жінко, гризтися? На тобі 5 центів і купи собі пачку шпильок.

———=*=———

Наші діти.

Учителька (на годині географії в Саскачевані): Івасю, а куди дальше, чи до місяця, чи до Вінніпеґу?

Івась: До Вінніпеґу дальше.

Учителька: А чому ти так думаєш?

Івась: Бо я місяць бачу, а Вінніпеґу ні.

———=*=———

Гість до малого Івася: Може би ти, Івасю, мене підвів трохи.

Івась: Я не можу.

Гість: А то чому?

Івась: Бо мама казали, що будемо обідати скоро ви лиш підете.

———=*=———

Священик (при катехізації до молодої): А кілько є Богів?

Молода (думаючи про весілля): Та з музиками буде з пятьдесять.

———=*=———

Наші редактори.

Послугач: Пане редактор, на дворі чекає якийсь бідака і каже, що вже шість днів не їв.

Редактор: Клич його до середини. Як він нам пояснить сю тайну, то може ще вдасться нам видати слідуюче число.

———=*=———

Учитель: Івасю, чи бачив ти коли осла?

Івась: Бачив.

Учитель: А як він за великий?

Івась: О так трохи більший від мене, а трохи менший від пана учителя.

Хто що воліє.

Управитель подорожуючого театру заїздить до малого місточка і питає місцевого чоловіка:

— А як тут люде учащають до театру?

Місцевий: О досить добре, досить добре. Часом саля на пів повна, а часом на пів порожна.

———=*=———

Батько: Як я мав стільки літ що ти, то я ніколи не брехав.

Синок: А скілько вам було літ, як ви почали?

———=*=———

— Як там пішло з вчерашною ревізією?

— О всьо в порядку, лиш касієра й каси бракує.

———=*=———

— Тату, тату, ходім вечеряти!

— А хліб в нас є?

— Ні, нема.

— То вечеряйте самі, бо я дуже розіспався.

———=*=———

Потішився.

Два Неґри здибаються в вязниці.

Перший: Ти як на довго?

Другий: На три неділі!

Перший: За що?

Другий: Убив свою жінку.

Перший: І тільки три неділі за жінку?

Другий: Так, а потім мене повісять!

———=*=———

Точна.

— Кілько вам, панночко, літ?

— Мені? Двайцять другий пішов!

— А вашій молодшій сестрі?

— О, її вже трийцятка минула!

———=*=———

Пояснив!

Катехит хоче дітям пояснити про нечисту совість.

— А що то, діти, є в нас такого, що мучить нас і не дає спокою ні в день, ні в ночі?

Івась: Я знаю, прошу отця катехита. Се блохи.

———=*=———

— Ти знов тут? Я-ж тобі сказав вчера, що я потребую старшого хлопця до послуги.

— Та я нині вже старший як вчера.

Мовчи язичку.

— Тату, тату, ви зїли муху.

— За котрою ложкою?

— Та за третою.

— А ти, гицлю, чому мені скорше не сказав, — та потягнув синка ложкою по голові.

—Тепер, тату, й чорта зїджте, то не скажу.

———═*═———

Жінка (до чоловіка, що вернув з вакацій над морем): Дякувати Богу, що ти вернув живим та здоровим, а то я чула, що якийсь варят кинувся зі скелі у море і я все думала, що то ти.

———═*═———

Чужий: Прошу, скажіть мені, де мешкає Стефан Задорожний?

Місцевий: Він мешкає зараз коло Петра Степового.

Чужий: Ну, а де мешкає Петро Степовий?

Місцевий: Та хата в хату з Стефаном Задорожним.

Чужий: А де вони оба мешкають?

Місцевий: Та таки один коло другого. Вони-ж оба сусіди.

———═*═———

В кого вдався?

Гість: Ваш синок має, пані, ваші очі.

Мати: А батьків ніс.

Хлопчина: А братові штанята.

———═*═———

Між залюбленими.

Марійка: Кажуть, що кождий поцілуй вкорочує людське життя на три мінути.

Петрусь: Як так, то скоротім своє життя на кілька днів.

———═*═———

Хоч голим на пяту, хоч голим на пальці

— Чи то правда, що твій батько вмер бідним, хоч уходив за великого богача?

— Так, правда. Він за молоду стратив здоровля в здобуванню маєтку, а на старість стратив маєток стараючись відзискати здоровля.

Простий рахунок.

Аґент (до фармера, якому продав тректор): Ваш час виходить нині заплатити за той тректор, що я вам продав три місяці назад. Що ви на се?

Фармер: Мені се ані в голові. Ви-ж казали тоді, що до трох місяців сей тректор сам за себе заплатить...

———═*═———

Хлопець: Я хочу купити ковнірець для батька.

Купець: Який? Такий як мій?

Хлопець: Е, ні, чистий.

———═*═———

Готельник (до гостя, що хоче рано встати до потягу): Ось вам будільник. Він часом любить стати, але ви лиш ним потрясіть, то він задзвонить і збудить вас.

———═*═———

Отся подія лучилася в Анґлії підчас Великої Війни. Одного дощевого дня розмоклою дорогою з тяжкою бідою їхав чоловік на біциклю. Стрічає він по часі чоловіка і питає його, чи далеко до місточка Доркин.

— Десять миль в противну сторону, — відказує той.

— Як то в противну сторону? Та-ж недалеко звідси стрілка на дороговказі показувала в сю сторону?

— Се нічо, — шепче тою усміхаючись таємничо. — Ми пообертали дороговкази, щоб здурити Цепелінів.

———═*═———

— Заки піду, то я би хотів знати, за що відправляєте мене з роботи. Та-ж я нічого не зробив.

— Власне за те.

———═*═———

Не його вина.

Форман (до Ніґра): Чого ти нині спізнився о пів дня до роботи?

Ніґер: Се не моя вина. Я рано поглянув в зеркало і не побачив себе в нім, отже я думав, що я вже пішов до роботи. Аж пізнійше я завважав, що зеркало випало з рамців.

Порадив.

Два фармері здибаються на дорозі.

Перший фармер: Мій кінь часом норовиться. Що ти давав свому коневи, як він норовився?

Другий фармер: Терпентини. Ґереп!

В тиждень пізнійше знова здибаються.

Перший фармер: Ти знаєш, я дав коневи терпентини так, як ти казав і він здох.

Другий фармер: І мій здох. Ґереп.

Хлопська фільозофія.

— Куме, може випємо ще по одній?

— Не знаю, що робити. Розум каже „ні", а рот каже „так". А що розум мудрійший від рота, а розумний все дуракови уступає, то хиба випю.

— Ти за що попав за ґрати?

— За те, що за поволи їхав.

— Та се неможливо. Ти певно хотів сказати, що за скору їзду.

— Ні, таки за повільну. Я вкрав автомобіль і мене зловили.

— Чи се здорова місцевість, — питає літник місцевого чоловіка.

— Чудова, — відвічає запитаний. — Як я тут прийшов, то не міг слова вимовити. Я не мав волоска на голові, а в моїх ногах не було сили хати перейти і мене мусіли носити.

— Се чудово, — відповідає захоплений літник. — А як довго ви тут?

— О, я тут вродився.

— Коли се сталось, — спитав адвокат свідка.

— Я думаю, — почав свідок, аж тут перебив йому адвокат:

— Нас не обходить, що ви думаєте. Ми хочемо знати, що ви про сю справу знаєте.

— Як так, то мені нема що в суді робити, бо я не годен не думаючи говорити. Я не адвокат.

Два а два — чотири.

Лікар: Чи ви курили після моїх вказівок?

Хорий: Так. Чотири циґари на день.

Лікар: Але-ж я вам позволив лиш два.

Хорий: Так, але другий лікар також позволив мені два.

Не там попали.

Перший злодій (до товариша, що вилазить з хати через вікно): Чи дістав там що?

Другий злодій (знеохочено): Ні. Тут мешкає адвокат.

Перший злодій: Чи не дістав він що в тебе?

— Чи то правда, Іване, що вмер єґомосць зі сусідного села.

— Або я знаю. Одні кажуть, що вмер, а другі, що жиє, а я думаю, що одні і другі брешуть.

Знає, чого хоче.

До ніґра, засудженого на смерть за убийство, приходить сторож і каже:

— Нині послідна твоя вечеря на сім світі і ти можеш собі замовити, що лише хочеш і кілько хочеш.

Вязень (по хвилі надуми): Я хочу великого кавуна.

Сторож: Се неможливо, бо тепер зима і на кавуни треба ще 6 місяців чекати.

Вязень: Се нічого, зовсім нічого. Я почекаю.

Перша кума: Кумо, чи принесла я вам назад той кошик, що у вас позичила минувшого тижня?

Друга кума: Ні, або що?

Перша кума: От за дурно била сюди ногами. А я якраз прийшла його ще раз позичити.

МОЛОДИЙ ПИСМЕННИК

Від кількох літ від часу до часу появляються в „Українськім Голосі" твори молодого і поза Канадою мабуть ще й невідомого писменника Гриця Васька. Оттак в жовтні 1929 р. друкувалася в „Українськім Голосі" драма Гриця Васька п. з. „За хлібом". Пару тижнів перед тим друкувалося його оповідання „Оленка". Можна сказати, що досить часто появляються в „Українськім Голосі" його оповідання і нариси. Одначе Гриць Васько не наддить до канадійських писменників. Свої твори він присилає до „Українського Голосу" з далекої Софії, столиці Болгарії.

Гриць Васько не є заводовий писменник. Він ні професор, ні політичний діяч, взагалі чоловік без дипльомів, однакож чоловік, що думає і працює над собою. Перебув світову війну в російській армії, а відтак революційну війну в українській армії. Служив під ґенералом Сікевичом, а по війні опинився на роботі в Єгипті. Там він і запізнався перший раз з „Українським Голосом". Нудьгуючи за Рідним Краєм, ховаючися від жару єгипетських пісків, він находить розраду в тім, що пише воєнні переживання і революційна боротьба дає йому теми до писання. Кілька літ тому переїхав з Єгипту трохи близше до України, до Болгарії. Дістав роботу в Софії і вже звідтам подає до „Українського Голосу" свої нові твори, — оповідання та драми.

Гриць Васько.

СПАДКОВИЙ ЗАКОН

Право спадкове в Канаді входить в обсяг законодавства провінціональних парляментів, тому кожда провінція має окремий спадковий закон. В загальних рисах закони сі у всіх провінціях подібні, бо постійне змагання товариств адвокатських і законодатних тіл є, щоби вирівнати ріжниці, та покищо ріжниці бодай в деяких подробицях є і тому закон кождої провінції треба розглянути зокрема.

Нашою метою в сім начерку є подати головні засади спадкового закона трох західних провінцій, а то: Манітоби, Саскачевану і Алберти, де українське населення в Канаді головно концентується, як сталий елємент.

Цей начерк послужить, як інформація, а не як підручник, бо хоча все, що буде тут сказане, є нині вірне та все закони в Канаді підлягають частим змінам бодай в маловажних подробицях, а часом і в основних засадах.

Начерк сей ще й тому не повний, бо не покриває він закону тестаментального, то є розподілу маєтку послідною волею і тестаментом, не торкаємо ми майже зовсім закону права дому (Homestead or Dover Act), ані закону спадкової адміністрації. Опрацьовання всіх сил галузей спадкового закона вимагало-б мабуть окремого видання і мусіло-б покривати майже всі провінції Канади, бо мабуть по всій Канаді більшим чи меншим числом розкинені наші люде. Покищо ми обмежимось тут лише до закона трох західних провінцій, що рішає про розділ спадку, коли померший не лишив своєї **Послідної Волі і Тестаменту.**

Загальні твердження відносяться до всіх трох провінцій, зате де заходять ріжниці, так ми зазначимо се, вказуючи поіменно провінцію, де ся ріжниця має місце.

Приступимо до річи:

1) Коли помре чоловік і лишить лише жінку без дітей і не лишить внуків, так його весь маєток, рухомий і нерухомий, належить до жінки.

2) Коли помре бездітна жінка і не лишить внуків, так її весь маєток переходить на її чоловіка.

3) Коли помре чоловік і лишить жінку і одну дитину, так половина його всего маєтку припадає жінці а половина дитині (Гляди уступ 18 і 19).

4) Такий самий поділ як в уступі 3-ім наступає, коли помре жінка і лишить чоловіка і дитину (Гляди уступ 18 і 19).

5) Коли помре чоловік (жінка) і лишить вдову (вдівця) та внуків від їх одної дитини, так половина всего маєтку належить жінці (чоловікови), а другою половиною діляться внуки по рівній части (Гляди уступ 18 і 19).

6) Коли-ж лишиться вдова, зглядно вдовець і діти, так вдова, зглядно вдовець, дістає одну третю всего маєтку, а решту ділиться по рівній части між дітей; внуки діляться частею свого помершого родича (Гляди уступ 18 і 19).

7) Коли лишаться діти, так вони діляться спадщиною по рівній части; внуки беруть часть помершого родича.

8) Коли не лишиться ані вдова, зглядно вдовець, ані діти, ні внуки, так вся спадщина припадає батькови і мамі помершого по рівній части, а коли лише одно з них жиє, так йому належиться все.

9) Коли нема ні вдови, зглядно вдівця, ні дітей і внуків, ні батька, ні мами, так спадщина переходить на братів і сестер по рівній части, діти померших братів і сестер діляться частею, яка припала-б була їх родичеви.

Коли лишуться лише сестрінки, або сестрінки і братанки, так вони всі діляться спадщиною по рівній части без згляду, кілько їх є по котрім небудь братови, чи сестрі помершого.

ЗАМІТКА: — Коли говориться про діти в повищих уступах, так включаються тут діти так звані „постумус", то є народжені до девяти місяців по смерти батька, тоб-то діти, що в часі смерти батька були в лоні матери.

11) Коли помре безбатченко і не лишить вдови, дітей і внуків, так його маєток належить його мамі, як що вона жиє, а коли ні, так спадщина переходить на братів і сестер по тій самій мамі по рівній части; діди померших братів і сестер беруть часть свого родича. Коли-ж лишуться лише братанки і сестрінки, так всі діляться спадщиною по рівній части.

12) Коли-ж не лишиться ані вдова, зглядно вдовець, ані діти, внуки, ані родичі, ані браття і сестри і їх діти, так спадщина переходить на найближчих свояків.

При вишукуванню свояків ідеться від померщого в гору до найблищого спільного предка, потім в долину до найблищих свояків померщого по крови. Пів-кровно і повно-кровно споріднені в тім самім степені мають однакове право до спадщини.

13) Спадщина по матері, як бачимо, приходить так само, як по батькови, з тою ріжницею, що її діти неправного ложа і їх діти мають однакове право з дітьми правного подружжа.

14) При поділі спадщиною береться на увагу придане, яке деякі діти дістали за життя від померщого і так: коли дитина дістала за життя померщого родича більшу часть, як припадало-б із спадщини, так такій дитині не належиться більше нічого, коли-ж придане було менше, так такій дитині приходить ще часточка спадщини, яка-б разом із приданим рівналася паям других дітей.

15) Коли вартість приданого не є означена писемно померщим, або дитиною, що дістала його, так при поділі спадщини за підставу береться вартість приданого тоді, коли дитина його дістала.

16) Коли померший родич видавав на кого із дітей гроші за життя на утримання в школі і прочі його діти при поділі спадщини настають, що такий видаток повинен бути вчислений на рахунок приданого, так мусять се доказати, як що ні померший родич, ані дитина, що діставала таке утримання, не признали сего на письмі, що такий видаток був дійсно зроблений на рахунок приданого.

17) Після закону спадкового в провінції Альберті і Саскачевані жінка, що покинула свойого чоловіка і жила в часі його смерти з другим нешлюбним чоловіком, тратить право до спадщини свойого шлюбного чоловіка. Те саме навідворот відноситься до подібного чоловіка.

Манітобський спадковий закон про се нічого не говорить, так загальне право вище наведене рішає.

18) Поза частею, яка припадає вдові, зглядно вдівцеви, на підставі повищих загальних уступів в провінції Манітоба і Алберта ще додатково належиться їм право уживати до смерти таки званий „гомстед".

19) Що є родинний дім чи „гомстед?

Після закону в Манітобі, гомстед є:

а) В місті, місточку і селі дім, який властитель уживав яко своє помешкання і земля довкола сего дому і то не більше як шість лотів або один блок, коли земля розпарцельована, а коли ні, так більше як один акер.

б) На фармах дім, який властитель уживав для пожиття свого і земля під сим домом не більше як 320 акрів, хоча би ся земля була і перетята дорогою.

Після закону провінції Алберти гомстед є:

а) В місті, місточку і селі помешкання померщого і земля довкола помешкання не більше чотирох лотів в тім самім блоку,

б) На фармах помешкання померщого і земля довкола помешкання не більше 160 акрів.

20) В провінції Алберта до „гомстеду" належить також рухомий маєток померщого чоловіка, який за життя мужа був вільний від екзекуції і вдова має додаткове право виключного уживання сих рухомостей до смерти, а то:

а) умебльовання, хатні знаряди, знаряди молочарські, безроги і домашна птиця вартости до $500.

б) пожива потрібна для родини на шість місяців, включаючи збіжжа і муку, яринy та мясо готове або ще й живе, коли призначене на мясо.

в) Чотири воли, коні або мули, шість коров і овець, четверо безрог, 50 штук домашної птиці.

г) Упряж для чотирох тягарових звірят, віз. дві повозки, одна косарка, плуг до орання цілини і звичайний плуг до стерні, борони, грабарка, жниварка, сіварка, сани і машинка до шиття.

ґ) Книжки професійного чоловіка.

д) Знаряди і приряди професійного чоловіка, що були потрібні йому в професії, не більшої вартости, як $200.

е) Насіння потрібне до засіву всеї управної землі, та не більше як 160 акрів, в пропорції двох бушлів насіння на акер рілі, а 16 бушлів бараболі.

21. Албертійський спадковий закон ще має додатковий уступ такого змісту:

Коли остаточна (netto) вартість спадщини не виносить більше як $15,000.00, офіціяльний опікун може на просьбу приказати, щоби всю або яку небудь часть, що припадає малолітній дитині помершого, виплатити вдові на образования, утримання і підготовання до життя такої дитини, в такій формі і в такій мірі, яка йому видасться відповідною.

В Манітобі і Саскачевані те саме можна осягнути аплікацією до сиротинського судді на підставі закона спадкової адміністрації.

Я. В. Арсенич.

Український Народний Дім в Давфін, Ман.

До червня 1928 життя між українськими поселенцями в місті Давфін і околиці було до великої міри обмежене, а то запечатане, на полі культурно-освітньої роботи. Головною причиною сього застою був брак своєї власної хати, в котрій робота на користь нашого загалу могла би провадитися.

В червні 1928 р. передові громадяне в Давфін рішили, що „в своїй хаті своя правда і сила і воля" і в тій ціли скликали масові збори українських громадян з Північної Манітоби. На зборах явилося поверх 400 людей і ті однодушно рішили зараз приступити до збудования Українського Народного Дому з осідком в місті Давфін, робота котрого мала би сягати на Північну Манітобу. Зараз вибрано провізоричний комітет в склад якого увійшли: пп. А. Т. Вавринюк, Др. Потоцький, П. Ковтун, С. Леськів, А. Іваченський, П. Григоришин і М. Гаджоса. Комітет постарався о чартер і засновано товариство під назвою: „Український Народний Дім в Давфін, Манітоба" з капіталом 5 тисяч долярів зложеного з уділів по 10 долярів.

14. жовтня 1928. знова скликано масові збори і по предложенню чартеру та статута і проєкту будови нового будинку, присутні одобрили крок комітету і заявили на початок 1 тисячу долярів. Будова почалася і до двох місяців був готовий і гарно викінчений будинок Українського Народного Дому під наглядом майстра п. П. Богуша з Вінніпегу і п. М. Тихоліза з Давфін — його помічника. Тут належиться згадати, що члени богато вільного часу посвятили при будові і не брали заплати. Вже тепер Українці Північної Манітоби величаються пишним будинком, своєю рідною хатою, кошт котрого переходить девять тисяч долярів з інвентарем. Офіціяльно отворено сей будинок 16. грудня при великім здвизі народа і хоч який великий будинок, годі було всіх примістити.

Від отворення почалося нове культурне життя. Найздібнійші одиниці дали моральне і матеріяльне попертя. Одобрили кроки заряду і зложили другу тисячу долярів на покриття коштів. Між присутними з-поза Давфіну були пп. адвокат Арсенич, ґен. Сікевич, др. Потоцький з Йорктон, посол Григорчук, п. Боднар і другі.

На підставі статута діяльність Українського Народного Дому сягає по-

за місто Давфін, а головна ціль є піднесення просвіти, культури і добробуту українських жителів в місті Давфін і околиці у всіх їх верствах та напрямах життя. За перший рік своєї роботи Український Народний Дім оправдав своє істнування і не розчарував своїх прихильників, котрі 10. листопада 1929 справляючи першу річницю, одобрили працю Українського Народного Дому і жертвували 350 долярів готівкою, а 200 долярів заявами.

Рідна Школа провадиться від самого початку заснування. Першого року учителем був молодий артист п. М. Даркович, а сього року діріґент п. Ю. Цукорник провадить школою, як рівнож хором та музикою. Дітей до Рідної Школи денно учащає около 60.

Хор Українського Народного Дому під проводом п. Цукорника дістає велику популярність. Українська пісня розноситься. Вже до тепер виступи хору в Давфін, Келд і Галич зробили надзвичайно велике враження і причинилися до пробудження деяких байду-

Новий величавий будинок Українського Народного Дому в Давфін, Ман.

ОГОЛОШЕННЯ!

Отсим маємо честь повідомити наших переселенців як нових так й старших, що ми перепроваджуємо слідуючі справи:

1) Переселюємо наших людей на найлучші урожайні землі в околицях заселених українськими поселенцями, в середно-північній Алберті. Землі маємо вироблені й невироблені, котрі поможемо Вам набути по дуже приступних цінах й на догідних условинах.

2) Виробляємо документи, повновласти, завіщання, горожанські папери, пашпорти, афідейвіти і проче.

3) Продаємо карти корабельні до всіх частей світа.

4) Посилаємо гроші в американських долярах до всіх частей світа.

5) Позичка грошей на вироблені фарми й містові реальности.

6) Асекурація життєва, від огню й від всяких прочих випадків.

7) Перепроваджуємо купна й продажі усіх містових реальностей.

8) Маємо чоловіка з довголітною практикою, котрий Вам дасть пораду в справах як цивільних так й кримінальних.

За всі справи, котрі Ви ласкаво нам поручите, Вам ґарантуємо скору, точну й чесну обслугу. **Іван Паснак,** управитель.

Alberta Settlement Board

10350-101 Street, Edmonton, Canada

ВИРОБЛЯЄМО ТОВАРИСЬКІ ҐУЗИКИ І ВІДЗНАКИ ДЛЯ ТОВАРИСТВ.

REGALIA MANUFACTURING CO, Ltd.
468 Main Street, .Winnipeg, Man.

ДР. І. П. ОВСЯНИК

Лічить без операції і медицини всі хороби новою методою хіропрактики. Спеціялізує в ріжних родах параліжу.

БЕРЕМО X-RAY у власній лябораторії

ГОДИНИ: 10—12 рано; 2—5 по полудни; 7—9 вечером.

Телєфон: 55 144 (в день і в ночи).

Dr. J. P. Oshanek

Chiropractor and Spinographer

590 SELKIRK AVE.
Winnipeg, Man.

жних наших громадян до любови до свого.

Праця в Українськім Народнім Домі є розділена з таким порядком, що кождого вечера члени і прихильники сходяться чи то на представлення або концерти, забави, проби, відчити і т. п. а кождої неділі вечером є концерт. При сім треба згадати, що Український Народний Дім дістає попертя від Студентського Кружка та Жіночого Товариства.

Найважнійшою точкою в програмі Українського Народного Дому за 1929 рік були зїзди. Перший зїзд був бизнесовців в червни 1929 р., котрий наглядно показав, що промисл і торговля між Українцями хоч до тепер позаді, повинні стояти на першім місци. А щоби то осягнути, потрібно ко-операції і доброї волі. Вислідом такого зїзду було заснованнє Товариства Склепарів, котре вже тепер зробило дуже велику роботу.

Другий зїзд був фармерський дня 27. вересня 1929. Про сей зїзд преса широко писала і кождому він є звісний. Можна хиба вкоротці сказати, що Український Народний Дім зробив великий крок вперед і показав, що фармерські справи є так важні для нашого народа, як і другі. Український нарід масово є рільничим, але до тепер дуже мале заінтересованнє віддавав свому заняттю. Український Народний Дім скликуючи такий зїзд сповняв свій обовязок на підставі свого статута, а рівночасно з думкою познакомити наших фармерів зі справами їм найблищими. Коли нагадаєш, що між Українцями ще находяться одиниці, котрі мають лице проти такого зїзду виступати, то прямо сором береться, що вони сміють належати або числитися до українського народу.

Годі описати всю роботу Українського Народного Дому за перший рік свого істнованнє. Хоч головна заслуга належиться зарядови за добре провадженнє, то цілий успіх завдячується всім членам і прихильникам Українського Народного Дому. До заряду на 1929 р. вибраними були: адвокат п. Вавринюк, голова; С. Леськів, заст. голови; П. Ковтун, секретар; панна М. Малкович, заст. секретаря; д-р Потоцький, касієр; пп. П. Григоришин, А. Івачевський і М. Трендяк, директори.

Український Народний Дім в Давфін став центром культурно-освітньої роботи на Північну Манітобу і поза добру роботу, котру він сповняє супроти українського народа, не мало робиться, щоб вивисшити українське імя в очах співгорожан Англійців і других. Віриться, що під проводом адвоката п. Вавринюка ся інституція буде на дальше сповняти свою задачу і що наші громадяне дадуть як найбільше попертя її в досягненню своїх цілей.

ПОЧТОВІ ПРИПИСИ

Домашна почта.

Домашна почта є поділена на кілька головних кляс, а то: **Перша кляса,** до котрої входять листи, почтові та приватні картки, рахункові поквітованнє, запрошенння на збори і т. д. (Тільки сі запрошенння, котрі є писані рукою або на ручній машині) та всякі пересилки, котрі є запечатані.

Оплата листів в Канаді є 2 центи за кожду унцію і 2 центи за кожду слідуючу унцію.

За листи в місті 2 ц. за першу унцію і 1 ц. за кожду слідуючу унцію.

Неоплачені листи будуть доручені за подвійною оплатою відбираючого.

Оплата за незапечатані листи така сама, як за листи запечатані.

Почтові картки.

Оплата за почтові та приватні картки 2 ц., однак картка, на якій нічого не писано, 1 цент.

Обєм приватної картки не може бути більший ніж 6x4, а не менший як 4x3 цалів.

Українські Фармері!

Висилайте збіжжа ґарами до нас, а ми ручимо Вам за скору, добру й совісну обслугу.

ЧЛЕНИ ПУЛУ з Західної Канади можуть через нас висилати збіжжа до пулу, **а ми будемо вважати на ґрейд їх збіжжа, і се не буде їх дорозше коштувати.**

Ми маємо сотки листів від фармерів, які дякують за нашу обслугу й поради.

Пишіть по шипінґ били, інформації і поради до УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛЕВАТОРНОЇ СПІЛКИ.

Ruthenian Farmers' Elevator Co Limited

865 Grain Exchange, Winnipeg, Man.

Чи терпите на ревматизм?

Наше лічення елєктрикою, парова лазня, елєктрична кабінетова парня і елєктричні натирання помагають та вилічують всякого рода ревматизм.

Для женщин жіноча услуга

Ми помогли соткам терплячих! Можемо помочи і Вам!

Smithwick's Treatment Rooms.

ELECTRIC and TURKISH BATHS, PHYSIOTHERAPY.

Телєфон 3270.

306, 22nd Street East, Saskatoon, Sask.

Друга кляса.

Се часописи, журнали та всякі періодичні видання. Заки який часопис чи журнал може зачислитися до другої кляси, то кожде видавництво мусить постаратися о позволення від міністерства почти. Доки сего позволення нема, то оплата виносить 1 ц. за кождих 2 унції.

Оплата за часописи належить до другої кляси. 1 ц. за кождих 4 унцій.

Третя кляса.

Се фотографії, рукописи, книжки, оголошення, друки і т. п.

Оплата: 1 цент за кождих 2 унцій.

Пакунок другої та третої кляси не може важити більше як 5 фунтів. (Одна книжка може важити 11 ф.) і не може мати більше як 3½ фіти довжини, ширини, або грубости. Довжина разом з обємом грубости не може виносити 6 фітів.

До сеї кляси входять циркулярі. Оплата така сама, але кождий циркуляр мусить бути незапечатаний і вручений почтовому урядникови не менше як в 20 однакових копіях.

Пакункова пересилка („Парсел Пост").

До пакункової пересилки входять всякі фабричні вироби, як: полотно, убрання та фармерські продукти і все, що входить в третю клясу.

Кождий пакунок мусить бути добре опакований, щоби міг видержати удари при ладованню і виладованню.

Всякі плини мусять бути обвинені полотном чи ватою, щоби в разі випадку розбиття, сей плин був втягнений ватою чи полотном.

Пакунок „Парсел Пост" не може важити більше, як 15 фунтів і не може мати більше як 3½ фітів довжини, ширини та грубости, котрого довжина разом з обємом грубости не може виносити понад 6 фітів.

Оплата за „Парсел Пост" для ріжних провінцій.

МАНІТОБА.

Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 2 0милями в Манітобі	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.73	.75
До Саскачевану і Онтеріо.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти і Квебеку.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Брітіш Коломбії І Примор. Пров.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Юкону	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

УВАГА: Оплата за пакунки не може перевисшити одного цента за унцію.

ЛІКАР УКРАЇНЕЦЬ

ДР. Ю. Е. ДРАҐАН

M.D., C.M., L.M.C.C.

ЛІКАР, ХІРУРҐ І АКУШЕР

Член Домініяльної Ради лікарів з практикою в шпиталях в Монтреалі.

DR. G. E. DRAGAN

203 Canada Bildg.

(Коло Сієнарської стації).

SASKATOON, SASK.

Телєфон офісу 3293

Телєфон мешкання 7731

Н. РОМАНЮК

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК, НОТАР

Перепроваджує судові справи, так карні як і цивільні, включаючи справи розводові і тестаментальні.

Полагоджує старокраєві справи і визичає гроші.

АДРЕСА:

NICETAS ROMANIUK,

Barrister, Solicitor & Notary Public

304 McLeod Bldg., Edmonton, Alta.
Телєфон 6629

ДЕНТИСТ

ДР. П. ГУЦУЛЯК

веде свою канцелярію під ч.:

407 Selkirk Ave.

WINNIPEG, MAN.

Телєфон: 55 298

ДР. П. ЗАКУС

ДЕНТИСТ

веде свою канцелярію під ч.:

594 Selkirk Ave.

WINNIPEG, MAN.

Телєфон офісу 56-180.

САСКАЧЕВАН. Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Саскачевані.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манітоби і Алберти.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо і Брітіш Коломбії.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Квебеку і Юкону.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Приморських Провінцій.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

АЛБЕРТА. Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Алберті.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Саскачевану і Брітіш Коломбії	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манітоби і Юкону.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Онтеріо	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Квеберу і Прим. Провін.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

БРІТІШ КОЛОМБІЯ. Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в Брітіш Коломбії.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Алберти. і Юкону.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манітоби	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Онтеріо, Квебеку і Прим. Провін.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

Western United Traders, Ltd.

Українська Ко-оперативна Торговля

Box 93, Meacham, Sask.

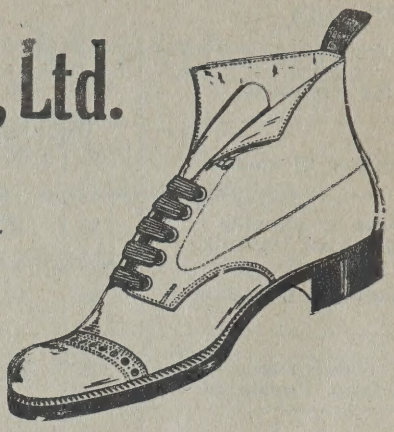

Отсим подаємо до відома українського громадянства північно-західного Саскачевану, що в нашій торговлі маємо на складі повний вибір мішаних товарів, блаватних товарів, черевиків, марки McFARLAND, мужеських, женських та діточих убрань і білля.

ТАКОЖ МАЄМО ВЕЛИКИЙ ВИБІР ЗЕЛІЗНИХ ТОВАРІВ І ФАРБ ГВАРАНТОВАНОЇ ЯКОСТИ СЛАВНОГО ВИРОБУ MOORE І UTILAC.

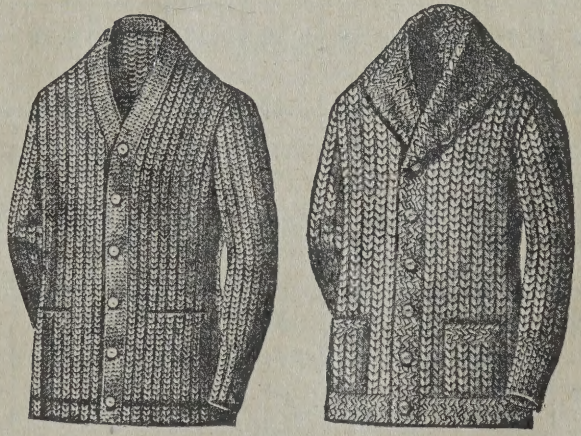

ДЕРЖИМО ТОВАРИ ТІЛЬКИ ПЕРШОЇ ЯКОСТИ, ЗА ЯКІ ГВАРАНТУЄМО.

Звертаємо спеціяльну увагу УКРАЇНСЬКИМ УЧИТЕЛЯМ, що маємо на складі ART CRAFT убрання і SLATER черевики та всяке инше убрання, як зимові і літні плащі, сорочки і т. д.

РУЧИМО ЗА ЗАДОВОЛЕННЯ ПОЧТОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ.

Наша торговля є основана на уділах, тому проситься наших свідомих одиниць вступати в членство нашої спілки.

ЗА ПОЯСНЕННЯМИ І ПОДРОБИЦЯМИ ПРОСИМО ВДАВАТИСЯ ДО:

Western United Traders Limited

Box 93, MEACHAM, SASK.

ОНТЕРІО.

Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Онтеріо.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Манітоби і Квебеку.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Саскачевану. і Примор. Провінцій.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Алберти.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Брітіш Коломбії і Юкону.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

КВЕБЕК.

Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Квебеку	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Онтеріо і Примор. Провінцій.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Манітоби.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Алберти, Брітіш Коломбії і Юкону.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

ПРИМОРСЬКІ ПРОВІНЦІЇ.

Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях провінцій.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Квебеку.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Онтеріо.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Манітоби.	.12	.24	.36	.47	.58	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Саскачевану, Алберти Брітіш Коломбії або Юкону.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

Heap, Arsenych & Murchison

АДВОКАТИ, ПОВНОВЛАСНИКИ, НОТАРІ і т. д.

ПЕРЕПРОВАДЖУЄМО СУДОВІ СПРАВИ, КАРНІ І ЦИВІЛЬНІ.

ТАКОЖ СПРАВИ СТАРОКРАЄВІ.

ПОЗИЧКИ НА ЗВИЧАЙНИЙ ПРОЦЕНТ НА ОБРОБЛЕНІ ФАРМИ І МІСЬКІ РЕАЛЬНОСТИ.

ПИШІТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ.

АДРЕСА:

722 McIntyre Block, Winnipeg, Man.

Телєфон: 29 461

ОБЕЗПЕЧУЙТЕСЬ ВІД ОГНЮ, БУРІ, ГРАДУ І АВТОМОБІЛІ

В SPRINGFIELD FIRE & MARINE INSURANCE CO.
OF SPRINGFIELD, MASS.
ЗАСНОВАНІЙ 1849 РОКУ

МАЄТОК
сеї компанії
виносить поверх
$40,000,000

ОБЕЗПЕЧЕНЬ
виплачено
поверх
$150,000,000

Cash Capital $5,000,000

Се є стара, богата Компанія, котра виплачує шкоду ретельно і скоро.
СЯ КОМПАНІЯ МАЄ СВОЇХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЦІЛІЙ КАНАДІ.
SPRINGFIELD FIRE & MARINE INSURANCE CO.
CANADIAN OFFICE: — **460 St. John St., Montreal, Que.**
F. L. HEBERLINK, Gen. Agent .—. **501 Paris Building, Winnipeg, Man.**
УКРАЇНСЬКІ ПРЕДСТАВНИКИ:
АСЕКУРАЦІЙНО-ПОЗИЧКОВА АҐЕНЦІЯ, Волод. Г. Коман, управитель.

ЮКОН. Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
Кругом 20 миль.	0.05	0.06	0.07	0.08	0.10	0.12	0.14	0.16	0.18	0.20	0.25
Поза 20 милями в границях Юкону.	.10	.15	.20	.25	.30	.35	.40	.45	.50	.55	.55
До Брітіш Коломбії.	.10	.17	.24	.31	.38	.45	.52	.59	.66	.73	.75
До Алберти.	.12	.21	.30	.39	.48	.57	.66	.75	.84	.93	1.15
До Саскачевану.	.12	.24	.36	.47	.59	.69	.80	.91	1.02	1.13	1.35
До Манітоби, Онтеріо, Квебеку, або Примор. Провінцій.	.12	.24	.36	.48	.60	.72	.84	.96	1.08	1.20	1.50

Пакункова асекурація.

Кождий пакунок, оплачений 40 ц. і більше, може бути заасекурований до $50 даром.

Асекурація числиться від вартости пакунка і так:

До 5 долярів виносить 3 центи.
Висше 5 дол. до 25 дол. 6 ц.
Висше 25 дол. до 50 дол. 12 ц.
Висше 50 дол. до 100 дол. 30 ц.

Асекурованих посилок не кидається до почтової скринки, але треба вручити почтовому урядникови, сказати вартість пакунка, які річи знаходяться в пакунку і зажадати посвідки.

Коли асекурований пакунок затратиться, треба з посвідкою зголоситися і зажадати відшкодовання, однак треба се зробити перед упливом 6 місяців.

Посліплата „Кеш Он Деливери" (C.O.D.)

Кождий пакунок, чи яка небудь посилка може бути вислана через „Кеш Он Деливери" (C.O.D.), однак тільки з тої почти, на котрій можна набути „Моні Ордер". Посилка може бути адресована до кождої почти в Канаді. Сума до сколєктування не може виносити більше як 100 долярів. Пересилка через „Кеш Он Деливери" мусить бути замовлена адресатом.

Оплата виносить:
15 ц. до 50 долярів.
30 ц. до 100 долярів.

Ся оплата покриває асекурацію, або регістрацію.

Регістровання (Рекомендовання.)

Всі почтові посилки (з винятком „Парсел Пост") можна регіструвати. Оплата за регістрацію числиться після вартости листа, чи пакунка, а то:

До 25 долярів виносить 10 центів.
Висше 25 дол. до 50 дол. — 20 ц.
Висше 50 дол. до 75 дол. — 30 ц.
Висше 75 дол. до 100 дол. — 40 ц.

Наколи хто хоче знати чи лист був доручений, може зажадати зворотної посвідки „Екналеджмент Ресіт", за який платиться 20 центів. Сей „Екналеджмент Ресіт" можна вислати разом з листом і буде коштувати 10 центів. Коли регістрована посилка затратилась, то треба жадати відшкодовання. Але се треба зробити перед упливом одного року.

Окреме доручення. — Експрес. — „Спешіял Деливери".

Експресові листи висилаються тільки до місцевостей, де листоноші доручують почту та до Злучених Держав.

Оплата (крім звичайної) за експресові листи 20 центів і лише перша кляса входить до сеї пересилки.

Воздушна почта.

Оплата за листи виносить 5 центів за першу унцію і 10 ц. за кожду слідуючу.

НАЙСТАРША КОРАБЕЛЬНА ЛІНІЯ

до і з Канади

1840-1930

Канадійська обслуга лінії Кунард дає знамениті полученя зі всіми европейськими краями.

На кождім з великих канадійських пароходів Кунарда ви знайдете вигідні кабіни, просторі сальони, гарно уряджені відпочивальні та кімнати до курення, добру кухню, знамениту їду та славну кунардську обслугу.

Лінія Кунард поможе вам поробити старання спровадити до Канади вашу рідню та свояків. Вона вже спровадила богато тисяч ваших земляків до сього краю.

Лінія Кунард має бюра по всіх европейських краях, які в кождий час є готові дати поміч вашій родині та приятелям.

Пишіть до котрого небудь канадійського бюра, або агентів лінії Кунард в вашій рідій мові, а одержите даром всякі подробиці і пояснення.

270 Main Street, Winnipeg, Man.
10053 Jasper Avenue, Edmonton, Alta.
401 Lancaster Building, Calgary, Alta.
100 Pinder Block, Saskatoon, Sask.
622 Hastings Street W., Vancouver, B. C.
George and Granville Streets, Halifax, N. S.
162 Prince William Street, St. John, N. B.
67 St. Peter Street, Quebec, Que.
36 Wellington Street, Toronto, Ont.
227 St. Sacrament Street, Montreal, Que.

CUNARD
Canadian Service

Безплатна почта.

Всяка пересилка (з винятком „Парсел Пост") адресована до Генерального Ґубернатора, його секретаря, до міністрів та всіх державних департаментів в Оттаві, як також до послів підчас сесії і до сенату — можна посилати безплатно.

Заграничка почта.

Оплата за листи до Франції, Злучених Держав, Мексика та до всіх частей північного американського континенту, до Великої Британії та до всіх частей Британської Імперії 2 центи за кожду унцію. До всіх других країв 8 центів за першу унцію, і 4 ц. за кожду слідуючу унцію.

Містова посилка не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій (крім Злучених Держав та Мексика) і не може мати більше як 18x18x18 цалів. Однак може бути 30 цалів довга, коли не грубша як 4 цалі.

Оплата за почтові та приватні картки 2 ц. (тільки до тих країв, де оплата за лист виносить 2 центи). До всіх других країв 4 центи.

Друки.

Оплата за канадійські часописи та журнали до Злучених Держав, Мексика, Великої Британії та декотрих її кольоній 1 ц. за 4 унцій, а книжки, друки до Злучених Держав 1 ц. за 2 унцій; до всіх других країв, як часописи так і всякі друки 2 ц. за кождих 2 унцій.

Пакунок не може важити більше як 4 фунти і 6 унцій та бути більший як 18x18x18 цалів, однак довжина може доходити до 30 цалі, наколи не грубший як 4 цалі.

Пересилка до всіх заграничних держав за торговельні правні документи як контракти, рукописи, листи старої дати і т. п. виносить 8 ц. за перших 8 унцій і 2 ц. за кождих 2 унцій.

Пакункова пересилка.

Майже до всіх заграничних країв пакунок може важити 15 фунтів. Він не може бути більший як 3½ фіта довгий, широкий або високий, котрого довжина й обєм не виносять 6 фітів.

Пакункова оплата до:

ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ І ЕВРОПИ. Оплата за пакунки від фунта:

Де посилаєсь	1ф.	2ф.	3ф.	4ф.	5ф.	6ф.	7ф.	8ф.	9ф.	10ф.	11—15ф.
До Злучених Держав.	.14	.28	.42	.56	.70	.84	.98	1.12	1.26	1.40	1.75
До Польщі і Галичини.	.54	.66	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	1.74	1.86	1.98	2.75
через Анґлію і Данціґ.	.24	.36	.48	.68	.80	.92	1.04	1.16	1.28	1.40	2.00
Прямою дорогою.											
До Румунії і Буковини	.78	.90	1.32	1.44	1.56	1.68	1.80	2.04	2.16	2.28	3.25
Через Анґлію.	.47	.59	.91	1.03	1.15	1.27	1.39	1.51	1.63	1.75	2.50
Через Францію.											
До Чехословаччини	.54	.66	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	1.74	1.86	1.98	2.75
Через Анґлію.	.30	.42	.66	.78	.90	1.02	1.14	1.26	1.38	1.50	2.00
Через Францію.											

Оплата за асекурацію до Злучених Держав така сама як в Канаді, однак до всіх других країв 12 ц. до 50 дол., а 30 ц. повисше 50 до 100 дол. Тільки сі пакунки можна асекурувати, які переходять через Анґлію.

У НАС ДІСТАНЕТЕ ПЕРШОЇ КЛЯСИ

БУДІВЕЛЬНИЙ МАТЕРЯЛ

та

НАЙЛУЧШОЇ ЯКОСТИ

ДРОВА і ВУГЛЯ.

УМІРКОВАНА ЦІНА І СКОРА ДОСТАВА.

Виповняємо замовлення на кольонію по спеціяльно дешевих цінах.

ПИШІТЬ ЗА ЦІНАМИ І ПОДРОБИЦЯМИ ДО:

CITY LUMBER & FUEL YARDS
618 Dufferin Ave., Winnipeg, Man.

Телєфон 54 302 і 54 308

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

ЗАХІДНОЇ КАНАДИ В ЕДМОНТОНІ.

Великий склад ґрамофонів і українських рекордів продаємо по

НАЙТАНШІЙ ЦІНІ.

І всякі книжки, як історії, повісти, новелі, оповідання, байки, сміхованки, пісні, поезії, колядники, калєндарі, образи і т. д.

Замовлення полагоджуємо скоро.

Пишіть по катальоґ на адресу:

UKRAINIAN BOOK STORE
10348-101St. Street, Edmonton, Alta.

ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА ЗАВІДОВСЬКОГО

ДАЄ НАЙКРАЩУ ОБСЛУГУ

ПО УМІРКОВАНИХ ЦІНАХ.

Маємо на складі надгробні хрести і памятники.

В ПОТРЕБАХ ПИШІТЬ АБО

ПРИХОДІТЬ ДО:

JOHN ZAWIDOWSKI,
Funeral Director

561 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

Телєфон 51 500.

УКРАЇНСЬКЕ КОЛЬОНІЗАЦІЙНЕ БЮРО.

ОДИНОКЕ ЧИСТО УКРАЇНСЬКЕ БЮРО В ЗАХІДНІЙ КАНАДІ, КОТРЕ:

1) Полагоджує всякі іміґраційні справи і уділяє всякі поради даром. 2) Продає шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі. 3) Перисилає ґроші до краю **американськими долярами** найтанше і найскорше.

По всякі інформації пишіть або телєфонуйте до:

UKRAINIAN COLONIZATION BOARD
238-20 St. W. Saskatoon, Sask.
ІВАН Я. РУРИК, управитель.
Телєфон 3668

Посилка грошей.

Гроші в Канаді висилається через Почтові перекази „Моні Ордер", або через Почтові Ноти (Постал Нот).

При посилці грошей через „Моні Ордер" більшу карточку, треба вложити в лист і вислати в листі, а малу карточку затримати, як посвідку.

До других держав (крім Фарнції, Великої Британії і других) почта висилає „Моні Ордер". Оплата за „Моні Ордер" в Канаді:

До 5 дол. — 5 ц.
Висше 5 дол. до 10 дол. — 7 ц.
Висше 10 дол. до 30 дол. — 14 ц.
Висше 30 дол. до 50 дол. — 17 ц.
Висше 50 дол. до 60 дол. — 22 ц.
Висше 60 дол. до 100 дол. — 27 ц.

Майже до всіх заграничних держав (крім Злучених Держав і других):

До 5 дол. — 5 ц.
Висше 5 дол. до 10 дол. — 10 ц.
Висше 10 дол. до 20 дол. — 22 ц.
Висше 20 дол. до 30 дол. — 32 ц.
Висше 30 дол. до 40 дол. — 42 ц.
Висше 40 дол. до 50 дол. — 52 ц.
Висше 50 дол. до 60 дол. — 62 ц.
Висше 60 дол. до 70 дол. — 72 ц.
Висше 70 дол. до 80 дол. — 82 ц.
Висше 80 дол. до 90 дол. — 92 ц.
Висше 90 дол. до 100 дол. — $1.02.

Оплата за пересилку грошей до Злучених Держав зміняється дуже часто.

Почтові Ноти „Постал Нот".

Почтові Ноти є дешевші чим „Моні Ордер", тому на малу суму лучше жадати „Постал Нот". В першій рубриці, де надруковано „Посмастер ет.... треба написати почту, на яку посилається. В другій, де надруковано „Пей ту..... написати імя і назвиско того, кому посилається гроші. В долішній рубриці на правій стороні написати своє імя і назвиско, опісля відірвати посвідку, котру треба собі затримати, а „Постал Нот" вислати в листі. Почтовий Нот треба виповнити тому, що почта за невиповнений не відвічає.

Наколи „Моні Ордер" або „Постал Нот" затратиться, то почтовий департамент видає дуплікат і се нічо не коштує. Однак є пожаданим, щоби мати лист на доказ, що гроші не були одержані.

Щаднича каса.

До щадничої каси можна вкладати гроші тільки по більших місточках. Почта платить 3% (3 процент). Гроші можна вложити в котрім небудь місті, так само і вибрати.

До Щадничої Каси не можна більше вложити, як 1500 долярів, а загальна сума не може виносити більше, як 5,000 долярів.

Депозитор повинен уважати, щоби завжди отримав потвердження з Оттави за кождий раз, коли вложив гроші. Без сего потвердження гроші не є заобезпечені.

Загальні уваги.

Наколи затратиться регістрована посилка, адресована до Злучених Держав, то відшкодовання не може виносити більше як 25 долярів. До всіх других країв (крім Канади) відшкодовання виносить не більше, як 9 дол. і 65 ц. Се винагородження є так само ограничене, а саме, коли се не було в людській силі запобічи сему, то жадного відшкодовання не платиться.

Коли хто хоче, щоби регістрована посилка була доручена тільки тій особі, до котрої адресована, то треба виразно зазначити се на коверті.

Всякі вартні річи треба асекурувати, або регіструвати, а гроші висилати через „Моні Ордер" або „Постал Нот". Не є безпечно висилати гроші в листах до „старого краю", на се є „Моні Ордер".

Хто висилає гроші до старого краю, повинен написати на папери і то чорнилом докладну адресу. Се є дуже важний папір, що провадить гроші до призначеного місця.

Кожда почта має на се готову форму, котру можна дістати даром. Ся форма зветься: „Аплікація на Моні Ордер", друга назва „M.O.I.".

Всякі легко-запальні і вибухові річи є заказані посилати почтою, а за всякі неморальні вислови в листах є строга кара.

Коли хто наліпить уживану почтову марку, то підлягає судовій карі.

Листів не можна класти в пакунки, за се є кара, однак можна заплатити за цілий пакунок листовою оплатою.

Кожда пересилка повинна бути ад-

Кождий Українець в Канаді знає, що найбільшими здобутками є наші виховавчі інституції, а то

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ

в САСКАТУНІ, САСК., з філією в ВІННІПЕҐУ МАН. і

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

В ЕДМОНТОНІ, АЛТА.

ПОВЕРХ ДВІ ТИСЯЧІ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ Є ЧЛЕНАМИ СИХ ІНСТИТУТІВ. ВОНИ Є ГОРДІ З ТОГО.

Чи ви належите до них?

КОЛИ НІ, ПОСТАРАЙТЕСЯ ЗАРАЗ ВПИСАТИСЯ В ЧЛЕНИ. ЧЛЕНСТВО В ІНСТИТУТАХ Є ОЗНАКОЮ СВІДОМОСТИ І ПАТРІОТИЗМУ.

З ЧЛЕНСЬКИХ ВКЛАДОК УТРИМУЄТЬСЯ БУДИНКИ ІНСТИТУТІВ.

Філія Інституту П. Могили в Вінніпеґу не має ще свого будинку. Оба другі будинки мусять розбудовуватися.

КОШТА НА СЕ МОЖНА ДІСТАТИ ТІЛЬКИ З ЧЛЕНСТВА — УДІЛІВ.

Один уділ коштує 25 долярів і дає Вам право доживотного членства.

ЗГОЛОШУВАТИСЯ НА АДРЕСУ:

P. Mohyla Ukrainian Institute

BOX 1622, SASKATOON, SASK.

або

P. Mohyla Ukrainian Institute

11 KENNEDY STREET, WINNIPEG, MAN.

або

M. H. Ukrainian Institute

10564-98th Street EDMONTON, ALTA.

ресована чорнилом і мати зворотну адресу.

Кожда особа, котра перенеслась з одного місця на друге, повинна змінити свою адресу на почті. Про зміну адреси треба повідомити почту зараз, позаяк листи і всякі вартісні посилки звертаються, а часописи нищаться.

Коли адресат не може йти на почту по регістровану пересилку, може дати писемне позволення другому. Чоловіки, котрі працюють, повинні уповажнювати своїх жінок.

На всяких українських циркулярах зворотна адреса повинна все бути написана латинською азбукою. Зворотна адреса на картках повинна знаходитись на стороні, де є почтова марка, себ-то „он да фейс".

Іван Гавірко.

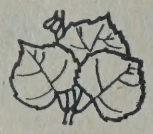

Скарби короля Христофа

Коли-б хто завдав собі на стільки труду і пішов по школах та запитав учеників, що вони знають про короля Христофа, то вони зі здивованням дадуть відповідь, що вони не то що нічо не знають про такого короля, але навіть ніколи про нього не чули. Не один з учеників буде перетрясати в голові імена королів ріжних народів, пригадає собі королів майже подібного імени, а імя короля Христофа лишиться для нього загадкою. Дуже можливо, що деякі навіть будуть сумніватися, чи взагалі був коли такий король на світі і візьмуть питання про короля Христофа за жарт.

Однак такий король був, хоч його імени не знайдете в родоводах звісних королівських родів. Несподіванкою для кождого буде почути, що король Христоф — се мурин-король малого американського острова Гаіті, який панував від 1810 до 1820 року. Минувшість того чоловіка дуже незвичайна. За молоду раб-невільник на острові Гренаді, він по удачнім підчас наполеонських воєн повстанню муринів проти білих став правою рукою Дессаліна, цісаря острова Гаіті, а по його замордованню назвав себе Королем Півночі. По сім вибухло повстання проти нього, яке він здавив в жорстокий спосіб і вдержався на престолі через 10 літ. По 10 літах його безоглядне поведення зі своїми прибічниками та цілим населенням викликало загальний бунт про нього. Щоби спасти себе від лютих мук, яких він зовсім заслужено сподівався від своїх бувших підданих, він вистрілом покінчив життя одинокого того рода муринського короля. За час свого панування він зумів нагромадити великі скарби, а заразом так хитро укрити їх, що тепер ціла армія робітників теперішного правительства не в силі їх віднайти у тайниках та закамарках його королівського замку.

Хоч сей король на загальній світовій арені не відіграв ніякої ролі, то все таки він цікавить людей своїм поведенням. Се-ж одинокий король-мурин в новітних часах, не десь у непроходимих пралісах муринської Африки, а навпаки — се самозванець-монарх в сусідстві країв замешкалих людьми культурної білої раси. Можливо, що в його жилах плила кров єгипетських фараонів, і король Христоф дійсно поводився як колишній фараон, а не як модерний володітель. Майже невідступним товаришем був його прибічний кат, який чванився своєю умілістю в стинанню голов, що котилися мов маківки з пліч піданих, що в який небудь спосіб незадоволили його муринського величества.

Щоб надати собі королівської поваги, король Христоф побудував для себе на шпилеві гори, на взір европейських володарів, величаву палату-твердиню, яку він назвав Ля Феріе. Ся

КОЛИ ВИ ПРАЦЮЄТЕ В КОПАЛЬНЯХ ПІВНІЧНОЇ МАНІТОБИ,

Управитель бюра В. Семець.

при будові електрівень, в порті Чорчил, або на зелізничих дорогах, Ви хочете полагодити **шифкарту, пашпорт, асекурацію на життя, від нещасливих случаїв, старокраєву справу, купно фарми, або пересилку американських долярів до краю.** Всі сі справи полагодить Вам Інтернаціональна Аґенція в Ді Песі, яка находиться в зеленім будинку на розі Крослей Евню і Секенд Стріт напроти Фрин Флон готелю. Ся аґенція

покаже Вам також, як стати богатим.

Можете закупти там клейми мінеральної земді, або шери копалень. В сей спосіб збільшите своє майно і станете заможним та незалежним чоловіком. Пишіть, а дістанете безплатну відповідь або голосіться особисто.

1. Бюро в ді Песі, Ман.:
INTERNATIONAL AGENCY,
Cor. Crossley & 2nd St .— THE PAS, MAN.

2. Бюро в Вінніпеґу, Ман.:
507 McIntyre Block, — 416 Main Street,
WINNIPEG, MAN.

ВАША ФОТОҐРАФІЯ

роботи

М. ДУБЧАКА,

українського артиста-фотоґрафа

буде найкращим дарунком для ваших рідних і приятелів.

ПОБІЛЬШУЄМО ТА ВИКІНЧУЄМО ПОРТРЕТИ В РІЖНИХ КРАСКАХ.

Ручимо за роботу і вдоволення.

ПРИНИМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА ПОРТРЕТИ З КОЛЬОНІЙ.

M. DUBCHAK'S PHOTO STUDIO

591 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

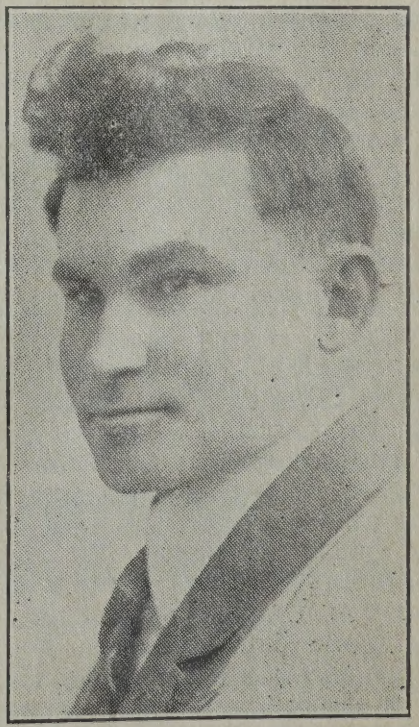

М. Дубчак, фотоґрафіст.

величава та імпонуюча будівля, при будові якої стратило життя поверх 30 тисяч робітників, могла помістити залогу з 10 тисяч війська і видержати облогу десятки разів більшої армії.

Не лише просте населення падало жертвою жорстокости сього короля, але навіть люде з його найблизшого окруження мали нагоду засмакувати його лютих вибриків. Росказують про одного його любимця, що підчас проходу з королем по широких замкових стінах вимовився якимсь необачним словом, яке кинуло короля в скажену лють. „Ти знаєш", сказав король, „що прийшла година твоєї смерти. Задля твоєї дотеперішньої вірної служби я дам тобі до вибору спосіб твоєї смерти. Або скоч в пропасть з отсих мурів, або віддам тебе на муки катам".

Знаючи з досвіду, що значить попасти в руки королівських катів, молодець без надумання скочив в безодню, однак через щасливий випадок зачепився за відламок скелі і увійшов смерти лише з поломаною рукою. Коли він з бідою видрапався назад, він став перед королем зі словами: „Твій приказ сповнений, королю", в надії, що король, видячи його чудесний ратунок подарує йому життя, однак помилився. З усмішкою на лици обернувся до нього Христоф і сказав: „Мені дійсно цікаво і дивно, як се сталося. Ану, спробуй сеї штуки ще раз". Сим разом чудо не повторилося і удари тіла нещасного дворака об стіни скелі сповістили наслухуючого короля про страшний конець свого любимця.

Покінчивши будівлю своєї кріпости-палати, король Христоф не занедбав учинити її ще сильнійшою гарматами. А що його замок був на 2000 стіп високий скелі, то не мало людського життя взяло витащення 365 гармат на їх призначені місця. В злуці з сею роботою лишилася по королеві одна крівава памятка. До одної гармати приділено сто жовнірів, що мали витягнути її на верх скелі. Не могучи дати сьому ради, жовніри попросили короля, що сьому приглядався, о поміч. В відповідь король приказав їм уставитися в ряд і кождому четвертому жовніреви виступити вперед. Їх розстріляно на очах товаришів і оставші жовніри вернули до гармати, а королівські посіпаки підганяли їх ремінними нагаями. І знова пристали оставші при життю, бо не сила було дати раду тяжкій гарматі. Ще раз на приказ короля стали жовніри в ряд і що третий виступив вперед, щоб за хвилю мертвим покотитися під ноги свого ката-короля. „Як се не поможе, — сказав король' — то на слідуючий раз що другий з вас виступить". І гармата опинилася на місци.

Як тепер додумуються, то король Христоф мав по собі лишити скарб, який вартує коло 12 міліонів долярів. Знаючи, що такий скарб буде великою спокусою для його жовнірів збунтуватися і замордувати його, король взявся з незрівнаною хитрістю будувати в підземеллях свойого замку криївку на свої скарби. Частою зміною робітників він діпняв того, що лиш будівничий і послідних 15 жовнірів-робітників знало про сю криївку. Та королеви за богато було тільки свідків, що знали тайну його скарбів і він постановив їх позбутися. В короткім часі лучилась йому до сього добра нагода. Приїхав до нього дипльоматичний післанець якоїсь держави і підчас розмови зайшла бесіда про карність европейського жовніра. Посол, що бачив не мало геройських діл підчас наполеонських воєн, хвалив відвагу і карність жовнірів инших народів. Не кажучи на се ні слова, король підійшов з послом до одної замкової башти, де чинила службу послідна пятнайцятка, що працювала при королівських тайниках. „Стрійсь!" — закомандував король, — „Походом вперед" і 15 жовнірів полетіло стрімголов у пропасть. „Бачиш", — звернувся король до посла, — „карність моїх жовнірів не гірша твоїх".

Лишився в живих ще один свідок королівської тайни, сам будівничий, але і йому не судилось довго жити. Одного пізного вечеря підчас проходу з ним по мурах твердині, король спитав його, чи ще хто знає про його тайну. Той урочисто присягнув, що лиш їх двох знає сю тайну. „Не правда, бо лиш один се знає", крикнув король і в

Хто є Вашим Кравцем?

СПИТАЮТЬ ВАС ПРИЯТЕЛІ І ЗНАКОМІ, ПОБАЧИВШИ НА ВАС ГАРНЕ НОВЕ УБРАННЯ.

С. ТИХОВЕЦЬКИЙ

найкращий український кравець в Вінніпегу — гордо відповісьте їм..

Він робить убрання і оверковти з найлучших англійських матерій після найновійшої моди.

Він ручить за матерію, роботу і вдоволення, бо має в сім довголітний досвід.

ТАКОЖ ПРИЙМАЄ ЗАМОВЛЕННЯ З ПРОВІНЦІЇ.

ЗАХОДІТЬ АБО ПИШІТЬ ДО:

S. TYCHOWECKY

856 Main St., Winnipeg, Man

Саскатун славне місто

в котрім є великий український склеп

Ф. САЧИНСЬКОГО

ВІН МАЄ ВЕЛИКИЙ ВИБІР МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ, ҐРАМОФОНІВ, УКРАЇНСЬКИХ РЕКОРДІВ, А ТАКОЖ ВСЯКОГО РОДА ГОДИННИКІВ, ПЕРСТЕНІВ і т. п.

Має на складі богато мужеських убрань і обуви.

ТАКОЖ ВЕЛИКУ КНИГАРНЮ УКРАЇНСЬКИХ ТА ИНШИХ КНИЖОК.

Учителям і Народним Домам даємо спеціяльний опуст.

ПИШІТЬ АБО ПРИХОДІТЬ ДО:

F. SACHINSKY

213 Barry Hotel Bldg. 20th St. W. Saskatoon, Sask.

тій хвилі блиснув штилєт і пірнув у грудях будівничого. Роздався один зойк і знова запанувала тиша, а король спокійно обернувся і пішов у свою палату.

Треба признати, що король Христоф поминувши його жорстоку вдачу був до певної міри ґенієм, хоч його розум був природним його даром, а не придбаний наукою. Будучи рабом, він навіть не вмів підписати свого імени. Ставши ґенералом за цісаря Дессаліна, він був приневолений навчитися підписувати своє імя. Поступ в науці йшов тупо і тому він привчився підписувати імя Генрик, яке стало його прибраним іменням і офіціяльним підписом на державних документах потім, як він став королем.

Наслухавшись оповідань про пишність королівських дворів в Европі та про шляхотне їх окруження, король Христоф і собі не хотів остатися по заді. Він щиро заходився коло творення і шляхетської кляси і вкоротці його королівська палата зароїлася від всяких чорних мов вуголь князів, княгинь, ґрафів, ґрафинь, маркізів та маркіз і людей инших титулів. Першими особами по королеви були князі Мармоляда і Лемоняда. Сі смішні назви припали їх задля тої причини, що вони походили з провінцій тої самої назви.

Хоч все те, як на перший вигляд, малпування було в першій мірі ознакою муринської чванливости і бажанням блеску, то король Христоф мав до сього ще одну причину, а іменно, він бачив, що по инших краях та шляхта є сторожем національної традиції, а раб традиції не має. Як з одної сторони творення шляхетської верстви могло видаватися смішним, так з другої сторони треба королеви Христофови дати признання за його державницький змисл і бажання вщіпити в серцях рабів, що не знали, що то власна держава, любов і пошану до тої держави.

Бурливо проходило життя короля Христофа, бурливо воно й закінчилося. Доведені до одчаю його піддані підняли бунт, а король боячись відплати, вистрілом покінчив своє життя. Ціле його панування було гранням королівської ролі, якої він не покинув навіть в обличчу смерти. Сподіючись такого кінця, який дійсно наступив, він заздалегідь приготовився до королівської смерти і згинув від золотої кулі, яку казав собі відділяти на такий случай. Історія його майже забула і він жиє лиш у переказах дітей і внуків тих, яким доля судила бути підданими сего небуденного короля.

БОБРИ — ПРИРОДНІ ІНЖИНІРИ.

Майже рік-річно приносять нам часописи жахливі вісти про те, які страти в людськім життю та міліонові шкоди в майні заподівають в Злучених Державах виливи найбільшої на світі ріки Міссісіппі. Не без того, що тамошній уряд зі всеї сили старається зарадити сьому страшному лихови будованням гребель та камінних чи бетонових стін здовж берегів в більше загрожених місцевостях, а також строєнням великих водних збірників, що поміщували-б надвижку води підчас повеней, однак поки що ті всі старання остались безуспішними і над головами тисячів людей, що живуть над сьою могутньою рікою, все висить гроза нечайної утрати їх життя та знищення їх добробуту. Для жителів долини ріки Міссісіппі ті щораз грізнійші повени є великою загадкою, бо навіть найстарші віком поміж ними не пригадують собі таких великих повеней і вони не знають кому приписати причину сього явища.

Відповідь на се пекуче питання лежить в винищуванню лісів та бобрів. Загально звісним фактом є те, що ліси задержують далеко більше води, чим отверті поля і в сей спосіб регулюють скількість води підчас повеней. Сего досвідчило на свою некористь українське населення Галичини, головно на Підкарпаттю. Відколи жидівсько-польські пявки, мов сарана, кинулися вирубувати ліси, гордість і окрасу наших

Bence. Stevenson, McLorg & Yanda

АДВОКАТИ, ПОВНОВЛАСНИКИ І НОТАРІ.

ПОЛАГОДЖУЄМО ВСЯКІ СУДОВІ СПРАВИ;

тестаментальні, цивільні і кримінальні; справи відшкодования робітників, інкорпорації товариств, а також старокраєві діла.

Можете розмовитися або писати до нас у рідній мові.

208-213 Birk's Building
Cor. 21st Street & 3rd Ave.
SASKATOON, SASK.

Телєфон: 2732 і 4888).

ДЕНТИСТ

Dr. D. V. McRae

УКРАЇНЦІ З ОКОЛИЦЬ ВАКАВ, КАДВОРТ, МІЧАМ, ВОНДА, РОСТЕРН, РЕДІССОН І ГЕФФОРД ПОВИННІ ПОКОРИСТУВАТИСЯ ЙОГО УСЛУГАМИ.

ВИКОНУЄ УМІЛО ВСЯКУ РОБОТУ, ЩО ВХОДИТЬ В ОБСЯГ ДЕНТИСТИКИ.

204 CANADA BLDG.

напроти Сієнарської стації.

SASKATOON, SASK.

Телєфон 3636

VENICE CAFE

Коли в Саскатуні, то не забудьте зайти до одинокої Української Реставрації

VENICE CAFE
220 — 20th Street West
SASKATOON, SASK.

Телєфон 3947

ТУТ НАЙДЕТЕ СМАЧНІ СТРАВИ, ЧЕМНУ І СКОРУ УСЛУГУ ТА УМІРКОВАНІ ЦІНИ.

DR. BEN-DAVID FELDMAN

613 Boyd Building

WINNIPEG, MAN.

Телєфон 23 593

ВЕЧЕРАМИ:

396 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

Телєфон 55 771

СПЕЦІЯЛІЗУЄТЬСЯ В ХІРУРГІЇ І ЖІНОЧИХ НЕДУГАХ.

ГОВОРИТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Карпат, від тоді гроза повені повисла мов страшне марево, над головами жителів Карпат і Підкарпаття, бо гірські зливи не мають спину і нагло злітають з гір і нищать все, що стрінуть по дорозі. І тепер доля Галичини стала долею поодиноких стейтів здовж ріки Міссісіппі.

Другою причиною небувалих досі виливів Міссісіппі є винищування борів. Сі пожиточні звірятка є найкращими, природою нам даними, інжинірами. Їх греблі по лісах та горішнім бігу річок і потоків, що пізнійше лучаться і творять одну могутню потока, яка здержує біг води і в сей спосіб підчас злив та таяння снігів на весні не позволяє воді збігти нагло в долину і в великій масі злучитися з другими річками та потоками і спричинити повінь.

І в отсім лежить головна заслуга боброві гребель. Вони регулюють сплив води, яка в деякі часи може плисти в надмірній скількости, а знова в час посухи вони не дають річкам зовсім повисихати і в сей спосіб стало піддержують рівень води по більших ріках. Користь з сього подвійна, бо, раз населення не потребує лякатися

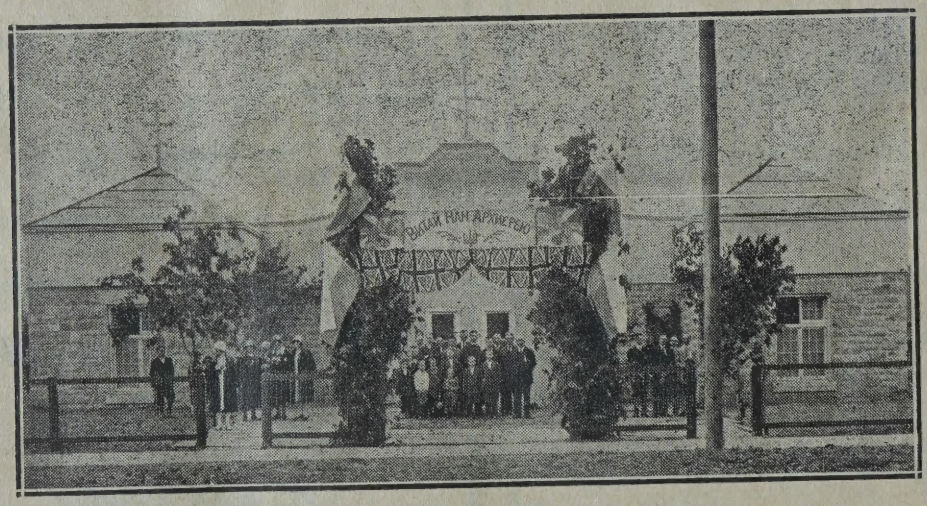

Світлина з Архиєрейської Візитації Українського Православного Собору в Вінніпегу.

струю, є далеко сильнійші та безпечнійші, чим бетонові греблі створені людськими руками. Весь успіх боброві гребель лежить в тім, що вони знають, де якраз вибрати на них відповідні місця. Раз вибравши відповідне місце на греблю, тоді все місцеве плем'я береться до горячкової роботи. Старші бобри беруться до стинання дерев, молодші обтинають галуззя, перетинають зрубане дерево на куски відповідної довжини та перетягають їх там, де їм сего потрібно. Потім при помочі ріща, трави, каміння, болота та нарубаного дерева виводять в гору міцну стіну впоперек русла річки чи наглих повеней, а друге, великі ріки постійно піддержувані допливами менших рік і потоків можуть як слід сповняти своє завдання в користь людства після первісного пляну природи. Законодавці неодного краю віддалиб далеку кращу прислугу своїм горожанам, колиб місто теряння часу над безтолковими законами, постаралися о пляновану охорону лісів та бобрів перед людською захланністю. Тимчасом річ мається противно. Вони звичайно не звертають уваги на так важну справу, аж поки великі страти в життю і майні не отворять їм очей на їх недбалість.

СКЛЕП П. КОВТУНА В ДАВФІН, МАН.

В СКЛЕПІ КОВТУНА фармері можуть продати свої продукти, як яйця, масло, бараболі, мясо, дрова і т. д.

В СКЛЕПІ КОВТУНА можете купити все свіжі споживчі товари, всякі матерії, убрання і обуву для мущин, женщин і дітей по уміркованій ціні.

В СКЛЕПІ КОВТУНА дістанете знаменитий лік **ГІРКЕ ВИНО** і другі патентовані ліки.

В СКЛЕПІ КОВТУНА дістанете всякі потрібні інформації. Просимо людей з околиці Давфін заходити до нашого склепу, а ми Вам дамо у всякій потребі скору та совісну обслугу.

P. COWTUN,

GENERAL MERCHANT

Dauphin, Manitoba

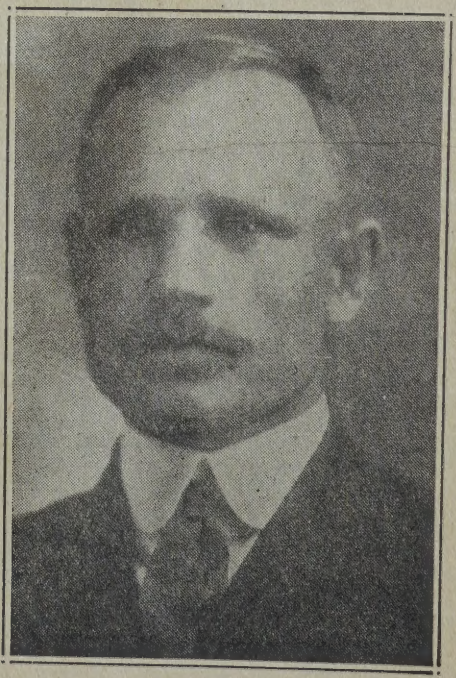

П. Ковтун.

ЗМІСТ:

I. ЧАСТЬ КАЛЄНДАРЯ ОБНИМАЄ:

Астрономічний календар.
Церковний календар.
Місячний календар.
Історично-культурний календар.

II. ЧАСТЬ ЛІТЕРАТУРНА ОБНИМАЄ:

З Новим Роком. Новорічна поезія 31
Сторіка із записної книжки. 33
Сказ. Поезія 48
Гуцули в боях під Городком в березні, 1919. 49
Як встрінеш могилу. Поезія 52
„Люшня". 53
Сальцьо Ротенберг 55
На Житомір. 59
„Польска рицерскосьць". 61
Про китайські клопоти з большевиками 63
Заарештована горівка. 65
Дорога до обєднання Українців. 67
Як я не міг жити без себе самого. 71
Кілько хочете за маленького? 75
Спомини сапера. 81

III. ВІДДІЛ СОЮЗА УКРАЇНОК КАНАДИ.

Коли. Поезія 91
Подвійна жертва. 92
Українська жінка і українська культура 94
З історії українських вишиванок. 98
Українська Спартанка. 101
Лагідне поступування у вихованню дітей. 104
Здоровля і молоко. 106
З домашнього господарства. 109
Наукові відомости про ярину. 114
Гумор. 117

IV. ЧАСТЬ ГОСПОДАРСЬКА.

Про годівлю телят на мясо. 119
Як ходити коло телят. 124
Дещо про годівлю индиків 127
Дещо про звичайну сіль. 136

V. ЧАСТЬ ІНФОРМАЦІЙНА.

Новий спосіб інвестования ощадностей 139
Як росте канадійська торговля. 144
Гумор. 145
Природні ростинні лікарства. 147
Гумор. 159
Гриць Васько. 164
Спадковий закон. 165
Український Народний Дім в Давфін, Ман. 167
Почтові приписи. 170
Скарби короля Христофа. 184
Бобри — природні інжиніри. 188

V. ОГОЛОШЕННЯ.

CANADIAN PACIFIC STEAMSHIPS

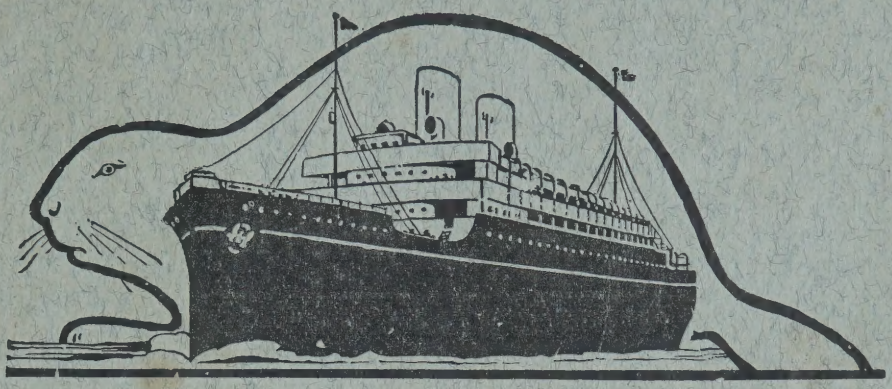

ПЕРЕДПЛАЧЕНІ ШИФКАРТИ.

Купуйте CANADIAN PACIFIC Передплачені Шифкарти для Ваших родин і свояків та спрочадьте їх прямо до канадійських портів на CANADIAN PACIFIC КОРАБЛЯХ, які є скорі і заосмотрені у всякі модерні винаходи для беспеки і вигоди пасажирів. Нехай вони відбудуть подорож під одним наглядом з місця виїзду аж до місця їх призначення тут.

СІПІЯРСЬКІ КАНЦЕЛЯРІЇ В ЕВРОПІ.

Ми маємо взірцеву орґанізацію по всіх краях Европи для спроваджування пасажирів до Канади в можливо найкоротшім часі. Ми маємо власні канцелярії і аґенції в: **Варшаві, Львові, Тернополи, Станиславові, Кракові, Берестю над Бугом, Ковелі, Луцьку Волинськім, Рівнім Волинськім і Познані; в Чернівцях і Букарешті; в Київі, Одесі, Харкові і Москві; в Празі** і инших головних містах европейського континенту.

КОРОТКА ДОРОГА.

Правильні відїзди що кілька днів з **Гамбургу, Антверпії і Шербургу** через британські порти, або прямою дорогою до Квебеку і Монтреалу (літом), або до Ст. Джан (зимою). Лише чотири і пів дня на отвертім морю, а два і пів дня на затишних водах ріки св. Лаврентія.

ПЕРМІТИ Й АФІДЕВІТИ.

Ми вистаруємо спеціяльні **Перміти й Афідевіти** безкористовно. Всякі форми до виповнення вишлеться кождому на бажання з повними поясненнями.

ЗАГРАНИЧНІ ПАШПОРТИ.

Люде, що задумують відвідати Старий Край, повинні подорожувати короткою дорогою через CANADIAN PACIFIC. **Заграничні Пашпорти** вистаруємо в короткім часі.

За повними інформаціями вдавайтеся до найблизшого сіпіярського аґента, або пишіть в українській мові прямо до котрого небудь із слідуючих:

R. W GREENE, 106A C.P.R. Bldg. EDMONTON, ALTA.	G. R. SWALWELL, R. 115 C.P.R. Bldg. SASKATOON, SASK	D. I. LALKOW, R. 115 C.P.R. Bldg. SASKATOON, SASK	J. RUDACHEK, 372 Main Street WINNIPEG, MAN.

W. C. Casey, General Agent
372 Main Street, Winnipeg, Man.

Коли хочете післати гроші своїй рідні в Европі, то посилайте через

Canadian Pacific Express Company

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

щиро народний, поступовий часопис в Канаді
Виходить що тижня „не для зиску, але для поборювання темноти".

РІК ВИДАВАННЯ 20-ий.

Річна передплата в Канаді $2.50
Річна передплата до Злучених Держав $3.00
Річна передплата до инших країв 3.50

Читайте його і ширіть приєднуванням нових передплатників.

ОГОЛОШЕННЯ В „УКРАЇНСЬКІМ ГОЛОСІ" ПРИНОСЯТЬ РЕЗУЛЬТАТ.
Пошукуйте в „Українськім Голосі" за свояками і инщими, котрих бажали-б віднайти.

Друкарня „Українського Голосу" виконує всякі друкарські роботи по приступній ціні.

Книгарня „Українського Голосу" має на складі всякі українські книжки.

Пишіть по безплатний каталъог.

Редакція, Адміністрація і Друкарня містяться під:
210—214 DUFFERIN AVENUE.
Почтова адреса:

UKRAINIAN VOICE

BOX 3626, WINNIPEG, MAN.